

Katholicki Mesic.

Cyrkwinſki časopis,

wydawany wot towarſtwa S. Cyrilla a Methoda
w Budyſchinje.

Redaktor: Michal Hörnik.

Šeſty létnik.

W Budyſchinje.

Ciſiſcežak L. A. Donnerhak.

1868.

W o p f c h i j e c j o .

	Str.
Wopór Bożeje mšče po cytkej zemi. Wot redaktora	1.
Kak je so njepscjećelam swjatoho wóta zeschto. Wot J. Herrmanna	9.
Kolosseum w Romje. Wot r.	11. 42.
Ceremonije katholickeje cyrkwie. Wot J. Euczanjskoho	17.
Gzohodla bamž swoje swětne knještwo nještozi. Wot P. Innocenca (pschekozit r.)	25. 35.
Wo wosebitej cyrkwinstej, a wosebje wo kaczanskej ryczi. Wot J. E.	26. 33.
Moblitwa za zjenoczenjo naranšchich krajow z katholickej cyrkwiu. Wot r.	41.
Spodźiwne wustrowjenje. Wot r.	49.
Anglikanska krajna cyrkej w Irlandze. Wot J. Krala	57.
Jutrowna swěca. Wot H. Duczmana	65. 73.
Stutkowanjo towaristwa s. Bonifaca. Wot r.	81.
Wopytanjo Benediga. Wot r.	82. 89.
Swjaty Pětr w podzeimskim Romje. Wot r.	97.
Lubosej k swjatomu wótecej. Wot r.	98.
Št cjomu trjeba bamž wójsko? Wot P. Innocenca (pschekozit r.)	105.
Stowo za swjatoho wóta. Pschekozit a pschispomnik r.	109.
Boža mšča — wopomnjenje czerpijenja a smjercze Ježusa Khrystusa. Wot J. Wornarja	113.
Někotši wojacy swjatoho wóta. Wot r.	115.
Katholiccy Serbja! Wot r.	120.
Katholicka zhromadzina we Khróscjacach. Wot r.	121.
Bratstwo swjatoho škapulira we Kulowje. Wot H. Schneidera	129.
Gzohodla dyrbinu swjatoho wóta podpjeracz? Po P. Innocencu (pschek. r.)	131.
Zastužby bamžow. Wot r.	137. 146. 154. 169. 177. 185.
Druha katholicka zhromadzina we Khróscjacach. Wot r.	145.
Adressa swjatomu wótecej, wot katholickich Serbow wotpostana. Wot H. D.	153.
Wo ezitanju nowinow. Wot G. Kubascha	156.
Wišćipismo, wot bamža Piusa IX. wschittim nje-katholicam dla jich zastuzhenoczenja z cyrkwiu Ježusowej podate. Wot H. D.	161.
Z nascheje diöcesy.	}
Z brežbžanskeje diöcesy.	
Z pruskeje Łuzicy.	
Cyrkwinske nowinki a powjesce.	
Naležnosce towaristwa.	
Cyrkwinski powěštnik ze serbskich wosadow.	

Stajne rubriki.

Pschispomnjenje.

Z hornimi nastawkami su potajkim wosymno knjezojo redaktora z pjerom podpjerali. Do rubriki „Z nascheje diöcesy“ su dopisowali, kak so z podpisaných znamjeschkow zhoni: k. kapitan Duczman, k. wikar Herrmann, k. P. Innocenc, k. wuczet Kral, k. kapitan Euczanjski, k. P. Ludwig, k. kapitan Kóla, k. farar Schneider a k. farar Wels. Za „cyrkwinske nowinki a powjesce“ su k. Duczman, k. Kral a k. Kóla (jedyn raz) te kručki podali, kiž su z jich znamjeschkom woznamjenjene. Do „cyrkwin-
 skoho powěštnika ze serbskich wosadow“ móžachmy jenož to stajicž, sčtož pschekozit k. fararja Euczanja z Budyschina, k. fararja Welsa z Wotrowa, k. kapšana Duczman z Rad-
 morja a k. kapšana Euczanjskoho z Kalsbie dostachmy. Wišćittim našchim sobudžetka-
 czerjam prajimy tež tudy swój najwutrobnišči džak.

W o z j e w j e n j o.

Nasše towarstwo budze tež w nowym lěcju tutón časopiš wudawacz a wuńdže přenje czisko 2. januara. Bjez tym njech so czesczeni czitarjo z nowa hako sobuštawy naschoho towarstwa pschedpłaczeja pať pola podpisanoho sekretarja, pať pola swojich wosadnych kl. duchownych, kotrchž z nowa wo dobrocziwne hromadzenjo pschinofčkow a wo zwólniwe expedirowanjo K. Pošta w mjenje dobreje wěcy najnaležnišcho a najpsheczejnišcho proshmy.

Duž na zaschwidzenjo!

Michał Šórník,
sekretar towarstwa a redaktor K. P.

Katholicki Posol

Wukhadža přenju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyřolětna plaćizna na pósce
a w kniharni 15 nsl.

Čirkwinski časopis,

wudawany wot towarštwu S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 1.

4. januara 1868.

Lětnik 6.

Wopor Božeje mschě po cyłej zemi.

We čžšnošćach našeho čžasa, z kotrymž je Křřstusowa cyrkej domapytana, hlada swěřny katolik za wyschšim změřnjowanjom, kotrež njeje z tutoho swěta, ale kotrež so z njebjeskich wyskosćow wulřwa do tšcheneje wutrobhy. A hdže namafamy nadobnišcu, radošnišcu a bóle poshljnacu myšlicžku, hač we woporje Křřstusowym, w kotrymž je bóžiji Zbóžnik zjenocžil wschitku swoju poskušnosć k Wótecej a wschitku lubošć k čžkowjestwu, we woporje na křžizju, kiž je japoschtočam a jich nastupnikam porucžil nječrawnje woprowač na swjećenych woltarjach? W tšmle woporje pytachu pschescžehani křchescženjo w katakombach poshljnjenjo a wutrobitošć k martraštwu, z tšmle woporom wocžerstwjesche so myšl wěřach, a žórka prawoho pokoja žórłachu so z woltarjow we wschitkich lěštottkach swjateje cyrkwje wot přenjošho martrarja w Seruzalemje hač w poslednjomu křchescžanskomu swědkeje w Afri.

Šchtož je wot Boža rozswětlemy profeta Mlalachias (1, 10) něhdy wěšćezil: „wot šřhadženja šłonca hač do jeho zřřhadženja je moje mjeno wulke bjez ludami, a na wschěch městach budže mojomu mjenej woprowany čžřitny wopor;“ to so došłownje we katolickej cyrkwji štajnje dopjelnja. We najswjećišich sakramencze je mjeno Zžžus wulke bjez ludami, a na wschěch městach zemšteje kule wopruje so Zžžus žiwy wosřjedž ludow bjez pschestačža w nječrawnym woporje Božeje mschě; nje-pschestajnje podawa so ze swojim čžžkom a swojej krewju hašo nje woblačowany wopor swojomu njebjeskomu Wótecej. Tšmle wopor nje wobnowja so wjach jeničžch wodnjo, kaž pschi swojim spocžatku; w našim čžasu je tšmle wopor nje-pschestawacy; kžždu hodžinu a kžždy čžas wodnjo a w nočy djeřzi so Boža mscha na wschěch městach našeje zemje; wěřiwjo mžža we duchu na njej džžlbracž we kžždym wškomilnjenju.

„Każ słońco,“ prawi jezuit P. Maillet, kiż je tónle wobraz zestajał, postupuju woswětła wschelate krajinu nascheje zemje, wopruije so (dokelż ma katolska cyrkej wschudźom duchownych a woltarje) też wysoki wopór Bożeje mišče bjez pschetorhnjenja wschudźom na zemi. W kóždym čjasu wodnujo a w noč wobnowja so tónle swjaty wopór. Hdyž na pschikad w sčesłej raniščeje hodźinje w Romje zaswita wo poł hodźiny przedy dnyli w Madrydze, hodzi so z toho spóznac, zo we kóždym z tychle městow jedyn duchowny ł woltarzej pschistupuje, hdyž so za njoho sčesta hodźina zapocznuje; bjez pschetorhnjenja móža tohodla tji Bože mišče za sobu scěžowac a njeprawny wopór so woprowac w čjasu połdra hodźiny. Pomysłny sebi, zo su mješnicy postajeni wot města ł městej po cychym zemiškim wobwodze, w Europje a w Africy, w Americy a w Asii, hač ł najdalšim kupam wilkošo oceana (morja); duž wufonjeja wschudźom mješnicy swoje swjate zastojnstwo, a z toho hodzi so zapshijec ta najwadobnišcha myšliczka: we woporje na Kalawii, kóždy dzeń so wobnojachym po ckej zemi, wopruije so Zbóžnik bjez pschestača swojomu Wótcej za wumoženo cžkowjestwa. Poczina so woprowac w Americy, hdyž so we Francóžskej połdnjo bliži; w Oceanii (Australii), hdyž so słońco na naschim wobzorje (horizontu) khowa; w Asii, hdyž nóč nas pschistruwa ze swojim scžinom; ze skhadžachym słońcom pschithadža sehnjo Bože w Europje a Africy na nasche woltarje, zo by so nas woprowało.

Bože mišče wot połnočy ł pschipołdnju.

W połnočy. Hdyž połnóc wotpocznuje nad Francóžskej a susodnymi krajinami, cžesji a wopruije so Zbóžnik w njeprawym woporje we Asii w nawječornej Čhinciskej z japoschtokskimi wikariatami we Čžen-Si w Se-Čžen, w Yun-Nan a w Kwei-Čžu; w tym samym čjasu w Siamskej a na połkupje Malakka; něšto pozdžišcho w Birmaniskej a Tibecze, hdžej su sčoncnuje njebožazni missionarowje začahnyli, zo bychu tam swoje sydła zažožili.

Prěnju hodźinu po połnočy. W Asii w Bengalskej we japoschtokskich wikariatach w Daku, w Kalkucze, w Patnje, pozdžišcho na kupje Čehlon, rozbdželenej do dweju wikariatow; potom we Madrasu, w Pondichéry a w missii Madurskej.

W dwěmaj rano. W Asii na pobrzyžy Malabarškim z tšjomi wikariatami: w Majuru, Goa a Bombaj.

W tšjoch rano. Na indiškim morju na kupach Mauritiu (Ile de France) a Čehelskich, pał na kupje Bourbon, pozdžišcho na kupje Madagastar, kiž pschecy krajinishe nadžije za katolsku cyrkej postiča.

W sčtyrjoch rano. W Asii w persiškich missiach w Adenu, w Arabiskej, w Bagdadu, pozdžišcho w missii Mesopotamskej, potom w Syriskej a w Pałastinje (w Bairutu, Damasku a Seruzalemje). W Africy w missii Abessinskej a w kraju Gallasow; w nowej missii Zangebaru; w Europje w jonym dźele Rusowskeje.

W pjeczich rano. W Mašej Asii, pozdžišcho na grichisčich kupach; w Europje w dalischim dźele Rusowskeje, w Pólskej, Kafuskej a Turkowskej, wosebje w Bokhariskej, hdžej so něšto pschiblizowanjo ł naschej cyrkwi powjetscha; w Africy w Egipskej, w Natalu, w kraju Kafrow, na pschedhorach dobreje nadžije, hdžej staj dwaj wikariataj.

W sześcizich rano. W Europje: w dżele Kafuskeje a Nēmsteje, we Schmajcaiskej a w Italskej; potom we Francózskej, w Belgiskej a w Żendżelskej. W Africh: w missii Tripolis, w missii Tunis, w missii Fernando-Poskej; pozdżišcho w Algirskej a w japoschtokskim wikariacie Dahomey, niedawno założonym frjebż dżiwich murów.

W sydmich rano. W Europje: w Schpaniskej, w Portugalskej a Triskej; na atlantiskim morju na kupach w Śankt Helena a Faroer.

We wosmich rano. Na afrikanskim pobrzyżu w francózskich sydliskoczach na Senegalu (Saint Louis a Gorée), we japoschtokskim wikariacie w Senegambii a Guinei; na atlantiskim morju na Kanaryjskich kupach, na kupach pschodhorow żeleznych a na Azoryjskich; tele kupy maja wjach dżyżli poł milijona katolskich wobhdlerjow; w lodowym morju na Islandze, hdżej je so katolski duchowny w Rejfaviku zasydlik.

W dżewjeczich rano. W juźnej (połodniŃskej) Americy na pobrzyżu brasylskim, hdżej su diocesy: Fernambuko, Olvido, Bahia abo San Salvador.

W dżesacizich dopołdnja. W juźnej Americy w Brasyliskej (z cyla katolskej), w Gujanje, w Paraguanu a w Uraguanu; w sewjernej (połnocnej) Americy na kupje New-Foundland, kotraž ma dwaj japoschtokskaj wikariataj.

W jėdnačizich dopołdnja. W sewjernej Americy w New-Schottland a New-Braunschweig, kotreż hromadze sčtyri wikariaty wuczinjatej; na Antillach: Trinidad (Trojica), Dominique, Martinique a Guadeloupe, kotraž kōžda kupa diocesy wuczinja; pozdżišcho na kupje Hajti abo San Domingo, nėtko dospoknje z katolskej chrkwu zjenocjenej; w juźnej Americy we Venezuelskej, w Boliwiskej a w argentinŃskej republicy.

Boże miŃchė wot pschipołdnja hacż do połnocy.

Pschipołdnju. Sdży je połnjo we Francózskej a susodnych krajinach, wopruje so našch Żbōżnik hato njepršestawach wopor w druhich krajach; njeprawny wopor wopruje so w sewjernej Americy we Kanada, w zaliwje Hudsonskim, we Virginii, Marylandu, w Karolinje, we Floridze a susodnych Ńtatach; w Antillach na kupomaj Jamaika a Kuba; w juźnej Americy: hjez cyle katolskim wobhdlerstwom w Nowej Granadze, na runiku (ėquator) a we Peru.

W prėnjej hodżinje po połdnju. W sewjernej Americy: w Missouru, Luisianje, Terasu a w dżele Meksicanskeje.

W drugej hodżinje. W sewjernej Americy; w Meksiku a w Ńtanonych missiach horow Kocenes.

W tŃscej hodżinje. W sewjernej Americy: w Kaliforniskej a Oregone, w kotrymż je pječ diocesow.

W Ńčtwórtej hodżinje. W Oceanii: na kupach Gambierskich abo Magarevaskich, hdżej su wiŃchitch wobhdlerjo k katolskej chrkwi wobrocżili, a na kupach Marquisitskich, kiż k Francózskej Ńluscheja.

W pjatej hodżinje. W Oceanii: na kupach Pomotu a Tahiti, pozdżišcho na kupach Sandwichskich, hdżej wjetŃcina wobhdlerjow katolsku wėru wuznawa.

W sčestej hodzinje. W Oceanii: na mnogih kupach njedavno halle k naschej cyrkwi wobrocenych, kaž na Samoa a Tonga, hdžež je wofoło 2000 katolikow, na kupomaj Wallis a Fortuna, znatymaj pschej štuftowanjo a sławmu smjercy P. Chavela.

W štydmej hodzinje wječor. W Oceanii: na kupach Biti, kotrychž wobhydlerjo su zdžela hiščeje ludžizracych; w tym samym čaju na New-Seelandže.

We wošmej hodzinje wječor. Oceanii: na kupje Pius a Nowej Kalebonii, na Hebridach a na karolinskich kupach.

W džemjatej hodzinje wječor. W Oceanii: we wobščernych jendželstkich sydlisčejach a we naranisčej Australii, w diöcesach: Sidnej, Brisban a Melbourne; pozdžišcho we diöcesy Van-Diemen abo Tasmanii.

W džesatej hodzinje wječor. W Oceanii: w diöcesy Udeleide w južnej Australii, na moluffskich kupach, pozdžišcho w Celebesu a na Filipinach; w Asii: w Mandžurii, w Korea a na japonskej kupje Nicou-Nicou.

W jédnatej hodzinje w noč. W Oceanii: w diöcesy Perthstej, w namječornej Australii, w Watavii; w Asii: w naranisčej Chinesiskej (w městach Shangai, Peking, Nanjing), pozdžišcho w Koczinczinje a w Tonkinje, kotryž kraj z krewju telko marttrarjow macžany.

Tónle wobraz wobswědžy cžitarjam zjawnišcho džiłi dolhi nastawek njesměrnu luboscy Žyžusa Khrystusa k nam cžłowjesam, a kał je jomu lubo pschebhwacž bjez cžłowjesami. Zradujmy, pozbėhajmy a poshlncijmy so z tutej myslisčy wošebje w nětcziškim za cyrkwy tyschnym čaju, hdžež našch Zbóžnik tež z nascheje strony wjetšchu a horchschu luboscy žada!

My pak wotewrjamy z tutym wobrazom z nowa rozhlad Božola po katolskim swěće. Njech jomu Boža miłoscy popšcheje, zo moht pravje wjele zwjeselachoh zhonicy a powjescy swojim lubym cžitarjam — w tym nastupjenym nowym lěće. Daj to Bóh!

Z nascheje diöcesy.

Z Budyšcina. Kaž druge lěta tak bėšche tež lěta w tachantskej schuli wobradzenjo Božoho džěscja. Póitdželu popokdnju psched hodami zhromadžichu so k tomu wschė džěcy w pruhowanškim šalu. Tež hnadny knjez biskop, duchownstwo a někotři druzi ludžo z města bėchu pschitomni. Najprjedy spėwachu džěcy pod wjeźzenjom k. wučerjy Neubnera něfotre rjane hodowne spėwy. Potom džeržesche k. direktor Šchołta pschisprawnu rhyč, po kotrejež wobzamknjenju bu hiščeje jedyn khėrlusč wuspėwany. Na to budny džěcy po klassach wobdžělene z tymi darami, kotrež bėchu kówowofoło hodownoho shtoma po chłym šalu rozpołožene. Dobrocziwosc dž dawaczerjow je pschi naschej schuli spomnjenja hódna; pschetož 167 džěcy (87 hólcow a 80 holcow) bu z draštu, wobuczom, schulskimi a druhimi wužitnymi wěcami wobdžělenych, a wudawki za tole wučiznjachu 140 toleri, k cžomuž dyrbja so hiščeje darjene wěcy we płaciznje wofoło 16 toleri pschilicizicž. Tak wulka darniwosc dž dyrbi so hafo pschilkadna tudy zjawnje spomnicž.

3 Budyscina. W naschej wosadze bęſche w zańdżentym lęczy 4250 społjednych ludźi, 494 wjach dżyżi wloni. Narodźiko je so 78 dżęczi, 41 muźſtkoho a 37 žónſtkoho ſplaha, bjez nimi bę jene mormorodźene; z tych ſamtych doſta 19 kſchczenicu w lutherſkich cychwjach, za to pał buchu 7 dżęczi, do nascheje wosady njezafarowane, tudy kſchczene. Węromanjow bę w ſerbskej wosadze 16 a w němſkej 8. Wumrjeło bę 73 woſobow, bjez nimi 38 dżęczi, kiž 14. lęto njedoczakachu; w ſtarobje wot 14.—20. bęſchtaj 2, dale 10 wot 20.—40., 9 wot 40.—60., 6 wot 60.—70., 8 wot 70.—80. Z tych ſamtych bu 50 na pohrjebniſchczo ſ. Miſkawscha tudy, 14 do Wniſchonca a 9 druhdže pohrjebantych; z druhich woſadow buchu pjeczjo pola nas křowani. **K.**

3 Wotrowa. W zańdżentym lęczy je so w naschej wosadze narodźiko 12 dżęczi; węromanjow bęſche 8; wumrjeło je 13 woſobow, bjez nimi 6 dżęczi; ł Wožomu bliđu bęſche 1290.

3 Drejdzanskeje dióceſy.

3 Lipſka. Tudomne katholſke žónſke towaſtſtvo a towaſtſtvo ſ. Wincenca wobdźeli ł Wožomu dżęcju 55 hólczkow a 75 hólcow z draſtami a druhimi mu-
(Kath. Křchbl.)
žitnymi węcami.

3e Zwičawa. Tež tudy bu ſchulerjam a ſchulerkam wobradžane wot do-
broczerjow ſchule. K tomu bęchu nahladne pjenjezne dary wot ſtawow nascheje
kralowſkeje ſwójby ſem pſchichle. Wóh zaplac!

3 pruskeje Łužicy.

3 Kulowa. Kaž wloni bu tež lęta na 4. njeđzeli ſwjatoho adventa wjeczor
we domje naſchich lubowaných duchowných knjeźnow wobradženjo božoho dżę-
ſcza za křubnych ſchulerjow wotdđeržane. We tſjoch ſtwač ſwęcłachu ſo kraſne ho-
downe ſchtomiki, kiž ze ſkódkimi płodami a ze wſchelakej pňchu wudebjene bęchu;
póđla ſtejachu bliđu z bohathymi darami a zađy pňchi ſcženje bę wulki wuſchitny
wobraz božoho naroda natwarjeny. Wjele hojczow z měſtacžka a ze wſow bę ſo
zeſchło dżel bracz na tym hodownym wjeſelu, kiž bęſche ſo wot wſchelachich dobro-
czerjow za 45 ſerbiſke a němſke křude dżęczi pſchihotowało. Wo wuſpęwanym křę-
luſchu dđeržeſche ł. farač rycž, we kotrejž wón mlódych a ſtarých na wopokazma
božeje luboſcže dopominaje a jim potajnoſcže božeje noch wukładowaſche; potom
ſo wot pſchitomnych zaň ſpęwaſche křerluſch ł cžeſczi ſwjateje Marije. Dżęczi ju-
ſkachu, wotroſczeni z hrutej wutrobu płakachu. Wſchitč, kiž ſo zhromadźili bęchu,
njemóžachu ſo doſcž dohladač tych rjanojczow, kiž wſchudjom pſched woczi ſtupachu;
woſobnje bę wobraz božoho naroda wot wuhladařjow wobłęhjenty, Wutrobný dzał
naſchym miłoſcžiwym ſotram a wſchitkim dobroczerjam, kiž bęchu wopory, prócu a
ruczne dżęło pňchi žłobiku toho zbóžnika dele położyli a z tym taſki pohnuwach ſwe-
džen nam pſchihotowali. **S.**

3 Kulowa. Kaž z dobroho žórka žhoničny, bu poſledni džen zańdženoho

léta knježna Madlena Grofic z Koczinje pola milošćiwych sotrow we měsće Reisse klóschtyrch zdajscjena ze schěšćimi druhimi kandidatami. Bóh zděrz ju stromu pschi jeje bohulubnym wotmyslenju!

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Němska. W Münsteru a druhich katholicich městach založuja towarštna k podpjeranju bamžowoho wójska. Tež so z nowa wšchelake adreshy za swjatoho wóta pschihotuja. Wěrne džělbraczo katholicow wšchitkich krajow na swěće je jomu mulka radosć.

Němska. W Göttingenje w prjedawšcej Hannoversej pošnjeczi biskop z Hildesheima tamnišchi nowy klóschtyr milošćiwych sotrow.

Morawska. Hdyž psched někotrymi njedzeleni jedym podpisma pschecziwo konfordatej a za civilne mandželstwo hromadžesche, napadžechu joho žónske we jenej wšy a wuhnachu joho z kšochćemi. A potom so praji, zo lud z winskej měsč-čzanskej radu a podobnymi njepscheczelemi konfordata a prawa džerzi!

Ž Roma. Italscy pschetrjećuja druge ludh na lesći a, hdyž so k žlomu podadja, tež na žósczi. Garibaldisťojo su w cyrkwi we Monte Rotondo wšchelake hroznosće wobeskali. W Romje pschindže njedawno bamžowh zuawo (pěšch) do kšofejownje; muž pschistupi k njomu a poskiczi jomu dwórliwje cigarru. Wojaš wza ju z džatom a zapali sej. Wědma běšče kšwiku pokurik, padže na hašy morowy. Cigarra bě jědojta.

Francóžska. Statny minister je sejmej wozjewik, zo chce francóžske knježestwo bamžej joho nětčzišče wobšedženstwo zařitacž. Wjetšichina zapóšćancow pschihšofowasche tomu z rukomaj placajo. Z drugeje strony pak je minister general Menabrea sejmej we Florenzu wuprajik, zo je Rom za Italsku tač trěbny kaž Paris za Francóžsku!

Francóžska. Pschi nowolětnym zbožopschecžu pola kšěžora džeržesche kaž hewal bamžowh nuntius rycž w njenje wšchitkich tamnišchich cuzhch póšćancow. Kšěžor wotmołwi w měrnyh duchu. Toho runja wozjewjachu šłowa pschi audiency (šlyščenju abo pschijeczu) pruskoho póšćanca hafo poknomócnik a za nětko wšchudžom pschipóznaty poknócnoněmski zwjazk jenož jamón měr. Ale swět wě, zo Napoleon wjach tajku móc nima, kaž hišćje psched wjach lětami. Bhrnje sebi Napoleon měr pschal (a my wšchitcy z nim); dha je tola hišćje wjele tač mjenowaných palachch prašeni w Europje a zwjazki wjetšich mocow so wěšće k wotmołwjenju na tesame zjenocēja. Němska drje je tač žłozena, zo móže měr wostacž; ale chroništa kšotosč turkowskoho knježestwa a njepofojnošč rafuskich ludow móže njelube scžehwki mēc!

Belgiska. W Brüsselu běšče w decembru šłowna zhromadžizna belgiskich towarštnow k podpjeranju swjatoho wóta. Belgiska je za bamžowe wójsko hižom 400,000 fr. nawdała a chce nětko hišćje 10,000 nomhch tšělbow póšćacž.

Žendželiska. Biskopia wozjewjeja pastyrške listy pschecziwo feniskomu potajnomu towarštnu. Fenio wje (žendželsch Fenians) su so zjenocžili k wottorhnenju Žrisseje wot Žendželšjeje. Wězo su so Žendželczenjo na podcžišćezowanymi Žrisikimi

jara pschehrěšchili (na psch. su katholicškim Bram kubla wzali a swojim protestantskim wulfofublerjam dali a wyšče toho dyrbja katholicšojo protestantskich jendzelskich předarjow tam žiwicz, kotřiž tola žaných wožadnych nimaja atd.); ale z toho wyšchoho nješkodži so rebelštwu wošprawnicž; žane šperanjo tež Bram njepomha, khiba zo druhdže wójna wudhri a Amerika jich potom podpjera!

Ruſow ſka. Ze kubla Polatow, kotrež woni we nawjecžornej Ruſowškej (pólsch „w zabraných krajach“) wobšedžachu a do škónčenja zaúbdženocho lěta nuzo- wani schiſmatiskim a proteſtantskim kšesješčanam pschedačž njemóžachu, zdžerži nětko ruſowške knježestwo, a chce přjedawšchim katholicškim pólskim wobšedžerjam ze 5 procentami zadaničž tu jara nižko stajenu płacžiznu tajkich kublow. — Wulku njelubosč je sebi knježestwo tež w přjedawšchim kongreſšowym pólskim kraleštwje pschihotowało, zo Pólsku jenož „pschimišlanski kraj“ (Wišła, němšch škónčowane Weichsel) mjenuje a zo je tež tudy staru trochu wopacžnu juliansku prothku znowa zamjedko měšto naščeje porjebženje gregorianskeje, kotraž je wo 12 dnow do přědka. Tola čžitamy w najnuwšchich šlowjanskich nowinach, zo ma so po julianskej prothcy jenož šwětnu zaštojnostwo žložowacž. Ale pschecy budže to njeluba měščeica!

Pólnóčna Amerika. Katholicke knjenje ze žjenocžnych statow, kotrež běchu pschi lětušchim jubileju s. Pětra we Romje, su bamžej wošebite dopokazmo poddatošče poškicžike. Wone wužichu mjenujch drohotnu krasnu khorhoj za bamžowých žuwow. Ščtyri knjenje wostachu na žadošž tch druhich tohodla dlěšči čžas w Romje, zo bychu te džěko došonjeli. Njedawno su wone šwjatomu wótcj tonle dar z adrešju pschepodaše.

Pólnóčna Amerika. Džen psched šwjedženjom wšchitkich Šwjatych, na kotrymž protestantjo 350 lětny jubilej wotšchžěpjenja wot naščeje chrtwoje šwe- cžachu, wopokoži w New-Yorku dotalny předar Šchimmel katholicke měrywuznacžo. Na tym žamym dnju špominasche we Cincinnati předar Moor žjawnje, zo su tam protestantowje w poslenich 20 lětach, w kotrychž je wobhydlištwu tróčy taš wulke, wotebjerati.

Pólnóčna Amerika. We Cincinnati je wustajeica a wulošowanjo dobro- wólných darow k lěpschomu noweje němškeje chrtwoje 11,000 dollarow wunješko. Tamnišchi katholicowje su stajnje k wulkim woporam žwólniwi. Wot počdra lěta je so ščtyri krocž k wužitnym žakoženjam hromadžiko; dom za šyroty je 30,000 dollarow dostał a te druge tři žakłady hromadže tež wjach dhžli 30,000. Za šwjatoho wótcra su tamnišchi Němch pschž 20,000 nadawali. K tomu pschindu hiščeje wšchelate druge škladowanja. To je woporna lubošč.

Naležnosče towarštwja.

Sobustawny towarštwja na l. 1868: 1. wyšokodštojny k. senior kapitla J. Pjeh z Budyšchyna; 2. wyšokodštojny k. kantor kapitla Hoffmann z B.; 3. kubler Pětr Duczman z Božanec; 4. kubler Wagner ze Smolic; 5. kaptan Duczman z Nadworja; 6. žiwnoščež Handrij Žakub Žarjeńk z Džěžnikec; 7. wučej Žur ze Ždžerje; 8. Jan Tull ze Ždžerje; 9. hajnik Pětranc ze Ždžerje; 10. Žakub Šchotta z Kašec; 11. kubler Žakub Rušejanski z Wotrowa; 12. farar J. Wels z Wotrowa;

13. Marija Madlena Mjenec z Czemjeric; 14. Michal Maj z Budyschina; 15. kapucinar F. Jurij z Kumburga; 16. farar Kuczant z Budyschina; 17. Marija Pietaschowa z B.; 18. Jan Koplanski z B.; 19. Jan Belta z B.; 20. Jakub Span z B.; 21. Michal Schneider z B.; 22. Michal Kilant z B.; 23. Michal Bobik z Wotrowa; 24. Miklawsh Schofta z Wotrowa; 25. Jakub Kocor z Kanec; 26. Petr Nethig z Kanec; 27. Miklawsh Koch z Krepec; 28. Jakub Krawczik ze Zuric; 29. Jakub Cyz ze Zuric; 30. Petr Weclich ze Zuric; 31. Miklawsh Cyz ze Zuric; 32. Jakub Rab ze Zuric; 33. Karl Nowak z Kanec; 34. Michal Dulant z Wotrowa; 35. Michal Mletta z Kaschec; 36. Petr Czumpjela z Wotrowa; 37. Jakub Smola z Kaschec; 38. Petr Smola z Wotrowa.

Sobustawu, kiz su na l. 1867 ptacjili: k. 275. Jakub Kofla z Khröscje; 276. Michal Lufasch z Khröscje; 277. Petr Jur z Worflec; 278. Miklawsh Keshjesta z Khröscje; 279. Miklawsh Pietasch z Hory; 280. Hana Hejtmankc z Worflec; 281. Jakub Wincar z Worflec; 282. N. N. Zofka z Dobroschic; 283. Jakub Wjerab z Kheina; 284. N. N. Bardonja z Peftec; 285. Michal Manjok z Peftec; 286. Michal Horban z Peftec; 287. Michal Bjarsh z Koflewa; 288. Madlena Korjentskawa z Koflewa; 289. Khata Schczapanec z Dobroschic; 290. kubler Miklawsh Schofta z Kozanta; 291. kubler Michal Schofta z Kozanta; 292. kubler Michal Jurf z Kozanta; 293. Jan Njencz z Brjemjenja; 294. Michal Wiczaj z Brjemjenja; 295. Jakub Kanig z Brjemjenja.

Dobrowolne dary: k. junior Pjed 15 nsl.; k. kantor Hoffmann 15 nsl.; k. kubler Petr Duczman z Bozantec 15 nsl.; k. J. W. 5 nsl.; z Wotrowa 1 tolet.

Z nakladom naschoho towarstwa je wuschka a moze so za tsi nowe slaborne w expedicijach Kath. Pofka dostac:

Katholiska protyka

za Hornju Luzicu na lcto 1868.

Expediciju Kath. Pofka chceza tez lctsa dobrocziwje wobstaracj 1) za Kulow: k. farar Schneider; 2) za Khrösczicy: k. kaptan Werner; 3) za Marijnu Hmiedz: k. kooperator P. Innocenc Jamork; 4) za Njebjelczicy: k. farar Smola; 5) za Radwor: k. kaptan Duczman; 6) za Halbicy: k. kaptan Fuscjanstki; 7) za Kozant: k. kooperator P. Tadej Natusch; 8) za Wotrow: k. farar Wels. Luczi knjeza wobstaraja tez pschinofski sobustawow do naschoje pokladnicy.

Hacznunje je nasch prawopis netko hizzo znaty, pschistajamy tola za nowych a dalishich czitarjow tole: ludy je cz = c, cz = e, sch = s; ksch, psch, tf = kr, pr, tr.

Tak je nasch prawopis nowomu zhromadnomu z kaczanfoserbskimi pisnikami najblizshi. Hdy bychu lutherscy Serbja stoncziwje tez tajku kroczel w dotatnym polspshenym prawopisu Maczicy Serbskeje a S. Nowinow sebi zweriali, bychmy mohli tez z nemskoserbskimi pisnikami wschicy jenak pisacz. Strach psched tym, zo by so dychbajaka pisnikam „(c), s, z“ druha napscheczjowna ptacziwoscj dacj (a to nic we wschittich padach), hodzi so pschewinycz; wschat mataj wysche druhich porjebzjenkow pola katholfsch Serbow wschudjom „t“ a „y“ netk hinaschu ptacziwoscj dylzi w starschich knihach! Zjenoczenjo je tez w nemskoserbskim prawopisu (hdyz so lud kaczanstich pisnikow hschecze boji) lochcy mोजne a jara trzebne. To je moje: Ceterum censeo. Pschirunaj moj nastawk: Nowy prawopis we frakturje. Luzičan 1861.

Czischczak P. A. Donnerhat w Budyschinje.

Katholicki Posol

Wukhadža prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyžolětna płaćizna na pósće
a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cisło 2.

18. januara 1868.

Lětnik 6.

Kak je so niepscheczelam swjatoho wótea zeschło.

Pod tutym napismom pschinjese „Westminster Gazette“ hromaduzestajenje spodźiwnych podobdženjow z Italskeje, z kotrohož scěžowace wuzběhnjenty a kotromuž hišćeje někotre pschidamy.

Namjet rycznika, pozdžišchoho přerjeho ministra Rattazzi wo nutsščehnjenu klóštrystkich kůbłow bě nazymu 1854 we senacze pschehoł a bu na sejnje rozpowjedany, hačo 9. januara 1855 kralowa macz nadobo sšhorje a na třecim dnju zemrje. Zeje pohrjebany sta so 16. a kralowka swjobja bě so lědom wot pschewodjenja dom wróczika, hačo kralowa mandželska, Marija Adelaida, do czežjeje khorosče padny a 20. wumrje. Na samym dnju bu jenički kralowy bratr, wójwoda z Geny, pschichodny syn fakschoto krala, wot czežjeje khorosče napadnjenty a miny so pschi najwjetšim lěkarškim přócowanju 10. februara, na tym samym dnju, na kotrymž hrabja Cavour we sejnje wotpóslancow rozrješowanjo wo klóštrystkim praschjenju zaji započja. Džen 17. meje scěžowasche kralowski přync, kiž bě so 8. januara narodžik, do zajnoho roma, mjez tym zo běsche hižon we měrcu tutoho lěta senator hrabja Giacinto di Collegno wumrjel, tónsamón, kotryž běsche začónski namjet we nastupanju nabožnych žienocženstwow naczišnył. Zoho khorosč njemóžachu professorojo a lěkarjo wuhudacž a wón zemrje we kěžwje swojoho žiwjenja, hdyž běsche přjedy we pschitomnosčzi swědkow a nastupachoho fararja wschitko wróčjo wzał a začzišnył, sčtož běsche přjedy napschecžo cyrkwi ryczał a štkfował. Džen 20. oktobra toho samoho lěta zemrje hrabja Dóžef Siccardi, 53 lět stary, po cyžlětnym czežkim czeřpjenju. Pósla po swojoho farschoto duchownoho, njemóžesche pał ničjo dhyžli słoweczko „haj“ wuprajicž, hdyž bu praschany, hačz swoje niepscheczelne rycze pschecziwo cyrkwi, kotrež běsche hačo najprěišchi we piemontskim senacze džeržak; wróčjo woznje. Těhdom cziujesche podobne wotwofanjo druhi senator, baron Mar-

garita — a zemrje. 4. hapyrļa 1860 čžitašče pšchedšyda wotpóškanow we Turinje general Quaglia mjena runje za „italfski“ parlament za Bolognu a Ravennu, swjatomu wótecej rubjenceju krajow, wuzwolentych wotpóškanow. Ledom bšče mjena tajkich pšcheradnikow ze swojoho hortu pščinješt, padny, wot Wožeje rucžki zajaty; domoj pščinješentj wumrje po 48 hodžinach. Bianchi Giovine, redaktor boha-hanjachych turinfskich nowinow „Unione“ započza stawizny bamžstwa za lud pišacž z wotpohladanjom, je hanicz a ponizecz. Ledom bšče šchtwórtj staw spisał a do čžičečejnje póstał, hafo joho powšchtkowne woškabjenje potrjehi, tał zo njebeł k pišownomu džekaj wjach khamaty. (B. Giovine je dołho čžerpjel a jo pšched swojej smjerečju nakazał.) We tymle lécze wumrje tež Corvero, wotpóškanc, kiž bšče zafoi pšchečžimo cyrkwi namjetował. Hrabja Cavour bu na dnju, na kotrymž dyrbjesče narodny swjebžei zjenocženja Stalskeje wotdžeržany byčž, na 2. juniju, wot Wožeje rucžki zajaty a zemrje po někotrych dnjach. Bórzj po tym zapadny minister wójny Manfredo Fanti do njeznateje, spodžimneje khorosče, we kotrejž dwě lécze dołho mjez žiwjenjom a smjerečju jo namałasče, kotraž jomu surowe čžerpjenja pšchihotowasče a joho škónčnje do zajnoho rowa pščinješe. Žoho ryčž na italfskich wot 9. oktobra 1860, we kotrejž praješče: „Sym swojim wojakam Marki a Umbriju wobšabžicž dał, zo bychu ludžisko wschěch narodow a ryčžow, kotrejž je jo tam nahromadžiko, rozehnali,“ je znata. Farini, na kotrohož škutkowanjo bu we Parmje nježbožowny wyschł Awviti wot naščežuwanocho luda wopravdže do fruchow roztorhany, zapadny do blaznosče, we kotrejž jo pšchych wot krawnocho ščžina swojoho wopora pšchečžehanocho widžejše. We lécze 1865 wumrje Massimo d'Azeglio, diplomat, pišowar a hłowny wubudžer revolucije, we kežěwje swojich lét; runje tał wotpóškanc Brofferio, pišowar za lud, wosebnje znaty pšchez swoje njehaubicžime nadpady pšchečžimo wěrje, tał tež družj wotpóškanch Varese, Voggio, Chiassi a Cassinis, posledni pšchez samotnu ruku. Runočžajnje z tutyni zemrjechu mnozj družj pšchečželojo revolucije, mjez nimi Gioca, Manna, Pareto, Pivio, Valerio, Zambianchi, Robert d'Azeglio, Pinelli a Montonelli. Millortone bu po swojim wróčženju ze zhromadžizny, we kotrejž bšče zbehnjenje konfordata a pšchečžehanjio katholicow namjetował, wot Wožeje rucžki zajaty a wumrje; tohorunja statny radžicžer a druhi pšchedšyda komory, Da Farina ze Sicilfskeje, kotryž bšče pšcheradne wobšabženjo neapelskoho kralestwa wumyšlit a podpjerak. Avigno, pšcheradny dušchowny z Mailanda, znaty pšchez swoje pšchečžehanjio generalowikara a swěrnje wostawacocho duchowništwa, padny chle njenadžich morwy k zemi. We Orvieto trjebasče duchowny z rjada kłětku njemužitnje k tomu, zo by pšchečžimo swjatomu wótecej přėdował; pšchi delehiczu z kłětki na poslednim šthodženku potrjehi joho Woža rucžka. Stalski wyschł wuměchowasče bamžowu ekškomunikaciju a dótny jo, zo by to žjawnišcho pokazal, swojeje hłowny; na tym samym dnju padny z konja a rozrazy sebi hłowu. Nješčeščžansch žmjšlentj hrabja we hornjoitalfskej provincy praješče we wječžornym towarštwje: „Šdy byčž tola w Romje byl, kaje wjeselo byčž sebi ščžinił, tutomu blaznomu bamžej hłowu wotrězacž;“ pjecz dnjom pozdžičcho bu joho mandželšta wot dwóžnikow wotwjazana, kotraž žanu hłowu njemějščhtaj. We měštacžku blizko Genuy wuwola garibaldiški we wjeselu nad pšchispo-

rjenjom revolucije: „Nětk hžjom mam bamža na jenej nozy;“ wón czerpi nětko na nohacej chorosczi, kotruž hišcže džens nichtó zrozumicz njemóže. Druhi z Francaville, we provincy Lecce, mjenowasche swojoho psa Pio nono; 14. julija 1864 běsče z nim sam we swojej stwě a chychsche joho runje stacz a t. d. zwučowacz, wschitko pod hrubym wusměczom swjatoho wóta. Pšyf njehasche poslušacz, što czi kaž džimi na swojoho knjeza a rani joho na šhiji, na kotrejž ranje tutón někotre dnj pozdžišcho mumrje. We Besançon we Francóžskej wophta we lěcže 1860 lětar měščansku hojěrnu, hanjesche pšchi tym tak swjatoho wóta, zo šo kóždy zastróži, prajesche pšchi woteńdženju surowe zalleczo na njoho a pšchisponni, zo šo te same dopjelni, prjedy hač wón druhi krócž do tuteje kšěže zastupi. Po někotrych dnjach pšchińdže zašh a wobkřodžesche stwy. Šdyž na město pšchińdže, hžbež běsče posledni krócž zalleczo wuprajit, trjechi joho Boža rucžka a morwny padny k zemi.

Njech kóždy wo tajkich a podobnych podońdženjach, kotrychž zajimawe knižki: „Pšchipady, kotrež žane pšchipady njejsu“ wjach wobšahuja, myšli a praji, štož chce; wěste je, Wóh njewostaji nadpady na zastupnika Šhrystusowoho njekhostane a portugalšce pšchisłowo praji: „Wóh piša na kšchivnych ryncžkach runje.“ J. H.

Kolosseum w Romje.

Šdyž ze sředžizny staroho Roma po swjatej drozy (via sacra), po kotrejž dobyčerscy wjedžiczerjo z wójnow nuts czechnjedu, k ranju džesč, pšchińdžesč na něhdy šlawne torhošcže forum Romanum, město ludowych zhromadžiznow, jednanjow, sudženjow a wschoho politiškoho žiwjenja w časach staroromškej republiki. Na prawicy pozběhuje šo tšojowrotaty wobkuf (čješne wrota) kšězora Septimia Severa, kiž su jomu pjenježnich a pšchekupcy k čješczi natwarili. Po dolhim forum dale kroczo móžesč šo tak prawje dopomnicž, tak wschitka swětna móc a šlawna hinje a zahinje; ze wschěch bofow widžišč w rozpadankach temple a hrody; haj nětcžišči Romjan reka tomu torhošcžeu Campo vaccino (kruwjace polo), dofelž bu w běhu časow tak zapuscžene, zo tam howjadwa na bróžkach pasechu. Tola w tu kšwilu je tam mało zelenoho, kšiba zo tej dwě hubjenej aleji, pod kotrejuž kšfódfom o wojach a džětaczerjo abo tež prošcerjo zestupuja. Dale dóńdžesč k wobkufej Titusa, kiž je po smjerczi tohole kšězora stajeny; reliefy (do kamjenja wudžpane) na nim pšchedstajeja dobyčzo kšězora nad Židami a pšchewinjenje Jeruzalema. Bjez reliefami je tónle najšpóžiwnišči: Romjenjo cžahnu z jatymi Židami pod dobyčerskim wobkufom, dobytwu z jeruzalemškohe temple njeso, šydomrucžny swěcznik a złote woporne blido. Pšchěz tónle wopomnik božich kšostanjow něhdy wuzwolnoho luda njekhodži hišcže nětko žadyn romški žid (židow je w Romje pšchěz 4500): kóždy dže z wonka tchšle čješnych wrotow wočoło a wuplunje k znamjenju swojoho hněwa a hidženja. Potom wjedže tebe pucz nimo rozpadankow konstantinškej basiliki a temple Wenery a Romy k wobkufej Konstantina, najkrajnišchomu chleje Italskeje: za to je wopomnik dobyčersčtwu tutoho kšězora šobu znamjo dobyčza kšchječanskeje wěry!

Nětko štejmy pšched wulkotnymi rozpadankami, na lěwicy hišcže derje zdžeržanymi, (kotrež chych wam nadrobnišcho wopisacz), pšched něhdušchim džiwadkom

(theatrom), kiž Kolosseum (po nětržiškej italskej rječej Coliseo) rěka. Swoje mjeno ma tele twarjenisko wot dawno rozpadnjeneje hobristeje statuy křěžora Nerona (Colossus Neronis), wjach hač pjeczdžesat kočczi wysokej, kotruž běše Hadrian z mojazajec a pschod tynle theatrom stajec dał. Póbla tuteje statuy by so wulka Bavaria we Mníchowje hišcze kaž džězo zezdała. Po pschikładze tamnoho 105 stopow wysokeho kolossa k cžesceji slónca we pschistawje Nihodus twarjena a pomjenowana, da tale statua pozdžišcho tež tonu twarjenju mjeno, kotrez so pschod njej pozběhomasche; mjenowachu je kolosseum, t. r. twarjenjo pschi kolossu. Wot 8. lětstotka, hdžez so přeni krócz w pismach namała, bu tele mjeno trjebane za tónle wošny džiw swěta, kotruž je na wulkosci jenož wot cyrkwy s. Pětra pschetrjehentj.

Zwontowny pohlad je wulkotny; hač k hornjomu zhmjeje je nimale 100 kočczi. Nětko by tajki twar wjach milionow toleri pózryel; romscy křěžorowie mējachu to tunišcho, dokelž sta tysacow njewólnikow (sławow) móžachu darmo pschi swojich twarjenjach wuzič! Nimale 1500 krocželi wuměrišch, hdž kcesch kolosseumu z wonka wobkrocžic. Z jenyhmi dwojich wrotow zastupiwšchi njewidžišch drje wjach něhduschu pychu a krasnosč hrdlow, tola tež rozpadanki dabža ju hišcze wuhudacž.

Wojerštomu ludej, kaž romski, kiž bč pschez wošny a krejpschelmanjo wotrosič, lubjachu so krawne hry gladiatorow, kotřiz na žiwjenjo a smjereč wojowachu. Za tele hry wunamačachu ovalne (jejkocze twarjene) amfitheatry za najpschihodnišche; křěžor Časar twarjesche přenje kručze stejace, ale hišcze z drjewa, a přenje kamjenitne Statilius Taurus. Hdž bu Titus Flavius Wespasianus, kiž pschecžiwjo Židam wojowasche, w lěce 69 po Křyřtusu w lěhwoje pschod Jeruzalemom za romskoho křěžora powołany, chysche wón lud za so dobyč a dasche k wotdžerženju hrow za wysokich a nizkich, z njesměrnymi křóstami tónle amfitheater twaricž, kiž bu po nim Flavius mjenowanj.

(Pschichoduje dale.)

3 uascheje diwcesy.

3 Budyšcina. 3 džensnišchim cžiskom pósta podawany sobustawam kónišchoho lěta pjaty zeschiwč knihow „Žiwjenja Swjatyh“ wot k. Ducžmana. Tudy pokraccuje so po rjedze cyrkwinšich stawiznow pomjereč wo Swjatyh z Aurelijanowoho pschescžehauja, z pschescžehauja pod křěžorom Diokletianom a pod sobukřěžorom Maksimianom. Wobščěrnišcho wopisuje so: s. Dionys z Aleksandrije, s. Hryšchor džiwčjinjer, ss. Klandius, Asterius a Neon, ss. Kosmas a Damian, s. Florian, s. Arkadius, s. Wosčan a z nim pschescžehani, martrarjo thebajškeje legije, s. Fides, s. Dorothea atd. Na tute lěto wuidže zasty znajmjenscha jedyn zeschiwč.

3 Budyšcina. Wot měryhódneho swědka slyšichim, zo je so druhe lětne wopomnjeczo žiwjenja s. Marije we cžěškim Philippsdorfje jara swjatocznje swjecžiko. Mjedzeli 12. t. m. hačo na pschodwjecžoru swjedženja běše tež lětsa illumanicija (wojwětlenjo) ze wischelafimi transparentami; domy běchu tež heraf

wšchelato wupychene. Póndželu rano zhromadzi a zjadowa so processioŋ pola „hnaadneje kšéžki“ a džěšce potom — najprjedy mužojo, potom žónštk, kóžda z wóšfowej směcu, škulštk džěczi, wjach wotdžělenjom strážnikow abo wobkědžbowarjom kšéžki atd., kóžde wotdžělenjo z khorhowju — do farštkje cyrkwy w Georgswaldže. Tam džeržěšce wokoło 9 hodj. t. kaplan přědowanjo, w kotrymž bjez druhim spomni, zo je Philippdorf nětko daloko znaty (jano z Ameriki su wloni pšchěz list so pornczeli), dale zo je jo hižo 8000 šchěsnačow t twarjenju cyrkwy pšchi hnaдным měsčje zhromadžiko a zo nětko subskripcija po wošadže póndže, kaž tež zo jo potom biskop w Litoměřicach požada wo dowolnošć t twarjenju atd. Po přědowanju džeržěšce t. wifār Božu mišhu z asistencu guardiana z Rumburga a někotrych druhich duchownych. Wokoło 12. hodj. wróczy so cžah do Philippdorfa, hžěž jo pšchěb „hnaadneje kšéžki“ roženžde. Wječor bě zash illuminacija a wjele pobožnych zhromadzi jo tehdom kaž tež wutoru w hnaadneje stwě.

3 Radworja. We naštkěj wošadže je so zańdžene lěto 62 džěczi narodžiko; 53 z tutych buchu w naštkěj farštkěj cyrkwi, 3 we Budyščinje w Michaštkěj a 5 w Minafale kšchczenych, 1 bjez nimi bě mormonarodžene. Wšyštkje toho dostachu pola nas j. kšchczenicu 5 džěczi z Klufšchanštkje a 2 z nješwacžilštkje wošadhy. Potajkim wšchěch hromadže 60 kšchczenych. — Wumrjeko je we wošadže 45 wošobow, z kotrychž bu 39 pola nas, a 5 do Bulkocho Wjelkowa a 1 do Kamjenca pohrjebana. Wšyštkje toho buchu pola nas pjeczjo z Klufšchanštkje a z Nješwacžilštkje wošadhy pohrjebani. Pšchipowjedako je so 36 mandželstwow, z kotrychž jo jich 12 tndy wěrowaštkje. R božomu blidu bě 1625 wošobow; wšyštkje toho 25 w ždžerjansčtkěj kšapakch. **K.**

3 Kalbic. We naštkěj wošadže narodži we zańdženym lěcže 44 džěczi, a to 27 hólčžatkow a 17 hólčžatkow, bjez nimi 2 njemandželštkěj. Zemrjeko je 32 wošobow, a to 17 mužštkocho a 15 žónštk. splaha. Pšchipowjedanych je 23 porow a 11 bu pola nas wěrowanuch.

3 pruskeje Łužicy.

3 Kulowa. We zańdženym lěcže je so we naštkěj wošadže narodžiko: 68 hólčžatkow, 68 hólčžatkow, wšcho hromadže 136 džěczi; bjez nimi je 10 njemandželštkich. Wumrjeko je 46 mužštkich a 43 žónštkich wošobow, wšcho hromadže 89. Potajkim jo so 47 wošobow wjach narodžiko hač wumrjeko. Pšchipowjedanych bu 69 mandželstwow, wěrowanuch pak 56.

3 Kulowa. Njedawno bu naštk wšyštkčěštkeny t. farar Fr. Schneider wot wrótklawštkocho wječrbiskopa za duchownštkocho radžiczerja powšychent. Wšy so nad tajkim berje zaštkuženym počšćěžowanjom wjelezaštkužnocho knjeza fararja wutrobnje zwješeličimych.

3 Pišanocho Doka (Schekthal). W naštkěj šchleńčžerńi budža jo nětk naštki 8 katholicch šchulerjo zash wot katholicštkocho wučerja rozwuččěž. Teke rozwučžowanjo dyrbještkje we zańdženym lěcže kšwilu zaštkč, dofelž nowy forczmar — joho mjeno chcemy zamjelččěž, tež njeje wón z naštkich — dotalnu stwu t roz-

wuczowanju wjach podacj njechajše. Kniez Silbebrand, wobsebjec škleńczernje, kotryž so za czašne a duchowne zbožo swojich katolskich dželačerjow na křwalobne wašchnjo stara, chce na křwilu stwu k rozwuczowanju počjeć a po wuwjedzenju nowoho twara wosebnitu schulsku stwu z wulkej taflu a z kawkami pschihotowacj. Tež chce tón kniez schulsku stwu ze swojeje móšchnje tepicj. Hačo zdu dostanje wučerj, kotryž kóždy tydžeń na tšjoch dnjach schulu džerjeć dyrbi, měsacnje 4 tolerje z kniezoweje pokladnicy. Missionski wučer we Pisany Dole je kulowski kantor kniez Schömmel, kotryž je wot sakskeje duchowneje a swětneje wyschnosće k tomu postajentj. Pisany Dól leži sřjedza bjes Wóslinkom a Dubrjeńkom pschi pruskej mjezj, wot Kulowa $\frac{3}{4}$ hodžiny daloko. Duchowne wobkedźbowanjo na tamnej schuli ma kniez farať w Malbicach.

Čyrkwinske nowinki a powjescje.

Němska. We Starej Pruskej je hłódb a z tym mór wudyril. Duž w Němcach za tamnišich potrebnich škladuju.

Schwajcarska. W kantonje (abo republic) Bern su 18 fararjo psched sudom wobskorženi, dokelž su pětromy pjenježk za swjatoho wótca hromadžili. Hdy bychu za Garibaldua abo za theater abo podobne wěch hromadžili, dha so njeby zakón wo proschekstwie na nich nakožował, ale za swjatoho wótca škladowacj, hač to je něšćto druge! Kaž tudy, tak zdychuje so we wschelakich krajach podarmo: Zenož rune prawo wschěm!

Morawjska. Duchowni, kiž buchu pod nětežijich kanclerom dla zakitanja konfordata k jastwu wotšudženi, dostawaja wschelake počšecšowanjo katolskoho luda. Tak je wotšudžentj Dr. Heidenreich wot wofobnych katolikow we Wołomucu (Ulmů) drohotny šheluch dostał.

Italjska. Kať njesprawnje kupjene čyrkwinske kubło thje, wo tym pišaja nowiny tajfile pschiklad. Kniezaj C. a P. podašćtaj so na rjane wulke čyrkwinske kubło pola Macerata, kotrej běšćtaj kupitkoj a nětk hromadže wobhladacj chěšćtaj. Wlisko tohole města wutorhny so kón knjezej C. z ruki; tón padže a žłama sebi ramjo; P. stoczi ze strachom z woza, dhyri z hłowu wo zemju a běšće morwy.

Ž Roma. Pruski kral je bamžej pschěz swojoho póstlanca zbožo pschal k zbožownomu kóncej poslenjoho njeměra a jamorucžny list póstak, w kotrymž so bamžej wuprajil, zo kral k zanicženju abo pomjerišćenju swětneje moch swjatoho stoła ženje swoje pschizwolenjo njeda, dokelž je zdžerženjo tejele moch k swobodnomu wufonženju duchownoho knježerstwa a k nabožniškej swobodže pruskich katolikow nuzuje trěbne.

Ž Roma. Jesuitojo mējachu w zańdženym lěče 8168 sobustawow, bjez nimi 1589 italjskich, 2111 němskich a škwjanskich, 2422 francóžskich, 1148 španskiškich we dněmaj dželomaj swěta a 898 jendželškich tohorunja w dněmaj dželomaj swěta. Tónle rjad džěli so do 21 provincom, z kotrychž su 3 italške chle zběhnjene a dvě džěla. Te tšj zběhnjene su bjez tym missions w Americi a w Afii zakožite. Ž chla běšće wloni 1338 jesuitow pschi missionsitwie, mjenujcy w Americi 776, w Africy 162, w Afii 261, w Australii 14 a w oriencze (wosebje w Turkowskej) 105.

Francózska. (Přihlady dobročerstwa.) Slavný biskop Felix Dupanloup z Orleansa je jara milosrdný a smilný pschecziwo khudym. Drohotne biskopske křchže, kiž so jomu darja, tohorunja pjeršcheczenje pschedawa wón křzdy křočz po někotrych dnjach k lepšchomu khudych. Wón nosy jenož hubjenty, pozložany křchž na tajsim rječazju. — Stóncowany arcibiskop z Pariza Sibour měješke jenož jara khudobne zdrasčzenjo a joho služownik naspomni jomu husčzišcho, zo by sebi tola nowe koschle wobstaral. Čzafajmy hišchže kusť, běšche wobstajne wotmołwjeno. Stónčznje běšche tola dwanatť koschlow kupjenty; ale hižon na scže-howacym dnju běchu so minhke. Sibour běšche je milosrdziweje sotje dať, kotraž bě wo schaty za wotkhorowacch prosyła. Starý Franc (komorný služownik) je, kaž so praji, potom z mjerzanjom rjeť: „Běšchže dnybjeli stare prječz dacž.“ „Ale wjach šy mi hižon prajiť, zo wjach k woblekaniu njejsu,“ běšche biskopowe wotmołwjeno. — Šdhž bu Olivier, farať pola swj. Křcha, kiž měješke wulke dokhody, biskop we Evreux, běšche wón chle pschedoženy. Wschitko běšche na khudych nałožil. „Šcho su tež 50,000 frankow,“ tak husto po waschnju bohattyh lubzi ze směnkom prajesche, „žiwjento we Parizu je drohe.“ Za so trjebasche jenož 2000 frankow (533 tol.). Zoho stwoine wěch běchu tak hubjene, zo so próca njeplacžesche, je halle do Evreux pschewječz. Kaž khodžesche a stejesche, tak do swojoho biskopskoho města zastupi. Wosobne parizke knjenje proschachu joho pschi wotjědženju wo wopomnječzo. We krasnych liščizkach dašche jim hišchže njezapłacžene lětno zlicžbowanja wschelatornych smilnych wustawow, wučerňjow a towarštwow, kiž bě we swojej farje založil a kotrež hišchže džens tam kčžěja. J. H.

Žendželska. Na kóncu zaúddenoho lěta měješke katholicke kyrkej we Žendželskej 1 arcibiskopa, 12 biskopow, wysche toho 4 biskopow we Šchotlandžje. Měšchnikow běšche 1639 (t. j. 31 wjach dylji přched lětom); 1283 chrťwjow a křapalow (36 wjach dylji kónsche lěto). Klóschtrow je tam 287, z nich 220 za knježny, 67 za mnichow za jene lěto je 11 nowych klóschtrow založene. We 21 kollegiach pschihotuja so mlóđjencjo na duchownštwow.

Waležnosčje towarštwow.

Zobustawy towarštwow na l. 1868: kř. (7.—9. zapłacžidhu na kónsche lěto) 36. Jakub Lufasch z Budyšchina; 37. registrator Jurij Bauda z B.; 38. Jan Lehmann z Boranec; 39. Michal Busch z Kadworja; 40. Jakub Wjenta z Budyšchina; 41. Michal Kječzka z Džěžnikec; 42. Marija Duczmanec z Budyšchina; 43. Křhata Duczmanec z B.; 44. Michal Polanť z Mnišchonca; 45. Jakub Hařcha ze Zajdowa; 46. K. z Kadworja; 47. Hana Šchönbergerowa z Budyšchinka; 48. P. Ignac Žitny z Wulkeje Hraboweje pola Pastowa we Morawškej; 49. Jurij Šchoťka z Dobroschic; 50. P. Cyrill Žideť w Nowej Křiži we Morawškej; 51. Křhřtiana Donatec z Křelna; 52. P. Šawšchyn Fischeť, katechet na realnej schuli w Plznje w Čzechach; 53. Haniža Lehmannowa z Kadworja; 54. Jakub Čhž ze Stróžišchčza; 55. Jan Wóski ze Stróžišchčza; 56. M. W. ze K.; 57. Mikławš Wřóz z Kamjeneje; 58. farať Schneider ze Kulowa; 59. kapłan Šchoťka ze Kulowa; 60. kooperator J. Wowčeť z Kulowa; 61. wučer Šchoťka z Kocžinje; 62. wučer Křosmij z Němcow; 63. wučer Čžórlidh ze Sulščec; 64. Mikławš Běhmat z Wotrowa; 65.

Mikk. Njenczka z Wotrowa; 66. Jakub Njenczka z Kashec; 67. S. Czernierina z Neuhofa.

Sobustawy, kiž su na l. 1867 ptačžili: ff. (296. 297. 298. — 7. 8. 9. z cziška l. t. l.) 299. Mikkawšč Mišnač ze Radworja; 300. Hana Schönbergerowa z Budyščina; 301. S. S. z R.; 302. M. R. z R.; 303. Woscizij Schuster z Różanta; 304. Mikkawšč Czornač z Nowoslic; 305. Michal Běrt z Radworja; 306. Jan Pjetasč z Radworja.

Dobrowólna dary: M. R. z Khrósczic (hiščeje na l. 1867) 5 nsl.; R. z R. 15 nsl.; Woscizij Schuster z Różanta 5 nsl.

Smilne dary: S. B. z Radworja 5nsl. za s. wótca.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wojadow.

Z Budyščina. Kšćczeni: Jan Ernst, f. kublerja Jana Schustera z Budestec; Ernst Jurij, f. J. Pětranca z B.; J. Jurij Michal, f. M. Zura z B. — Zemrjeczi: Jan Franc, f. njeboh Jana Franca Zarjenka z Džěžnikec, 1 mėsac; Jan Jurij Henczel (Pělc) z Budyščina, 61 l. 3 m.; Ernst Jurij, f. J. Pětranca z B. — Wěrowani: Handrij Dišnač ze Katarjec a Marija Subic z Prawocizic; K. T. W. Schneider, šćmec a Maria Theresia Zaršhec z Budyščina.

Z Radworja, w decembru. Kšćczeni: Hana, dč. Jana Dubstoho z Radworstoho Haja; Marija Augusta, dč. Jurija Hendricha we Eupoj; Hana, dč. Jana Adama we Eupoj; Handrij, f. Mikkawšča Pibšče w Radworju. — Zemrjeczi: Michal, f. Pětra Měšcherja w Měrkowje, 2 m.; Jan Parjenea z Eupoje, 75 l. 10 m.

Z Kalbic. Kšćczeni: Michal, f. Mikkawšča Neumana ze Schunowa; Michal, f. Michala Peregala ze Trupina; August f. Antona Keimera z Kalbic; Jakub, f. Pětra Czja z Nowoslic, Maria Madlena, dč. Jakuba Schokty ze Schunowa, Mikkawšč, f. Mich. Czernjery z Kalbic; Hugo Bernhard, f. wuczerja Mikk. Hiđi z Kalbic; Madlena, dč. Michala Njehorja z Bittka; Michal, f. Pětra Mikkawšča ze Schunowa; Madlena, dč. Mikk. Bjarča z Kostowa; Hana Marija, dč. Jak. Bkajita (Ledžbory) z Kalbic; Stilia Augusta Maria, dč. G. Gartnerja ze Schunowa; Jakub, f. Michala Buka ze Sernjan; Hana, dč. pšćekupca Jakuba Glausča z Różanta. — Wěrowani: Michal Schokta ze Schunowa z Mariju Bulanec z Koweje Smjerdzaceje; Michal Schent z Radworja z Hanžu Narežifec ze Schunowa; Jakub Schokta (Wowčžerč) z Koczineje z Khatu Schotcizic z Konjec; Handrij Prěca z Kaczeje korežiny z Hanžu Hobanec z Pěštec; Jan Frömmelt z Jasěny z Madlenu Hercogec ze Sernjan. — Zemrjeczi: kubler Jakub Bkajit z Kalbic, 73 l.; Kkata, njeboh Mikkawšča Schimanta zawostajena mandželska z Schunowa, 73 l.; Pětr, syn Pětra Lehmana z Kalbic, 25 lět; Jan Hanto z Kzka 82 l.; Marija, mandž. Michala Schokty z Konjec; August, f. Antona Keimera z Kalbic 4 njeđz.; Jan Opica ze Schunowa 93 l.; Marija, Jurija Mitasča zaw. dzowka z Schunowa 47 l.; Michal Suchi z Różanta, 66 l.; Madlena, Michala Schreiberera zaw. mandž. ze Smjerdzaceje 75 l.; Madlena, mandž. Pětra Lehmana z Kalbic 62 l.; Hana, mandž. Mich. Krala z Konjec.

Zemrjety sobustaw towaristwa: kubler Jakub Bkajit z Kalbic.

Z nastadom našchoho towaristwa je wuškta a móže so za tsi nowe slěborne w expedicijach Kath. Pšćka dostač:

Katholska protyka
za Hornju Łužicu na lěto 1868.

Cziščczak P. A. Donnerhak w Budyščinje.

Katolicki Posol

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyžolětna płaćizna na pósce
a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawaný wot towaristwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Císło 3.

1. februara 1868.

Lětník 6.

Ceremonije katolskeje cyrkwie.

Nabožnistwo (religion) njeje jenož spóznaczo a wjedzenjo wěčnych wěrnoscžow, ale je nutrne pschewědženjo našeho rozoma we tychsamych, kiž wschě naše duchowne mochy wopschimnje, chtoło cžłowjeka wobtnjezi. Cžim dospołnišce naše nabožnistwo je, cžim přjedy połaže so tež zwonkownje, we našim žiwjenju. Woheń, kiž so we nutškownym jeneje kžeže pali, njewostanje dołho, jelizo je sylny a móčny, wobtnjezeny na nutškowne rumy, jeho płomjo wudobudže sebi tež swój pucž won, a cžim móčnišce wone je, cžim přjedy so to stanje. Wy-li so woheń z mocu we nutškownych rumach zdzeržował, by so skoro zadušyk; přšchez wudyrjenjo roscže jeho móč. Wodobnje ma so tež z nabožnistwom. Tesame njemóže so jenož na něme myšle abo na mjelcžate začžucža wobtnjezowacž; přšchetož tak njeby wone jenje k mochy pschisškło, ně, tesame dyrbi so połazacž na kóžde móžne waschnjo, we škowach, we znamjenjach, we skutkach, we wschě našim žiwjenju. Zwonkowne widžowne znamjenja a skutki k žewjenju nutškowneje nabožneje myšle mjenujemy ceremonije abo swjate waschnja. Ceremonije abo zwonkowny kultus je nužna wěc za kóžde nabožnistwo. Nabožnistweje zwonkowne swjate waschnja wzacž, rěka jomu samomu row pschihotowacž. Kaž cžłowjeski duch na zemi wobstacž njemóže bjez cžěla, tak njemóže tež nabožnistwo wobstacž bjez zwonkowneho kultusa, bjez ceremonijow. Tšhodla namašamny zwonkowne waschnja pola wschěch pohanskich, kaž tež pola židowšeho nabožnistwa; wosobnje bohata pał je katoliska cyrkej na rjanych k pobožnosceži a k nutrnosceži pohnuwacžych, swjate potajnosceže berje woznamjenjachych ceremonijach.

Wěrnó drje je, Wóh tón wschohowědomny njetrjeba tajke zwonkowne dopokazy našeho nabožneho znutškowneho, wón lěpje widži hač my, šchto so we našej duški stanje, ale my trjebamy tesame. Su-li mjenujch naše začžucža wěrne a

sylnie, niemózemy je my we sebi sfhowacź; tón czeźko zrudźeny łamje sam wot so swojej ruch, tón poboźny a nutrny sfhłuje jej a padnje we swjatej bojosczi na swoje kolena. Nam je runje derje, hdyź móźemy swoje zacźucza teź zwonkownje pokazacź, a czeźko by nam panyło, hdy bħchmy je dħrbjeli we nasħim nutřkownym sfhowacź. Haj nasħe zacźucza rostu, hdyź mamy psħileźitośc, je teź zwonkownje zjewić. My móźemy drje we nasħich myslach prawje poboźnje a nutrnie so mo-
 dlicź; padnjemy-li pať psħi tym na kolena a pozbėhnjemy-li ł njeju nasħej sfh-
 knjenej ruch, dħa cħujemy, kať poniźnosć, poboźnosć a nutrnosć roścze, my prħcu-
 jemy so to we nasħej wutrobje wubudźecź, sfħtoź my psħez zwonkowne znamjo
 pokazujemy. Wħsħe toho pať dawamy teź druhim psħileźitośc, so wo nasħej
 poboźnej myšli psħesħwėdźicź. Widźa woni we nasħim zwonkownym zadźerženju
 nutrnosć a poboźnosć psħecźiwo Bohu, pohnuwa jich to teź nasħ psħikład scźe-
 howacź, kaź teź my so psħez psħikład druhich ł poboźnosći pohnuć damy. Wscėze
 dħrbi kōźdy wuznacź, zo so bóle ł poboźnosći hmuty cħuje we jenej cyřtwi, hdyź
 so wsfħitch poboźni wopokazuja, hacź we drugej, hdyź na psħitomnych žane znamjo
 poboźnosće njeuwładať. Ceremonije su tať wuzna wėc za kōźde naboźniřwo,
 wuzna wėc teź za kōźdoho naboźnoho cħłowjeka.

Na ceremonije pokazuje pať cħłowjeka teź joho natura. Wón wobsteji z
 cħeka a duřhe. „Hdy by ty luty duch był,” praji jedyn cyřwinski wuczeť, „by
 tebi Wóh tón knjez swoje hnady teź na duchowne wasħnjio sobu dźělil; tať dołho
 pať hacź zmėjesh cħeka, trjebať teź zwonkowne znamjenja.” Woda wodzi so zpody
 zemje po rynch na mėsto, hdyź dħe ju cħłowjek męcź; rozczepu-li so ryny, roz-
 bėhnje teź woda, prjedy hacź na mėsto dōrdźe. Teź ceremonije su taťrjec ryny,
 kiź nam njebjesh hnady psħiwjedu; zacħisnu-li so tamne, pōndźa teź tele ł zħubjenju.
 Kať rjenje pokazuja tu runje wsfħelate zwonkowne wasħnja, kiź so psħi wudźelenju
 hnadow boźich nałozuja, na te hnady same! Ceremonije psħi wudźelenju swjateje
 kfħczenich ł psħ. na wucħisćenju wot herbřkoho hřcha? Ceremonije su woprawdźe
 jena za cħłowjecze wōczko zrozħmlitwa rycź, kotraž kfħesczana na wėcnosće swj. wėry
 dopomni, jomu potajnosće teje sameje psħez widźowne znamjo psħedřtaja, a tať
 to, sfħtoź ze swojim rozomom niemōze wopřħimnycź, bliźe psħinjese.

Ceremonije abo zwonkowny kultus pať ma na posledku hiřcze jenu druhu
 winu. Cħłowjek psħisħisħa mjenujich po swojim chłym bħczu Bohu tomu knjezei,
 jomu dħrbi wón z cħekom a duřchu hołdowacź; duřcha cħesczi Boha psħez swoje
 poboźne myřle, zacźucza a žadosće, a cħeka ma swojoho knjeza cħescźicź psħez zwon-
 kowne wasħnja; psħez cħłowjesh cħeka hołduje Bohu swojomu stworiczerjei tať rjec
 chła cħekna stwōrba, dokelź nasħe cħeka dźen je kōna chłje cħekneje stwōrbħy. Psħe-
 prosħuje tola psħalmista wsfħe stworjenja: wodu a zemju, žymu a czopłotu, swėcu
 a cħmu, hory a doły, řeři a morjo ł boźej řħwalbje; a cħłowjesh cħeka, wjele
 wosobniřke a krasniřke hacź wřcho to, cħłowjesh cħeka, kiź dħrbi nėħdy we nje-
 smjertnym swėtle so bħřħcźicź, dħrbjało same tu cħescź. swojomu stworiczerjei za-
 přecź, dħrbjało mjelcźecź we powřħitkownej řħwalbje chłje stwōrbħy? Kaź zmėje
 wone nėħdy z duřchu zjednoczene dźel na wėcźnej krasnosći, tať dħrbi wone teź
 tudy na zemli z duřchu zjednoczene Bohu řħwicź po swojim wasħnju, ł joho řħwal-

bje pschinoschowac; schtóż so pschez to stanje, zo wone nutskownu nutrnoscj dusche, zo wone ducha nabożnisłwa zwonkownje na pschisłuschnu waschnjo zjewi. Z toho móže potajkim kóždy spóznac, zo maja ceremonije abo zwonkowne nabożne waschnja, wojobnje pschi bożich słuźbach swoju winu tež we cłkowiejskej naturje, a zamkowjeja so jame; njetrzeba so tohodla tež na to wjele motnikowic, schtóż wschelach ludžo pscheczliwo nim praja.

„Chrystus,“ praji so, „je pschifazał, zo dyrbimy so k Bohu we duchu a wěrnoścji modlicz a porokuje Židam jich ceremonije.“ Ceremonije staroho zakonja, wotnikowimy na to, bėchu wot Boha samoho zawjedzene, po tajkim njemózesche shtn boži wotpohladanjo męc, pscheczliwo tym samym wustupowac; a wopravdze njebėchu to tež te ceremonije, nad kotrhymiz so tón knjez hnėwasche, ale te waschnjo, na kotrej židza tefame wobfedźbowachu. Woni dopjelnicchu ze shtyknitwej staroscjiznowscju wsche zwonkowne waschnja, nic zo bychu pschez to swoju pobożnu wutrobu zjewili, ale runje ta, hafo by Bóh na tutych ceremonijach samych swoju wjełokosc męc, byrnje wone njebyke pschewodźane wot pobożneje mysle. Zrozumja pať so tamne słowa toho knjeza tať, zo wěrna pobożnosć njewobsteji we wobfedźbowanju próžnych zwonkownych waschni samym, ale wjele wjach we pobożnej, poniżnej a podwolnej wutrobje, słuza ceremonije nascheje swj. cyrkwie k tomu, zo tannu bohysłuzownoscj we duchu a wěrnoścji prawje wożiwjeja. Dofelz k tomu je je nascha cyrkej postajika, zo by pschez nje swjate mysle a zaczcuzja a we naschej wutrobje wubudźala a zdjeržala, a kóžde jeje džeczno wě z jeje rozwuczenjom, zo je wobfedźbowanjo ceremonijow same bjez wutrobneje pobożnosće jenož tajnistwo, a zo cłkowiejskej ničjo njepomha, pschitonimy bycz tym rjanym ceremonijam, jeli wón je njepschewodza z nutrnym modlenjom a z pobożnymi zaczcuzemi. Wsychje toho nakożowasche tón knjez tež sam pschi wschelafich shtadnoszczach tajke zwonkowne znanjenja; tať k pschikładej pschi wustrowjenju toho hłuchonėmoho, abo toho slepoho, wojobnje tež pschi poslednej wjeczeri, hať wón zamkowjesche tón lud, kiž bė jomu bołmonczku pschi swjatocznyh nutsczechnjenju do Zeruzalema pschez zwonkowne waschnjo pschisłuschnu czejecz wopofazał.

Druhym zas, zda so mnohosć naschich ceremonijow njepotrėbne wulka. Tych móžemy so woprashec: njeby jena jeniczta hwėzda nas tež na božu wulkosć a mudrosć dopomnika? A tola je Bóh telko milijonow hwėzdom na njebu rozhl, zo bychmy je widzeli a božu wschohomóc wobdźiwali. Bóh je chychł na bohate a krasne waschnjo so zjewic, hafo stworiczeť. Wón by mohł nėtotreťfali zwěrjo, nėtotruťfali rostlinu mjenje stworic, a tola bychmy joho tež z tych druhich spóznali, wón njeby trzebał róziczkji z tať krasnymi barbami wudėbic, ale wón je to chychł. Kať róziczkji we stworbje, tať su tež ceremonije pschi bożich słuźbach k wjetškej debje, k zbėhnjenju pobożnosće a nutrnoscje wot nascheje staroscjiznoweje maczerje swj. cyrkwie zawjedzene. My dyrbimy so jenož prawje prócowac, zo je deje zrozumimy a spóznajemy, potom zmėjemy we nich žiwe napominanjo, spomozne rozwuczenjo a shtnu podpjeru za naschu nutskownu pobożnosć.

3 nascheje dišcefn.

3 Budyščina. A nowomu lětej dostachu tež lěta 14 katolsch wučerjo pschibjerk z Rositiš - Weigsdorffseje fundacije, kotruž je njeboh swobodny knjež Rositiš nad Kummwaldom založik. Z cyfa dosta 127 wučerjow (lutherskich a katolskich), kotsiž maja najnižšju zdu, po 25 tolerjach, 20 tol., 15 tol. abo 10 tol. Za jene lěto wudželi so nimale 2000 toleri! Tež dyrbinj z džakom wuzběhnječ, zo dwě katolskej schulskej wosadze podpjeru k doplacenju wučerjowje zdy dostaschtej, kaž tež, zo buschtaj z fundacije za kóždoho wučerja, kiž je we pensioniskim towarštwje, dwaj tolerjej hafo pomoc zaplacenaj. To je křwalby hědna fundacija! Kaž mjela je so k hodam z Budarjowoho wotkaza w katolskich wosadach wudželiko, njejsny dotal zhonili a dycemj so pschi skladnosći na krajskej direkciji wopraschecž.

Cyrkwinske nowinki a powjesće.

P r u s s k a. Na prussim sejmje dopozagowachu wóndanjo wosebje Polach, zo su jara pschikřótscheni, sčtož wjshšiche schule nastupa. Tež něfotki pschecžino Polakam sprawnje zmyšleni Němch žadachu, zo dyrbi so w Póznanskej znajšnješicha hišchće jene katolske gymnastium wot knježerstwa založicž. We Wrótkawje (Breslau) je tohorunja hišchće jene katolske gymnastium jara trěbne.

N ě m s k a. We wschelaticch wjetšich městach Němsteje běchu w poslenschim čzaju ludowe zhromadziny, w kotrychž so katolikowje za swětne knježerstwo swjatoho wótca a za podpjeranjo joho wójska wuprajichu. Zara rjane a horliwe rycže běchu slyschecž. Wschudžom pokazuje so katolska sebjewědomosć a žiwjenje za cyrkej Božu a jeje widžomneho wjetča.

M o r a w s k a. Njedzeli 12. januara bu w Brnje židowski wojak křchcžentj; jomu kmótsesche podmarschal hrabja Guhn.

3 W i n a. Wubjerk, kiž je hižo wjachkróć zhromadne pučžowanjo do Palästiny (slubjenoho kraja) zřjadowač, wozjewja z nowa tajke pučžowanjo za mužskich katolskoho wěrhwuznacža. Wozjewjenje tnyč, kiž dycedža sobu jěčž, dyrbi so do 8. februara stačž a pjenježy do 20. februara do Wina póskacž; sčtož dyc wot Trieste po morju na přenim měsće jěčž, zaplaci 500 schěšnakow we slěbrje, a sčtož na druhim, zaplaci 430 schěšnakow; wot Trieste pučžowač potom skoro žane wudawki wjach nima. Džeň 6. mērc a dyrbi so pučžowač wubjerkej we Winje přědkštajicž a 10. wotjědže so z Trieste. Na 16. mērc a wustupja pučžowanjo w Egiptskej a 26. podadža so zasy na morjo a pschidnu 28. do Seruzalema. Wot 18. hapryla pučžuje cyfe towarštwjo po Palästini a 25. podadža so wróćžo na morjo.

3 W i n a. Čžěto něhduschoho mexikanšoho křžžora Maximiliana su wóndanjo do Wina pschiwjezli a w křžžorskej křpccže pola kapucinarjow ze wschaj čžesčju postajili. Zoho na duču staba mandželiska Charlotta bydli w Brüsselu a wě nětko wo nježožu, kiž je mandželiskoho trjehiko.

R a k u s k a. Po njedawno wozjewjenych prawach za poloju křžžorstwa, kotrejž su Eisleithanska narjekli (t. r. kraj z toho bofa rěčži Leitza na wuherskich

mjezach), smędža tam nětko tež židža wschitke statne zastojnstwa na so wzacj. Snadž tam hišćeže židowskoho ministra doczakaaja!

T h r o l s k a. Kņežna Maria z Mörta, kotraž bu, hđhž bě předy ze wschelakim czerpjenjom pruhowana, w lěcze 1834 z bluznami Šhrystusowym wuznamjenjena, je 11. januara we Kalternje zbóžnje zemrjela, 55 lět stara. Wot tamnoho dźiwa sem pučowachu kóžde lěto tysach ludži, zo bychu ju widželi a jeje modlitwam so poručili. Tamne bluzny so bóržy po jeje smjereczi zhubichu; wona bě najšferje Boža wo to prošla. Njesměrnje mjela ludži wophta chrtej terciarow, hđžež bě jeje czěko mustajene, a pschewodžesche ju tež k rowej. Wot l. 1841 bhđlesche wona mjenujch w kłóštrje terciarow s. Franciskusa.

T h r o l s k a. Džeń pschew nomym lětom wubudži 22 sani z drjewom nakadowaných w Innsbrucku powšchittomnu kędžbnosć; młobži throlsch burjo jědzechu pschew kapucinski kłóštyr a tam je zwotkabdzechu. Burjo běchu so w frutej zhnije na khubdch mnichow derje dopomnili!

R o m a. Bamžowe wójfko so z pschitkhabdzachymi dobrowólnikami pschech powjetšcha a město so pschech bóle wobtwjerdzuje.

R o m a. Pschi poslenim licženju w lěcze 1867 běšche w měsće Romje 215,573 wobhydleri. Wone ma 54 farow, z kotrychž 9 z wona měsčezanskich murjow leža. W Romje běšche 30 kardinalow, 35 biskopow, 1469 měschnikow, 828 seminaristow, 2832 mnichow ze 61 wschelakich rjadow a zjenoczenstwow, 2215 kņežnow wschelakich rjadow, potajkim 7409 duchownškich wosobow. Wucžomcow (elevow) we kollegijach bě 1258, holečkow w pensionatach 1642. W dobroczerškich a zastarach mustawach bě 775 muži a 1088 žónškich. Rom ma 29 seminarow abo kollegijow; z nich ma kollegium Romanum 75, Germanikum 58, Propaganda 108, iriski kollegium 52, južnoamerikanski 50 a pokróčnoamerikanski 33 wucžomcow.

R o m a. Pschephtanjo dla pschihotowanja k rebellionej w oktobru pschech hóršche wěch na swětlo pschinjese. Zapšchisahani chychu tehdom s. wótea moricž. W tej samej noč, hđhž kasarna Serristori (něhđže 5 minutow puča wot wotifana) pschěž podpožony pulwer rozlecža a czródu wojakow w rozpadankach pohrjeba, běšche tež wobtwjerdženy jandželški hród (castello S. Angelo) rozlecženju mustajeny. Njespscheczjelam běšche so radžiko, dweju podmhyškow a jenožo kanonira wobtyšacž; taj dyrhješchtaj tamniški pulwerowy magazin, w kotrymž bě tehdom 35 centnarjow tšělnoho procha, zapalicž. Pschipad abo mjela bóle Boži zafit bě pschicžina, zo so helške wotmhyšerjo njeje wumjedšo. Wotifan a pětrowa chrtej bhšchtej njesměrnu škodu wzakoj! — W Civitavecchia a wokolnosćzi steja hišćeže tši francóžske batterije a we Witerbo jena ze wotbželenjom francóžskich jězných. Kanische mjez chřtwinskoho stata su wot bamžowch wojakow šhlnje wobšadžene. Wofelž je so Francóžska pscheczjowo Stalštej kručze wuprajika, zo dyrbi Rom bamžej wostacž, njeje w tu šhnilu žana bojosć, byrnje Francóžjo chle wotežahnli. Hđhž Francóžka z wójnu pohroz, dyrhja njeměrní Stalscy tola změrom byč. Čerwjeny (t. r. republikanski) přync Napoleon je so italskeje politiky dla na kšžora Napoleona rozhněwak; tola ničjo wo to!

Francóžska. Tudomni katholicjo wuznamjenjeja so pschěž zwólniwošč k

woporam za swjatoho wótea. Tak je w Marselle wurjadne skladowanjo na jehnj dnju 50,000 frankow munjesko. Khuda žona, kiž bē pschez prócowanjo wjele lét 60 frankow nalutowaka, pschinješe k tomu tule ceku summu. Hdyž duchowny ju napominasche, zo by sebi znajmjejšča 20 frankow sshowaka, rjekny wona: Bóh njeje mi dotal nuzu czerpjecz dat; ja dowěrjam so na njoho a njemóžu ničžo za so wobšhowacz, hdyž swjaty wóte nuzu czerpi. Na podpisowanjo bu tam 200,000 frankow zhromadzene. Wšche toho je towarštvo pětrowoho pjenječka hižo 100,000 frankow skladowalo a tež dzerži Marselle wudariki na 55 zuavom.

3 Pariza. Tudy je zaidženy tybžeñ wójwodka z Morny do katholickeje cyrkwyje zastupika a budže so ze schpaniskim wójwodu Sesto wěrowacz.

3 Pariza. Wójwoda ze Chevreuse je bamžej k nowomu létej 12 czehnjenych fanonom darik.

3endželska. Zrište duchownstwo wupr aja so w zhromadžiznach a nominach za to, zo by Irland zakonistu samostatnoscz mēl t. r. zo by mēl swój sejm, svoje zakonje a svoje zarjadowanjo, kiž za najlěpsche poznaje. Zrišcyžadaja podobny zwjazk z 3endželskej, we kajtimž so Wuherška z kšěžorstwom namaka.

3endželska. Hrabja Granard, sobustaw hornije komory (na sejmje), lord South a hrabina Portalington su do katholickeje cyrkwyje pschistupili.

Danska. Wloni buschtej w kralestwje dvě schuli a dvě nowe duchownskej staciji zakoženej.

Firnländ. W tutej rusowskej provinci je tež hłód a mór wudyril, tak zo je hižo wjele stow ludži zemrjelo. Susodne provinci pomhaja swěru swojim bratram po kraju a wěrje. Tež we hewak jara plódnym Kurlandze bēchu poslenje žně hubjene. Tohorunja je we Francóziškej wulka nuz a.

Turkowska. Kšesceženjo so pschecy bóle k wutorhujenju z turkowskoho spichaha pschihotuja. Grichojo na kupje Kandia abo Kreta su z nowa Turkow zbili. Skowjenjo wustupja najskerje w nalěczu sami z brónju napschecziwo Turkam.

Póknóčna Amerika. Na swjedženju, kotryž bu k czešči wloni swjatoprajennych franciskanarjow we měsčje Louisville dzeržanj, buchu schěsnaczo swjatocznje do katholickeje cyrkwyje pschizwazaci. Šiščeže wjac tajkich, kotřiz ju so pschez předomanja jesuity Wenningera wobrocžili, pschihotuja jo k wotpołożenju katholickego wěrhwuznacza.

Póknóčna Amerika. Džeñ 1. decembra z. l. bu nowa cyrkej s. Zana we Cincinnati wot arcibiskopa Purcella swjatocznje poswjećena. — We Burlingtonje bu 8. decembra z. l. cyrkej njewoblatowanoho podjecza s. Marije swjećena; dopódnja předomasche arcibiskop z New-Yorka a popódnju biskop z Providence. Pschitomni bēchu hiščeže sybhmjo družh biskopja. Hacz runje so k lěpschomu wupřischnenja cyrkwyje 1 dollar zastupneho pjenjeza płačesche, bēsche tola cyrkej z ludom pschepjeljena.

Póknóčna Amerika. We 3800 katholicch cyrkwojach zienocženych statow bē wloni na schthri milijony spowjednych ludži. — We Philadelphii bu nowy rjanh seminar za 350 študentow duchownstwa natwarjenh. — W decembu wudžělesche biskop we Philadelphii 600 wosobam swjate firmowanjo, bjez nimi wjele konvertitam. — We Pittsburgu zastupichu tsi wosobne knjenje do rjada mikoczi-

wych sotrom. Biskop Domenec, někotři duchowni a 60 sotrom běchu pschi kłóschtyrskim zmobekanju tych samych pschitomni. — W nazymju je z arcbisfopom Ddinom z New-Orleansa a z biskopom Zunkerom z Altony czjrodka europiskich duchownych do Ameriki pschischla, dokelž tam duchowni jara pobrachuja pschi pschiběranju katholicich pschiczahowarjow. — W New-Orleansu bu 1. decembra arcbisfop ze swojoho pučowanja z Roma domoj witany. Wón bu we processionje, na kotrymž so wjele towaristwow wobdžěli, do swojeje kathedrale (biskopskeje cyrkwyje) domjedženy.

Pokńóčna Amerika. Biskop Dubius z Galvestona wróci so 23. novembra z. l. ze swojoho romskoho pučowanja a pschivjeze sobu 18 duchownych 24 kłóschtyrskich kněžnow, kotrejž bě w Europje za swoju diócesju dobył.

(Njesprawne kubko.) Bohaty muž pschinjeje něhdy křudu wudowu wo jeje jeničke polo, zo by z tym swoju zahrodu pomjetičkił. Hdyž wón nazajtra po swojej roli wokolo křodžesche, pschindže ta wudowa z próžnym měchom a rjekny k njomu płacžicy: „Proschu was, dajče mi wot mojuho herbštwu jenož tak wjele zemje, kaž do tohole měcha dže.“ Bohaty praji: „Tule hlupu próšiwu móžu drje čji dopjelnič.“ Wudowa napjelni měch z pjerščezju a rjekny potom: „Nětko pak mam hiščeje jenu próšiwu: Pozběhničje mi měch na ramjo!“ Bohaty najprjedy njechasche; ale dokelž wudowa prošyc njepschesta, zwoli wón skónczje. Ale hdyž chasche měch zběhnyč, rjekny stonajo: „To je njemožne; wón je mi pschecžjki.“ Nětk praji wudowa: „Hdyž je wam tónle měch pjerščezje hižo tak czežki, tak budže ta chla rola, kiž by wjach hač tyjac měchow pjelnika, was we wěcznosčji tkóčjic!“ Tón muž so nastrojza a da jej tu rolu zasy prajo: „Sa spóznaju, zo je njesprawne kubko wěczna czeža!“

Wobkědžbowanjo chrkwiniskich kaznjow. Sławny kardinal Stanisław Hosius wotmokłwi někotrym pscheczelam, kiž joho proschachu, zo by swoje křute posčzenjo z dživwanjom na swoju strowotu trochu lóžsche scžinik: „Sa cžinju to swojoho derjehičza dla, hdyž schtyrchcžidnjowski póst a druge póstne dny derje džeržecž so prócujú. Sa chcu dołho žiwý byč. W božich kaznjach dže steji pisane: Ty dyrbišch nana a macž w cžesčji mēčž, zo by dołho žiwý był na zemi. Mój nan abo wótc je Bóh w njebjesach a moja macž je chřeš na zemi. Nětko poručja mi Bóh, mój wótc, zo mam sebje samoho zaprěwacž a so posčizč, a chřeš, moja macž, postaja mi dny, na kotrychž mam so posčizč. Rady sym woběmaj poskušny. Nadžiju so, zo hačo myto za poskušnosč wěcznje zbóžne žiwjenjo dostanu.“

Daloko ke mšchi a k spowjedži. Duchowny Durieu, missionar pola džiwich splahow w pokńóčneje Americi, pišasche w lěčje 1859 wot nomowobrocženyh, kotrychž běsche wón wopuščezkił, dokelž bě wot swojoho přědštecžiczerja na druge město postajent, takle: Woni nimaja hižo tsi lěta žanoho duchownoho, tola lubuja pschecy swoju chřeš a njedžerža to za něšto wulke, hdyž dyrbja sto hodžinow (= 20 mili) pučja cžinicž, zo bychu kóžde lěto w jutrownym cžasu k swjathym sakramentam pschischli. Tak wjedža jebi wobrocženi džimi Božu hnadu cžesčizč!

Ważności towarzystwa.

Stowarna zbromadżizna naszchoho towarzystwa budje dzens za tydzien 8. februara w 1. hodź. w tachantskej schuli. Kóždy sobustaw ma pschistup.

Sobustawy towarzystwa na l. 1868: ff. (38. a 39. zapłaczijšchtaj na kónische lěto) 66. Pětr Łufasch z Kšafowa; 67. Marija Winklerowa z Kšelna; 68. P. Lubwit Angermann, kooperator z Marijného Doka; 69. Handrij Najcz z Bělcjec; 70. Jan Mětowski ze Skoneje Borschcje; 71. Pětr Hascha ze Zajdowa; 72. Hana Kralowa z Nowoslic; 73. Jan Guba z Dalic; 74. Jan M. Kral z Czemjeric; 75. Jan Müller z Czemjeric; 76. witar a katechet Józef Dienst z Budyščina; 77. schulski direktor P. Schokta z Budyščina; 78. Jurij Jakubasch z Budyščina; 79. faraš J. Nowak z Nadworja; 80. Marija Wštec z Kšelna; 81. kapitan J. Werner z Khróscjic; 82. Michal Bětta ze Smjecztec; 83. Jakub Wawrik z Khróscjic; 84. Mikławsch Matt z Khróscjic; 85. M. J. z Wudworja; 86. Michal Hórnik z Khróscjic; 87. Jakub Domanja z Łusca; 88. Jurij Woczejk z Wudworja; 89. Mikławsch Duzman z Wudworja; 90. Jakub Wiczaz z Prawocjic; 91. Jurij Kilant z Noweje Wjeski; 92. Jurij Grós z Rutnicy; 93. Mikławsch Donisch ze Smjecztec; 94. Marija Kyczerina z Rutnicy; 95. Madlena Trucec z Nadworja; 96. Jan Maaz z Wulfoho Wjeltowa; 97. Mikławsch Zarjeit z Konjec; 98. kapitan Jurij Łufczanski z Kalsbic; 99. Michal Czornak z Kalsbic; 100. Wórschla Kuczanowa z Kalsbic; 101. schošar Mikławsch Kolla z Marijného Doka; 102. P. Innocenc Zamork z Marijneje Šwězdy; 103. R. V. C. D. z Marijneje Šwězdy; 104. R. V. F. K.; 105. R. V. F. D.; 106. hospjencar Delenczta z Kutowa; 107. pjetar Zelnaš z Kutowa; 108. schošar Šwejda z Panczic; 109. M. Hanški z Panczic; 110. kubler Wiczaz z Zawory; 111. kubler Zarjeit z Zawory; 112. kubler Wawrij z Zawory; 113. kubler Krawczik z Zawory; 114. naješk Bisold z Zawory; 115. žiwnošcjet Njencz z Zawory; 116. žiwnošcjet Krawc z Zawory; 117. Pětr Krawc z Zawory; 118. žiwnošcjet Bryl z Zawory; 119. Madlena Schokcic z Zawory.

Sobustawy, kiž su na 1867 doptacjili: ff. (307. a 308. — 38. a 39. z poslenjoho cziška) 309. Hana Kralowa z Nowoslic; 310. Mikławsch Żur z Hory; 311. Marija Nowatec z Noweje Jaseńcy; 312. Jakub Wawrik z Noweje Wjeski; 313. Marija Wkazitowa z Hasłowa; 314. Pětr Měšcher z Měrtowa; 315. kowariski mischtyr Jan Rachel ze Schunowa; 316. kubler Mikławsch Zarjeit z Konjec; 317. wuczer Kleiber ze Schunowa; 318. P. Innocenc Zamork z Marijneje Šwězdy.

Na l. 1866 doptacjijšchtaj: J. P. z R.; J. S. z R.

Dobrowólne dary: kubler Kral z Czemjeric 5 nsl.; Khrystina Donatec z Kšelna 1 toler 2 nsl.; Mikławsch Duzman z Wudworja 10 nsl.; Jurij Jakubasch z Budyščina 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wojadow.

Z Budyščina. Kschczeny: Max, s. wuhenjerja Franca Mosera z B. — Wěrowanaj: Handrij Hascha ze Zajdowa a Marija Pětertec z Grubjelicje. — Zemrjeczi: Michal, s. kublerja Jakuba Nězaka z Bělcjec; Jan Dismar, muměntak z Katarjec, 75 lět; Jakub Mitsch, wotrocžk z Kamjenej, 18 lět; Jan Łeschawa, wobdler w B., 79 l. 9 m.; Madlena Wincarjowa z B., 76 l.

Za tajlich, kiž „Žiwjenja Šwjatych“ despotne nimaja, dotelž su hakle po lěczech 1864 k towarzystwu pschistupili, wozjewjamy, zo móža kóždy pobrachowacy zeschjwłk za 5 nsl. pschěz wofadne expedicije Posta dostacž.

Katolicki Posol

Wukhadza přenju a třeu
sobotu w měsacu.

Cyžolětna plačizna na pósce
a w kuilarni 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarštwja SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 4.

15. februara 1868.

Lětník 6.

Czohodla bamž swoje swětné knjeistwo njezłóži?

Někotre lěta hižo ryczi so zasy slynišcho wo swětnym knjeistwoje a kralestwje swjatoho wótcu. Zožo njespšeczelowo žadaja, zo by so cyrkwiniski stat abo kraj z nowym italskim kralestwom zjenocził. Někotryžtuli slyšchi husto hčós tychle njespšeczelow a njewě kóždy krócz, kač by jim najlěpje a najrazuišcho wotmoškwił. Tajtomu snadž poskušimy, hdyž tudy rozestajamy, zo bamž njetrjeba, njemóže a njesmě swoje swětné knjeistwo zložicž abo wotstupicž.

1. Bamž njezłóži swětné knjeistwo, dokelž njetrjeba t. r. k tomu žaneje winy nima. Nichtó njewotstupi rubježnikej dobrowólujie swoje wobjedženstwo; a jeli so někomu něšcho z mocu wozmjie, nježada so k najmjeišchomu, zo by tele wurubjenje za prawo spóznał a podpisał. Wobjedženstwo bamža steji pač runje tač pod zakitanjom sedmeje kaznje kač žane druge. Chcedza-li bamža wurubicž, njech nježadaja wot njoho pohwalenjo abo pschipožnaczo tajtkoho wurubjenja! Rubježnistwo drje njeje ničzo nowe na zemi, ale joho pschipožnaczo by to było. Czohodla bamž wo konferency ničzo wjedzecz njechajšche, dokelž rubježnistwo njetrjeba za dobre spóznač.

2. Bamž njezłóži swětné knjeistwo, dokelž njemóže njesprawnošč za prawu spóznač. Wón staja so pscheciwo tajtomu zamyskej nic jenož swoje dla, ale cyłoho křesćanštwu dla; wón wojuje z tym za wobštaczo sedmeje kaznje bjez człowještwom. Wšach hižo je pschisłowo na swěće: Małych paduchow wobješceja a wulkim dadža bjezecz. Šcho dyrbi człowještwu hačle nawuknyč, hdyž mócní tohołe swěta sami we wulkim czinja a za dobre praja, šchož we małym khostaja (šchtrafujaj)? Najwjetšcha zlóšč pač pscheciwo křesćanškim kaznjam a pscheciwo zbožu człowještwu je, hdyž so tajke něšcho wot bamža, najwšychšchoho wučerjka bójškeje wěrnosče žada a hdy by wón to czinicž chyl. Šacžrunje šfaženy swět tajke křwali, kotry ro-

zomny mohł to wot bamža žadacz, kiž je najwyšichši stražnik (wajchtar) nabožni-
stwa na zemi? We poslenich džesacz lětach ju samo protestantowje hušto wuprajili,
zo je bamž jeničski, kiž so revoluciji a jeje wjednikam raznje napscheczo staja. Šdy
bychu to europisich wječchowje wšchitich byli čjiniti, njeby tač daloko z nami pschi-
schko — k zamjerczenju wšchoho prawa, k dobhyczu mocy nad prawom! A nětko
čhebdža hiščeje wot poslenjeje zepjeru prawa, wot bamža, kiž za prawo ryczi, žadacz,
jo by psched chłym swětom njeprawdu pschipožuał a z tym pscheradnič był na
swojim wot Boha dostatym zasojnstwom hafo wučer wěrnosčeje, prawa a sprav-
nosčeje? — Bamž Pius IX. budže hač do poslenjoho wodhycha pschi prawje džer-
jecz, a z nim wšchitich, kiž do bójškoho wjedženja swěta wěrja. Kaž su bamžjo
pschecy zakitarjo prawa byli, tač je tež nětczišchi a — snadž pschiudže čas, hđžež
budže jo jomu swět džafowacz, zo so wón jeničski njeje psched revoluciju a nje-
prawdu klonik. Njebudže to přeni křócz, zo je kšhejczanski swět wot bamža z nje-
zboža wutorhnjeny. Seli to z nowa we wotmyšljenjach Wožeje přjednywidžiwosčeje
leži, dha njejsu te wopory pschewulke, kotrej je bamž za dobru wěc hižo pschinjeł.
Kač wohidna by so škala Pětrowa wopofazala, hdy by jo čhyła kšilecz psched wu-
myškami někotrych revolucionarjow? hdy by čhyła pušcheciz te wěczne zakonie
wěrnosčeje a prawa a jo čhyła wujednacž ze zastupnikami pjaťnoho prawa, kotrymž
móc pschecy prawo dže? Kđždy prawy wojowar ma te heško (Wahlpruch): dobhycž
abo padnyčž, a bamž, kotryž z 1800lětnoho zhonjenja wě, zo cyrkej padnyčž nje-
móže, dyrbjal z njesprawnosčju a kžu wo swoje byczjo jednacž? dyrbjal pscheradnič
byčž na swojim dobrym prawje, na cyrkwi a jeje nahladnosčzi? dyrbjal čyfe čžo-
wještwo pohoršchowacz z tym, zo žkšecž revolucije sanfioniruje (pschipožuaje)? Na
tajše požadanjo je a njentóže hinašche byčž wotmofwjenjo, hačž: **Non possumus**
(njemóžemy).

3. Bamž nježkozi swětne knjejsťwo, dokež njesmě t. r. dokež Bóh nikomu
prawo njedawa, zo by wotstupik, šchtož jomu njesluchča. Cyrkwiniski stat njesluchča
pač bamžej, ale cyrkwi. Kđždy bamž ma jenož zarjadowanjo tohole wobšedženjstwa
a dyrbi je njespschikrótšchene swojomu nastupnikaj zawostajicž. Šdyž so wot žanoho
sprawnoho čžkowjeka nježada, zo by pschepšchedal, šchtož jomu njesluchča, tač mohł
bamž tajše něšchto čjinič? Zo pač je cyrkwiniski stat sprawne kšubo katholickeje cyr-
kwy, to dopofazuja cyrkwiniske stawizny. Kaž so žadny rjad regentow njemóže z
bamžemi měricž, njeje tež žane knjejsťwo tač stare, kaž cyrkwine nad cyrkwiniskim
statom. Kač dha je wón nastal?

(Pschichodnje dale.)

Wo wosebitej cyrkwiniskej, a wosebje wo łaczanskej ryczi.

Šwjeczi japošchtołoj a přeni pšškožo kšhejczanskeje wěry nakožowachu pschi
božich službach tež tu rycž, kiž lud, pschi kotrymž woni bože služby šwjeczachu,
ryczejše; we židowskej potajkim šyrochaldaisku, we krajinach, we kotrychž Gri-
chowje bydlachu, gřichisťku, a we romisťkich krajinach romisťku abo łaczansku.
Wšchelake liturgiske wopomniki nam to dopofazuja. Po časju pač šupachu tomu

njepřehwinjomne zadžewfi do pucza, wořobnje hdyž bě te wařchnjo, po kotrymž mějachu so bože ťlužby ťwjećicz, wot chyrkwoje kručze pořtajane a zarjadowane. Wřichě liturgiske knihi bhchu so potom dhrbjaše do rycžow wřichěch tamnych ludow přichěžecz, kiž so za řchěžczanřtowo dobhchu. To pař njebě lořke, hař hdyž ťebi pomhřlimy, řař mało wutwarjene a nje dořpořne rycže najwřacy ludow řehdomniřchoho čřařa běchu, njebě to ř radženju a nje mořžeřche ťo řtač, bjz toho řo by wěc řama pod nje dořpořnym přichěžčom čřerpjeka. Přičlojo řchěžczanřřeje wěřň dhrbjaču ťo tohodla ř tym řpořojicz, lud wo bořich řlužbach rowwucžecz, jomu je wukřadowacz, řo bh pobořňje a ř wuřitřom na řchřřamřch přichitomňy bhčž mořř; bože řlužby řame pař dhrbjaču řwjećicz we rycžach, kiž běchu we najwřacych krajinach řehdomniřchoho znatoho řwěta rowřchěřjene a wot wukřotoho džela ludu ř najmjeřiřchomu wot zdžěřanoho řo rowřmjachu. řařře rycži pař běřřře řwřche řhrochaldaiřře, kiž ťo přichř řchěžczanřřich bořich řlužbach we řidowřřich a přichimjeřňych krajinach wuřiwawře, gričhiřřa a řaczanřřa. řričhiřřa rycž rycžeřche ťo we řričhiřře, wukřim dželu mařeje řřije a we wřchitřich krajinach, hdyžž běchu ťo řričhojo řařhdřli, bě znata řež we řgiptowřře. řdyž tohodla řchěžczanřřtowo njeřy tamňych krajinow přichřřupř, we kotřychž ťo řhrochaldaiřřa rycž rycžeřche, kotřuž řež nařř zbōřnit a joho řwjećzi japořřčotojo we wřchědnym řiwenju nařožowachu, hdyž ťo wone wořebje we maře řřiji a řgiptowřře rowřchěřjowawře, namařamy řež hřňdom, řo ťo řo bože řlužby we gričhiřře rycži řwjećzachu. řričhiřřa rycž njebě řana za řchěžczanřřtowo cuřa rycž, dořelž džēn bě hřřom dawno řwřate piřmo řaroho řatonja do njeje přichěžčene, a najbōle wřchě řpiřy řwř. japořřčotořow we nje řeřtajene. řaczanřřa rycž pař rowřchěři ťo ř romřřim knjeřřtowom nič jeno po řtalřře, ale řež we wřchěch krajinach, hdyžž ťo romřře knjeřřtowo wobřruczi, a hdyžž gričhiřřa rycž hřřom njeřwřeřře. We řtalřře, pořnōcnej řřrič, we řchpansřře, řortugalřře a ř. d. bě řaczanřřa rycž znata a wuřiwana, dořelž bě rycž knjeřčoho ludu, a nařožowawře ťo tohodla řež, dořelž bě runja gričhiřře dořpořne wutwarjena wot pořřow řchěžczanřřtowa přichř bořich řlužbach.

řpomnjene řji rycže, řhrochaldaiřřa, gričhiřřa a řaczanřřa, wuřiwachu ťo po řařřim we wřchelaciř za řchěžczanřřtowo dobhřřych krajinach přichř bořich řlužbach, běchu liturgiske rycže. řwř. řuguřřin mjenuje je toho dla: „řři rycže řwěta.“ Wě rowřchitřowne wuřiwanjō řch řamřch drje řež čžeřke, wořobnje tam, hdyžž ťo wot řute njeřchěžachu a njeřořhmjachu, bě řola nařoženjō wřchelaciřch rycžow řuda ř bořim řlužbam hřřchče wjele čžeřře, hař hřřto nje mořžne. řdyžž bě ťo řař řa řo druhřa rycž dlěřři čřař we jenej krajinje přichř bořich řlužbach nařožowala, bě ťo lud ř nje řwucžitř, a řořom njebě wřacy řař lořko, řu ř jenej druhje přchēmēnicž.

řozdžřřchō pař wřdžimy pořřow řatholřřeje wěřň přichř nowyř za řchěžczanřřtowo dobhřřych řubach řamnu rycž přichř řwjećčenjju bořich řlužbow wuřiwacz, řotraž ťo we krajinach řřeřawře, ř kotřyřžž běchu woni přichřřli. řeničřke wuwřaczō čřinjeřřtaj nařře řřowjanřřej japořřčotořej, řwř. řhřill a řřethod, kiž ř řonřtantinopolu ř řřowjanam přichřřdžěřřčej, řola gričhiřřu rycž njeřawřeřčej, ale gričhiřřu liturgiu do řřowjanřřeje rycže přichěžčizřřčej a bože řlužby w nje řwjećčejřčej. řwř. japořřčotōřej běřřčej drje řuteje nowinki dla we řřomje wobřřorženaj, řola řwř. řřethod řamřowjeřche řwoju rycž řař řerje a řař řbořownje, řo bamž řřadrian II. a po nim

Jan VIII. bože služby we tamnych słowjanskich krajinach (we Morawje atd.) słowjanskej ryczi swjećić; dowoliščaj, haj to křwalesčaj. Susodnym němškim biskopam pať bě to k mjerzanju a woni wustupowachu tohodla z nowa zas pšćeziwu tutej dowolnosći, sam bamž Gregor VII. wupraji so pšćeziwu wužiwac; słowjanskeje rycze, doňž we 13. stotetku bamž Innocens IV. we lěće 1248 tamm wot Hadriana II. a Jana VIII. wubžělenu dowolnosć wobfruczi; runje tať cšćenjeje tež sławny bamž zańdženoho stotetka Benedikt XIV. Tať ma tež najšća słowjanska rycž měto mjez cyrkwinssimi rycžemi. — Najwjacy ludow pať, wojobnje we pozdžišchim čzasu dobychu so za křesćanstwo pšćez póskow we Romje k tomu pšćihotowanym a wot wjěčša swj. cyrkwy k tomu wupóskanym, a tohodla namaťamy tež łacjanski rycž tať daloko rozšěrjenu, zo móžemy prajić: Łacjanska rycž je cyrkwinska rycž katholickeje cyrkwy; dofelž druge tež dowolene rycze su jeno na wěste krajiny wobmjezene, we kotrychž móža so jeno wužiwac, njerozšěrjeja pať so z katholickej wěru dale. Wšyche toho njebě tež cyrkwinsskej wšćenosći wščo jene, kotra rycž so pšći božich službach nakožuje, ale zahe hižom namaťamy tež pšćihajnje, zo ma so łacjanska rycž wužiwac, a swj. Tridentinske koncillium je krucze zafazaťo, božu mšchu we wšćednej ryczi ludu swjećić (sessio XXII. c. 9).

Zo chce katholicka cyrkwe swoje bože služby we jenej wosebitej ryczi swjećene měč, kiž so hewať we wšćednym žiwjenju wjacy njeryčzi, dyrbi kóždy za dobre a mudre spóznac; dofelž kať kóždy pobožny čłowjek čuje, zo je njepšćihotojnje we wšćednej džělansskej drascze do božoho domu stupić, zo so njepšćihotowje bože služby na jnym k wšćednym džělam abo swětnym wjěselam postajenym měšće swjećić, runje tať čuje wón, zo je tnych swjatyh potajnosćow njehódne, hdyž so pšći tnych samych tež wšćedna rycž kšćich, kiž so mjez tym tať husto wonjeczěczi; nawopal zbadža so jomu swjate potajnosće hišćeje swjećišće, hdyž so wone tež w jenej za njoho pótajnej ryczi swjećza. Tohodla namaťamy nic jeno we křesćanstwe pšći božich službach druhu rycž haťo hewať we wšćednym žiwjenju, ale tež druhdže. Židža swjećzachu swoje bože služby pšćech we ryczi swojich starych patriarchow, kotruž we žiwjenju wjacy njeryčzachu. Muhamedanojo činja to we starej arabiskej ryczi, we kotrejž je koran pišany a kotruž lud njewužiwa. Podobnje bě tež we poňanstwe. Po swědženju romškich spisowarjow, Cicerona, Wirgila a druhich njerozymjěše we jich čzasu ničto wjacy te wot druhoho romškocho kraľa Numy Pompilla zawjedžene a jich staroby dla wysofowažene spěwů jich měšćnikow.

(Pšćihodnje dale.)

3 nascheje diwcesty.

3 Wudychina. Dofelž běchu zańdžene lěto pšćihotajki do našocho towarstwa prjedy hať druge lěta wotčate, móžachmy pšćehlad dohodow a wudawkow tež prjedy podac, kať tež kłownu zhromadžiznu w prawym čzasu wotdžerzěč. Ta sama bě, kať smy wozjewili, 8. februara. W nej pšćedpóloži k. šulski direktor Šcholta haťo poškadnik zlicžowanjo, kotrejž bu wot dweju knjezow pšćehladane a

za dobre spóznate. Po nim bě mot 1. januara hačž do 31. decembra ž. l. 174 tol. 27 nřl. 8 np. dořhodow (přichinoschki, dobrowólne dary a dobytč z knihow); hdyž so k tomu 128 tol. 1 nřl. kapitala a danje, sčtož je w nalutowařni, přichilicži, wučžinjachu aktiva 302 tol. 28 nřl. 8 np. Wudawki pak za čžischćenjo Póřta a dwaž zemřimřkaj „Žiwjenja Swjathč“ a brořchrowanjo posleniščeju wučžinjachu 185 tol. 2 nřl. 5 np., tak žo žamoženjo towarřtwa 31. decembra ž. l. we 117 tol. 26 nřl. 3 np. wobřteješče. Na to bu wobžamřnjene, žo ma so přčhebe wřřhim řchesty zemřimřk „Žiwjenja Swjathč“ wudadž za sobustawy na l. 1868. Tež čče towarřtvo z čřasom katholicřu prořřku na l. 1869 přčřihotowadž. Potom bu wobžamřnjene, žo ma towarřtvo kóžde lěto na dnju řř. Čyřilla a Methoda (9. měřca) Wožu mřřřu za wotemřřete sobustawy džeržecž dačž. (Ř tomu prošřmř), žo byřřu nam knježa duchowni a wučžerjo kóždeje wořadř pomjeřčž dali, hdyž jedřn ze so- bustawow zemřje; mř to tudř kóžbh křóčž wjedžecž njemóžemř). Dale bu wučžinjene, žo dřřbi so rozřrawa wo pjeczłětnřm řřtkowanju nariřoho towarřtwa žestajecž a čžischćecž. Škóncžnje přčhedpołoži k. kapłan Duczman přčchlad, tak je towarřtvo a čžitarřtvo Póřta mot přěnjoho lěta hačž do nětka řtajuje přčřibjerako. To bě žwjeřelace wozjewjenjo!

Ž drežďanskeje diócesy.

Ž Drežďan. Bratrřtvo wěčžneho modlenja k najřwjeczřřřhomu řakramen- tej a k podpjeranju řřudřř chřřmwow měješče z přčřhwžacžom 954 tol. kóřřchoho žřřřka 1474 tol. dořhodow a 514 tol. wudawřow. Wudawki rozđžěleja řo na ku- powanjo platu a druhich za chřřwiniřke drařřř třěbnřř wěčow. Tomarřtvo rozđa wloni 5 měřřniřřřich drařřow, 4 pluwiale, 2 dalmaticř, 5 řtolow, 6 albow atđ. Najřwjach z toho dořřachu chřřwje w Šakřej, wjele džješče tež do Paderborna za Bonifacijowe towarřtvo a l welum do Jeruzalema. — Ěudomne towarřtvo rje- mjeřřniřřřich ma 70 sobustawow. Dořhodow měješče w žaidžemřm lěčže 730 tol. a wudawřow 711 tol. Přčři hłownej kařřř wobřteži tež hořřpodařřta kařřř (řjemjeřř- niřř tam hromadže wobjeduju), towarřřna kařřř a pořřladnica k pomocy za řřhorřř. W towarřřwowej řřěži dořřa wloni 294 přčřipučžowachř řjemjeřřniřřřich nócnu ho- řřpodu, 70 wobjed a 347 wjecžerđ darmo. Wjež druhim je k. hrabja Raczřřřřřřř towarřřtww 50 toleri darik.

Ž pruskeje Łužicy.

Ž Kulowa. Ž nariřčeje wořadř řu řo žařř někotře knježřnř do macžerňoho domu we Riřřř (Reiřře) podale, žo byřřu žařřřpikě do řřadu miłofčžiwřřř řřřow. Řřř mřena řu: Marija Ščómmelec z Kulowa, Řřhata Serbinec z Kocžřnř a Ĥana Pawlikec z Noweje Wřř. Marija Ščómmelec a Řřhata Serbinec ččetej řo hařo wučžerřř za hólčže řřhule wudořřpóknicž. Potajřim je nětko pjecz knježřnow z kulowřřke wořadř we macžerňm domje w Riřřř: Ĥana Wjeřřelic z Kocžřnř, Madlena Grořic z Kocžřnř, Řřhata Serbinec z Kocžřnř,

Š. Pawlik z Nowej Wsi a M. Schömmel z Kulowa. We lécze 1866 stej tam wumrjeloj Khrystoma Wjeljec a Madlena Hahnec z Kulowa. Powołanjo mišojcziweje sotry je jara czežke, pšchetož wona dyrbi so wšchoho motrcjca a so chle Wožu a czerpjacym cžkowjekam wopromacž, ale tele powołanjo je tež krajne a zaslužbne pšched Bohom a swětom. Wšchaf praji našch zbóžnik: „Schróžkuli moje dla wopušcži dom abo bratrow abo sotry abo nana abo macž abo žonu abo džěcži abo pola, tón dostanje je stočrěcž zasj a změje wěcžne žiwjenjo“.

F. S.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Cžěška. Z Georgswaldy žhoničmy, zo je tam za nowu cyrkej we Philippsdorfje hižo pšchez 20,000 šchěsnafow dobrowólnych darow podpisaných, kiž budza w tšjoch terminach wupłacžene. W krótkim pónidže deputacija z wojadny k biskopej po domolnosć k twarjenju cyrkwje. W běhu dweju lět bu hižo 8,000 šchěsnafow nahromadženyh; hjež darami je tež 100 šchěsnafow mot wrótkawšohu biskopa.

Schlezhnjka. Piekarach (Deutsch Piekar) su počzale pólske tydžěnske katholicke nowiny za lud wuřhadžecž pod mjenom: Zwiastun Górnosłaski (Pšchipopjewdowar hornjoschlezhnjki). Redaktor je arcmešćnik a farar Purkop, joho sobudželaczerjo pař duchowni a wučerjo. Ze wšchěch katholickich stronow je tele přědhwacžzo wjele pšchipožnacžo dobyło.

Wuherška. Biskop we Wesprimje je 10,000 šchěsnafow k załoženju gymnasija darik a runje telko tamniški kapitel.

Stalska. Njepšchecželojo běhu munjesli, hašo bychu italscy biskopja z Roma poručnosć dostali, zo maja džakownu Wožu škušbu za dobyčzo bamžowych wojakow pola Mentany džeržecž. Talc kža bč wina, zo we měšće Padua šchtudenczi a druzy njeměrnich w cžasfu jeneje swjatocžnosće so do cyrkwje walichu a haru cžinjachu; z cžohož w cyrkwi žakostne puki nastachu, dofelž džěl kemschacych ludži pšchecžiwu njeměrnikam wustupi. Ženoho duchownoho su jara ranili a pšchobili.

Stalska. Knježerstwo ma wulku nuzu, dofelž doth straschnje pšchibjera. Wot 7 lět sem je joho 3600 milionow frankow wjach! Njepškojnosć z tym tohorunja pšchibjera, wosebje w přjedawšchej Neapelskej.

Roma. W bamžowym wójsku je tež wjele protestantow; nětotši z nich su na rany w poslenich bitwach wumrjeli a pšched smjercžu katholicke wěrywuznacžo wotpožžili. — Z Francóžškej sem najwjacy pomocty na wojach a pje-njezacych pšchithabžza. Za wojakow pšchihotuja so towarščne lokale abo bjesady a je tu hižo francóžska, jendželska, němška, hollandiška a flamska bjesada.

Roma. Bamž je chle strowy. Z doměru hladu wón do pšchichodnosće a je wofšchemjeny pšchez to, zo so po chłym swěcže za njoho modla. „Tajch su moje wójsko!“ praji wón njedawno z radošnym woblicžom jenouu knjezej, kiž joho wopyta. Wón ryčzi nětko hušto wo swojej smjercži a napomina kardinalow, zo bychu so w tym padže dotho njekombžili z wuzwolenjom joho nastupnika, dofelž njepšchecželojo na joho smjercž špekuliruja a so na nju wjesela! Tola tym budže

tež sečehowach bamž prajicž kaž Pius IX.: Non possumus (Njemóžemy t. r. wajeche žadanja dowolicž).

Roma. Do bamžowych zuawow je tež bohaty mexikanski princ Sturbide zastupik a hbdli ze swojimi towaršchemi w kasarnje. Wón je pšchinzaty (adoptionny) syn křezora Maximiliana a syn přerjoho mexikanskiho křezora, kiž bu w l. 1822 za křezora wuwolany a w l. 1823 wotřadženy, na cžož bu pšchi swojim zashwřóčenju do Mexika w l. 1824 jaty a zatšeleny.

Roma. Džen 24. januara bě tu koncert k lepšchomu potrebných we Starěj Pruskej pod wjedženjom abbé Vizta. Wjele wojobnych bě tam pšchichčo a je na pšchikad hrabja Fürstenberg 300 frankow za billet dač. Tež hrabja Clam Gallas je tudy a chce sej wobjedženstwo kupicž.

Roma. Knježerstwo chce bamžowe wójško hačž na 25,000 pomyšlicž; tak wjele budže w krótkim hromadže. Francóžow wostanje jena divizia w kraju.

Roma. Sobotu 11. januara bě w cyrkwi jendželjskeho kollegia swjatocžne requiem za Juliusa Watts Russela. Wón bě z wojobuce jendželjske swójby a wurje hačo zuawo pola Mentany w starobje 17 lét a 10 mšacow. Poč léta přjedy zastupi ze swojim staršchim bratrom do zuawow hačo nizki wojač; šlawnje wojowajeche ze swojim bratrom pola Nerola a potom maršchirowajeche do Monte Rotondo, hjez tym zo dyrbjejeche so bratr khorj do Roma wróćicž. Přeni króć to bě, zo so wonaj dželeščaj, a džen njebě so minyč, dha bě Juliusowa žadošč, zo mohč za stoč s. Pětra žiwjenjo dačž, so dopjelnika. Džen přjedy bě so wón, kaž joho zwucženjo běše, z dostacžom s. sakramentow pošhnik. Wón wojowajeche wutrobicže a po swědčenju swojich towaršchow rječjejeche mačo a modlejeche so wjele. Pšchi nabiwanju swojeje tšeljby zdychowajeche, zo by cžělo derje trjechik a sobu dušcha ranjenoho šmilnosč Božu namafala. Často bě sam we šmjernej strašnosci, hačž šfóncžnje pola Mentany padže; kulka, z bližkosče wot Garibaldišty wutšelena, džějeche pšchez prawe wóčžo a rani mozg. Zoho cžělo bu na stronu wotnjejene. Pšchi nim namafachu rukopišnu modleřsku knižku, kotruž štajnje pšchi sebi nosčesche. Někotři pšchecželojo wobstarachu cžělo do Roma, hđžež bu žakbowane a potom po swjatocžnym requiem na pohrjebniščežo San Lorenzo khowane. Wotrawjena uniforma budže po žadosčji naněj do Jendželjske pošlana. Tajkich pšchikadow wutrobitoščje a pobožnosčje je wjele hjez zuavami a tohodla wužiwaja woni zaštuženu cžesč pola wšchittich katolikow.

Španijska. Sekretar španijskeho poštanstwa je z Roma do Madrida pšchijěl a swjecženu zlotu rózju, dar pšchipožnacža za katolske regentki, kralownje Štabelli pšchepodač.

Španijska. Tež tudy woprjuje so wjele za swjatoho móčca a adrešsa, kiž so k wotpoštanju do Roma pšchihotuje, ma hižo dwaj milionaj podpismow.

Francóžska. Džen 12. februara je so po katolskim swěče derje znata knižicžisčjeznja duchownoho Migne wotpalika. Nacžinjena ščfoda wucžinja 6 milionow frankow.

Danjska. Młody hrabja Šolstein, jedym ze najbohatschich wobjedžerjow w kraju, je do katolskeje cyrkwe pšchestupik.

Rusowska. Pod Murawjowym konfiscirowany kłóschtyr katholickich knjeznow wot domapytanja we Wilnje bu w januaru wot rusowskich mnišchkow wobjadzeny a jich krajna cyrkej do schismatiškeje pšcheměnjena.

Amerika. W stacije Kanada hromadza so młodzencojo, kiž chce dža so do hamjownych zuawow podać. Powjeda so, zo jich 1000 do Roma pšchijedže. — We měšće Milwaukee bu nowotwarjena cyrkej za tamniškich Čzechow wot biskopa Henni swjatočnje poswjecjena. — W Charlestonje wróczi so w novemburu schěsč protestantow do křina katolskeje cyrkwyje. Bjez nimi běšhe wojeřiški wyškšchi.

Połnocna Amerika. Tež z Italije pšchecy wjach wuczahowarjow sem pšchidže. Tohodla so tež nowe italiske wojadny tworja. Tak wobzamkny zhromadžizna Italcjanow we Cincinnati, zo chce z dowolnošću arcibiskopa wošebitu wojadu wuczinjecž a sebi italšcy předomacošo duchownoho dđerjecž. K tomu kóncej podpisachu tón jamy džeń hiščeje 5000 dollarow. Z toho je widžecž, zo su bohačji, ale tež k woporam za swoj lud hotowi. Tohorunja maja Italšcy we New-Yorku a Philadelphii swojich wošebitych duchownych a předarjow; woni dđerža kručže pšchi swojej wěrje a tež pšchi swojej narodnošći!

Daležnosće towarštw.

Sobustawy na l. 1868: ff. 120. Jan Ketan ze Stoneje Borscheje; 121. Marija Eknerewa z Čzornych Noslic; 122. Mikławš Hujna z Borscheje; 123. Jakub Hornit z Worklec; 124. kooperator P. Tadej Natuš z Kóžanta; 125. Jurij Kóžleř z Nowoslic; 126. administrator P. Denno Kral z Kóžanta; 127. kubler Jakub Pšech z Baczonja; 128. Křata Suchec z Kóžanta; 129. Wosčij Weclich ze Žuric; 130. Hana Fulkowa z Židowa; 131. Michal Kubica z Budyšcina; 132. Michal Delan z Lutowcža; 133. Marija Micžec z Čzornoho Hodlerja; 134. Mikławš Žofka z Bronja; 135. Michal Cyž z Budyšcina; 136. Michal Domsch z Kozaric; 137. Madlena Žurec ze Stoneje Borscheje; 138. M. Hornit z Budyšcina.

Na l. 1867 zapkačji: 319. Š. Fulkowa ze Židowa.

Dobrowólne dary: kublerka Marija Kyczerina z Kufnicy 12 nřl.; Michal Delan z Lutowcža 5 nřl.; M. Ž. z B. 5 nřl.

Šmilne dary. Za f. wóica 1 tl. 20 nřl. pšchcz kaptana Nowaka z Křróšćic.

Cyrkwinski powěštnik ze serbskich wojadow.

Ž Budyšcina. Křchceny: Jakub, f. Jana Kychtarja z Nowych Bobolc. — Wěrowanaj: Michal Horjent, murjer z Budyšcina, a Marija Amalia Salmec ze Židowa. — Zembrjety: Karl August Brabel, krawški mišchtyr z B., 56 lět.

Ž Kadworja. Křchceni: Marija Augusta, dč. Bjericha Gnauka w Kadworju; Jan, f. Jakuba Lehmanna we Brěmjenju († 30. jan.); Marija, dč. Handrija Schäfera w Kadworja; Hana Křr., dč. Jana Lehmanna z Brěmjenja; Michal, f. Jakub Lebzy z Kadworja; Marija, dč. Pětra Demaschki; Marija, dč. A. Glütkicha z Kamjenej. — Zembrjeczi: Hana, wub. Jana Hendricha z Kamjenej, 68 l. 1 m.; Jakub A., f. Handrija Glütkicha z Wittke, 2 l. 6 m.; Marija Š., dč. Jana Lišnera z Křafowa, 1 l. 4 m. — Wěrowani: Jan Fulk z Kadworja a Gaňza Frenlec z Lutowcža; Jakub Schmidt z Kadworja a Marija zwudow. Koprwa z Kadworja; Mikławš Žofka z Hrańcy a Marija Tyfelic z Bronja.

Katholiski Posol

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolětna plaćizna na pósce
a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Cisło 5.

7. měrcja 1868.

Lětnik 6.

Wo wosebitej cyrkwinsej, a wosebjje wo łacjanskej ryczi.

(Stónožjenje.)

So je wosebita rycz pšchi božich škuzbach jena jeni cžka po cyłym katoliskim swěće (z wuwzacojom tamnych snadnych krajinow, hdžež su přjedy spomujene druge rycze dowolene) woznamjenja nam tež zwonkownje nanajrjenscho nutškownu pschjeznoscž katoliskeje cyrkwyje. We wschěch krajinach „wot skónca škhadjenja hač do jeho zahhadjenja, hdžež so tomu knjezej tón cžisty wopor pschinyje,“ stanje so to we jenej a tejsamej ryczi. Hdžežkuli katoliski kšesčezan do jeneje cyrkwyje swojoho wěrnwuznacza stupi, njeje jomu tu nicžo cuze; šchtož widži abo škychi, je tež doma widžał abo škychał. Wschě słowa, wschě modlitwy a špěwy su jomu znate z najprěnischjeje młodobosče, wschudžom po cyłym swěće móže wón potajkim swoju pobožnosč, swój hłós zjenocžić z pobožnosčju a z hłosom toho měšchnika a druhich pobožnych pschitomnych ludži. Wón namaka, zo je katoliska cyrkej wschudžom jena a tasama, a tule zwonkownu pschjeznoscž wupłodži wojobnje ta wschudžom jenajka cyrkwinška rycž. Podobnje kaž na přenich kšesčezanskich swjatkach swjeczi japoschtołoj wo swojich rycžach rycžachu, a tola wschitch pschitomni, hač runje ze wschelatich ludow, jim dospoknje rozmyjachu, tak rycža tež wschitch měšchnich katoliskeje cyrkwyje swoju rycž, tu rycž swojeje maczerje swj. cyrkwyje a rozmyja so wot kšesčezanow ze wschěch ludow. A tuta jich rycž, rycž katoliskeje cyrkwyje je łacjanska, dokelž to bě we wschěch časach rycž hłownoho města katoliskeho kšesčezanstwa, Roma, hdžež wot božjeje mudrosčeje wjedzenaj wječhaj swj. japoschtołow, Pětr a Pawoł, symjo kšesčezanstwa pschinyješchaj, hdžež wojobnje swj. Pětr hačo wječh cykeje cyrkwyje swój biskopski stol załoži; wot tudy doby so wjetšich džěl swěta za katolisku cyrkej; łacjanska rycž je nětko tón žiwý zwjazł, kiž wjeje wschě tež najdalsche wosady ze sřjedžinu kšesčezanstwa, z Romom, kiž pak tež wjeje našch čas z najprěnischimi

časami křesćanstwa, dokeľ swj. Pětr a wschitcy jeho nastupnicy wuźiwachu runja nam pschi božich sľuźbach káčanjstwu rycź; džensnišchi dženi po tajkim sľuźchimy my tufamu rycź pschi wołtarju, kaž we časju swj. japosčtołow a najjitaršich swj. wótcow.

Káčanjka rycź hodži so tohodla jara derje k božim sľuźbam, dokeľ je nětko morwa rycź, t. r. rycź, kiž so we wschědnym žiwjenju wot žanoho ludu wjacj njewuźiwa, njeje potajkim tež žanomu wonjeswjeczenju wustajena, kotrež mohło do-
stojnosći božich sľuźbow samych schłodžecź, njeje pak tež podczisnjena, kaž wschě žiwe rycze, wschłaforym pscheměnjem. We žiwych ryczjach, kaž we serbskej, němškej atd. dójtanu někotre słowa a wurazy po někotrym časju druge woznamjenjenja, nowe słowa nastanu, druge so ze wschědneje rycze žhubja. Wchli nětko chřekej žiwu rycź na-
kožowała, dha dyrbjala we swojich modlitwach słowa a wurazy z druhimi měnjecź, za tym hač su so tež we ryczi pscheměnjale. A sčto mohł nětko za to stacź, zo so pschi pscheměnjenu słowow tež wobjeczo modlitwy sameje njepscheměni, nje-
skazy? We káčanjkej ryczi (a w druhich morowych ryczjach), pak njeistanu so tajke pscheměnjena wjacj, ničto njetrjeba tohodla tež strach mječ pschěd skazenjom. Ka-
čanjka rycź je wysche toho tež rjenje klinczata rycź a hodži so derje k spěwej, wona je jena dospołnje wutwarjena rycź, we kotrejž su tak krasne pokłady wědo-
mnošcwow sľhowane, zo wschitcy wuczeni ju dospołnje nawuťnyč so prócuja, zo bhču z tutych pokladow wědomnosć a zdželanosć czerpali.

Hačžrunje je katholicka chřekej pschěz zawjedzenjo jeneje wosebiteje a to runje káčanjsteje rycze pschi božich sľuźbach za swoje naležnosće so jara mudrije postarala, cžinja jej tola druhowěrimo a tež někotre jeje z tym njespołojne džězi poroki, wo-
sobnje tohodla, dokeľ wona tak kručze na to kěžbuje, zo so wopor božeje mšchě jeno we káčanjkej ryczi swjeczi. Šak dha móže lud prawje džěl bracź na tajkich božich sľuźbach, kať dha móže wón wužitk z nich mječ, hđhž njerozymi, sčto so tu ryczi a spěwa? Druhowěrimym móže so na tole wotmołwicź, zo so tamny džěl božich sľuźbow, kiž mamy my z nimi pschězjene, přědowanjo pola nas runje kaž pola nich we jenej za lud zrozumliwej ryczi wotdžerzi, njetrjebaja nas po taj-
kim wobzarowacź, zo nas nascha chřekej sčpatnišcho zastara, hač jich chřekej jich, haj haťo dospědni ludžo dyrbjeli woni naschu chřekej křwalicź, zo wona božu mšchu, „tute pschibójstwo,“ kaž ju woni mjenuja, we káčanjkej, po tajkim we jenej za lud njezrozumliwej ryczi swjeczi a pschěz to dorozhmjenju tutoho pschibójstwa zadžěwa.
— Tamnym z káčanjkej ryczu njespołojnym ludžom nascheje wěry pak wotmołwu, zo swj. chřekej njecha pschěz bože sľuźby jeno rozwučecź, ale wosobnje k pobožnosći hnuć a wosobne hnady wudžělecź, a to hodži so dosahnyč hjez toho, zo bh so rycź pschi tutych božich sľuźbach wot kóždoho rozhmjala, jeno zo wón wě, kotre hnady móža so dobhč, a sčto ma cžinicź, zo bh je dobhč mohł, a to móže kóždy na přědowanjach a křesćanskich wuczbach abo tež pschěz towaršchne rozwučzenja žhonicź. Káčanjka rycź po tajkim njezadžěwa nikomu, z božich sľuźbow duchowny wužitk cza-
hnyč. — Tola tež swj. Pawoł chce bože sľuźby we jenej za lud zrozumliwej ryczi swjeczene mječ, dokeľ piša we přěnim listce Korinthskim: „Sđžez ty z tvojim duchom křwalisch, kať dha móže tón, kiž cze njerozymi, Amen prajicź tvojomu křwalbnomu křerluschu? Wón džě njewě, sčto ty prajisch. Ty drje móžeš rjanu křwalbu

spiewacz, ale nichto druzi so pschez to njehnuje.“ (1. R. 14, 16. 17.) Czini woprawdze swj. Pawol z tym poroki swj. cyrkwi, zo wona boze sluzbh swjeczi we jenej za lud njezrozumliwej ryczi? O ne! Za wec ma so taf. We Korinthu mejachu nekotfi wewrwi ton spodbizwny dar cuze rycze rycjecz. Swj. japoschtok njezafazuje runje to mjez bozimi sluzbami, ale pschifazuje jeno, zo by so, jelizo sctot we cuzej boha khwali, to tez druzim, kiz tu rycz njerozumja, wufkadowato. Po tajkim njeje pschecziwo woli a pschifazni swj. Pawola, hdzez so swj. potajnosce we jenej ludej njeznatej ryczi swjecza, hdh z so jeno to, sctoz so czini, ludej taf wulozuje a wufkaduje, zo moze to dorozumicz. A njeztanje snadz so to we katholickej cyrkwi, hdzez so we kozbdh paczerjachy knihach boza mscha wufkaduje, hdzez so dzecz we schuli a wotroszeni we cyrkwi runje na najstaroscziwischo a na najdrobnischo wo tuthy swj. potajnosczach rozumczaja? — Po tajkim rozpadnu wschitke tamne winy, z kotrymiz so pschecziwo wuziwanju kaczanisze rycze wojuje, pokazaja so hako flabe pschecziwo tym winam, kotrychz dla je cyrkej tusamu pschi swojich bozich sluzbach zamjedla. Kaczanisza rycz je swjata rycz pschez stajne wuziwanjo we swjatnich domu bozoho, njeje mustajena wonjeswjeczenju we wschjednym ziwjenju; hako wschudjom a pschechy pschi bozich sluzbach trjebana rycz je wona ton ziwj zwjazt, kiz wewrwyh wschech krajow a wschech czasow wjeze, hako morma rycz je wona ton schkit swj. potajnosczow, kiz je zakita pschede wschemi pschemenjenjami a kozbdym stazenjom.

S. 8.

Czohodla bamz swoje swetne fujejstwo njezlozi?

(Skonczenjo.)

Cyrkwinski stat je z dobrowolnje darjenych krajnow pomaku nastak. Hdhz be kheszczanstwo skonczenje wot romskich khczorow pschipoznate (w lecz 312), dosta bamz wschelake swetne kubla a wot khczorow tez wjetisze swetne prawa, woschje hdhz bu sctot romskoho khczora do Wyzanza (Konstantinopola) pschepokozene a potom khczorstwo jamo na khwilu do dweju rozdzelene, z kotreju nawjeczorne w lecz 476 chle pschesta. Ranišchoromšy abo byzantinsch khczorowje pak, kiz budhu po wotehnaczu Gothow (552) knjeza wjetischoho dzela Italiszeje, starachu so runje taf mało za swojich poddanow kaž prjedawšchi zhromadnoromšy. Pschi nadpadach dziwich tehdom pschiczechowachy cuzhych ludow zakitachu jich jenož bamzowje. Taf k pschikladej wotwobroczi bamz Leo Wulki w lecz 444 Attilu, wjezbiczerja zapusczowachy Hunow, wot Roma, hdhz w bamziskim ornacze jomu napšchecz 0 dzesche a joho napominašche. Lud widzešche wjacj kroc z bamzu najlepschoho zakitarja. Hako myto za tajke sluzbh a k swobodnischomu zarjadowanju chkeje cyrkwie dostachu bamzowje wjele kublow, taf zo be bamz na koncu 6. lęstotka najbohatschi wobsedze w Italiskej. A hdhz bu we 8. wjetšchi dzel swetnych wobsedzenstwom na khwilu bamzej wzacj, davi jomu longobardiski kral Luitprant neotre krajiny hako njezwisne wobsedzenstwo a k zakitanju wot bamza powołany franfowski kral Pipin wróczi we lecz 755 bamzej prjedawšche wobsedzenstwo (Patrimonium Petri) a da jomu neotre druhe krajiny (rański dzel cyrkwinskoho stata). Zoho syn, Karl Wulki, kiz

wot bamža titl romského křezora dosta, wobnowi a pšahispori tónle dar na sprawné waschnjo. Wot tamnoho časa je drje hižo wjele rubježnikow cyrkwi tele wobsedženstwo, kotrež bu w pozdžiškich lěstotkach hišćeje powjetšchene, křoble nadpadowało; ale žadny njeje njeschtrafowany wotేశchol. Wobstacjo cyrkwinjskeho stata pšech 1000 lět samo dyrbi so spodzowne mjenowac a hižo we tym je dopokazmo, zo je sprawnje nastał. Najmócniški, kř swoju ruku po cyrkwinjskim stacze wupšchětrje, běšche Napoleon I. Tehdomny bamž Pius VII. njeměšch pšechcziwo jurowej moch swojoho njepšchěczela žanu druhu brón hač egzommunikaciju (wuzanfnjenje z cyrkwie). Ze wusměšchenjom praji Napoleon: „Wěni bamž, zo budža mojim musketiram joho egzommunikacije dla tšělby z rukow padac?“ — a tola wěny, zo su zmjerzajenym wojakam na lodowych polach w Rusowjskej tšělby z rukow padało.

Z pohladanjom na wschitko to nima bamž žaneje winy z rubježnikami jednac abo jim dobrowólnje něšchto wotstupicž. A hdhž je Pius V. pšchwazacjo křuchow cyrkwinjskeho stata hačo lejnaw (Velehnung) z egzommunikaciju wobhrozyl, kač móže Pius IX. dofonjane rubježnistwo za dobre spóznac a to, šchtož hišćeje su jomu wostajili, sam wotstupicž? Bamž dyrbi te wobsedženstwo, kotrež wón zarjaduje, pšchi swojej smjerezi njepšchitkrótschene zamostajicž, pšchetož wone škuscha ckelej katholickej cyrkwi zhromadnje. Štalscy sam i a jenicžy žane prawo na nje nimaja.

Ale njepšchěczelojo praja: „Bamžej a katholickam móže wscho jene bycž, hač wón wubawki za zarjadowanjo cyrkwie z pšchibjerkow cyrkwinjskeho stata placzi abo ze zdy, kotruz mohł jomu italski kral po anektirowanju dacž.“ — Šchto by z toho ščěhowało? Pšchecy zaji: bamž njetrjeba, njemóže a njesmě cyrkwinjski stat wotstupicž. Wjšche toho ma so wopomnicž, zo je bamž naměštnik Škrhstusowny na zemi a wjšchšchi pastyr (hlowa) wschitkich wěriwych. — W přenišchim zastojnstwje njeje bamža dostojne, hdhž je swětnomu wjerčkej podczisnjny a w pošlenišchim je trěbne, zo by bamž poddan njebył. W duchownym nastupanju mjenujcy su swětni wjerčchowje poddaczi šynowje bamža, a tohodla je njezmysł, hdhž dyrbi wjerčy rozkazh bamža posłuchacž a na druhej stronje zaji nad nim knjezičž. Bamžowa dostojnosč je najwjšchšcha na zemi a tohodla je njepšchisłuschne, zo by wón někomu druhommu podczisnjeny byl dhžli Bohu. To spóznachu wjerčchowje přjedawšich časow a tohodla wotstupichu moni bamžej knjejistwo nad Romom a nad wokolnym krajom. Ženož hjezbožni přecomachu so, bamžej wobsedženstwo wudrěcž, kaž to nětko zaji jedny spytuje. — Tež hačo wjšchšchi pastyr wěriwych a wučer wěrnosčeje je trěbne, zo bamž poddan swětnoho wjerčcha njeje, zo mohł swobodnje swóji hlós pozběhněč, bjez džimanja na paršchomu prawo wuprajicž a wjerčham kaž ludam wěcznu wěrnosč. Šzim mjenje kšchěczanscy a sprawni mócnarjo tohole swěta budža, čzim trěbnischo budže tole. Šzim hrózbnišcho narody napschěcjo sebi steja, čzim nuznišcho, zo wón pod knjejistwom jenoho abo druhoho njestjeji a zo jency abo druhej stronje bóle njehołduje. Cyrkwe je tajke žrudne časy hižo měla, mjenujcy hdhž bamžowje wot lěta 1308—1378 we Avignonje (we Francóžskej) bydlachu. Francózojo a Štalscy wadžachu so tehdom wo tu čšecž, zo by jedny z jich naroda bamž byl; z čžohož so šta, zo njepšchěczelska strana sprawnje wuzwolenoho bamža njepšchipózna a druhoho hačo napschěczimnoho štajicž so přecomawše. Šdhž hižo w čšasu wobstaczi cyrkwinjskeho stata na pšchitklad křezor Šóžef II. (z po=

šlenjoho lětstotka) biskopow podcziszczołasche, jim zdu zadberżowasche a jim we wjedzenju chyrkwoje zadberwasche, sčto mohło so wot revolucionarišchoho nęczišchoho italskoho krala wotczafowacz, hdy by bamž joho poddan byl a wot njoho zdu dostał? Duž njeje wscho jene, hdyž bamž wudawki za zarjadowanjo chyrkwoje z pschibjerkow (nutš-pschidženjow) chyrkwinskoho stata zapłaczi abo ze swojeje zdhy wot italskoho krala. Tež nježadamy sebi swobodne zarjadowanjo chyrkwoje wot rubježniškoho krala zawěscjene widžecž abo jomu zakitanjo bamža pschepodacz. Wiktor Emmanuel je hižo nęcto biskopow do jasłwa tylał, mnichow a knježny z kłóšctrow wuhnał a chyrkwinske kubla zebrał! Bamž dyrbjak so potom stajnje z podobnymi kralami bėdžicž.

To wschitko wě Pius IX. a tohodla protestiruje won pscheczivo tajkim zamysłam. To wjedža pał tež njepscheczelowje chyrkwoje a tohodla tež woni pschi swojim njesprawnym žadanju wostanu; jim njeje tał wjele wo tón kuř kraja cziničž kaž skoncžnje wo zahubjenjo chyrkwoje. Powalenjo bamžoweje swětneje mocy je jim jenož srėdk k dospěczu jich skoncžnoho wotmyslenja. Wězo njeporadži so jim te same namihdy; pschetož tón wschohomócnny je wo swojej chyrkwi prajik: Hělske mocy ju njepscchewinu. Won budže swoje skowo dberžecž; ale to njeda bamžej žane prawo, Woha spytowacz, chyrkwinski stat dobrowólne wotstupicž a na bože džiny so spuščecžecž.

Žo bychu rubježnistwo italskoho krala wošprawnilo, praja drje nětofi: W chyrkwiskim stacze bė dolhi čas hubjene hošpodarštwu, a tohodla maja poddani prawo, žo sebi lěpsche žadaja a wo tajke po móžnošczi so staraja. Na to wotmohwjamy: 1. Hdy bychu poddani tajke prawo mēli, dha nimaja je tola Garibaldi, Mazzini a Wiktor Emmanuel, dokelž njejsu z bamžowoho kraja. 2. Wyhče toho nježadža runje bamžowi poddani wot pschidželenja chyrkwinskoho stata ke kraleštwej ničjo wjedžecž, kaž je so to w poslenim njeměrje znowa pokazalo. 3. Bamžowe knježenjo je pscheczivo kralowomu wopravdže pschikladne a wubjerne. 4. Zeli pał maja so hubjene knježerstwa wotstronicž, czohodla njechacze z hubjenšchimi započecž, kaž z Italskej, Turkowškej atd. K tomu nima žadny susod prawo, wobšedberja won czinnyč, hdy by we nęcžim hubjenje hošpodarik. Stało so to hižo je, ale dowolene njeje!

Družny wjeknu: Italscy maja te prawo, žo w jenym stacze žienocžicž a bjez Roma to njendže. Tym wotmohwjamy: 1. Prawo narodnošcžow njejmě stahy tworicž, hdyž so prawa druhožo z tym pschikrótičha; wone wošprawnja so tał mało kaž prawo revolucije. 2. Maja-li Italscy prawo na bamžowy stat, dha maja 200 milionow katholicow hišcže wjetšče prawo na njón.

Zašy družny mēnja: Cyrkej je duchowne kraleštwu, njeje wot tutoho swěta, k czomu dyrbjaka wošebity stat wobšedžecž? Tajkim prajimy: 1. Cyrkej njeje drje wot tutoho swěta, ale tola na tuthym swěcže, a tohodla trjeba tež zwonkowne czasne srėdk. 2. Hdy bychu człowjekowje tajcy byli, kajčž byčž dyrbjka, potom bychmy nic jenož chyrkwinski stat njezjebali, ale tež žane tych druhich statow z wójškom a policajštwom. Doniž italski kral njebudže móc wschitkich poddanow do swjatych pschewobrocžicž a jich w swjatošczi zdberžecž, wobfrucžamy my z pruskim kralom, žo je stolej i. Pětra swětna móc trėbna k wufonjenju duchowneje a žo dyrbi tohodla chyrkwinski stat dale wobštacž. Toho pschewědženja je tež bamž a tohodla

wón pschecziwo wschomu anektrowanju protesturuje a praji: **Non possumus**, ja njetrjebam, ja njemóžu a ja njesjmëm swëtne knjeistwo zložicž.

P. Innocenc.

3 nascheje diöcesy.

3 Budyščina. W póstinym pastyrškim liščje, kiž bu njedzelu **Quinquagesima** z kšćkow wozjewianj, wotmołwia našch hnadny biskop wobščernje na praschenjo: „Schtó dyrbi nas tróschtowacž pschi czerpjenjach, kotrej katholicu cyrkej w naschich dnjach domaphtaja?“ takle: 1. czerpjenjo, 2. pschiklad, 3. móc a 4. dobyczjo Žezusa Khrystusa, woczłowjeczjenoho slyna Božoho. Na to sežehuje póstinj rjad, kiž ma so takle: Dotalne wosebite póstne modlitwy a pobožnosće dyrbja njespschemenite zwostacž. Mjasajédže mamj so zdžeržecž jenož srjedu a pjatk, we suchich dnjach tež sobotu, a w martrownym tydženju wot srjedy hacž do soboty. Wschë druhe dny póstnoho cžasa je mjasajédženjo dowolene pod mumënjem, zo pschi tejsamej jédži rhyb a mjasne jédže njewužiwamy, kaž tež zo sebi po pschikazni nëščto wot jédže wotczechnjemj, sčtož we tym wobsteji, zo so za džei z wuwzacžom njedzele jenož jedyn króčž naschymj.

R wotstronjenju wschelakich wobczejnosczow je katholicim sčuzownym a dželaczej-
rjam, kaž tež domjacym nekatholicich knježich a swójbow, kotrejž tajkim jédž dawaja, zjawnje dowolene, zo smëdža na wschickich dnjach lëta mjasne jédže wužiwacž z wuwzacžom wulfoho pjatka. Zola tež za nich płaczi dwoje spomnjene mumënenjo. Kchori a słabi maja so tež w nastupanju póstneje kaznje po wufazanjach lëčarja zadžeržecž.

Póstinu kaznju, sčtož nastupa mëru jédže, dyrbja wschitch džeržecž, kiž su hižo 21. lëto dospëli a 60. hiščje njespschecžili, khiba zo spravna wina jich zamolwja, kaž czejše džëto, khoroscž a tomu runja. Póstinu kaznju, sčtož mjasajédže nastupa, su wschitch wot swojoho sedmoho lëta a tež pšecz 60. lëto staroby džeržecž winowaczi.

3 Budyščina. **3** pscheczëliškoho lista zhonichmy, zo je našch kraj, k. Franc Kiedel z Rukowa, dotalny kapłan w Dupowje, za satarja w Lukach (Luk) pola Karlsbada pomhšchenj.

3 Budyščina. Našch hnadny k. biskop, kiž je hafo tachant budyškoho kapitla w prënej komorje na sakskim sejnje w Dreždzanach, džeržeshe 17. februara dlëšku rycž w nastupanju peticije dreždzanskich katholicich wuczerjow, kotřiz bëchu wjetschu zdu žadali. W druhej komorje bëchu pschi tym njesprawne rycže nastale, zo so katholicka wschinoscz w dreždzanskej diöcesy mafo za schule itara, zo schulski pjenjcz staršchim spušcëzuje profelhtow dla (zo by jich z tym za katholicu cyrkej dobyta) a zo žanu podpjeru njezasluži, dokëlž je sama bohata a wulke cyrkwoje twari. Hnadny k. biskop rozestaji prënej komorje wobštejnoscže katholicow w herbšich krajach (tak woni n. psch. hiščje wjach na schule płacža džyli protestantojo, dokëlž sčtwórczinu krajnoho paršchonskoho dawka hafo „parochialsteuer“ a sobu hafo schulski dawč płacža), wotpokaza wschë njespscheczëlske mumhšlenja thčž někotrych rycžnikow druheje

komory, mjenowasche 10 schulow wyšche wučerškoho seminarara hačo wot l. 1821 w drejdzanskej a budyškej diöcefy založenych, wuměri wudawki na nowu chrtej w Pirnje na 30,000 (nic 100,000 toleri, kaž bě rycznik Schreck wudawał) atd. Po škónczenju wolachu „bravo“. Taky rycž změje měšće dobre sečehwki.

Budyščina. Njedzelu Quinquagesima mustupi tudomne towařstwo rjemješlniškich (totrohož založenjo a wotmyslenjo je w 23. cjisle Pósta z. l. wopisane) přeni křóč na zjawnosć; pschetož tehdom wotdžerža wone wječornu zabawu (Unterhaltung), na kotruz běchu hošće pscheproscheni. Psched jedmej hodžinu napjelni so towařtwowj sal w hošcencu „k zlotomu jehnjeczu“ ze sobustawami a jich hošcemi, bjez kotrymž běšće tež hnadny k. biskop z někotrymi duchownymi. Na tribunje (powyšchenthm měšće) spěwasche so najprjedy choral. Potom džeržesche přases (pschednyda) towařstwa k. dopođbniški předač J. Herrmann powitanisku rycž, w kotrejž nastacjo a skutkowanjo towařtwow rjemješlniškich zhromadnje a wo budyškim wosebje rozestaji. Nětko wotměnjachu so hudžba (mušika), spěw a deflamacija (pschednoschowanjjo). Najwjetšchu zabawu poskicžesche džiwadło (theater); rjemješlnišch wumjedžechu žortny kus „Pětr w cuzbjc.“ Wšchitko, šchtož so šchecž dasche, bě ze wšchej přócu pschihotowane a nawuřnjene, tak zo so dwě hodžiny spěschnje minyšchtej. Powšchitkowne spofojenjo a šchwalba budže mkodomu towařtwu móčne wubudzenjo k dalšchomu přócowanju. Po woteřdzenju małoho džěla poskuchařjow běšće bal, wo kotrymž smy tež wšchitku šchwalbu šchycheli. Rady lubje poruczamy z k. přasesom towařstwo rjemješlniškich zasluženomu podpjeranju a chcemy na smilne dary tudy kmitrować.

Drejdzanskeje diöcefy.

Drejdzan. Dobroczejske towařstwo s. Šiřbjeth je lětnu rozprawu wudało. Dohodow mějesche wob lěto 1130 tol. a wudawkow 1065; z poslenišchich pschidnje 296 tol. ma khlěb a druhu chřobu, 67 tol. na zastaranjo někotrych džěczi, 11 tol. na drjewo, 150 tol. za khorych, 192 tol. k pomocy na wotnajenski pjeněz atd. atd. — Zaiřdženu pórđzelu dawachu křapalni hólch (kiž w dwórškej chrkwi spěwaja) na belvederu koncert, kiž bě jara wophtany.

Chrkwínske nowinki a powjescze.

Němška. Pruske knježerstwo z Romom, kaž praja, wo to jedna, zo by tež w Berlinje nuntius (bamžowj póslanc) bydlil.

Wajerška. Chyly kraj žaruje z kralowškej šwójbu, dokelž je stary něhduschi kral Ludwik I. w Rizzy wóndanjo wumrjek. Wón bě wulki dobroczěř křudych a je wjele na twarjenjo a porjedzenjo chrkwyjow darik.

Rakuska. W chlym křestorstwje je wulka njespofojnosc. W chrkwínskim nastupanju dyrbi so ministerstwo njeschecželske mjenować. Hačo takje wobhladuja je duchowni a su tohodla husto po přědowanjach k pschěšchychenju žadani a wjele je jich hižo šchtrafowanych. Pastyřske listy biskopow tohorunja kručje rycža.

3 Florenca. Tudy zatjeli so 12. januara w swojich bydle prjedawšči zaposkanc Bellazzi, jedyn najhóršich njepšcheczelow cyrkwyje a bamža. Šako tajši je wón hrózbne rycze na sejmyje dzeržak; jenu sfónčzi wón takle: „Wo exkommuni-
faciu so ja njestaram. Štalska njetrjeba bamžowe zohnowanjo; wona ma te swojoho luda a to je dofej.“

3 Roma. Dzeń 9. mërca budže bamž konšistorium dzeržec. — Zednanja kšęjorskeho rakuskeho póštanca Crivelli dla pšcheměnenja konfordata njejsu pšchec hiščeje sfónčzene. — Pšči Tiberje su bohath šklad wošobnoho marmora nadeschli, kotrhj je z dalokich krajow tam w cjasu kšęjorow pšchimožowanj a pozdžišcho ze šplawom a rozpadankami zashpany byl. Bamž je tónle wurthy šklad wóndy wopytak.

Amerika. Šlawny biskop Baraga w Michiganskjej je 19. januara zemrjel. Wón bě so w Doberniku pola Lublany w Krajinskjej 1797 narodžik. Wot l. 1831 šlufowawše w Americi. Wón móžesche wjele rycjow, wot młodosčeje škomjanskju, potom němsku, italsku, francóžsku a jendželsku; tež předowawše w indianskich narucjach. Wažna je tež joho indianška rycznica (grammatika) ze šlownikom a nabožne knihi za Šbianow. Wón wjedžesche swjate žiwjenjo.

Amerika. W Charlstonje bu w januaru wulka nowa cyrkje za čžornochow (negrow) wot biskopa pošwjećena.

Waležnosče towarštwu.

Sobustawy na l. 1868: 139. Jurij August Kofka ze Zajdowa; 140. Franc Jan Gähler ze Zajdowa; 141. Mikawš Duczman z Džěžnikec; 142. Marija Michatowa z Konjec; 143. Mikawš Net z Kalbic; 144. Boščij Lehmann ze Smjerdžaceje; 145. Jakub Glawš z Kóžanta; 146. Mikawš Suchi z Kóžanta; 147. Madlena Wujeshec z Khróšcic; 148. Pětr Just z Jaseńcy; 149. Pětr Wolent z Bjic; 150. Jan Wólman z Čžornec; 151. Jana Běrowa z Čžornec; 152. Jakub Běr z Libonja; 153. Mikawš Šchön z Tšchafec; 154. Jurij Krawc z Nufnicy; 155. Mikawš Nobel z Bacjonja; 156. Mikawš Póžer z Luceja; 157. Mikawš Kral z Khróšcic; 158. Jakub Nowak ze Stareje Cyhelnicy; 159. wuczeř Mik. Šicka z Kalbic; 160. Madlena Bkajijowa z Kalbic; 161. Jan Almert ze Bžerje; 162. mlynk Jurij Bawrit z Kanec; 163. kubler Delan z Wětreńcy.

Na lěto 1867 zapfakczi: 320. Jana Kencjowa ze Bžerje.

Šmilne dary: 3a s. wótra 15 ufl. wot M. W. z Khróšcic.

Cyrkwinški powěštnik ze serbskich wojadow.

3 Budyščina. Kšchczenaj: Jakub, s. žiwnosčerja Jana Měrcžinka z Wělczec; Jana Paulina, dč. K. Šakla z B. — Zemrjetaj: Jan Jurij, s. časnikarja Jana Schneidera z B., 4 m.; Marija mandž. njeboh Mik. Hetascha z B., 68 l. 11 m.

3 Wotrowa. Kšchczeni: Madl., dč. Mik. Šejdana z B.; M., dč. Pětra Šaschi z Krěpjec; Michal s. Jana Kunata z Kšchec. — Wěrowani: Mikawš Cyž a Madlena Weclchec ze Žuric; Michal Nobel z B. a Madlena Wicjazec z Prawocic; Pětr Pěšich a Šhata Pechec z Krěpjec; Michal Kral ze Šernjan a Madlena Motašec z Krěpjec. — Zemrjeczi: Šhata, m. njeboh Michala Kyczerja ze Žuric; Mik. Měrcžink z Žuric; Madlena, dč. Mik. Šejdana z B.

Katholiski Posol

Wukhadza prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolětna płacizna na pósće
a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Císło 6.

21. měrcsa 1868.

Lětnik 6.

Modlitwa za zjenoczenjo narańskich krajow z katholiskej cyrkwi.

Cyrkwinske stawizny su stajne wotměnjowanjo czerpjenjow a radosćow, wojowanjow a dobyczow. Duch cžemnosće je, kaž so zda, wschitku helstu móc wočoło so zhromadzik, zo by toho nadpadował, kotryž je katolikow cytoho swěta k swojemu zakitej powołał. A tola je tónle zmužity wojowar Šhrystusowy jenož srědk w ruch božjeje přědkwidžownosće; wschak zasadzi won nowy krašny drohotny kamuschk do króny teje, „kotraž je hadej hlownu rozseptala,“ — mjenujch wozjewjenje wučžby, wot kotrejež radosćiwoho pschizwazca cyła zemja wothkós slyšhacž dajše, mjenujch wučžby wo njewoblatowanym podjeczju s. Marije. „Nic podarmo,“ tak pišajše sławny Rus, P. Schuwałow z rjada barnabitow, kiž je so do kłina katoliskeje cyrkwy wrócićil a jam jasny pschikad toho je, shtož Marija ze swojej lubosćju a mocu zamože, „nic podarmo su Rusowje we pokładach swojeje wěry cžesćowanjo s. Marije wobkhowali, nic podarmo bjeru woni k nej swój wučžek, wěra do jeje njewoblatowanoho podjeczja, suadž bjez toho zo to wjedža, nic podarmo swjećja woni jeje swjebjenje. . . . Haj, Marija bndže tón zwjazk, kiž wobě cyrkwi (katholiku a schismatisku) zaji zjenoczi a ze wschitkich tch, kiž ju lubuja, lud bratrow wutwori pod jenicžkim zhromadnym wótcem, naměstnikom Žezusa Šhrystusa.“ Znate je, zo je wobroczenjo narańskich krajow za našchoho swjatoho wótcu wot dawneho časa najwjetšha starosć a žadosć, wopravdžita naležnosć wntrobny, kaž tež, zo joho žadosć a nadžija we nutrnych modlitwach so podpjera, kotrež telko pobožnych dušchow wobstajnje k njebju sčezle.

Swjaty wótc je w encyklich wot 17. oktobra czerpjenja katolikow w Pólstej wozjewjal a modlitwy za pschěsčěhanu cyrkej w Rusowstej a Italskej poručil. Wón je pak hžjom w lišće wot 2. septembra lěta 1862 modlitwu wozjewil, zo by cple

kichesczanstwo za zienoczenjo schismatiskich kichesczanow z katholickej cyrkwiu Božo prošło. Tym, kotřiz tule modlitwu pschez chły mějac kóždy džen so modla, a pe dostojnym dostaczu swjateju sakramentow pokuty a wołtarja na měnjenjo swjatohe wółta proscha, je dospołny wotpusk časnych schtrafow wudželeny.

Spomnjena modlitwa ma so takle: „O Marija, njewoblatowanie podjata knjezna, hačo twoji synojo a džězi romskokatholickej cyrkwi, hjerjemy połni dowěry na twój mócnny zakit we poniznosći k tebi swój wuček, ty chcyła tola wot bóžskoho Duchy, k čěsczi a khwalbje joho wěcznoho wukhada z Wółta a Syna, bohatstwo joho hnady k zbožu naschich zabłudzenych bratrow, schismatiskich kichesczanow, wuprošej, zo bychu rozswětleni wot joho žiwoczinjaceje hnady do křina katholickej cyrkwi pod njezmólniwe wjedzenjo swojoho najwyschichoho pastyrja a wučerjra romskoho bamža so wrócžili, a tak woprawdže z nami zienoczeni pschez njerozwjazne zwjazki jeneje a teje sameje wěry, jeneje a teje sameje luboščje, z nami pschez dokonjenjo dobrych skutkow najswjećijšich Trojicu khwalili a tež tebe čěscžili, maczer Boža, połna hnady, nětk a do wschjeje wěcznosće. Amen.“

Wyshe tejele wschědneje modlitwy pscheporučjeja so hiščeje tele pobožnosće:

1. Husćizšče woprowanjo scěchowacoho zdychnječžka za pschewobroczenjo Rusowšče: „Wěczny wótcje, wopruij tebi njesměrnje drohotnu krej Žezusa Khrystusa k wujednanju mojich hrěchow a za potřebnosće swjateje cyrkwi.“

2. Čěscžowanjo swjatych, kiž su wošebiči patronowje zienoczenja schismatiskich kichesczanow z naschej cyrkwiu, mjenujch s. Žozefa, s. arcjandžela Michala, ss. japoščtołow Pětra a Pawoła a ss. skwaniskeju japoščtołow Cyrilla a Methoda.

3. Wschědne woprowanjo naschich modlitwow a dobrych skutkow za wobroczenjo tychle ludow, kaž tež memento (próšne spomnjenje) w tym měnjenju, njech je pschi woprowanju abo skhščenju božeje miščě, njech je pschi dostaczu s. woprawjenja.

4. Woprowanjo s. woprawjenja hačo skutk wujednanja za rusowski narod 8. meje, na swjedženju wožewjenja s. arcjandžela Michala.

Kolosseum w Romje.

(Skónčzenjo.)

Tónle pohanjši amphitheater, kotřiz šym w 2. čzisle wopisowacž počač, měri pschez 2000 stopow kólowokoło; arena (nutstowna płowina, hdběž so hry džeržachu) je blizko 300 stopow dołha. Wot šchtyrjoch schosow tohole twarjeniska mějesche kóždy hinašče stołpny, ale wschě jara rjenje wuwjedžene. Pschi zemi su hiščeje te měštna, hdběž su w swojim čzasu wschelak maschiny k pschiwjedženju wodby byłe a hdběž su lawy, tigry a druge zwěrjata za krawue hry pschihotowane stak a won puščžane byłe. Kóždy schos je tak twarjeny, zo su zadnje rynch šydłow pschecy wyschšče. Wot wudebjenjow, kiž su šyđka khěžorow, senatorow, rycerzjow a druhich wosobnych pschike, wězo nětko ničjo wjacy widžecž njeje. Z chły je tam 87,000 ludži derje sedžecž mohło; wyshe toho běšče hiščeje za 20,000 ludži došč městow k staczu; pschi čzimž měšta za skuzobnikow a gladiatorow njejsu sobu ličene. Nad

chty theater hodjachu so pŕachty wupŕŕeŕŕeč z k zakitanju pŕečezivo ŕlónce; k tomu ŕlužeŕe 240 wudebjenyh žerđi.

To bē te měŕtno, hđžē ŕo krawne wojowanjo ze zwērvatami, kaž tež muži pŕečezivo mužam wotbhwachu k wjeŕelu romŕŕoŕo luda. Titus poŕwječzi je z hrami, kiž 120 dnaw trajachu; 5000 džiwich zwērvatow bu tehdom zakalanŕh, 10,000 gladiatorow namafachu tehdom ŕwoju ŕmjereč; pŕečetož či bēchu hiŕečze tuniŕŕi dňžli zwērvata. Z krewju je tón theater byk twarjeny (jamo 12,000 jatŕh židow je wŕiŕe druhih ŕflawow pŕŕi twarjenju ežēžtomu džēku a ŕurowoŕči podležakol), a tež z krewju poŕwječzeny, druzŕ kŕēžorowje ŕu we ŕurowoŕči tam poŕracžowali. Domitian poruči tam hry, kiž 1000 ŕchruŕow (wulkih ptaŕow), 1000 jeŕenjow, 1000 džiwich ŕwini a 1000 žirafow k wojowanju a ŕmjereči žabachu; Trajan pōŕŕa na jenŕm ŕwjeđženju 10,000 džiwich zwērvatow a 10,000 gladiatorow na tule arenu. Hđž bēchu džiwoje zwērvata počžake žadnc byčē, wuidže za Afriku zakoi, zo tam njeŕmēdža žanoho lawa wjach ŕlóncowadž.

Žo bychu ŕo tajŕe hry wuwječē moŕke, dŕrbjachu provincy Afrika, Aŕŕia a Gallia džiwoje zwērvata wobŕtaradž. Gladiatorojo buchu ze ŕflawow (njerólunikow), wójniŕŕih jatŕh a wotŕudženŕh žkóŕnikow wuzwoleni. Samo žónŕke njebēchu pŕeŕlutowane. Hđž njeanaŕŕtna žadocē z krawnyhmi hrami njebē hiŕečze ŕpokojena po ŕpadanju wjele woporow, ŕkocžichu druhŕh ŕenatorojo a rŕečerjo do areny, zo bychu wojowanjo wobnowili. Njeŕmērneje wjele kŕeŕečzanow, k ŕmjereči wotŕudženŕh, bu pŕŕi tajkih hrach woprowanŕh. Ad bestias (pŕečed zwērvata)! tajŕe wuŕudženjo bu huŕto w Romje a druhđe na žjawnŕh ŕudniŕečach wuprajene nad thymi, kiž haŕo ežečžowarjo jenicžŕoŕo Woha nočchŕchu pŕŕiŕoŕam woprowadž. Něki martraŕŕŕeje krewje (kaž ŕ. Ignaca z Antiochije) ŕu tež w thmle theatru ŕo pŕečelake. Me ŕlowo kŕeŕečzanŕŕoŕo zakitaŕŕŕoŕo ŕpiŕowarja: „Sanguis martyrurum est semen crucis (Kŕej martrarjow je ŕhnyjo kŕŕiža)!“ je ŕo tež tudy dopjelniko. Na poŕkrewjenej zemi pozbēha ŕo kŕŕiž haŕo ŕŕtom žiwjenja a ežeri hačŕh na wŕŕhitŕe ŕromy zemje!

Žhna nas wobēhuje, hđž na pŕŕiŕladowarjow thŕle hrow myŕlindy. Thđženje doŕho džen wote dnja ežiŕečžachu ŕo k ŕwojim ŕŕđkam, bjez toho zo by jich krewjelacžnoŕē ŕpokojena byla. Žo bychu pŕŕi thŕle džiwich wjeŕelach njezawutlŕli, bu w amŕŕtheatreje pŕŕi pohladanju na ežēka a pŕŕi dnyje ežlowječēje krewje jēdžene a pite. Huŕto trajachu hry tež pŕečēz chŕe noč; tehdom bu kolosseum z thŕacami fakŕow noŕwēklene. Dopomĩny ŕo na tajŕe hry! Pŕečed ŕpocžatkow hrow zaŕŕupi najbōle pohaniŕi mēŕŕnik a woprowaŕŕe ŕkocžo k wujednanju pŕŕiŕoŕa Jupitra. Potom pŕŕiŕiŕdžechu trubjerjo a hoitwarjo (venatores, ŕečjuwarjo), kiž dŕrbjachu z kŕchudami thŕh wbohŕh nahŕh k wojowanju honicž. Wbožŕ ludžo ŕu z džēla z mječžemi a z lebijemi wobronjeni, zo bychu pŕečezivo zwēriŕkam wojowali, z džēla paŕ ŕu k ŕŕokpam pŕŕiŕwjažani abo do ŕakow zaŕŕmjatani, zo bychu roztorhani byli. Pŕečed kŕēžorow ŕo klonjo dŕrbja woladž; „Caesar, morituri te salutant! (Kŕēžorje, kŕnyjo wumrječē eže poŕŕowjamy)!“ Něk rozbēla ŕo do wjach ežrōdow, zo bychu porjadu žratwa zwēriŕkow byli. Tu wotowrja ŕo na date žnamjo zapadowace durje pŕŕižemŕŕih kŕlēwow, a wuhlōdnjene lawy, tigrŕ, pantrŕ,

barh a džiwje funkcje wustocza, wot kałakow a żehliwych żelezow rozniembrijene, z wotewrjenej khlamu a w dziwim skotu na człowješte wopory. Czródy zahinu pod pacami a zubami rubjeżnych zwěrjatom. Wojowarjo ze zwěriniu su morjeni abo wusprócneni. Nětko pschiscocza wuhłódnjeni ludžo a wozmu sebi kručki tych sfónco-
waných jelenjow džiwich a świni a wotnjesu je. Postajeni skužownich (confec-
tores) pak wotnjesu czěła sfóncowaných ludži. Druzhi sflawowje pschińdu, runaja
arenu a wotstronja frawe kuže. Bjez tym krjepi so z rózowej wodu a wón psche-
cžejnje theater; ipěw a hudźba wofschewja człowjecze wucho. Z nowa so trubi a
na pschichných wozach abo konjach pschijědu gladiatorojo w lochfim wobleczenju a po-
strowjeja khezora. Sidh hru spocjinaja žortowarjo, kiž ze zawjazanymaj woczomaj
napscheczo sebi wojuja. Nětko pschińdu wojowarjo ze sakom (retiarii), do kotrohož
chcedza swojoho napscheczniķa zaschmjatacz; schtóž jenoħo popadnje, wlecze joħo pschez
arenu, bjezthmzo tón dohyczerja kćócz so prócuje. Nowe wotdželenjo (mirmilliones)
wojuje z nožemi, na kofu podobnymi. Po nich pschińdu laquearii, kiž jedyn
druħoho ze schtrichom zadajicž pytaja. K tomu pschidadža so hiščezje wojowanja na
dwětolesných wozach. Sfóncznje pschińdu mowuczeni gladiatorojo; jeni wojuja pšechi
z dołhimi mjeczemi a zařituja so z wulfimi nastawami, a druzhi wjedu na konju
lebiju pscheczimo sebi. Kħwalba a wołanjo je ze syđkow sem kšchecž. Ĥdħž je
jedyn gladiator czežch trjecheny padnył, prošy ze zběhnjenej ruku wo hnadu. Ale
joħo pschedobyczeł dyrbi so pschihladowarjow praschecž, hač ma so hnada stacz.
Tola woni so njezběħnu ze syđkow; duž žadaja smjercž ranjenoho. Tón wboħi
dyrbi nětko ležo abo klecžo mjecz napscheczniķa z ruku zapšchimnyč a sebi na kř
stajicž, zo by so tak sam smjercži podał. Wołanjo a pleřtanjo z rukomaj psche-
wodža kóždu tajku eřekuciju. Dohyczerjo pak wopuschcza sfóncznje kħwaleni pschez
wosebite wrota (porta sanavivaria) wojowanischcžo.

Ĥry gladiatorow su sfónczene; nětk pschivala so wosobni a kħudži czopku krej
z czěkow picž, dokelž sebi bkludnje myřla, zo budža wot padaceje kħorosče wustro-
wjeni. Arena so wurumuje a, dokelž je mjeczor, zaswěcza so falle, a pschez ma-
schiny pschinjesu so lějne schtomy na theater a wojowarjo su z nowa wot zwěrjatom
ze wšchěch stron nadpadowani. Džiwja hořtwa je sfónczena; człowjecze a zwěrjace
czěła pschikřhwaja arenu. Tola někotre lawy a barh z alpow hiščezje tu su, a lud
woła: **bestiarios** (wojowarjow ze zwěriniu abo k zwěrjatam wotřubžnych). Tu
wozjewi so, zo su hiščezje někotři kħeřeczenjo pschihotowani; khezor poruczi jich pschi-
wjesč a lud so z nowa djabokřch wjeseli, hħdħž zwěriska kħeřeczanow morja, ale
dže žrudnje domoj, jeli Bóħ swoju mć pokazuju zwěrjatow khlamu zawrje a tamni
nježranjeni z areny wuńdu.

Tola wotwobrocžny so wot thěle žadkawých pohanskich Ĥrow, kiž nam do
pomjatka pschińdu pschi kolosseum, a džiwajmy so, zo su te same wězo we mjeńřchey
měře nimale 100 lět hiščezje wobřtate, hač bě Ĥom zwjetřcha kħeřeczanski.

Po pschestacžu Ĥrow njeměřesche kolosseum žanu praktiřku wažnosč. W sřjedž-
nym czasu, hħž bě drje hiščezje w 9. lětřtotku jara pschane, pscheměni so do twjer-
džiny wosobnych Ĥomjanow. W lěcže 1312 dyrbjachu je romřkoněmřřtomu khezor-
rej Ĥeiričey VII. wotřupicž, kiž je měřtu zah da. Wot toħo czasa z kolosseu

material k tvarjenju motvožowachu, wosebje so wschón wosobniški marmor po času zhubi; někotre palasty a křapale buchu z tħyħle kamjeni twardeni. Ğasle bamž Benedikt XIV. (1740—58) wutorħny kolosseum dališchomu zapuščzenju psħez nabožne poswjećenjo; psħetož wón staji tam 14 kamjenitħnyh stacionow woħofo areny a wosřjedža wħsofi křhiž. Sčžehowach bamžojo su tež wjele pjeněz na zďerženjo a restaurirowanjo tħyħle wulfothħnyh rozpadanřow natoželi.

Romjenjo wopřtaja rady tele měřtno. Róždy pjatř džeja tam ludžo k stacionam. Pjatř a njeďzelu psħed wječzorom předuje tam franciskan za bratřtvo wopřtarjow křhižowoho pučža. Tež je jedyn psħizemřti rum do křapaki psħeměnjeny, kotraž je zamřnjena; psħed nej ěusto pobožni klecža. Róždy cuznik pař, kiž tu z rozmyřlenjom a křšesčanzřim duchom řhodži, woħořhi zďonř křhiža, kiž řředž areny stejo móc a doħyčjo křšesčanzřtwa předuje.

Wjach křóč řym we kolosseum bħł, řym je wodnjo a psħi měřacřku, wopřtane a prógne widžak. Njezapomnitaj pař wostanjetaj dwař wječzoraj, ěďžež běřche wone ze wsħelafobarbħnyh bengalsřimi woħnjemi woswětlene a ěďžež tħřach ludži zwonka a znutřka kolosseu so mjeřwřachu psħi woħnjohřě, kotraž wot 10. ěač do 11. trajesħe. Ze mócne murje so z tħym řwětkom prawje wožiwja a mócne na nasřhu psħedřtajawořč řřitřkujaj. Skoro běħ Romjanam za řto wřak, zo na tħym měřčje woħnjohřy a koncerty řřjadujaj; tola jřħ psħiřtojne zďerženjo psħi tħym dħřbjesħe mje řpořojč, ěďħž sebi na jřħ pohaniřřih přjedownřřow a na jřħ nócne ěry pomħřřih. Nětežřřhi Romjan je w prawħym čřasu wadžnoho pomħřřenja a tež w prawħym čřasu woprawďže wjesořħy.

Ž nasħeje diwcesy.

Ž Budħřřina. Přasř tudomnoho towarřřtwa řjemjeřřniřřih, ř. Herrmann, je powjesčř dořřak, zo bu ř. dwóřři předař Wahl w Dreďďžanach za centralnoho přasřea w Saksřej pomjenowaný wot generalnoho přasřea wsħěħ tajřřih towarřřřow w Němcach, řħtož je w tu řħwilu ř. Schäffer w Řolnje. Pod ř. Wahlom řřeja něřto řħřři towarřřtwa w Dreďďžanach, w Lipsku, w Chemniřku a w Budħřřinje.

Ž Budħřřina. Sem je powjesčř psħiřřka, zo je řřežna Grořic z Řoćřiny we macřřřim domje miřořčřiwħy řotrow we Neisse jara řřħoriřa a na řħorħy řožu ěřjo profes wotřořožřka.

Ž dreďďžansřeje diwcesy.

Ž Lipska. Tudomne towarřřtvo ř. Vincenca mějesħe wob řeto (z wuwřaczom řakřadnoho zamořenja) 1492 toleri dořřodow; wudawřow bħ 1726 řol. Ž řošleniřřih psħiřře na řřlěb 367 řol., na řepjenjo 25, na drařřy za řħuleřře ďžěčři 59 řol., 786 řol. za ařřyl abo dom řħudħy ďžěčři atď.

Čyrkwinske nowinki a powjescje.

Čička. Z Georgswalde pišaja, zo je we *Philippdorffje* za nowu chrtej mot 25. augusta 1866 hač do 28. februara 1868 hafo wopor so našromadžiko 339 tol. 14 nřl. a 2 np. a 1330 šchěsnafow. Wošada je wyšche toho dobrowólnje podpifa 23,400 šchěsnafow. Duž je wěšte, zo so tam lětsa twarič pócžnje.

Z Prahi. Kardinal arcibifop chce lětsa a pšichodnje cewemoniju nohowmčja, kotruž dotal na 12 kanonikach wufonješche, zeleny schtwórtk na 12 khudnych schědžiwcach z města Prahi wumjescj. Čile budža kóžde lěto ze wšchelatich pražskich farow wuzwolni. Zeleny schtwórtk budža pola kardinala arcibifopa wobjedowacj, pšchi čimž budža jim kanonikojo poškužecj.

Z Hamburga. Tudomni katholicowje su wyšche pětrowoho pjenješka 7500 frankow k dzerženju bamžowoho wójška wotpóškali. To je mjele na tych 5400 katholicich wobhdlerjow, kiž dyrbja jebi wyšche toho swoje schule a khore khěže sami dzeržecj. Tež mikofcžiwje sotry tam maja.

Schlezhnřska. Třidnjowřka mot bamža poručžena pobožnošc, budže tudy ři pošlenje dnř měrca.

Galicřska. W Zebrzycach zemrje 8. januara wyšocžješčentř farar Rus, 80 lět stary. Wón bě tež miřchtyr w tyšchřstwje a duž dželařche sej krótko pšchod řmjercju sam kařchčj. Šdyž bě hotowy, namafa jón pšchegara wuzki a dari jón jenomu burej, kotromuž bě žona wumrjela. Wóřzy wudžela sej nowy a pšchisprawy; řpofojentř lehnř jo, zo by pošpał, ač wón wjacř njewotučji.

Z Roma. Bamž je někotrych za kardinalow měřšnikow pomjenowal; woni řčaja Lucian Bonaparte (rodžentř 1825, joho džěd běřche bratr Napoleona I.), Ferrieri, Gonella, Barili, Berardi, Moreno a Monaco. Za kardinalow diaconow buřchtaj pomjenowanaj Borromeo a Capolti.

Z Roma. Džentř 10. měrca pšchijědže řem pošdra řta wojeřch wuwučentřch mlódzencow z Kanady (w Americh). Hač na dwórnijchčo pšchidže jim wotdžělenjo zuawow napischčřiwjo a pšchewodžeshche jich z hudžbu (muřiku) do města. Kanadžentřo mējachu wofebitu khorhoj řobu z muřchitymi piřmřkami: *Aime Dieu et va ton chemin* (t. r. Lubuj Boga a dži twój pučř)! Po narodnořčji su to zwjěřcha Francózojo (mjeňřřchina je jendželřka); tohodla su jich tež na pučřu pšchěř Francóřřtu (kaž we Marjeille) řwjedžentřch witali. — Wřchelake nowiny piřaju, zo chce francóřřke wójřto z bamžowoho kraja woteičř; ale joho nowe wobtwjerdžjenja w Romje a pola Civita-Vecchia na to njepofazuja. Wřchelach potajni revolucionarowjo, kiž běchu po njeporadžentřu nazymřřtoho zběřka z Roma woteřchli, su řo nětko zařř pomaku wróčřili. Duž hižo je potajni revolucionarřřki wubjerk 26. februara znowa wozjewjenjo za lud na róžkach pšchepicř a hewal w Romje rozřchěričř dał. Tam řo bjež druhim piřa: „Wótentř kraj trjeba wařchěř řylnej ruch. Ženomřřnjne a kručje wofańčje w Romje a řkuřbje wótentřoho kraja (t. r. řhromadnoho kraleřřwa Štalřřke) atd.“ Z toho je widžecj, zo chce pšchi pšchiležnořčji zběřkarřřka řtrona zařř něřchto řnajmjeňřřcha řpřtačj.

Francóřřka. Pšchi wulkej řłodowej nuřř w Algirřkej da tamniřřchi arc-

biskop 800 syrotow na swoje křořty žiwieć. W Parizu so wjele pienes hromadzi za Algirsku, ale pschecy dołho hišćeje njedafahnje.

Francózska. W Parizu twarja něfotre rjane nowe cyrkwyje. W posle= nišchim časju bušćtey cyrkwi Trinité a s. Augustin, na kotrejž su milijony wudali, k božim skužbam pschepodatej.

Francózska. W lécze 1804 běšće we Francózskej jenož 430 protestantskich předarjow, a w cħym kraju njebě ani jedyn wustaw za podjeranjo protestantow. W lécze 1857 běšće tam 920 předarjow a bořate protestantske towařstwa natwarichu a založichu bjez tym časom mnohoseč ěhorownjow, syrotcħych domow, wustawow za slepych a ěkuchoněmych, kaž tež wsħelake bibliřte a miřioniske wustawny, ale psħi wsħim je mnohoseč protestantow so spodžiwnje pomjeńřħila. Psħetož po wěry= ědnych statistiřkich rozprawach, kiž je baron Dupin w francózsħim senacje (komorje) podał, běšće we Francózskej na spocħatku našħoho lěřtotka poħdra milijona pro= testantow, ěbžež je kiħ w lécze 1867 jenož 800,000 so nalicežiko. Licžba katolskich je so bjez tym časom wot 30 milionow na 36 milionow powħřħila.

Pariza. W seminaru za katolskich miřionarow je řal, kotromuž řal martrarjow řekaja. Po řeženach wiřny 23 wobrazow řwjatħy martrarjow, kotřiž su w Ğhinesiřkej a řujodnych krajinach w 19. lěřtotku řmjereč za řħřħtuřa cħeřpjeli. Njedalofo ěuri řteji 13 řħinjow, w kotryħž řu cħěne powořtanķi 13 martrarjow. Ğež je w řalu wjele drařtow, martrařkich psħiprawow, rjecħazow, řamoručnyħ liřtow atħ., kotrejž řo ěafo droħe wopomnjenķi po wjach ěħžli 100 martrarjach tam řħowaja. Dwacħyzi z tyħle martrarjow řu řo na miřionarřtowo w tymle seminaru psħihotowali; řřinacje z niħ je cyrkwej za „cħeřcħħdnych“ wuprajika. Pořleni z z miřionarow bu l. 1857 martrowany.

Francózska. W Ğyonje zemrje njedawno nabožna řnjeni, kotraž bliřkich psħečelow njemějo 300,000 řankow řwojoho zamoženja řwjatomu wótečej wotřaza.

Luxemburgg. Biřkop je 8. februaru rjanu řħežu pořwjecřik, kotruž je řej towařtowo rjemjeřniřkich za 40,000 řankow řupiko. Ze to řena najwřeřcħich řħežow w měřce a je jenož toħodla tať tunja, dokeľž je po wotcħehnjenu prusřich wojakow řlacžizna řħežow jara řpanħa.

Zendzelska. Znaty protestantsķi řpiřowac Willam Humphrey je w Londonje ře řħatolskej cyrkwi psħeřtupik.

Zendzelska. Wħřħřħa anglikansħoho protestantsħoho řłóřħtra we Ğacnah je ze řħdmimi řotrami řwojoho rjada k katolskej cyrkwi psħeřtupika. Ğamniřki protestantowjo založuja mjenuey po wařħuju katolskich tež řłóřħtry.

Londona. Ğudomny anglikansķi biřkop wozjewi 22. februaru cyrkwińřkej zhromadžiřnje, zo ěcetaj 2 řobuřtawaj duchownřtwa londonřkeje ěiecey k katolskej cyrkwi psħiřtupieč. Ğtaj to mjenuey dwaj řararjey we wofadže St. George z mjenom Akers a Hammond.

K.

Danska. Ğeři 22. oktobra z. l. bu w Odense na řupje řünen nowa miřionsķa řtacija založena. Řaž ze řřidericia řiřaja, řo tam katolsķa cyrkwey wsħědnje rozřħeřja. Ğak je w Řopenhagenje, ěłownym měřce Danřkeje, wóndanjo ěħabja ř. ř. ze řwojej řlubjenej, řnježnu z ř., kiž je ěwóřřta řnjewi řola danřkeje

kralowny, katholstej cyrkwi pšchistupik. W Fridericia bu lécze 1867 do katholsteje cyrkwy 37 proteſtantow pšchizwzatyh a wyſhe toho dvě židowcy a 2 baptiſtcy.

Ruſowſka. Snježeſte nowiny woſzewjeja z časami, zo je wjele katholikow k ſchiſmatičeje wěrje pšchestupiko. Ale taſte pšchestupjenja njeſu pšchecy wěrne a najbóle wumocowane. Šdž jo džel woſady k ſchiſmatičeje wěrje pšchewjeſež da, pšchewobroczi jo farſka cyrkej bóržy do ſchiſmatičeje. Taſ k pšchikladej wokolo Wilna mējeſhe woſada Pobjržeje bjez 5201 wobydlerjemi jenož 1400 ſchiſmatikow, a tola bu poſleniſchim dotal katholſka cyrkej data. We woſadže Bukowinje bē lēdom ſchtwōrczina wotpadnikow, a tež woni doſtachu cyrkej, kiž bē dotal katholſka byka.

Turkowſka. Sultan ma nětko wulki ſtrach. *Kšcheczenjo na Krecze njechadža ſo zmērowač a duž lubi jim kšcheczanſkoho wjēcha abo hoſpodarja, hač runje woni zjenoczenjo z Gričičeje žadaja. Boſtatſka, Serbiſta a Rumunſta ſo pšchecy bóle k wōjnje ze sultanom hotuja; tam časaju jenož na ſlubjenje, zo jim druhe močy zadzewač njechadža.

Žeruzalema. Nowa Ecco-Homo-cyrkej, na kotruž je P. Natisbonne wloni w Europje dary hromadžik, budže 3. hapryla poſwjećena. Wulka marmorowa Ecco-Homo-statua za tule cyrkej je w Romje wot hrabje Sosnowſkoho wudželana.

Pōknōcna Amerika. Tudy bu wot bamža wobtwjerdženych džewjecz nowych biſkopſtwow a ſchtyri nowe japoſchtokſke wikariaty (z biſkopſkim titlom).

Amerika. Sławny rycznik a ſpiſowac Arrington w Chicago je pšched ſwojeje ſmjerczju k katholstej cyrkwi pšchestupik. Pšched tšjomi lētami bē joho mandželſka tu ſamū kroczel ſezniti a je wot toho časaj jara za njoho ſo modlika.

Naležnoſcje towařtwa.

Sobuſtawy na l. 1868: ff. 164. kubler Ž. Něžak z Bēlcjec; 165. Mičaſ Špichel z Kadworja; 166. Madlena Winiſhec z Kadworja; 167. Marija Bērkowa z Kadworja; 168. Madlena Nowaſec z Bronja; 169. Jan Kraſa z Bēlcjec; 170. Marija Čzemjerina z Čzemjeric; 171. Mičaſ Haſčka ze Sułſhec; 172. Miłkawſch Hemig ze Smjecztec; 173. Jakub Wkynk ze Baſeicy; 174. tyſcher Jakub Delenka z Wutokczic; 175. Madlena Krawcec z Witoczic; 176. zankaſ Šchoſka z Panczic.

Na lēto 1867 zaptačzi: 321. M. N. z Br.; 322. Š. z R.

Dobrowōlne dary: Ž. R. 5 nſl.; M. Š. z R. 5 nſl., k. wuczer Klemens Konradi z Pirny 20 nſl.

Smilne dary: 1 tolet za ſ. wōtca pšchec k. kapšana Bernera z Khrōſczic z napriſmom: Smil ſo, o Božo, nad khdymy duſchemi!

Cyrkwinski powēſtnik ze ſerbskich wojadow.

Ž Budyſchina. Kšcheczeny: Franc Heinrich, ſ. aſſeffora a rycznika Adolfa Jungi w B. — Žemrjeczi: Marija, mandželſka Jana Haſche ze Zajdowa, 60 l. 3 m.; Marija, mandž. njeboh R. Buſche ze Židowa, 61 l.; Franc Heinrich, ſ. aſſeffora Jungi z B.

Čižeczaj l. A. Donnerhaſ w Budyſchinje.

Katholiski Posol

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłołětna plaćizna na pósće
a w knižarni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Císło 7.

4. hapyryla 1868.

Lětnik 6.

Spodźiwne wustrowjenje.

We wšy Friedewaldže, hjez Grotkowom a Nisu (Reiße) w Hornjej Schlezynskej, pschebnywajšce wósomnacelětny młodženc pola swojeju staršceju, kotryž běšče bolognoho wofkromjenja dla z wučbyh hafo pschekupski zasy domoj pschischoł. Wón běšče lěkařsku pomoc podarmo pytał, hač joho tón njeběski lěkař spodźiwnje wustrowi, hdyž běšče j. Mariju hafo strowjo khorjch wo zastupnu próstwu pola Boha prosył. Soho nahte wustrowjenje je wěšte; wón bě khorj a bėdny do jeneje kšapalki pschischoł a je strowy a čyly zasy wuschol. Čnył podawł je z pschisahu wobkručeny. Farar f. Elsner we Reinschdorffe, hdyž je tamna kšapalka zasawana, je we pschitomnošči friedewaldskoho fararja f. Gebela njeđzeli 15. měrcu toho młodženca Bóžefa Rinne, joho nana kublerja a starškoho muža Jana Rinne a joho macz Madlenu rodženu Wildec pscheshychowal a protokolł napisal. Staršceju prajitaj na město pschisahi: „Nasch syn Bóžef je z Grotkowa na prawej stronje wobkromjeny domoj pschischoł. Wón je namaj zjewjenje w nočy wot 7. do 8. februara sobudželił, je 8. februara ze zekšiwjenym kolenom a delnym zhibowadłom do Ewertshėide klacal a je so wottam wokolo pjeczich popođnju cyle wustrowjeny wróćil a je nětko do dženjnischoho strowy.“ To same wobkručichu tam inspektor f. Kryl a kubler Jan Regul. Wobaj fararjej staj pscheshėdeženaj, zo je Bóh w tutym njeđerjwym čzasu čhył zjawnje wobshėdečjez spodźiwnu móć modlenja k Bohu a pobožnoho čzesčezowanja najzbožnišceje knježny Marije. K tomu samomu pscheshėdeženju pschitnědženy, hdyž podawł rozpowjedacž štyšchimy, kaž je jón wobhnadženy młodženc samorucnje napisal a we nowinach „Schlesišches Kirchenblatt“ (čyško 13) wozjewil.

„Za pschebnywach,“ tak powjeda wón, „hafo wuczownik pola pschekupca Karla Langera w Grotkowie wot 26. měrcu 1867. Srdjedž hapyryla doštach na prawej

stronje wot ramjenja hač do stopy kžetru słabość, z kaŕanjom zjenoczemu. Mój knjez pošta mje tohodla k Dr. med. Stiegertej w Grotkowie, zo by moje czeŕpjenjo zahnał. Za nakožowach wuŕazane ŕeđki, kaž pille atd. Dokelž žane polěpščenjo njenastupi, pschepoda mje mój knjez do grotkowiŕeje mešchczanskeje hojeenje, kiž pod wjedzenjom ŕyŕikusa Dr. Utinga steji a hdžež mišoŕčine sotry khoroch wot hladuja. Do tohoŕe wuŕtawa zaŕtupich 24. julija a wostach tam do 1. augusta w kuroowanju, kotrež w dwojim kóntiŕtajenju, mazanju a w nakoženju lekaŕstwa wobstejeŕe, tež bu mi ŕchpaniŕka muča nadpožoena. Bjez toho zo bych polěpščenjo cžuł, wuŕtupich z wuŕtawa, dokelž mje mój knjez k zaŕtupienju do ŕkuzbh mužowaske, kotruž pał móžach jenož tydžeň ze wŕchim napinanjom ŕwojich mocow wobŕtaracz. Na 9. augusta pošta mje k. Langer, pschepoŕazany wo mojej z kóžbhm dnjom pschibjeracej ŕlaboŕci a zeŕchiwjenju prawoho kolena a praweje stopy zaŕh do mjenowanoho ŕchpitala. Kuroowanjo ze stromy lekaŕja beŕe te same kaž prjeđh, hač do 22. augusta. Na tymle dnju pał njepytnych hiŕeče chle žane woloženjo mojhoh kromjenja.

Tehdom wupraji k. ŕyŕikus, zo bych ŕchpital wopuschežik a ŕo do kupjele w Randeku podał. Ze ŕhlzami a w ŕarowŕci mojhoh hubjenŕtwa dla wopuschežich z najwjetŕchim napinanjom ŕchpital, džeč k mojomu knjezej, wuprosyč ŕebi pjenježh k pučowanju a wotjěđžeč popođnju w pječich po železnicach z Grotkowa do Falkenau, z wotkež na tónle lědma poł mile dołhi puč do ŕarŕiŕiŕtoko domu pječ hođzinow trjebach a ŕrócniwje wokoło 11. hodž. nočy dom pschidžeč. Mojej ŕarŕeje a někotŕi pscheczjeho a znači wobhladowachu moju khoru nohu a widžachu, zo je koleno zeŕchiwjene a delnje zhibowadło chle woprosnjene (steif), tak zo móžach pŕiŕi ŕtupanju jenož z palcom ŕo zemje doŕtač. Tež stopowe a bŕiŕiwace muŕtke beču chle twjerde a bjez ŕtufkowanja; hdž ŕo baumschaitrowacz dač (ze znatym jeŕtathm instrumentom Baumscheita) wot jenoho muža ze wŕh, njepoŕaza ŕo žana kŕeč. Wjacy kŕóč je mač ŕphtowala, moju nohu zrunacz, ale podarmo. W tymle zrudnym wobŕtejenju pytač ja pomoc w modlenju a we wosebitej pobožnoŕci k najzbožniŕeje knjezuje, dokelž ŕpóznach, zo bjez pomocy z wŕŕofkoŕeje njebudu wjacy k džeču kŕmany. Po chle prawej stronje beč tak wostabił, zo ŕebi njemóžach ani khlěba wotkŕacz ani bėrny (nepla) wobėlicž. Takŕi pschebhch ŕwoje dny w ŕarŕiŕiŕskim domje hač do pjatka 7. februara 1868.

Na tymle dnju džeč po dokonjanej wječornej modlitwje wokoło 9. hodž. do kóža. Šnadž poł hodžiny beč ŕpał, tu pschiwola mi hčos: „Bóžeje!“ Za wotuežich, wobrocžich ŕo we kóžu, hdž beč z woblicžom k ŕčenje ležał — a wotmohwih na pschiwolanjo: „Haj!“ Wotewrič ŕwojej woczi a widžach ŕtrowe ze wohnjowej ŕwětlinu woswětlenu. Tón hčos praŕi dale: „Twoja khorowŕ je pschizaječo (schlag) a na tymle ŕwěče njebudže či ničtó pomhacz, jełi ŕwój wučeł ke mni njewozmjesh.“ Nadobo žhubi ŕo ŕwětlinu. Za pocžach ŕo modlicž ŕtrowa-ŕh-Marija, a njeczujach žane zaŕtróženjo, ale zmėrowanjoh.

Na to wuŕnych zaŕh a ŕpach mėrnie hač něhdže do jeneje. Tu zawola tón samy hčos z nowa: „Bóžeje!“ Za wotmohwih zaŕh „haj!“ a hdž ŕwojej woczi wotewrič, widžach runje znapŕečeža mojhoh kóža žónŕku ze ŕwětlinu wobdatu,

w módrzej drascze ze złotymi hwiżdžami pošteje, ze ślěbrobarbnej krónu na hłowje a z bėłym śchlemjerom do zadŕ dele wisachm. Śkŕschach słowa: „Putnik we Warcze (Wartha, 5 mil ł wjeczoru wot Friedewalde) je hižo stary, ty dŕrbisch nėhdŕ joho mėšto nastupicž.“ Na to zhubi so chyłe zjewjenje zash a we modlitwje znowa spach hacž do 1/26 rano. Mojej starschej a moji bratŕja bėchu hižo stanŕli a mój bratr Alexander, 13 lėt stary, bė w mojej komorch po pokrutu khlėba pobŕł. Po joho wustupjenju zash wusnych. Poł hodžiny pozdžischo, wokoło 6. hodž., wołasche mje tón samŕ hłėb z mojim mjenom. A ja wotmolwich zash: „haj!“ Tu widžach pschi łožu žónŕku stacž, ze śwėtkom wobdatu, Žėzus-džėczatko na prawej ruch njeso a sceptał w ruch džeržo. A śkŕschach słowa: „Žbėzje pój, pój do Ćkwertsheide! Wožejw to!“ Na to so zjewjenje zhubi.

Potom stanŕch, zwoblefach so, dofonjach ranišchu modlitwu a džėch dele do bydłėiszeje sitwy. Psche znutskowne zahorjenje njemóžach suėdacž a bėch sebi njewėšty, hacž mam wo tym nócnym zjewjenju rŕczecž, wošebje so bojach, staršchim woźwiewicž, zo śhm pschez tu zjewjenu, kotruž za Wožu macžer džeržach, porucjenje doštał, putništwu we Warcze na so wzacž. Mŕhŕlach swojeje młodošće dla, zo mi staršchej ł tomu dowolnosć njedataj. Moja macž potom pŕtŕny, zo pšafam, a prašesche so mje za pschicžinu. Nėtk woźwiewich jej wschitko, schtož bėch w posle-nej noci widžal a śkŕschal, a hŕndom bė so wschitkón strach minŕł a czujach so zmėrowanoho. Macž powjedasche to wschitko mojomu nanej. Nėtk wuprajich moju žadosć, zo chcę hŕndom do Ćkwertsheide hicž. Nan radžesche mi, dofelž ł jėczu cžas njemėšesche, zo bhch njedželu kšapakku w Ćkwertsheide wopŕtal; ale ja njedach so wjach wotdžeržowacž. Bjez wobjeda podach so ze swojim 12lėtnym bratrom Francom na puć do Ćkwertsheide, kiž je 15 minutow wot mojšo domu. Nan slubi, zo chce z wozom po mnje pschijecž, tola ja to uochchch. Po wjelekrócnym wotpocžnjenju, koleno praweje nohi stajnje z ruku podpjerajo, dónđzech za 1 1/2 hodžiny do kšapakki w Ćkwertsheide. Namafach ju zamŕjuuu, hólce zwónka Župŕ, kotruž ma klucze, pŕtŕny naj a wotewri namaj tu staru chŕtwicžku. Za pošŕnych so do ławki na prawich a modlach so najprjedŕ radosćiwne rózarije a potom wschelafe pobožnosće z mojih knižkow. Potom pschilacach ł woltarjeje, posłatnych so na śkŕhodžėnkach a modlach so tam najprjedŕ lauretansku litaniju; na to zacžinich knižki a woštach w cžichej pobožnosći klećžo, ł hnadnomu swjećatku na woltarju pohladujo. Nadobo štejesche ŕjedža na śkŕhodžėniku, hđžej mėschnik pschi Wožej mšchi steji, žónŕka postawa, zwoblefana faž tamne zjewjenje w noci. Za so pozbėžech, koleno z ruku džeržo, a pŕtŕnych, zo chce so wona mje dótŕnecž. Wona so mje tež dótŕny a pušchczi swoju ruku po mojej prawej stronje dele hacž ł delnjomu zhitowadku, ke mni dele so pokhilejo. Šdŕž bė so to stało, bė so wona zhubiła.

Potom modlach so: „Pod twój zakit cžėfamy“ a „Spominaj“ a spŕtach faž hewal z pomocu praweje ruki so pozbėhnecž. Ale stanŕch ze zacžucžom, zo ruku ł tomu wjach njetrjebam. Džėch potajkim z runej nohu wot woltarja. Mój 12lėtnŕ bratr widžesche to a posmėwkwawasche so na mnje. R džakpŕajenju modlach so hišchcze jedŕn króć rózarije a džėch nėtko wožboženŕ domoj, dofonjach tón samŕ puć we malej śchtwórcžhodžinie (lėdom 15 minutach) a njemŕslach wjach na

wóz, kotryž chychše mój nan za mnu póflacž. Wón pschitńdže a dnyrbjeshe so prózny wróczič. Domoj pschischowischi džěch hnydom do bróznje, hđžež běšhtaj nan a macž w džěle a prajach: „Nano, ja šyn strowy!“

Mojej staršej běšhtaj z wjesokosje k šylzam hnutej; ja móžach zasy do našheje cyrkwe hieč, kotruz wot poslenjeje spowjedže, hđhž běšhe mje nan dowjesč dač, njeběch wjach wopytač. Tam běšhe na dnju mojoho wustrómjenja wječorna pobožnošč, a wschitcy ludžo, kiž mje widžachu k teje pobožnošči runje hieč, spodziwachu so, zo móžu zasy kaž přjedy w strowych dnjach kłodžic. Tndžeń pozdžišho, 15. februara, sobotu, dashe mój nan w křapacy w Ekwertsheide spěwanu Wožu mšchu dzeržecž a ja dostach pschěz k. kapłana Schieflera swjatej sakramentaj pokuty a woltarja. Čžuju so něč dospołnje strowoho, móžu kłodžicž, stacž a klecžecž kaž w strowych dnjach.

Teke moje wuprajeno móžu z dobrym šwědomjom wopřichisahacž, dokelž šyn sebi wědomy, zo nimam tu wolu, druhich pschěz tajenjo zjebacž.“

3 našheje diócesy.

3 Wudyšcina. Našhe towařstwo wuda džens za tndžeń za lětišhe jobustawy šchesty zeschiwč knihi „Žiwjenja Swjatyh“ wot Š. Ducžmana. Tón samy wopřisija zasy wjele zajimawych žiwjenjopišow swjatyh martrariow wofsebe wot l. 304 nimale hacž do poslenich woporow pod knjeřstwom pohanstwa w romškim křěžorstwoje (do l. 311). Po woblicženju k. ipisowarja změje čyła nahlabna kniha znajuiješča 15 zeschiwčow abo 960 stronow; po tajim je hagle tšezina w rncy čjitarjow. Čžim wjach jobustawow w towařtwje tež pschichodnje budže, čžim spěšnišcho móže so w čžisčezženju pokračowacž. Spišowarjej prajimy w mjenje čžitarjow džak za joho wulku pilnosč a horlinu lubosč k našchomu ludej.

3 pruskeje Łuzicy.

3 Kulowa. Tsidnjowiska pobožnošč z dospołnym wotpuřkom dla čžerpienjow swjateje cyrkwe we wschelatich krajach bu we našchim domje božim we tšjoch poslenich dnjach měšaca měrca wotdžeržena. Swjata spowjedž so zapocža džěń přjedy, sobotu; wjach hacž 2500 wosadnych su swjatej sakramentaj pokuty a woltarja dostali. Dokelž mnohosč spowjednych ludži tak wulka běšhe, zo ič duchownym potrebnosčam našchi wosadni měšchnich we krótkim čžasu tšjoch dnjow dospołnje doščezčimieč njemóžachu, bě nam wschitkim jara lubo a žadane, zo z dowolnosčeju ralbicžanskocho knjeza fararja joho kapłan, knjez Łusczanski, we spowjednym stole sobu pomihajše. Woběmaj knjezomaj so za suřodnu lubosč, kotruz staj nam a našchej wosadže najpodwolnišcho wopofazačoj, najwutrobnišchi džak a „zaplacž Wóh!“ praji. Na wschěch tšjoch swjatyh dnjach džeržeshe so dopołdnja spěwana boža mšcha z wustajenjom božoho čžěla; na njeđělskim přědowanju pač wukładowašhe našch farač žčosč a njeđak tnyh džěčzi toho šwěta, kiž swojej rucy pscheczěwo cyrkwi a jeje zastojnikam zběhnu, kaž židža kamjenje zběhnyli su, zo bychu je na Žězusa

mjetali. Popođnju pjećich spěwachu so z pschewodom pišchczelow litanije wot wšchě swjatyh; po nich bě požohnowanjo z božim czěłom a na kóncu so spěwachu rózarije a póstne khěrlusjche. Nasch wulki a rjany dom boži bě wot ranja pjećich hač do wjeczora džesacich z pobožnym ludom napjelnjeny, pschetož wšchitych z naschje wosady, hospodarjo a hospozhy, czeladnikojo a wuměnkarjo khwatachu do swjatnicy a k swojednym stołam, zo bychu dostali te duchowne hrady, kotrej swjaty wótc, bamž Pius IX., pobožnym modlerjam wudžělík je. W modlitwy tak wjele milionow kschesczanow po chkej zemi, kotřiž so na hlós swjatocho wótea pišchi wołtarjach toho knjeza hromadza a po pschikabže swjatyh japoschtołow, hdyž na galilejskim morju we wulkim strachu běchu, z doměrjenjom wołaja: „Knježe pomhaj nam, pschetož my kónc bjerjemy!“ — njebudža tele modlitwy kaž lubozna wóin k njebjesam horje stupać a tam pschěd woblicžom wěcznocho pasyhrja cyrkwyje wuškyšchenjo namafacž? Zawěrnó, kaž na galilejskim morju budže tež we wichorach nětczišchoho cžaja tón swěrnny pasyhr so zběhnyčž, budže ze swojej wšchohomócněj ruku morju a wětram porucžecž a cžichota, měr a zbóžnosčž pschicžahnu zash do cžkowjeskich wutrobow. Tón knjež je swoju cyrkej na stalu twarił a tutu stalu njebudža porty hele pschěmocowacž. We chlym swěče, haj tež we naschej blizkofeči, so džiwow a cejchow dočž stawachu, kiž naschu wěru wobfrucžēja a naschu nadžiju pošlynjeja, tak zo tež šlepi widžecž móža, jelizo dobreje wole su. Swjata Maria, pomocnica tnych kschescžijanow, prošch za nas.

3 Kulowa. Zutrownicžka, t. j. přeni swjaty džei jutrow, swjeczi so we kulowskej a ralbicžanskej, kaž tež we khrošcžanskej, wotrowskej a njebjelcžanskej wosabže z krasnym processionom na konjoch. Kschizerjo naschje wosady, na rjenje wudebjenych konjoch jedžo a serbise jutrowne khěrlusjche abo swjate rózarije spěwajo, podawaju so zo swjatym kschizom a z cyrkwiniskimi khorhojemi k popođnim božim službam z Kulowa do Ralbic a z Ralbic do Kulowa. Zo by wšchitkim kschizerjam a druhim krajanam porjad tutoho žadnoho a rjanoho jutrownoho processiona wědomy był, hčemy jón tu we naschim serbskim cžasopisu wozjewicž. Pschiblizowanjo, pschindženjo a wotendženjo kschizerjow pschipowjeda so z cyrkwiniskeje wěže ze zwonjenjom pak wulkoho zwona, pak wšchitkich zwonow. Kschizerjo z kulowskeje wosady hromadza so po wotdžeržanych wulkich božich službach dopođnja jednacich we Kulowje na torhoshčezju a šupaju tam do rjadu; hdyž ju wołoko cyrkwyje rajtowali, doštanu woni pschi wulkich durjach božoho domu z ruki fararja swjaty kschiz, kotrnyž wjedžer processiona, wšchjshi schołta abo gmejnski přědštejer, wot dweju kschizerjow pschewodžany, njeje. Zo bychu ludžo tutomu swjatomu kschizerj z klonjenjom cžesčž wopofazacž móhli a wjedželi, hžje je, ma kón toho, kotrnyž tón kschiz we rukomaj džerži, mały zwóncž wołoko schije pošlyjeny. Khorhoje so rozdžěleja po zafarowanych wšach tak, zo w přědku, šrjedža a na kóncu processiona zmahuju. Kulowsch kschizerjo jedu do Ralbic pschěz koczinu, ralbicžansch pak do Kulowa pschěz Sulšchey. Na dompczju džerja Kulowsch pschěz Sulšchey a Ralbicžansch pschěz koczinu. To so stanje tohodla, zo bychu so woni na wuzkich drohach njezetkali a pschi nimožchanju so nje wobcžezowali. Wšchitych kschizerjo dhybja so dopomnicž a sej derje k wutrobje wzacž, zo woni tutón rjany pro=

cession wotdžerža i čješći horjestanjenoho zbóžnika, maju so tohodla wo wšchém prawje pschisťojnje zadžeržecž, zo nikomu žanoho pohoršcha njedadža. Žwady, sakrowanjo, picžo su kručje zakazane; pobožnosć dyrbi knježicž we wutrobach a čješćnosć we žwonkownym zadžerženju. W Ralbicach a w Kulowje njejmě nihtó z čžaha abo z rjada wotstupicž, přjedy, hacž njeje swjaty kšchizž wotebady a kšerluch dospěwany. Tež njejmě nihtó džecž na konja horje wzacž a sobu rajtamacž dačž. Žomu, kiž swjaty kšchizž njeje, dyrbja wškitch poskušchni bhyč a joho rozkazowanju maju so bjez morkotanja podčisťnyčž.

Ž blizka a z daloka žaidu so, wo sobnje we Kulowje, zo bychu sej serbski jutrowny procession wohladali. Žoni je knjez professor Gustav Müller z Drježdžan wobraz kulowšćich a ralbicžansćich kšchizžerjow wotewzał a jón we wulkich lipskowšćich nowinach, kiž „Illustrirte Zeitung“ rěčaju, wocžisťecžecž dač, pschěz čžož bu nasch serbski procession a lud we wjetšćim dželú němšćoho kraja póżnath.

Pschisťpomonjenjo redaktora. Wny smy so wloni wo rjanesczi serbsćoho jutrowneho processiona wuprajili a pschejemy jeno, zo bychu so we wšchěch naschich wosadach pschi tym prawje wobžžělili. Přošćny tež, zo bychu nam naschi depisťowarjo rozprawy ze wšchěch wosadew pošćali dla dospotnosće nasćoho Póšća.

Čyrkwinske nowinki a powjescze.

Čžěšća. Žedny zastojnik hrabje Waldsteina, kiž njedawno zemje, je 4000 fl. i zakóženju hójernje w měsće Dux wotkazal. — Tachant a farar Karł w Rönigswaldže bu psched někotrym časom na swojim pschekhodžowanju wot jenoho refruty, kotromuž sakrowacž zakazowasťe, powaleny a strasťnje žbity. Po najnowšćich listach je jomu nětko zasť lepje. Wěžo su toho refrutu sadžili.

Wadenšća. Arcbisťop we Žreiburgu swjecžesťe 25. měrca swój 25. lětny arcbisťopski jubilej. Wón 13. meje 1773 rodženy (potajkim nimale 95 lět stary) a bu 1832 za bisťopa in partibus swjecženy. Pruska, Württembergšća a Wadenšća su joho z rjadami wuznamjenili.

Rakusťa. W tutym kšěžorstwje, kiž hewak pschecy za derje katholicke pkačesťe, pokazuje so ze strony knježerstwa pschecy bóle njepšchecžesťki duch pschecžiwu katholickej cyrkwi. Psched wójnu 1866 běšće žiawne wotpohladanjo knježerstwa, zo by z pschecželnymi zakonjemi za protestantow a židow sebi lubosć abo pschecželnosć w Němcach abo w němšćim „bundže“ dobyšo. Ale nětko, hdyž je Rakusťa z Němcow abo z pońóncononěmsťoho zwjazka won wupokazana, tajke zahadženjo pschecžiwu cyrkwi, kajkež je so w najnowišćim časju tam pokazalo, kšěžorstwje we wukraju žanych woprawdžitych pschecželow njedobudže, ale jenož tajkich, kiž změja ze schody kšěžorstwa něhdy wulki wuzžitk. W cyłym kšěžorstwje su wjele wažnisťe wěcy za wobstacžo kšěžorstwa wucžinjecž, a tola je němšćomadžarska strona tunju skawu jenož we tym pytala a namatala, zo hće konfordat (wujednanjo bjez bamžom a kšěžowom dla zarjadowanja cyrkwe a schule) powalicž, kajkiž konfordat tež z druhimi krajemi, kaž na pschitkad z Pruskej, bježe wšćoho špeťakla wobšteji. Dofelž pak so konfordat abo kontrakt na čjestne wasťnyjo jenož z pschizžwolenjom druhoho džela žběhnyčž ho-

dži a tónle druhi (bamž mjenujch) to na přenje kwnjenje njepšheczeškeje strony njeha, wuradźuje nowe adwokatke ministerium z počojčnym cisleithaniskim „reichsrathom“ tajke zakonje, kotrež konfordat po kručach różno torhaja. Tak su w domje knjezow (t. r. přenjeje komorje), do kotrejež je kancler z Beust čžródku ludži trěbnoho njechrkwiniskoho zmyslenia přjedy wobstawał, z wjetščinu hłosow 23. měrcu wuczinili zakon wo nuznym civilnym mandźelstwje. Po tymle móža tajch, kotrymž cyrkej po swojich zakonjach mandźelstwo njedowoli, kaž rozwěrowanym atd., přiched rychtarjom abo měščežanostu (bórgemejstrom), po dwěmaj wozjewjeć: *Wólj swoj mandźelstaj.* Toho runja je škulski zakon wuradźeny, kotryž cyrkwi jenož nabožnu wucźbu zawostaja a wschitke dotalne wobkedźbowanje škulow wozmjje. Wězo běchu arcibiskopja a biskopja z čžródku zemjanow, kiž tam sobu sybaja, pšhecziwo tajkimaj zakonjomaj; ale woni podležachu. Lud we Winje, kiž wuzišk abo šchodu tajkich zakonjow mało rozumi, běšce wschón njemdry z wjesokofeju, juskasche a illumirowasche, tež běšce kanclerja a ministrow rady z reichsratha sam domoj wješk abo na rukomaj nošyk. *O zaslepjenošć!* Haežrunje budža drje wschelate města Winej a ministram pšchihłosowacž, je tola woprrawdźita wjetščina wobhdlerjow kšěžorstwa rozomnišcha a wě, zo z tymaj nowymaj zakonjomaj nikomu w kšěžorstwje pomhane njeje, kšiba tym, kotrymž so dźiwje mandźelstwo lubi abo njepšheczežanska šchula. Nětko pak ani nowy mandźelstki ani nowy škulski zakon hiščeže nicžo njepšacizitaj, hač jej kšěžor sam njewobtwjerdži abo jtmaj sanktion njeda. *Wólže bheč, zo kšěžor w 11. hodžinje hiščeže hinał wobzamknje, hašo kancler z ministerstwom chce, w tym padže cžile knjezojo wotstupja k wulkej njepokojnošći němškomadžariskeje strony.* W druhim padže, jeli kšěžor te nowe zakonje wobtwjerdži a konfordat jenostronsch zbehnje, budže Rom po cjasu tež kručishe skowo ryežecž a wschelate druhe možnošće nastanu, kotrež my wěšchecžić nochcemy!

Morawiska. Zash su w katholicim kšěžorstwje někotři duchowni předomanjow dia wotšudženi, tak k. kapłan Mikulajch w Dujezdže pola Nowoho Města wot krajiskoho sudnistwa w Olomucu na měšac jastwa. Tež šchrašy na pienjezacž je wjele duchownych kaž w Morawskej tak tež w Čžěskej hižo płacžiko, dofelž su w cyrkwiniskich wěcach hinajschoho pšchepokazanja dhyžli adwokatke ministerstwo z k. Beustom.

Chrowatska. Biskop Strossmayer w Diakowaru je 9000 schěšnakow darik na škulstke wotpohladanja mlodnych Bolharjow we Zagryebje (Agram) darik.

Karanišcha Indiska. Biskop w Madrašu, Dr. Fennelth je w jannaru zemryk, 62 lět stary. Wón je sam 26 lět dołho zbožownje škutkował. Pjenjezy kotrež wot stata a wot propagandy dostawasche, nakoži wón na cyrkwi, šchule a druhe wustawy. Tež swoje nanowstke zamoženje je wón (kaž jeho duchowny bratr) tam wudał k natwarjenju cyrkwi s. Franca Xaveriskoho. Wón běšce kónishe lěto tež w Romje.

Šchpaniska. Wotturdy je adressa do Roma wotpóšłana, kotraž měšesche pšchěz pjecz milionow podpismow.

(*Wobhdleštwo zemje.*) Na podkožku pšchistupnych najnowišchich pomješecžow wuczinja wobhdleštwo zemje něhdže 1350 milionow ludži; z toho pšchidže na Europu 287 millionow, na Asiu 798 1/2, na Afriku 188, na Ameriku 74 1/2,

na Australiu nimalo 4 milijony. Tola njejsu tele powješeje tak wěšte kaž na pschiklad wobydlerjo našeho małego kralestwa, hđžež kóžde tři lěta wěmny, tak wjele ludži 3. decembra we Sakskej spi. Ani w Europje njejsu licžby wot Rušowskeje a Turrowskeje chle wěšte. Pola Afije je zmyška wo 100 milionow wjach abo mjenje derje móżna. W Africh, kotraž ani za geographow njeje chle wotkryta, licza někotři 88 a druzi 200 milionow. W Australiji je mało zmyšlene. Tež mnohosć ludži w Americh zaspuji wěru. Duž budže so pschecy prajicž dbrhjecž, zo je wokolo 1200—1300 žiwnych cžlowjekow. Z toho je 800 pohanow, 337 křešcjanow, w tym po Dr. Danielu 200 milionow katholicow, 156 mil. muhamedanow (tiž do jenoho Boha wěrja), nimalo 7 milionow židow (z tutych je 3½ mil. w Europje).

Daležnosće towarštw.

Sobustawy na l. 1868: ff. 177. kubler Jan Duczman z Brzantec; 178. gymnasiast Jurij Cyž w Prahy; 179. kubler Jakub Libsch z Hunjowa; 180. Marija Natušchowa z Czernjeric; 181. mlynk Michal Lipicž ze Serujau.

Dobrowólne dary: Michal Hajčka ze Sulšec 5 nsl.; J. Müller z Czernjeric 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyšcina. Křešczeni: Jakub Ednard, f. Michala Zyndy z B.; Friedrich G., f. Wylema Grošmanna z B.; Marija A. Martha, dč. cžasnikarja Karla Bizta ze Židowa. — Zemrjeczi: Klara Fr., dč. Handrija M. Křehorka, křěžnika a frawca z B., 5 mš.: Max, f. Józefa Andersa z B., 1 l. 4 m.; Madlena, mandž. Jakuba Kyczerja z B., 55 l.; Miklawš, f. Michala Müllera, kublerja z Dalic; Jan Müller, kubler z Czernjeric, 66 l. 4 m.

Z Radworja. Křešczeni: Miklawš, f. Mik. Šmarandra w Radworju; Jan August, f. Jana Knoblocha w Kamjenej; Jan August, f. Jana Lehmana w Boranecach; Handrij K., f. Michala Frencla we Kamjenej; Marija, dč. Jakuba Becha w Nowym Bronju; Handrij Karl, f. Miklawšcha Wrobla w Nowych Boranecach; Augusta Paulina, dč. Wilhelma Fortera w Czornym Hodblerju; Jakub, f. Jurija Hancžki w Bronju; Jurij August, f. Jana Hendricha we Eupjanskej Dubrawje. — Zemrjetaj: Michal Kubasch, žiwnoscežer we Khasowje, 45 l. 10 m. 18 dnj.; Jan, f. Jana Šmarandra, wobydlerja w Radworju, 29 lět.

Z Kalbic. Křešczeni: Marija, dč. Jakuba Czósčki z Žitka; Friedrich, f. Friedricha Feifera ze Šchunowa; Hanža, dč. Miklawšcha Koplanskeho z Kóžanta; Hana, dč. Jurija Křehorja (Študnicžki) z Kalbic; Hana, dč. Karla Augusta Föhuricha ze Šchunowa; Jurij, f. Jakuba Narcžika (Miščnarja) ze Šchunowa; Jakub, f. Pětra Duczmana (Zarjenka) ze Smjerbžaceje; Hana, dč. Pětra Lebyž z Kalbic. — Zemrjeczi: Miklawš Lubk (Křěžka) z Kalbic, 78 l.; Wbrichla, njeboh Nuka zaw. mandželska z Smjerbžaceje, 68 l.; Marija, dč. Jakuba Czósčki z Žitka, 3 mš.; Michal Rachel z Kalbic, 63 l.; Marija, Bosčejana Křěžki mandž. z Kóžanta, 70 l.; Jan Nowotny z Trupina, 82 l.; Madlena, mandž. Miklawšcha Nowotneho z Trupina, 45 l. — Wěrowani: Jakub Kleta z Debric a Madlena Suchec z Konjec; Jakub Narcžik ze Šchunowa a Katha Krawčic ze Šchunowa.

Katholfski Porok

Wukhadža přenju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyťolětna płaćizna na pósce
a w kniharňi 15 nsl.

Čirkwinski časopis,

wudawany wot towarštwja S. Cyrilla a Metħoda w Budyšćinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čísťo 8.

18. hapryla 1868.

Lětńik 6.

Anglikanška krajna cyrkeř w Irľandže.*)

Gusto čítamy nětko w nowinach wot wotštronjenja tak mjenowaneje krajneje anglikanšće jendželšće cyrkwje na kypje Irľandže, kiž jendželštomu kraleštwje psychi-
skuska. A tež sama liberalna strona tam za to škutkuje, zo by so tuta lětštotytki wobštejaca njesprawnošć wotštronika. Šlawny zastupjeť sejma a ministerštwja lord Gladstone je w jendželštim sejmje wóndanjo namjet štajiť, zo dyrbi so anglikanška cyrkeř haťo krajna cyrkeř w Irľandže zběhnyć. A tutón namjet bu po najnowšich powješćach wot wjetšiny psychijaty!

We čim pak tute njesprawnošće, kiž tym hewať swobodnje zmyšľentym Sen-
dželćanam tajku hańbu činja, po prawym wobšteja, najwjačy čítarjam znate njebudže. Toħodľa hćemny něťotre tajke wěći tudy najpómnicež. Psihi nutšwědženju tak mje-
waneje reformacije, kiž so w Irľandže tak we wjele druhich krajach na hrube
wafkńjo šta, buchu fundacije, džesatki a wšćitke druge nutšpsychińdženja katholic-
šćarow anglikanšćim šararjam psychopokazane, kiž so tam wot jendželšće wšćnošće
postajichu, haćž runje tam jara maťo ludži k anglikanšće wěře psychěšćupi. Djež tym

*) Anglikanška cyrkeř je džěl protestantske cyrkwje, a bu psyched tš šta lětami
wot njehľmanoho čćowjeka, teħdomnišćoho krala Henricha w Jendželšće tworzena, a
to toħodľa, dokelž banj njespsychida, zo by so kral wot swojeje přenjeje mandželšće
džělitiť a sebi druhu wjacj šměť. Wón je potom hišćće 6 žonow poměť, kotrež džđěla
šćoncowacj da, džđěla pak zas domoj póšća. Anglikanška wěra je po wucjbie prote-
stantske podobna, ale je pak wjele ceremonijow a duchownšće zdrafćenja z katholicke
cyrkwje wobkħowata. Tež ma duchownšću hierarchiju a kłóšćtry, tak katholicka cyrkeř.
Wot anglikanšće cyrkwje su so w běhu tšjoch štow lět zas wjele protestantskich sektow,
tak metodistowje, puritanowje, presbyterianarjo, kwakarjo, mormonowje atd. džělitiť, kiž
něť jako wosebite cyrkwje wobšteja. W Sakske wobšteji jenož w Dřeždźanach jena
anglikanška wofada.

zo nětk katholicſcy na tele waſchnjo cyrkwinſke dawki anglikanſkim fararjam dawacj nuzowani buchju, dyrbjachu ſebi wobozh ſhudzi katholicſcy, kiž běchu wěrje ſwěrne woſtali, jeli njechachu bjez duchownoho tróſčta byč, tež hiſčecze katholicſkoho fararja wobſtarač a woſebje zapłaczič. Zuto je ſo ſtało tji lěſtotytki a ſtanje ſo hiſčecze hač do dženſniſčoho dnja. Tak ſu na pſchikład w jenyh mječze w Irlandze tjo anglikanſcy fararjo, kiž maja hromadze jenož 150 woſadnych, ale 1800 ſterlingow, t. j. 21,600 ſchěſnakow nutſpſchińdženja, bjez tym zo tam katholicſki farar z dwěmaj kapłanomaj, kiž maja 5000 woſadnych wobſtarač, jenož 200 ſterlingow, t. j. 2400 ſchěſnakow zdj doſtanje. Haj, na někotrych blačach je ſo ſtało, zo tajki wot wyſchnoſcze poſtajeny anglikanſki farar jenož tji woſobny ſwojeje wěry w ſwojej woſadze mječſke, mjenujcy ſam ſebje, ſwoju žonu a ſwoju ſłužownicu, a tola cyke farſke nutſpſchińdženjo pſchipoſazane doſta, bjez tym zo katholicowje teje woſady ſwoje katholicſke duchowniwo woſebje zapłaczič dyrbjachu. K tomu pſchińdze, zo tajcy anglikanſcy fararjo huſto jenož wifara na tajku faru ſtaja, kotromuž jara ſchpatnu zdu dadža, bjez tym zo woni ſwoje wulke nutſpſchińdženjo w Zendželſkej abo we woſobnych kupjelach wužiwaja. Anglikanſcy biſkopowje, kiž maja w Irlandze ſwoje dićeſny, najbóle zenje tute ani njewoſladaja; jenož te wyſoke nutſpſchińdženja, kiž ſo druhdy po ſtothſacach tolerjow liča, ſo jim do Zendželſkeje pſchipoſczeleja za to, zo woni jenož mjeno „biſkop“ tuteje dićeſny wjedu. Katholicſkim biſkopam dyrbi ſo, kaž jich fararjam, zda wot ſhudnych katholicow nawdac; dofeł bu biſkopſke zamoženjo, runje kaž farſke, wot wyſchnoſcze wzate. To ſamo ſta ſo a ſtanje ſo hiſčecze pola wjele zemjanow, kotrymž reformacija tehdom cyke katholicſke kubla pſchipoſaza, kiž je potom tudomnym katholicſkim, kotrymž te kubla po prawym ſluſchachu, za wyſoku dań pſchenajachu, kotruž woni we wufraju hafo bohaczi Zendželeženjo pſhecziinja. Pſchi tym mječachu hiſčecze te hrube prawo, najenka kóždy čas wuhnac, bjez toho zo bychu trjeba měli, najenke wułožki, kiž je na polěpſchenjo polow wułožik, zarunac. Pſchez to je ſo ſtało, zo irlanďſcy katholicowje pſchi wjehej pilnoſczi a ſprócnowoſczi dale a bóle do ſhudoby pſchińdžechu, a zo tam z časami wulki hčódb wudyri, wot kotrohož hubjenſtwa tež pola nas nowiny powjedac wjedzachu. Zo bychu ſo zežiwili, je we nowiſchim času wjac hač tji milijony irlanďſkich katholicow do Ameriki wučahnyło, kiž pať ſwój wótcny kraj a te ſchindy, kiž ſo jim ſtawachu, zabyli njeju. Woni čakaja na pſchiležnoſč, hdyž budža ſo zas do wótcnoho kraja wróčiciz, a na ſwojich potkóčercjach ſo wječiciz móč. Tohodla ſu woni traſčne zjenoczenſtwo pod njenom „Zenierjo“ załožili, a čcedža pſchez revoluciju doſpěč, ſchtož jim Zendželſka po prawdže zapowjedzi. Woni ſu Zendželežanam hižom na traſčne a krodke waſchnjo poſazali, k čzomu ſu pſchihotowani. A z toho je pſchichčło, zo zendželſka wyſchnoſč ſama za to je rycječ poczaka, zo bychu tute njeſprawnoſcze ſo něfať wotſtronicž moſke. Tak je miniſterſtvo za koń pſchedpołožilo, zo bychu najenkojo w Irlandze ſo za wěſty čas do kublerjow pſchemobrocjili, a najwyſchſchi miniſter Diſraeli, kiž je ſchčezentny žid, je wóndanjo tež za to rycžak, zo by iriſka krajna anglikanſka cyrkej privilegije pſchifažila, a zo dyrbi ſo woſebita katholicſka univerſita (wyſoka ſchula) w Dublinje załožic. Biſkopſke a farſke mječta anglikanſkeje wěry dyrbja ſo na te

wafchnjo pomjerščicŝ, zo bŝchu po wotemrjecŝu nêteŝiŝchich biŝkopow a fararijow tajŝe wofady a diöceŝy, hðžeŝ žani abo jara maŝo anglikanarijow bŝdli, ŝo zbêh= nŝeŝ abo ŝo z tajŝimi žienocŝicŝ móhli, hðžeŝ je wjach anglikanŝiŝch. Daj Bôh žbožowne wuwjêdženjo!

J. K.

Ž naŝcheje diöceŝy.

Ž B u d ŝ i ŝ i n a. W naŝchim katoľŝkim wučerŝkim seminaru wotpoľoŝichu žanðženu ŝrjedu a ŝhtwórk êzile dotalni seminaristowje ŝwoje pruhowanjo: Teich= mann, Fiedler, Gäbler a Wünŝche. Dofeľ runje žane wučerŝke meŝto prózne njeje, wozmu woni privatne wučerŝtvo na ŝo. Wôľboŝhmanofine pruh= wanjo wotpoľoŝichu dotalni pomocni wučerjo: f. Bergmann z Dreŝðžan, Künzel z Oŝtrica, Schiefner z Grunawy a Müller z Chemniŝa.

Ž B u d ŝ i ŝ i n a. W nêmiŝkich knjeŝerŝkich nowinach (amtŝblattach) ŝtej dwê ŝtipendii njeboh kanonika Dr. Mahra wot tachantiŝŝoho konŝiŝtoria wupijanej. Kôžde tejule ŝtipendiom je po 50 tolerjach za katoľŝkich ŝerbiŝkich mlodžencow, najprjedy z Mahrec pŝheceľŝtwa a z njebjeľcjanŝkeje wofady, potom teŝ za druŝich Serbow (t. r. ŝerbiŝkeje rŝeŝe mócnŝch, nie Němcow wot ŝerbiŝkich ŝtarŝchich), a to tajŝich, kotŝiž na wučerŝkich seminarach, realnŝch ŝchulach, hajniŝkich, hemjerŝkich a podobnŝch wuŝtawach ŝhtuduja. Te druŝe ŝtipendije za univerŝitu abo gymnaŝium ŝu wŝchitke wobŝadžene. Žadanjo wo pomjenowanej ŝtipendii ma kôždy z trêbnŝm wobŝwêdženjom wo ŝwojich ŝhtudijach a wo ŝwojim žadžerženju hač do 30. ģapryla piŝownje kon= fiŝtoriej pŝchipoŝtač.

Ž B u d ŝ i ŝ i n a. Tudy wobŝteji wot jutrow 1847 towarŝtvo pod mjenom Macžica Serbiŝka, kotrej knihi za lud a teŝ za wučzenŝch wudawa. Wone je w žanðžentŝch 21 lêtach 50 êžiŝkow kniŝow a knižkow wudaŝo, dale ŝlownik (w ko= trŝmž ŝu wŝchitke ŝerbiŝke ŝlowa z nêmiŝkim pŝcheloŝkom žhromadžene), teŝ neŝotre ŝpêwne abo ģudžbne wêčŝ. Wŝŝche toŝo wuda wone dotal 36 žeŝchŝinow ŝwojoŝo Časopisa. Po lêtnej rozprawje, kotruž ŝekretar towarŝtwa kaplan Ĥórnik we ģlow= nej žhromadžiznje 15. t. m. êžitaŝche, žaplačzi Macžica dotal za knihi a knižki we 80,000 êžemplarach nimalo 6000 toleri a za 36 žeŝchŝinow Časopisa we 9000 êžemplarach pičhež 1000 toleri, z chŝa potajŝim 7000 toleri. W tŝmle naŝladnŝm towarŝtwje namaka a namakaŝche ŝo teŝ wjele katoľŝkich Serbow. We wubjerku towarŝtwa ŝu w tu ŝhwilu ŝchtrjo katoľŝch duchowni a jedŝn katoľŝki lêtar; ŝchtož dopoŝazuje, zo je Macžica teŝ za katoľŝkich Serbow džêlawa. Wŝchŝmy ŝebi pŝcheli, zo bŝchu žamožni katoľŝch Serbja, teŝ kotŝiž njeŝiu na wulŝich ŝchulach bŝli, ģ tutomu waŝnomu towarŝtwa pŝchŝtupili; kôžde lêtto plačzi ŝo 1 tol. 10 nŝl., za čož kôždy ŝobuŝtaw wudate ŝpiŝh doŝtarje. Wêžo my tudy proŝŝmŝ, zo bŝchu êži, kiž do Macžich pŝchŝtupja, teŝ ŝobuŝtawŝ naŝchoho katoľŝŝoho towarŝtwa wo= ŝtali. Za katoľŝkich je Macžica wŝŝche nomoprawopiŝnŝch wêcow wudaŝa we ka= toľŝkim prawopiŝju: Žutrowne jeŝta wot Kucžanka, Ĥnjež Mudry a Woŝobny dar wot M. Buŝa, Woŝuŝkaw z Dubowina Ž. Buŝa, Wotroŝa kraŝa Žana wot Miŝk. Čŝja, a Ĥenoveŝa wot M. Ĥórnika. Ťola pŝchŝndže dali Bôh bórŝy êžas, hðžeŝ

budže Maczica a po njej podzišcho družh wšchitko w jehym a tym samym nowym prawopisu wudawacz, kaž na pschiklad Němcyh wšchitcy jenak pisaja, njeh su katholicscy abo protestantscy abo židža. Kaž ma so serbske słowo tworiciel abo pisacz, to dyrhja wučerjani Serbja rozjudžecy a postajiccy, kotřiž cžródku druhich rycow a prawopisow znaja; sčtóz móže jenož serbscy abo tež hiščeje němscy, tón njesmě sobu mišchtrowacz! Tež na pschiklad do němškoho pisanja njesmě kózdy rodzeny Němc sobu rycječy. Tak wjele psichi datej pschiležnosći k wobaranju nas samych pscheczivo slyšchanym porokam. Wšyche horjeka spomnjnych knižkow, kiž běchu po prawopisu katholicste, je we Časopisu Maczich Serbskeje hižo wjacy nastawkow, kiž katholickich Serbow nastupaja, kaž žiwjenjopijsk zemrjetych katholickich duchownych, pokhěrsluski z katholickich stronow, wo biblijskich mjenach we katholickich knižkach, pschehlad pisnowstwa katholickich Serbow. Posleniški nastawek, wot k. Duczmanana spisany, dyrhjeli wšchitcy katholicscy duchowni a wučerjo sebi derje pscheńecy, zechcedžali wo katholickim serbskim pisnowstwje sobu rycječy a w nim sobu sčtrowawcy. Tam su wšchitke katholicste knihi, knižki, kaž tež drobnišce wěcki pomjenowane, kiž su so wuslědžiccy hodzite; z cyla 160 cžisłkow. Pschidaty je zapisk katholickich serbskich rukopisow. Z tohole nastawka so hjez druhim tež widži, zo je wot l. 1659 pola katholickich tež prawopis so hušto pscheměnjak; tak namatamy prawopis Ticinowych, Swětkowych, Wóskowych, Golianowych, Hancžowych, Wáldowych, Čjornakowych (!), Tecelinowych atd.

3 pruskeje Łužicy.

3 Kulowa. Hačy runje jutrowniczkju wjedro pscheproschacy njebě, dokelž so džen přjedy jara desčecyk dječyše, zeidžechu so tola wjele kšichizerjow, kiž k cžesći horjestanjenoho zbóžnika starý rjany procession na konjoch wotdžeržachu. We Kulowje zhromadžichu so 175 kšichizerjow, kiž so po dopołdnisich božich službach do Ralbic podawachu; z Ralbic pak pschidžechu k nam popołdnju k napok dwěmaj 69 kšichizerjow. Wjez nimi běšce cžesće dostojny schědžiwce, wjedecy ralbiczanskocho processiona ze swjatym kšichizom, kotryž hižon 48 křócy tule swjatocnosć sobu swjecesće. Zomu pschecemny z cyleje wutrobhy, zo by z božej pomocy swój pječdžesatletny jubileum jako kšichizer wobenecy mohł. Procession je z Boha zbožownje wotběžak a je kaž we wšchěch zaidžentych cžasach k pomyschenju jutrownoho wjelela wjele pschinoschowak.

3 Šródk a w Delnej Łužicy. Tute město, kiž Nowocalstomu missionskomu wokrcjesej sluhca, liečesće w lěcze 1864 pschecy 10,000 wobhydlerjow, wot kotrychž je 150 katholicow. We wokołnosći su někotre schleńcžernje, hčžez najbóle katholicscy Čzechowje džělaju, tak zo we wokołnosći a Šródku we l. 1864 so 254 katholicow naliczy; w poslenich lětach je so katholicste wobhydlerstwo hiščeje pschisporiklo. Za tutych katholickich bu hačy dotal w chřtwinjskich naležnosćach jara mało starane. Tak dokho, hačy tam džěl 18. regimenta, kiž su najbóle Polacy, stejesće, buchju a tutón kóžde lěto 3 křócy w tudomnej protestantskej chřtwni kemsće wotdžeržane, na kotrychž so tež civilna wojada katholicow wobdžěl. Nětk pak buchju wojach pschesadženi, a katholicscy w měscze a we wokrcjesu su cyle wopuschčeni. Zohodla je zakoženjo wosebiteje stacije nužna wěc. Zena stwa je so hižon wotnajaka, hčžez

dyrbja so z časami kemsche wotdzeržecz. Ale je so pokazalo, zo to njedosaša. Muzna wěc je, zo dyrbi so tu duchowny stajicz, kiž by hnydom tež wuczejnju wobstaral. Ale dže pjenjeh k tomu wzacz? Wosada je jara khuda, a njemóže mjele nawdacž. Traz budže so hjez zamožitimi Serbami jedyn abo druhi hnydy czucz, mału jakmožnu za Hródkowstu katholicstu wosadu dacž. **K.**

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Čžěska. W Budzejowicach (Budweis) budže na nowy tydžej k nowomu czěštomu gymnasiu zakladny kamjeń swjatocznje položeny. Tele gymnasium (wulka schula) natwari so z dobrowólnymi darami, hjez kotrymiž je najprěni wot biskopa Sirkisa. Wschitke czěške města a wsy w pokodnišchich Čžěchach składuja tajke dary. Tam horliwosč wulke skutki dokonja!

Pólska. Dotalne kralestwo je nětko dospólnje zběhnjene, wschitke najwyschšje zastojnstwo (dotalny direktorium) namaka so w Petersburgu a kraj je kaž Rusowska do gouvernementow z mjele ruskimi zastojnikami rozdžělent. Katholikojo zhonichu a zhonja tam wschelaku njeprawdu a pschescžehanjo; ale tohodla druhe katholicke mochy ničžo za jich wobaranjo njeczjinja. Susodne mochy su same mjele króč Polakam žalostnje zeschfobžike.

Ž Barlina. Dotalny propst (farar) k. Namžanowski budže pólny propst pruskojo wójka a dostanje biskopsku swjeciznu.

Ž Barlina. Tudy bu jutrownu njedjelu nowa katholicka cyrkej swj. Matija poswjecjena, tak zo je tu nětk 9 katholicšich cyrkwow. Hacz do lěta 1840 mějesche Barlin jenož 1 kath. cyrkej, bě to farška cyrkej swj. Hedwigi.

Ž Freiburga. Wutoru rano je arcibiskop Hermann z Vicari, 95 lět starý, zemrjel.

Ž Stuttgarta. Předowanja znatoho jesuity P. Kóha w tudomnej katholickej cyrkwi běchu jara wophtane, tež wot druhowěrnych, samo z najwyschšich postajenjow.

Ž Bonna. Džowka protestantskojo profesora Dr. Blitta je k naschkej cyrkwi pschestupika.

Ž Wina. Powjeda so, zo kardinal arcibiskop Rauscher knihu piša wo konfordacze. Ž Roma njeje dotal powjecz pschischla wo jednanjach hjez khěžorstwom a hjez bamžom. Hwac w khěžorstwoje hiščeže jara hubjenje steji, wosebje je njepokojnoscž z nowymi dawkami tak wulka, zo wokrjesne zhromadžizny w někotrych kralestwach peticije na khěžora wuradžuja, zo njeby tele dawki wupisak.

Ž Wina. Hdyž njemdry lud, kiž so po wothłósowanju wo nowym mandželskim zakonju pschod wopomnjejškej statuu khěžora Žózefa zhromadžowasche a tam joho njepscheczelskomu skutkowanju w swojim času stawa wołasche; je- wón z tnyle na hroženja pokazal, kotrej snadž so za khěžorstwo bliža, jeli něčžiške knjezerstwo katholickej cyrkwi njepscheczelske wostanje. Zamnomu khěžorej Žózefej II. prajesche bamž Pius VI. pschi wothhodže z Wina: „Za moht a dyrbjak snadž moc kluczow pscheczimo waschomu schtrasy hódnomu pschimanju cyrkwoje naložicz, ale Wóh sam

budže swoju cyrkej wjeczicz. Wón was zastajt w srbdziznje waschoho žiwjejskoho khoda; zažna smjercz was woczakuje. Za proschu dobrocziwoscz Božu, zo by Wam woczki wotewrika a wy jenož schtrafowani byli k wumozženju dusche.“ Woprawdže pschindže potom tak daloko, zo bu skoro we wschecz krajach njeměr a zběž pscheczivo khěžorej Zózesej II. Belgijka so mot njoho wottorže, a wón sam numwje młodh, hdyž bē hischče wjetšchi džel swojich nowych zakonjow wotwolacz dyrbjal!

Stalska. W kłóschtre karthauskich mnichow we měsce Mari khowa so mjedžowa tafla, stopu we schthiriróžku wulka, kotruz wojebje w martrowym thdzenja pokazuja. Wona bu w lécze 1820 w Neapelskej namafana. Ze to wotivna (wopomnjejska) tafla, na kotrejž je we chalbejskej ržeci wotšudzenjo našchoho zbóžnika napisane. Tele wotšudzenjo rēka po słowje: „Wušudzenjo Pontia Pilata, bohota w Delnjej Galilejskej, toho wopšchijecja, zo dyrbi Zēzus z Nazaretha khostanjo kschizowanja czērpjecz. W šhdomnathm lécze knježenja khěžora Tiberia, na pjeczadwachthm dnju mēšaca nisana, w swjathm měsce Zeruzalemje, hdyž bēschtaj Annas a Kajfas wjšchchej mēšchnikaj a wopromarjej luda Božoho, wotšudzi Pontius Pilatus, bohota w Delnjej Galilejskej, Zēzusa z Nazaretha k smjerczi na kschizju, pschibitoho hjez dwēmaj mordarjomaj! Po wulkich a waznych swēdženjach luda wudawa so Zēzus 1. falschnje za syna Božoho, mjenowanoho Messias, a 2. falschnje za krala Šfraelskoho; 3. je tón samy bohahanjeršch czahnył do templa, pschewobžany mot wšchelatoho luda, kiž palmowe hažh w ruch nješech a mot njoho k tomu bohahanjeršch nawabjenty bēsche. Po tajkim je Zēzus z Nazaretha: 4. njepšcheczal zakonja; 5. zběžkar a 6. zawjednik. Pilatus poruczja w mjenje wulkocho khěžora Tiberia, kiž je joho na swoje mēsto stajil, přenjomu centurionej (wjšchschomu) Quirilej Korneliej, wotšudzenoho Zēzusa z Nazaretha pschez wrota Struena k wotprawnišchczju wjescz a wušudzenjo hnydom wušonjecz dacz, zakazuje tež wšchittomu ludej, bohathm kaž khudhm, Zēzusowej smjerczi zadžewacz chczcz, pschi tajkej schtrafje, kaž jomu (so dosta)!“ Tež ju tam swēdkojo podprijani: 1. „Daniel Robani, farizejer; 2. Joannes Zorobatel; 3. Rafael Robani a 4. Elias Kapel, pišmarucžent.“ Na delnim kōncu je špomnjene: „Podobna tafla bu kōždomu šplahej (židowštomu) pschipošłana.“ Kaž je mjeno pscheradnika Judascha a mjeno njesprawnoho šudnika Pilatusa swētej znate, tak ju pschez tule taflu tež mjena thch njesprawnych swēdkow zadhczju wutorhjene.

Stalska. Kralestwo ma nětko 6000 milionow frankow dołha. Wobliczene je takle: Šdy by knjejerstwo kōžbu minutu frank zapiaczilo, dha by so pošleni frank halle za 11,514 lēt wupłaczil.

Roma. Swjath wōtc je chle strowh. Na bołmonczku wudžēlesche kaž hewaf kardinalam a diplomatam (zastupnikam cuznych krajow) šweczene bołminy a bēsche tež pobožnosczam martrownoho thdženja pschitomnyh. Šutromniczku mēšesche wón Božu mišdu w cyrkwi s. Pētra a wudžēli z hornjoho portikusa teje sameje swjatoczne požohnowanjo nēhdže 30,000 psched cyrkwju zhromadženthm ludžom. Zeleny schtwōrtk mhjesche bamž 13 mēšchnikam nohi a poškužesche jim potom pschi wobjedže. Mēsto Rom je mērne, hačz runje su wōndanjo zash jenocho zajeli, kiž je za njepšcheczelow jandželški hrōd wotznamjenjował.

Roma. Zařidzene lęto je pišež muřtaw **della S. Annunciata**, do kotrohož teŹ swjaty wótc a kardinalske kollegium piřchinořki dawa, 139,390 frantow pomocy za 800 řhudnyř niewjeřtow řo wudŹeliko.

Roma. Nětotromuřki cїtarjei budŹe řpodŹiwne, cŹohodla řo w Romie a druħdŹe ceremonija noħimęa na zeleny řchtwórk runje řfinacŹom řtanje. RaŹskerje drje, dofelŹ řo ř tomu powołani „japořchtoloŹo“ mjenuja, dopomuja tale mnohořcŹ na swjatyř japořchtolow, ĤdŹ řo ř nim na męřto Źudařcha ř. Matij piřhida a za řfinatoho ř. Pawol. DruŹy wotwodŹuja lieŹbu 13 wot toho, Źo je bamŹ Ĥrjeħor Wułki kóŹdy bŹeř we řwójim wótcowřkim domje 12 řhudnyř pohořcŹi; te bliĤo, za kotrymŹ je řo to řtawako, řo w řhapali cŹrkwje ř. Ĥrjeħorja hiřcęe pořkaŹuje a ja řym je tam teŹ widŹak. Druħdy pař je řo řtao, Źo je řfinaty ř bliĤu piřhiřchoř a nařęęent byř; ĤdŹ pař řo joho bamŹ woprařcęc Ĥęęęe, řcħo by wón byř, Źhubi řo tón cŹuŹ nadobo piřcħed wocŹomaj wřcħitřiř; Ź toho je ř. Ĥrjeħor řudŹiř, Źo je to nařcħ ŹbóŹniř řam byř. Wot toħole cęařa je piřhi romřkim dworje wařcħnjo, Źo bamŹ kóŹdy řrócŹ, ĤdŹeŹ řhudnyř ř sebi piřcħeproř, 13 pohořcŹi. Toħodla teŹ bamŹ řam runje 13 duchownym zeleny řchtwórk noħi męje.

Roma. BjeŹ kardinalemi je nětko kardinal Cyrill Almeda najřtarsħi (87 lęř) a najmłóĤři Lucian Bonaparte (nimale 40 lęř). W cęařu řnjeŹenja Piusa IX. je 48 kardinalow Źemřęe; bjeŹ kardinalemi řu 12 Ź cęařa bamŹa Ĥrjeħorja XVI.

Roma. Piřcħepytanja w processu tŹyř, kotřiŹ řu řo piřhi kónřcħim ŹbęŹu wobŹęelili, řu řtónęene a w řrótkim wocęařuje řo wotřudŹenjo.

ŘendŹelřka. Ź cęřa je zařidzene lęto w londonřkej Ĥiöcęř (Westminster) 2000 ludŹi ř nařcħej cęřkwi piřcħeřtupiko. Wóndanjo piřcħeřtupiřcħtaj dwař wřkaraj anglikanřske cęřkwe, ř. Šhapcote a ř. Edgar; řrótko piřcħed tym piřcħeřtupicħu řarař Matcliff Ź Paddigtona a řapłan protestanřřkoho biřkopa we Bercħinje a někotři laikowje.

ŘendŹelřka. Po najnowřcħim woblicęenju wucŹinja ŹamoŹenjo anglikanřske cęřkwe w katořkřkej Řriřkej piřcħeŹ 90 milijonow toleri, bjeŹ tym katořkřka cęřkej tam ničęo nima.

Řondona. RaŹ řendŹelřske nowiny Weekly register piřaja, je we bęħu lęta ĤiŹon 12 řendŹelřřcħiř duchownyř ř nařcħej katořkřkej cęřkwi piřcħiřtupiko.

Turkowřka. Na řupje Řandia (Řreta) bęřcħe 18. męřca Źař Ĥęřra bitwa. Řřcħeřcęenjo řu tam turkow řař Źbili, Źo něotre turkowřke bataillonŹ njeĤadŹa dale wojowacŹ, wosebje Źadaja sebi Albanęojo domoj. Turkowřka řcęařuje teŹ wóřřta na męřęy Řerbiřske a Ĥęorneje ĤorŹ, dofelŹ řo jara řcħeřcęanřřkoho ŹbęŹka boji.

Řigiriřka. Tudy a w řuřodnyřcħ řrajař je Ĥotal hiřcęe Źakořna nuza. MaĤerje piřcħedawaja řwoje Ĥęęęi, Źo byĤu je wot řawuřtenja wumohli.

ŘAmeriki. BjeŹ tym Źo w Ĥuropje katořkřku cęřkej we najwřcħy runje katořkřřcħiř řrajař w Ĥóřkim bęĤŹenju cęęęęcŹ widŹimŹ, řcęęe wona w amerikanřkej republicħy Ĥařo řrařny młóĤny řcħtom. Wot novembra Ź. l. bu řhapala piřhi kłóřcħrje ř Ĥobromu pařtyřej w Baltimore pořwęcęena, toħorunja nowa cęřkej w Řolumbia,

w Burlingtone, w Maadrille, w Kovingtone, w Cincinnati, 2 cyrkwi w Hamiltonje, w Altroff, w Winfieldje, w Pinekreck, w Milwaukee, w Karroldownje, w Urbano, w Marys; dale nowe cyrkwie w Oyer, w Sigeln, w Marathon-City, w Louisville, w St. Paul, w Perryville, w Goodingsgrave, w Nordgronville, w Forthsmith, w Evansville, w St. Joseph, w Triadelphia, w Cooperstowne. — Zapokoženŝi kamjeŝi k nowym cyrkwjam bu wot toho czasa položenj w Spencerport, w Salina, w Cincinnati, Springfield, St. Louis, Newhork Harrison, Zowacity, Louisville, Bridgetown, Nordbuffalo, Serfeyville, Alma, St. Clair, Pottsville, Woodbury a Lewistowne. — Pŝchi zapokoženju kamjenja k nowej kathedrali w Bostonje 15. septbr. z. l. běchu pŝchitomni wyŝŝe biskopa Williamsa, kiž jón poŝwječni, archbiskop z Newhorka, 5 biskopow a 200 duchownych. Tež kłóŝchtry tam wŝchědnje pŝchiběraja.

Połnóčna Amerika. W zjenoczenych ŝtatach je ŝnadž nětko (wot l. 1856 njebě tam ludliczenjo) 30 milijonow wobydleri a bjez nimi nimale 10 milijonow katholicow. We wulkich měŝtach je katholicke wěrhwymuznaczo ŝlynsiŝe dylji žane druge. Ğusto wuczinja woni k hudschi džěl w měŝtach, a tola pŝchetrjechujaj wŝchitkich, hdyž ma ŝo hđze katholicke cyrkwe kupieč abo natwarieč. W New-Jorku je w tu k hwilu 35 katholickich cyrkwjom. Někotŝi duchowni ŝu tam konwertitojo. Do l. 1855 běchu w New-Jorku wŝchitcy duchowni z Europy, nětko je tam hižo wjele Americjanow.

Połnóčna Amerika. Archbiskop we Poŝburghu (Oregon) je generala Lane z někotrymi druhimi ludžimi do katholickeje cyrkwe pŝchizjal. Tež we Saffonville ŝu někotre ŝwójŝy ke katholickej cyrkwi pŝchistupili, bjez nimi jedyn ŝlawny lékař a jedyn ryežnik.

Naležnosće towarŝtwa.

Sobuŝtawy na lěto 1868: k. 182. farar Jakub Mróz z Grunawy; 183. Jakub Wawrit z Noweje Wjeŝŝi; 184. Mikławŝ Kofla z Pozdee; 185. kubler Michal Jawork z Mikoczič; 187. rendant Mikławŝ Lebjeŝta z kłóŝtra Marijineje Ğwězdy; 188. M. N. Brantacžk z Kanec; 189. Ğana Ğantec z Nadworja; 190. Ğanža Ğudžie z Dalič; 191. Madlena Bjarschowa z Kjelna; 192. Madlena Ğymerowa z Budyŝcina; 193. Marija Suŝchowa ze Židowa; 194. progymnasiaľny direktor J. Buľ z Dražďzan; 195. priorka kužeľna Paula z kłóŝtra Marijuŝoho Doľa; 296. Mikławŝ Bindrich ze Serňjan; 197. Ğana Šchotežina z Łažka.

Na l. 1867 zapfaccjchu: 323. k. J. B. z Dr.; 324. J. Ğlawŝ z R.; 325. M. Suchi z R.

Dobrowóľny dar: priorka kužeľna Paula 15 nŝl.

Cyrkwinski powěŝtuik ze serbŝkich wofadow.

Z Budyŝcina. Kŝŝečeni: Jan Kurt, ŝ. krawca Adama z B.; M. Ernŝtina dž. krawca Pŝeila z B.; M. M., dž. knjerja Keuŝcha. — Žemrjety: Jan Pěŝŝka, kŝžkar z B. 53 l.

Katolicki Posol

Wukhadža přenju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće
a w kniharni 15 nsl.

Churchwinski časopis,

wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Císlo 9.

2. meje 1868.

Lětnik 6.

Jutrowna swěca.

Smjata cyrkej ryczi k swojim wěrnyim nic jeno pschez přédowanjo słowa božoho, ale tež chće jeje bože služby su rycznive přédowanjo a we wschitkich jeje waschnjach a wobryadach nadeidžemy wažne a wulke wěrnosće wuprajene. Wot swjatoho Ducha wjedžena a rozwucžena je cyrkej z najmudrišchim wotpohtadom do tutych zwonkownych wobryadow potajnosće zapoložila a sčtožkuli wona we božich službach wopomina a swjećzi, ma k duchownomu zrozemjenju a rozpominanju měšćeje wěrnosće služic a zbudžowac. Tak maja zwonkowe wěcy rozwucžec a mysl pozbchowac. A niczo, sčtož cyrkej postaja, nima so zacpēc abo zamjerodžec, bhrnje so maše a snadne a nijewažne zdało.

Alle k tomu njedosaha, pschi božich službach pschitomny bhec a waschnja a wobryady z wócžomaj widžec: ale wěrnosć dhrbi so zrozemic a z wócžkom ducha wobhladowac. Pschez storu do jadra! Wjacy wužitta, wjacy nutškownoho pohnuwanja, wjacy pobožnosće změje wěrnyh kšesčezan, hdbž derje zrozemi tule rycž swojeje cyrkwje, a wotmjelknyč budžej kšchitwe sudženja a wusměščenja pscheczivnikow, hdbž woni, bhrnje njedospolnje, zapšchija, sčto katoliska cyrkej ze swojimi waschnjami a wobryadami měni.

Wot katoliskoho kšesčezana móže a dhrbi so žadac, zo wón rycž swojeje mačzerje cyrkwje rozemi. Susob, kotromuž je našcha cyrkej cuzh, njeznaty kraj, njech njehani a njejměšchi tule jeje potajnu, jomu cuzu a njezrozemitu rycž, dokelž ju nauwknył njeje abo zrozemic njechasche. Wšchaf to wšchědne prawo a pschistojnosć žada, zo wo wěcy njeryčzi a njesudži, sčtož ju njezozemi. Sčtož je dobreje wole, pyta a namafa powuczenjo, z powuczenja zrozemjenjo, ze zrozemjenja duchowne wotšchewjenjo.

Z cyłoho časa churchwinskoho lěta je jutrowny čas najwjeselšchi a bohaty na rjaných churchwinskih waschnjach: cyrkej je wudebjena z rjanej pschu, na woltarju steji

znamjo horjestaanjenoho zbožnika, zbofa wołtarja śwěczi so wulka jutrowna śwěca, kšiciz, kotryž so z wobkřadami (processionami) nosy, je z bělej stolu*) wudebjent. Čzajscizischo wjedu so wobkřady po cyrkwi, wokolo cyrkwie abo do zdalentych křapakow. Wšchitko to su znamjenja jutrowneje radošće we katholicich cyrkwach.

Wostajiwšchi wšchitke druhe wěcy, hčemy swoju ledžbnošč jutrownej śwěcy pschibwobrocizč, kotraž we jutrownym čzaju wulki wołtať kōždeje cyrkwie debi. Najpředy porhczimy wo śwěcy, potom wo śwěczcy.

I.

1) Swěca je džěl naporjada pschi zjawnych božich skužbach. We čzajach, hđžč bu cyrkej pschescžehana, džerzachu so bože skužby najbóle w nočy abo we jamach a stwach spody zemje. Swěcy dyrbjachu tchdom čžemnošč rozšwětleč. Hđž cyrkej swoje prawo dosta a bože skužby wodnio a zjawnje džerzecz mōžesche, wobkřowawona śwěcy k dopomnjeczu na tamne struchle, a tola krasne a dohčezerske čzasy, k pomjetichnju radošće a swjatocznošč, k powhšchenu pobožnošč, k pocžesczowanju Žezusa Khrystusa, kotryž je swětko, rozšwětlace kōždoho čžowjeťa na tuthy swěče.

2) Dofelz pak cyrkej ničjo njeschwecene pschi božich skužbach njenaložuje, ale pschž swoju wot Žezusa dostatu mōc wot zemskich wěcow hjerje pokleczo, kiž bu we parabižu na chlu zemju wuprajene, a wěcy hewat k wšchědnomu wužitkej postajene, pschž swoje požohnowanjo požběhuje k skužbje a čžesczi božej; tohodla požohnuje abo pošwjećuje wona tež swěcu, kotraž ma so pschi božich skužbach śwěczicž. Tohodla dasche cyrkej pschi zaswěczenju swěcow modlitwy spěwacž a žohnowasche kōždu sobotu swěcu. Na woschje swjatoczne wachnjno sta so tute žohnowanjo noweje swěcy jutrownu sobotu. Wuklepajjo noweje swěcy z kamjenja dopomnja na Žezusa, kotryž je ze skatnoho roma zash živy wustupik.

3) Wjad swjećenja noweje swěcy pak ma so takle: pschěd hłownymi wrotami cyrkwie so jutrownu sobotu rano swěca wudžela a z njeje so wuhlo rozžehli. Hđž je wšchitko pschihotowane, dže mēšchnik we albje, stoli a fijakfobarbnym pluwialu (cyrkwiniski pšaschč) k rozžehlenomu wuhlej a stupi so z woczomaj k durjam wobrocžent. Skužownik z božej martru steji na prožy durjow, jedyn džerzi prōždny kadnik a wōruchowy cžoknik, drugi taleř z pjecz zornjatkami wōrucha, tšeczi sudobjo ze swjećenej wodu a křepjawku. Z wotkrytej hłowu a ze sthknjenymaj rukomaj spěwa mēšchnik swjedžerishe modlitwy.

4) Po tuthy modlitwach pošwjećuje mēšchnik pjecz wōruchowych**) zor-

*) Tam a sem widžimy kožu martru z nekajkim pisanym bantom wobwitu abo wobwjazanu. Zo tele wachnjno prawe njeje, scžehuje hižon ze skowow we „Parochiale Misunse, str. 151.“, pe kotrychž ma so k horjesticu we božim rowje kšiciz z bēlej stolu wobjety („Crucifixus candida stola opertus“) pschihotowacž. Tak so tež n. pschiff. we Budyšchinje džerzi. Stola hato znamjo mēšchnikseje mocy dopomnja na wšfokomēšchniksi stult Žezusowy, kiž je so jutry dokonjať. Tohodla precž z tamnymi bantami!

**) Dyrbja to bčč wōruchowe zorna, nic marhowe; na to pokazuju skowa „„kadžidko (incensum),““ we Misjalu stejace; pschetož kadžidko ma z wjetšeho džela

now*) za jutrownu śwěca.

Mjez tym zo mješchnik modlitwu spěwa, nakladuje skužownik žehliwe wuhlo do kadnika. Mješchnik sypa z požohnowanjom tši króč wóruč na wuhlo, pokrjepi wóručowe zornjatk a woheh ze swjeczenej wodu, prajicy: „Wokrjep mje tnježe z izopom a budu muczišceny, wumji mje a budu běšchi bužli sněh“. Potom je tši króč z wóručom pokadži. Mjez tym dyrbja we cyrkwi wšchitke swěcy hajnjene byč, tež wěčna lampa pšched božim cžěkom. Z poswjeczenoho woheňa zaswěczi so swěčža.

5) Na to wotpołożi mješchnik fijałkojtu draštu a woblecže so běky manipel, stolu (po diafonskim waschnju pod prawym ramjenjom na kšchiz počoženu) a je-li možno dalmatiku, nic pať pluwial. Na to so zjaduje wobšhadny cžah: w přědku džetaj porno sebi skužownikaj, tón na prawej stronje njeje kadnik, tón na lěwej stronje ma talerš z 5 wóručowymi zornjatkami. Za nimaj dže sam nosčer swjatoho kšchiza. Posledni dže mješchnik a džerži z woběmaj rufomaj tšihakzatu swěčžtu. Dale swěčža wobšteji z tšoch swěčžkow, kotrej su deleka do jedneje zjenoscjene. Dale tširóžtowna swěca ma byč znamjo najswjecziščeje Trojicy, t. j. tšoch bójškich wošobow we jednosčzi Bójštwu.

Zastupiwšchi do cyrkwy, pozastanjeja wšchitcy a mješchnik a zaswěczi jednu z tudyh tšoch swěčžkow na swěčcy, kotruž ma skužownik (na joho lěwej stronje) zaswěczenju. Na to so wšchitcy na wobej kolenje kłaknjeja, jeno nosčer kšchiza wostawa stejo, a mješchnik klecžo pozběhnje zaswěczenju swěčžtu a zaspěwa „Swěca Křhystusowa.“ Stanywšchi wotmokwi so „Wohu budž džak“.

Swjědž cyrkwy zaswěczi so druha a pšched woltarjom tšecža swěčža na podobne waschnjo. Potom wotěda mješchnik tširóžtownu swěčžtu skužownikej. Zaswěczenjo tuteje tširóžtowneje swěčži wjedže nam na mysl, zo je Křhystus hafo wobšhadžy Wótca a wot tutoho wušchol. Poczjećowanja a pokłanjenja na wobšhadže placža Žezusej, kotryž je nam swětko wěrnoscže a wěry z njebyes pšchinješ.

II.

Wobrocžny so nětko k swěcy, na kotrejž ma so tele poswjeczene jutrowne swětko swěczič.

1) Kaž pola wšchelakich wěcow, njeda so tež tudy cžas z wěštočju postajicž, hdy je so jutrowna swěca natočecž započžala. Najbóle ma so za to, zo je tute waschnjo pod bamžom Žosimom (wokoło 417) nastalo a pšchez cyrkwinisku zhromadžiznu we Toledo (633) pod bamžom Honoriom I. powšchitownje zawjedžene.

2) Jutrowna swěca je nam znamjo Křhystusa. Kaž Hebrejow (Židow) na

z wóruča wobstacž a mišchnjanski Missale (wot lěta 1503) a mišchnjanste „Benedictionale sive Agenda“ (wot lěta 1512 na XLVII. kopjenje) zjawnje wóruč mjenujetaj (hic imponatur thus).

*) Dyrbja to byč cyke, jenotliwe zornjatk, nic pať z wjacž zornow hromadže stčócžene kulki abo tupe hozdžiti, kaž su tam a sem widžecž. K tutomu poswjeczenju njech so wjetšče zorna wubjeru. (De Herdt, Praxis sacrae Liturgiae, tom. III; pars 5, nro 15, III, pag. 72).

puczu z egiptfkiego wotrocźstwa wohnjowy stołp we puściznje wodnjo a w nočy wodźešče a jich na pschitomnošč z pschewodźacu pomoc božu dopomnješče a pokazowaješe na toho, kotryž we počnosći czaša swój lud z hórščoho poddanstwa hrěcha wumožo a wuwjedže; tak steji pschod naschmaj woczjomaj jutrowna swěca a dopomnja nas na Žezusa, kotryž je so za nas woprował a do smjercze podał, nas wumožo z poddanstwa hrěcha a zloho ducha, a pschewinwšiči smjercz a stanyšiči žiwj z rowa swojich wumožnych na cžennym puczu tutoho žiwjenja rozswětluje a nas zakitajo wjedže do lubjenoho kraja njebješčeje zbóžnosće.

Jutrowna swěca měješe bycz znamjo Žezusa, kotryž pschěz kšchcžejstu hnadu, kotraž bu porjadnje jutrownu sobotu wudželena, cžłowjeka k nowomu duchowomu žiwjenju zbudžuje; tež džennišiči džej so kšchcženomu džěsczu zaswěcžena swěcžka do ruki podawa.

We staršich cžasach škužěše jutrowna swěca tež k tomu, zo bu na nju hłowny rjad božich škužbow cžłoho lěta napisany, abo na papjeru napisany k njej pschewěščenj. Tole dychbješe dopomnječo bycz, zo Žezus Khrystus je sřjedzny jasnj stołp, wofoto kotrohož so wschitto zřaduje, wot kotrohož wschitke swětko wukhadža, zo wón hafo kral wěcznosće je tež knjez cžłoho lěta, knjez naschoho cžasa, knjez naschoho žiwjenja.

(Stoncženjo pschichodnje.)

3 nascheje dišcesy.

3 Budyščina. 3 pschecželnoho lista smy zhonili, zo je nasch luby krajan, t. Michał Kóla z Kalbic, 27. mērcza subdiafonat (prěnju wyschšich swjećiznow) w Kólnje dostal. Wón je z Boha strowy. W cžaju jutrownych próžninow je wón město Aachen (10. mil k wječoru wot Kólna na hollandskich a belgiškich mjezach) wopytał. Wobjeje wobhlada sebi wón tamnišiči kšěžorski „münster“ abo cyrkej, wot kšěžora Karla Wulfoho twarjenu. Tam su mjenujcy sławne wulke reliquije, kotrej so kóžde 7 lět zjawnje wustajeja: sukija s. Marije, pjeluščki za Žezusdžěcžatko, wokrawjenj rub Khrystusowy, płachta, do kotrejež je cžěło s. Zana kšchcženika zawalene bylo; wysche toho namakaja so tam wschelake mjenišče reliquije: kruč hubicy abo šchwampa, z kotrymž bu kšchžowanomu Zbóžnikěj křich napoj podaty, wlošy s. Marije a někotrych japoschtołow, lany paš s. Marije atd. Tež je tam wjele dopomnjenkow na kšěžora Karla Wulfoho, kaž joho wulka a cžěžka króna, rjany rózž z helesantowoho zuba, wot chalifa z Bagdada Karlej darjenj atd. Na radnej kšěžo je kšěžorski šal, w kotrymž bu 37 němšich kšěžorow krónowaných, a tež wołtač, na kotrymž bu pschi krónowanju Boža mšcha džeržana.

3 Budyščina. Kandibat wučeršstwa, t. Oskar Fiedler z Budyščina je nětko domjacy wučer w swójbe k. hrabje Potetyho a je do Pólskeje na bēkoruše mježy wotjěl.

3 Wotrowa. Nascha farřta cyrkej je pschěz dobroczerjow nomj Boži row dostaka, kiž je so jara špodobal.

3 Drežďžanſkeje diöceſy.

3 Pirny. Naſche nowe zwoňy buchů 22. ģapryla z Drežďžan ſem pſchijezene a na roſchty w chyrkwi ſtajene. Nazajtra popoľdnju w 2. ģodž. pſchijedže ģnadny ģ. biſkop z dwĕmaj aſſiſtentomaj, zo by je ſwjeczĭk. Swjatočnyoſč započza ſo z ģhoralnym ſpĕwom ſchulſkich dźečzi. ģnadny knjez dźeržeſche na to ģ zhromadženej mnoģoſčzi luda mócnu rycž, w kotrejž na te praſchenjo wotmoľwi: R cžomu napomina naſ ģlōs tychle mjedžowch jazykow? Tež wopomni wōn wobrazh a nĕmſke napiſma wſchĕch tĭjoch zwoňow. Wuľki zwoň, 980 puntow czežſki, ma wobraz ſ. Marije z napiſmom: ģlej, wot nĕtku budža mje zbōžnu ſhwalicž wſchitke narodh. Srežďžny zwoň, 493¹/₂ punta, poľazuje znanijo ſ. Pĕtra z napiſmom: A tebi praju: ty ſy Pĕtr a na tule ſtafu natwarju ſwoju cyrkej a porty hele ju njeprchewinu. Maľy zwoň, 290¹/₂ p., ma wobraz ſ. Bonifaca, japoſchtofa Nĕmcow, a napiſmo: Słowo toho knjeza woſtanie wĕčnjne. Po ſkōnczenju tejele rycže ſcžĕhomaſche ſwjeczenjo zwoňow po znatym waſchnju. R wobzamknjenju buchů nĕkotre ſchucžki ſhwalbnoho ſhĕrluſcha nĕmſcy wuſpĕwane. Czahanjo a pōjchenjo zwoňow trajeſche ģač do ſcheſcĭch a potom bu z nimi ģnydom prĕni krōč zwoňjene. Zich ģlōs (As, C, Es) ſo jara ſpodobaje a je ģ. ģroſe w Drežďžanach, wot kotrohož ſu late, wſchju ſhwalbu doſtaľ. Z wjeczornym cžahom wrōczi ſo ģnadny ģ. biſkop zaſy do Drežďžan. Tōnle dźen woſtanie za woſadu w rjanym wopomnječzu a wona wocžakuje nĕtko žadoſčiwje tež poſwjeczenjo noweje chyrkwe, kotrejž ſo ľĕſa ſtane. **C.**

3 prufſkeje Łužicy.

3 Kulowa. W naſchej woſadže wōdžeržachu ſo jutrowne ſchulſke pruhowanja na 20. 21. a 22. ģaprylu. R nim ſo zeľdžechu knjez ſchulſki inſpektar Anter z Lubanja, woſadni duchowni a wuczerjo, ſchulſke deputacije a nĕkoti hoſečo. Schulerjow w naſchich 9 woſadnych ſchulach je 554. Woni ſo rozwučjeja wot jenoģo duchownoģo direktarja, wot 7 wuczerjow (ģjez nimi ſu jeno tĭjo Serbja) a wot 2 wuczerkow, kiž ſtej miľoſčiwěj ſotje. Wobkĕdžbowanjo we wſchĕch ſchulach ma ſarať. Pſchĕdmjety wuczenja ſu: ſcheſcžaniſka wĕra, bibliſke ſtawizny ſtaroho a nowoho testamenta, piſanjo, cžitanjo, ľiczenjo z ģlowu a na taſli, narodna ſerbiſka a nĕmſka rycž a jeje naľoženjo pſchi naſtawkach a liſtach, wĕdomoſč wo ſtworjench wĕcach, zemjepis, ſpĕwanjo chyrkwiniſkich ſhĕrluſchow a pſchiſtojnch pĕſnicžkow. We ģoľcĭch ſchulach ģiſchže pſchĭſtupi rozwučzenjo we žōniſkim dźĕle, kaž we ſchicžu, ſchtrykowanju, wuſchowanju a t. d. Pruhowanja wotbĕžachu we wſchĕch ſchulach jara derje a ſpokoľichu wſchitkich pſchitomnych knježich, pſchetož wſchitcy wuczerjo bĕchu za ſchulſke ľĕto ſwoje winowatoſče ſwĕrnje dopjelnili a ſchulerjo bĕchu we nadobnej mĕrje wſcho nawuľki, ſchtož je ģ cžajſnomu a wĕčžnomu ſpomoženju potreľne. Zim pſchĭnjeje zbōžowne duchowne wuſhĕčo we ľĕtami boģate žnĕ, ģnyž budža ģaľo wotroſčeni mľodžency a knježny, ģaľo ģoſpodarjo a ģoſpozny czežke brĕmjjenja cžkowječžo žiwjenja na ſo wzacž dyrbječ. Ze wſchĕch naſchich ſchulow bu ľĕtja 80 dźečzi

puszczonych, kotręz druhu niedźelu po jutrach pręni króć swjatoćznje ł Bożomu bliđu pschistupichu.

3 Kuloa. We maczernym domje miłoszczynych sotrow w Nissy (Neiße) je 17. hapyła zbóznje a ze wschëmi swjatośczeni derje wobstarana z toho swëta so minyła knjezna Madlena Huberta Grofic z Kocziny, swojeje staroby 23 lët a dwaj mësacaj. Wona je na khorym kózu kłoschtyske slubjenja wopożyka a je z wjesokoszczu njewinowateje wutrobny za swojim njebjeskim nawożenju žadoszczika. Rnjeże, daj jej wëczny wotpoczint a wëczne swëtło swëcz jej! Amen.

Chrkwinste nowinki a powjesce.

Schlezynska. We Schwertshede spodzinyje wustrowjeny młodzenc Rinne je 21. hapyła do Warendorfa we Weisfalskej wotjel a zastupi tam do noviciata pola franciskarjow hako bratr tseczoho rjada, zo mohł pozdżischo putnik we Warcze byc.

3 Roma. Bohaty protestantski Amerikanac Peabody, kotryž je hižo wjele milionow toleri ł dobroczińskim a powšchitkownje wužitnym wotmyslenjam w Americy a Zendzelskej wudał, mësische pschod krótkim audiencu pola swjatoho wótea. Tónle pscheczël luda bu wot swjatoho wótea pscheczelnje powitany a wschajako wuznamjenjeny. Wón dosta bamžowy fotografiski wobraz, pod kotryž bamž skowa ze swjatoho pisma łaczanscy podpisa, kotręz smilne skutkowanjo khwala. Sdnyž Peabody wot bamža zasty do hoszczenca so wróćzi, bësche najprënje, zo wón 1000 frankow romskomu schpitalej ł swjatomu Duchej dari.

3 Roma. Kaž we 5. cziile spomnichmy, su pschi Tiberje (po radže wuczenoho starozitnoszczerja Bisfonti) za starym sklodom marmora pytali a wjele toho samoho namakali, kaž 200 kručow žoltoho marmora, kotryž so nětko nihdže wjach njewudobhwa, 260 kručow serpentina, 5 kručow perijskoho murrhamarmora atd. a wysche toho jara wjele mjenischich kručow. To bubže ł wupyschenju chrkwjow na dołhi čas dosohacz a wostanje tež dobre pjenjezne žórło za swjatoho wótea.

3 Roma. Ratholska chrkej mësische pschi spoczatku toho lëta 1 bamža, 53 kardinalow, 12 patriarchow, 139 arcbisopstwow, 714 bisopstwow (tola wot tutyh bisopstwow a arcbisopstwow je 110 hischče njewobšadzenych); 229 biskopow in partibus infidelium; 103 japoschtokskich wikariatow, 5 japoschtokskich delegatiow a 22 japoschtokskich praefekturow.

3 Roma. Po wuzwolenju někotrych nowych kardinalow njeje swjate kolegium hischče dospołne, ale ma so pschecy hischče 19 mësow wobšadzić; pschetož z chła wobsteji wone z 72 kardinalow (6 biskopow, 50 mëschnikow, a 16 diafonow). Patriarchatow je 12; bjez nimi rëkaja džewjecz łaczanskoho wobryada: Konstantinopel, Alexandria, Antiochia, Jeruzalem, Babylon, Cilicia, Benedig, Ostindiska, Sissabon; tji orientalskoho wobryada pak su: Antiochia (za melchitow, maronitow a shwislich zjenoczenych kschescjanow), Babylon za chaldejskich, Cilicia za armeniskich.

3 Roma. 3 Francóziškeje je jara wjele wójnskoho materiala pschischko za jandzelski hród abo romsku twjerbżiznu a za wobtwjerbżenjo mësťa Civita-Vecchia. Po dokonjenju tchle wobtwjerbżenjow wotëndže posleni džël francózišoho wójsta.

3 R o m a. Dzeń 11. hapyła bęšče so we waticanje na tysac ludzi zesęło, najbóle Francózojo, zo bychu Piusa postrowili a joho požohnowanjo dostali. Wón rycjesche ł nim we francózišej ryczi: „Moje lube džęczy, stańcze! prjedy hacz was požohnuju, hcu wam někotre słowa prajic, kotrej sebi hafo wopomnjeńku na tule wulku zhromadžiznu wobthowajcze. Zjenosczena móc je sęlnišca. Hdyž chce so wójnski wjednik do bitwy dac, zhromadžuje wón swoje wójsko, zo by napady nje-pscheczelowe ze zjenosczenymi mocami wotražował. Ale njetrjeba tež wójnski wjednik byc ł zrozemjenju wěrnosęce, zo pschezjednosę sęlnosęc dawa. Za poruczam dha wam pschezjednosę. Budęcze pschezjedni a budęcze sęlni, sęlni napscheczo heli a napscheczo hręšchnikam, kotsiž was pschimaja a hroža tomu, sętož macze wy zakıtowac: sprawnosęc, wěrnosęc, chęrej, bamžowski stoł. We tuthym swjathym thdžęnju powjeba chęrej wo pscheradnikach a tajencach. Wę derje węcęce, kał wjele pscheradnikow a tajencow je tež něto na swęcze, a woni njelutuja žaneje próch, zo bychu węc sprawnosęce a wěrnosęce znicžili. Haj, našch pschitomny čas ma wjele Kajfasow, Pilatow a Judaschow; Kajfasow, kotsiž maja waschnjo a lescęiwosęc tamnoho staroho Kajfasa; bohoto, kotsiž su słabi a bojazni kaž Pilatus; a mnohosę Judaschow, kotsiž na to mysla, wěrnosęc a sprawnosęc pscheradžic. Hwaf pał móžu so wschohomócnomu Bohu džakowac, hdyž we Francózišej, we Šchpanii, Hollandže, Belgii, we Italii a Americh wjele cęłowjekow so zaly ł jednosęci chękwe wróćicž widžu. Čzile ludžo bóle a bóle spóznawaja, kajta móc je we pschezjednosęci. D kał cęasto sęm swojej ruch ł Bohu pozbęhował a joho wo pschezjednosęc prošyl, kotraž je swętej trjeba, dofelž je wumuczenj pschez telko będom. Žęsus Chęrystus prošesche Boha za swojich japosętołow a za cęłowjekow wo pschezjednosęc. Wón tež prajesche: Pęcęce ke mni wschitch, kotsiž jęce mucęni a wobęčęjeni a ja was wosęchewju. Za sam móžu was wucęic, was we pschezjednosęci wobtrucęc a wam puęc sprawnosęce a wěrnosęce pokazowac. — A ja, joho njedostojny namęstnik, praju wam to same. Hdyž będ swęc potepi, hdyž so hela motorhęje, hdyž swęc wustanje, potom dęrbi so wón zaly ł bamžowskomu stołej wróćicž, kotryž je sęjedziščęzo pschezjednosęce. R pschezjednosęci wołam wschitkich wěrinych a katholicich hręšchnikow, ł pschezjednosęci wołam protestantom, kotsiž tsi sta lęt dotho podarmo wěrnosęc pętaja a ju we sebi rozpadnjeni, ł pschezjednosęci wołam tež wotschęčępnikow (schismatikow). Wróćmy so ł Bohu: jebyn Wóh je a jedna kšęčęnica. Budęmy pschezjedni we Bohu, dha smę z bamžowskim stołom zjednocęni a pschez njón smę mjez sobu pschezjedni. A tak hcu was, moje lube džęczy, požohnowac. Wzmicę tute požohnowanjo sobu do swojich swójbow, zo by wam bylo zawdał teje moch, kotruž pschezjednosęc dawa. We waschich swójbach je snadž někotražtuli wobęčęnosęc, někotražtuli cęłna a duchowa khorosęc. kotraž zahojenja potrjeba. Njech tute požohnowanjo ju polđzi; njech wone thęchnu starosęc macęerje, nana, bratra, sotry, pschecęela a pschimužnoho (krejnoho) potrosętuje. D Žęsus, o mój Wóžo! dai, zo by so tute požohnowanjo, kotrej moja wutroba a mojej ruch na tełe twoje džęczy wuliwaja, bylo zawdał zjednocęnja we węcęnym žiwjenju.“ A wón požohnowa hnuthęch wěrinych. Kaž thęmle zhromadženy, tak wę Pius IX. kóždomu a kóždy čas něščto jara pschihodne prajic.

Z R o m a. Francózskej vojacy so najskerje w meji dom wróca.

Francózska. Sutrowniczkú rano běšče we Parizu we wulkej cyrkwi No-tredame (t. r. cyrkwi naščeje Knjenje, mjenujch s. Marije) wulka swjatočnosť. Mužych, kiž běchu džen předy we wschelatich cyrkwach k swjatej spowjedzi byli, džěchu kaž druhe lěta zhromadnje k Božomu blidu. Arcbiskop mějesche Božu mschu. Na to wudžěleschtaj dwaj duchownaj pšchez dvě hodzinje swjate wopravjenje drje 5—6000 mužskim wschitkich powołanjow; bjez nimi běchu wosobni zemjenje a boháčskoje, spisowarjo, zastojnikoje wschěch wotdželenjow, měšchczenjo a džělaczerjo.

Hollandiska. Kral, kiž je reformirowany protestant, wupraja so jara pšchezjelnje a pšchistojnje wo bamžu a katolskej cyrkwi. Młody Hollandžan, kiž chychše do Roma hieč, njemějesche žanych pjenjez na pucž. Wón namaka pšchiležnosť z kralom samym ryczej, kotrhž jeho próstwu wulkomyšlnje wušlýchča a swój wulki dar z tymi słowami pšchepoda: „Hdy bych w tej wobštejnosťi był, w kotrejž so bamž namaka, bych tež rad widžal, hdyž bych mi na pomoc pšchisłli.“ — Dwaj druhaj dobrowólnikaj dzeržeschtaj za pšchisłšćne, krala wo dowolnosť k pucžowanju do Roma prosjč. „Džitaj, mojej džěsći,“ prajesche kral, ja waj nočcu wotdžeržowacž. „Ale hdy by nětko tudž so něšćto stało a ja waj trjebač, šćto mam činicz?“ „Ma-jestojč,“ wotmołwischtaj wonaj, „telegrafirujče a mój pšchileczimój k waschomu zafi-tanju.“ Kral rjetny dale: „Dobre, wój staj hódnaj mužej, runja tomu, kotrohož tudž w mojej listowni mam.“ A wón wza z njče wobraz Pětra Songesa z Lujebroka, kiž bě pola Monte Libretti wutrobicže za bamža wojowal. Zwjeseleny pšchez wot-czinsku mysl teju młodžencow póstka jimaj kral swój časnik a prošesche, zo byschtaj so na njoho dopomnikoj. Kaž smy pisali, je w bamžowym wójstu poměrnje wjele Hollandžanow a Belgicžanow.

Waležnosće towarštw.

Sobustawy na l. 1868: ff. 198. farat Jakub Benšch z Kalbic; 199. koczmar Pětr Schotta ze Schunewa; 200. herbsti rychtar Mikławš Wakda z Kalbic; 201. kublerka Jana Wicžazowa z Kalbic.

Na lěto 1867 zapfacychu: ff. 326. P. W.; 327. Mik. Wakda z Kalbic.

Cyrkwinski powěštnik je serbskich wosadow.

Z Budyšćina. Ršćczeny: Jakub Jurij, s. kublerja Jana Pětra Měrcžinka z Hrubjelcic.

Z Radworja. Ršćczeni: Marija, dž. Jana Schotty z Nowych Woranec; Adolf Pawof, s. Karla Hörmanna we Woranecach; Marija, dž. Handrija Wrobla we Kupjanskaj Dubrawje (+ 24. haprpla). — Zemrjeczi: Marija, dž. Pětra Bara we Měrkowje, 1 lěto; Ernst, s. Ernsta Hempela w Kheľnje, 7 měš.; Hanža, dž. Augusta Kencza w Kamjenez, 4 lět. 5 měš.; Jana Přibstowa Měrkowa, 71 lět; Jurij August, s. Jana Hendriha we Kupjanskaj Dubrawje, 1 měš. 6. dnj. — Wěrowanaj: Mikławš Delan z Swinjarnje a Hanža Rehorček z Kutowcža.

Katolicki Posol

Wukhadza prěnu a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolětna płacizna na pósce
a w kniharni 15 nsl.

Gurkwiński časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 10.

16. meje 1868.

Lětnik 6.

Jutrowna swěca.

(Skónčenjo.)

3) Hdyž cyrkej jutrownu swěcu k woznamjenjenju tak wulkich wěcow a wěr-
nosćow naložuje, njeje dziwno, zo je wona tež wěste a krute postajenja sežnula,
kajka dyrbi jutrowna swěca być. Wona dyrbi być cyła z čjistoho wóstka,
nie pak z kojom abo druhimi wěcami naměšhana. Tole postajenjo płaczi nic jeno
wo jutrownej swěcy, ale tež wo swěćkach, kotrež su na božej mschi nuzne (dwě
abo štyri), kotrež so pschi wustajenju najswěćjšichoho sakramenta swěća (šěšć),
kaž tež ta, kiž so na Swěćk-Mariju poswjeczuje a po kšćenjech džěšču do ruki po-
dawa. Tute nuzne swěcy dyrbja wóstkowe być a nješmědža so hinajšće město nich
trjebacž. (Sac. Rit. Congr. 16. sept. 1843 nro 4828). Tute swěćki so z
wóstka džělaja, kotryž pčožy wutworjeja, kotrež žanoho splahowanja njeznaja a do-
pomnjeja nas pschěz to na Žězusowe najswěćjšije čžěto, kotrež je so we čjistej
knježnje Mariji započžalo.

Jutrowna swěca dyrbi być běła, nie pak žołta. To same płaczi tež wo
prjedy naspomnjenych swěćkach. Ženo we čžasu adventa, štyrchćibudujowšohoho posta
a na božich mschach za wotemrjěthych, hdyž so we čžornej draščje džerža, smědža
so swěćki ze žołtoho wóstka naložecž. (Cerem. Episc. lib. I. cap. XII. cap. X.
nro 4; cap. XII. nro 1.) Wězo, zo tute postajenja njeplacža wo swěćkach,
kotrež so wšhće naspomnjenych nuznych (2. 4. 6.) k powjetšćenju swjatocž-
nosće swěća.

Jutrowna swěca dyrbi być wulka, t. r. wjetšcha džžli swěth, kotrež so na
wotšarjach swěća; nasrjedž teje sameje abo něščto niže je pjecž na kšchž ležachych
džěrkow, kotrež maja dopomnjecž na pjecž bžuznow Žězusowohoho horžestanjenohoho čžěta.

Wosebje naspomnjecž drje sa halle njetrjeba, zo dyrbi być jutrowna swěca

kóžde léto nowa, nic pař stara, we přjedawšich lětach hižon poswjećena. To scěhujje z toho, zo ma so jutrowna swěca kóžde léto swjećić a ta sama wěc dwójcy abo wjacy króć poswjećenjejo dostawacj nima. Dowolene je, staru swěcu z nowa pschecć. (De Herdt. *Sacrae Liturgiae Praxis*, tom. III. pars 5, nro 15. IV. pag. 72.)

4) Talc jutrowna swěca so jutrownu sobotu poswjećuje, dokeřž wona sama ze so a bjez cyrkwinjskoho požohnowanja njemóže woznamjenjecj potajnosće, kotrej chce nam cyrkej pschěz nju pschod woczi stajicj. Šakle pschěz poswjećenjejo stupi wona do skužbh cyrkwie.

Rjad tutoho poswjećenja je scěhowacy. Šdyž je měšćnik tsiróžknu swěćžu wotcał, woznje sebi wón Missale a poklatnywšcy so na najnižšcy sthobzeit wot-tarja wuspěwa modlitwu.

Stanwjšcy woteńdže na scjeńsku stromu a stejo deleka pschod wot-tarjom ma pschod sobu skužownika z njezaswěćzenej jutrownej swěcu, k swojej prawicy skužow-nika z kšćizom a dale skužownika z kadnikom, k ľewicy pař skužownika ze zaswě-ćenju tsiróžkom a dale skužownika z talerškom, na kotrymž pjecj wóručowych zornjatkow leži. Wšchitcy hladaja k Missalej. Měšćnik pokadži Missale a spěwa kšwalbnj spěw na jutrownu nóc.*)

Na to zapołoži pjecj wóručowych zornjatkow do džeršow jutrowneje swěcy. Dowolene je, džerki z wóškom zathřacj, zo zornjatka wupadnyše njebhchu. (De Herdt. *Sac. Lit. Prax.* tom. III. pars 5, nro III. pag. 72.) Tute wóručowe zornjatka znamjenjeja drohe žabhy, z kotrymž bu Žězusowe morjene čěko žabowane. Pschěz zapołoženjo tutych zornjatkow je jutrowna swěca poswjećena.

Na to so spěw pokračuje.

Měšćnik zaswěći nětko jutrownu swěcu z tamneje tsiróžkoweje swěćžki.**)

Tele zaswěćenjo pokazuje na Žězusowe znomawožiwjenjejo, na zaswěćenjejo jeho dušcy z čěškom.

Po zaswěćenju jutrowneje swěcy měšćnik dale spěwa.

Z jutrowneje swěcy zaswěćža so na to druhe cyrkwinjske swěcy a lampa pschod božim čěškom, a ma so potom na to hladacj, zo by so tele swjećene swětko chće léto swěćžilo a ženje njechajnyko. Na to so kšwalbnj spěw dospěwa.

Z tym je poswjećenjejo jutrowneje swěcy dořonjane. Wšchitko dalšce, jchtož so sobotu do božeje mišče we cyrkwi čžini, woběndžemy tudy, dokeřž so na jutrownu swěcu njepočahuje.

5) Jutrowna swěca dyrbi na wosebitym, žboka wulkocho wot-tarja na scjeńškej

*) We tutym spěwje so čžasto nóc njenuje, hačž runje so swjećenjejo wobnujo stawa; a to tohodla, zo by so pokazowako na čžas Žězusowoho horjestacja (w nocy abo na ranjo). We staršich čžasach běchu wšchitke tele poswjećenja w nocy wot soboty k jutrownicjcy. Nětko so tate boža služba dopřědka bjerje hižon sobotu rano. (Mühlbauer, *Decret. Authent. Congr. Sac. Rit.* tom. I. pag. 285.)

**) Talc tsiróžkna swěćžka swěćži so jeno jutrownu sobotu rano pschj poswjeće-njacy a na scěhowacej božej mišcy; hewal so nima wjacy zaswěćjecj. (*Sac. Rit. Congr.* 12 nov. 1831 nro 4523, 19; 7 dec. 1844 nro 4840, 5.)

stronje stejachm swęcźniku postajena bęcź. Najprjebŷ so wona trjeba jutrownu sobotu pschi swęczenju kŷczeniŷke woby, do kotrejcz so wona tŷi krócz podnuri.

Porjadnje ma so wona swęcźicz na boŷej mŷchi a nŷchporach wot jutrowneje soboty hačź do soboty po jutrach; wschitke njebzjele a swjate dny hačź do boŷo stpęcza.

Miŷchmjanski Ritual ŷada ju teŷ pschi horjestačzu Khrystuŷowym, pschi jutrownych wobŷhadach do njebzelskeje boŷeje mŷchě a na nŷchporach, a pschi wobŷhadze na swjatoho Marka. (Par. Misn. str. 151. 157. 164.)

ŷbzjez je waŷmjo, je dowolene ju pschez cnyh jutrowny czaŷ na boŷich ŷkuzbach zaŷwęczeč, hačź runje to muzne a poruczene njeje. (Sac. Rit. Congr. 19. maj. 1607. nro 351.)

Na boŷich mŷchach za wotemrjethch, hdyŷ so boŷa mŷcha we cŷornej barbje dŷerzi, nima so jutrowna swěca zaŷwęczeč, dokelŷ dyrbja tehdom wschitke znamjenja wjeŷokosče zdalene wostacz. (De Herdt. Sac. Lit. Prax. tom. III, pars 5. nro 15, IV. pag. 73.)

Na boŷe stpęczo pschi mulkej boŷej mŷchi po wotŷpěwanju prěnjoho ŷczenja so jutrowna swěca haŷnje a prječź wozmjje a njezaŷwęczi so wjach, hačź swjatkownu sobotu pschi wobnowjenju dupy. Tele prječźwaczjo jutrowneje swěch ma na ŷězŷufowe do njebzjes stpęczo dopomnjecz.

We prjedawŷchich czaŷach (a ŷnadŷ teŷ hiŷčeje nětko něhbŷeŷkuli) bu jutrowna swěca wěrinyh po kuŷtach rozdzělena, zo móhli ju z poboŷnej mŷŷlu swęcźicz k wotwobroczenju njezboŷa a k poŷadanju dobrotow boŷich.

Taŷ dŷa njech jutrowna swěca naŷche duŷche zwjeŷeluje pschez dopomnjeczjo na ŷězŷufowe hordozne horjestačzo a njech naŷ pokazuje na toho, kotryŷ je cŷkowjeŷkomu ŷplahej jaŷnoŷcz njebzjeskoho swětka pschinjeŷ a teŷ naŷ něhdy k pschekraŷnjenomomu ŷiwnjenju wubudzi.

H. D.

ŷ nascheje diwcesy.

ŷ Marijnoho Doŷa. Naŷch kłóŷchyr mējeŷche zaŷdŷeny thdŷen wyŷote wopytanjo. Wē tu k. Modest Demers, biŷkop na kupje Vancouver-ŷelandze a we Britiŷkej Kolumbii na wječornej stronje poŷnóčneje Ameriki, wuzwoleny 1846 wot nētčŷiŷchoho banŷa Piuŷa IX. Narodŷeny we poŷnóčneje Americy we Kanadze doŷta wón 1838 z druhim duchownym porucŷnoŷcz wot arcbiŷkopa Quebeckŷoho, na brohach cŷichoho oceana we krajinach: Oregona, Waŷhinton-Territoria, Vancouver-ŷelanda a Britiŷkeje Kolumbije, bjez dŷiwimi Indianarjemi, miŷŷionŷtwo zaŷoŷicz. Tudy nawuŷity wón teŷ ryeč ŷndianarjow. Wŷyŷche tuteje ryeče, kiŷ ŷpodbjwŷnje kinczi, móŷe knjez biŷkop teŷ hiŷčeje francóŷyku a jendŷelŷku. Nēmŷku ryečŷ njemóŷe; tohodla móŷachmy ŷo z nim jenoŷ we chŷkwinskej t. j. kačzanŷkej ryečŷi rozrhečowacz. Wina joho dalokoho pučŷowanja do cuzŷch jomu njeznathch europiŷkich krajom bē po knihach, wot njoho wudathch a tu a tam rozdzělenych, runje kaŷ po joho pscheporucŷenŷkich piŷmach z Roma: pjenjeŷy hromadŷicz k powjeŷchenju ŷwojeje drjewjaneje kathedralneje chŷkwoički we Vancouver-ŷelandze a k natwarjenju ŷhrotnich a

hospitála we Viktorii, hłowonym měsceje tam. Pšchispoznijene dyrbi hiščeje bjez, zo je wysokodostojny knjez biskop 1858 schtyri sotry z 'rjaba swjateje Ganty ze swojoho wótcomskoho kraja (Kanady) do swojeje diócesy wzał a jim nowu załoženiu schulu we Viktorii dowérik. We lécje 1859 dyrbjeschtej dwě druhej pšchincz a dofelz so wuczeński mustaw pšchech powjetšcha, spózná za dobre 1863 a 1867 hiščeje wjac sotrow pomolačz, kiž wšchitke we wjacorych schulach we joho diócesy wobstajne džéko hafo wuczerki we wědomnosczach a žónstich wobstaranjach maja. Za misijonstwo mjez Indianarjemi so stara pšchez natwarjenje misijoniskoho kłóschtra 1864 (St. Anna Mission, 40 jendzelskich mil wot Viktorija), kotrež twarjenja ze swojich samjnyh pjenjez natwari. Wysochczesčeny knjez wosta 5 dnjom we kłóschtrje, wopušchzi jón z wulkej spokojnošču a poda so 4. meje we mojim pšchewodzenju pšchez Georgswalde na hnadne město Philippsdorf, hdžez wón po wotdžeržanej pobožnošči ze mnu do Dberwiža wotjědže a wottudy wjecžor swój pucz do Lubanja a Wrótšawja nastupi. Bóh požohnuj joho dalsche pučowanjo a wobstaraj jomu wjele dobroczimnych dušchi i wuwjedzenju joho wotpohladanjow. P. L.

3 pruskeje Łuzicy.

3 Zawornika. Njédzelu 19. hapryla rano zemrje i. Anton Mičke, farač we Zaworniku, narodženy 1804. Zoho pohrjeb běšche pjatk 24. hapryla a běšche 10 duchownych (7 ze pruskeje Łuzicy archipr:sbhyterata a 3 ze Sakskeje) hromadže zeschlo, wotemrjetomu poslenju čzesč wopofazacz. Zudomna wosada je drje najstaršcha we Łuzicy; pšchetoz bě hižom załožena we 10. lěstotku, hdžez so kšchesczanstwo we tutyh krajach rozšchěricz počza.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němska. Fric hrabja z Kerpenbrock, jedyn wot tnych tjšoch wyschlow, kiž pšched někotrymi lětami duella dla z pruskeho wojska wustupichu (haj nuzowani buchu wustupicz, dofelz běchu so wuprajili, zo je duell napscheczjo božej kazni, a zo so hafo katolikowje zenje duellitrowacz njebudža), je so hafo přenjorodženy swojoho prawa na nanowe kubla wotryčk a w Innsbrucku do konwiktá jesuitow zastupik, zo by so na duchownstwo pšchihotowal. Zoho drugi bratr Franc skuži hafo zuawa w bamžowym wójsku.

Němska. We wšchelakich diócesach zestupjaja duchowni a swětni, tež jenotliwe města a wokrjesh hromadu i džerženju jenocho abo wjach zuawow we bamžowym wójsku.

Němska. Nowowuzwoleny biskop za Ermland (w narańškej Pruskej) do- talny kanonik Dr. Kremenz dosta 3. meje w Koblenzu biskopsku swjeciznu.

Pruska. W diócesy Chelmno (Kulm) je so zańdžene lěto 181 protestantom do katoliskeje cyrkwoje wrócziko, bjez nimi džesaczjo na smjertnym ložu. Wo swětnym saksim zakonju dyrbi schtyri njedžele čzasa i rozmyšljenju bjez po wozjemjenym pšchemenjenju wěrywuznacza!

S h l e z y n s k a. We Wrótsławje padže 8. t. m. rano we wósmich poľnócnj tórm nowotwarjeneje chřtwnje s. Michala do hromady. Hižo džen přjedy běšče murjejski polir pod tórmowej tšěchu rozpukslnj pŕtlnŕ a wšchitkŕch tam hiščeže džělawch wot džěla wotwoľať. Nazajtra rano 6. hodž. wobhladowašče wjedžicěř twara, twarc Łanger a murjejski mišchtyr z nowa tele rozpukslnj, kiž běchu so bjez tym hiščeže rozšchěrite; duž bu porucznosć data, zo so njesmě ničtŕ w bližkosći tórna zadžeržecž. Tež bu kanonikej Kłopschej, přědštejicěřerjej chřkwineje twarby prajene, zo so tórm wjach zdžeržecž njeda. Dwě hodžinje pozdžišcho wali so łamjeńtna pyramida do znutškownoho tórna a pščež swoju čježkŕu rozkłóčži wobdawacu murju, kotrejež jenož chřkwi pšchilěhach džěľ stejo wosta. Ničtŕ njeje wobšchodženy pšchi tymle nježbožu. Spŕdnj twar a z wjele woľnami pšchekamane wobdawace murje njejsu čježku tšěchu z pšřkowoho łamjenja znjesć mohše. Tórm bě 284 stopow wšřofa a pľacěšče nimale 50,000 toľeri. Wotrumowanške kšŕšty budža nětko hiščeže wšřšče toho.

Francóžs k a. Arcbisťop w Parizu je kommissiju postajil, kotraž ma trěbne pšchepytanja wuwjesć k zbožnoprajenju P. Zakuba Libermanna, w l. 1852 zemřetoho źaťođerja kongregacie wutrobny Marije a wot s. Duča a přěnojoho wšřššchoho kongregacie njewobľawowaneje wutrobny Marije. Libermann narodži so 1803 w Zabernje w Ľľsařu hato syn kručě wěřiwoho rabbinarja (židowšřoho wučerja). Sam k rabbinaršřtu wocěhjnemj, běšče wŕn horliwŕ we židowšřkej wědomnosći a hi-džěšče źaťošnje kšchěšćansku wěru. A toľa běšče joho Woža pšchewidžiwosć k zastupjerjej kšchěšćanskeje wědomnosće a k źaťođerjej zbožownje šřuffowaceje kongregacie postajila. W tamnym čřasu so rabbinarjo přćowawu, židowšřte wobdľěšřtvo zasŕ bóľe pozběhnyć a z nowa kručjšřchomu židowšřtu pšchewobrocěć. Postajeny židowšřki wubjerť we Strařburgu pŕzna, zo so tajke wobnowjenjo židowšřtwa njeporadži, njecha-li so bóľe katholickej chřkwi pšchibľižć. Teľe pšchepozatanjo wjedžěšče někotřch židow k krocželi, kotraž by so směšřna zdala, hdy bychmy we nej njemidželi pucž Wožeje smilnosće. Woni mjenuch žadachu we zjawnym lišće (adressŕ) katholicke duchownšřtvo we Francóžskej, zo by wone te požadane wobnowjenjo židowšřtwa do ruki wzaťo a jich wěřbratrow z tamneje zapanjenosće wuwjedťo, w kotrejš jich židowšřta Woža šřužba džerži. Zestajeť a přěni podpisat tohole zjawnoho lišta bě Dr. Samson Libermann, ľěťať w Strařburgu, bratr našchoho Zakuba. Tam wozjewjene namjetŕ běchu njepřaktište, ale wotmyslenja dobre. Krŕtkŕo na to pšchěstupichu podpisarjo lišta: ľěťať Libermann, jedyn rycžnik a jedyn pšchěkupc do katholickeje chřkwe. Na jich měšřo budu do wubjerťa wuzwoleni: rycžnik Theodor Ratisbonne, Julius Lewel a Šřidor Guschler; ale pšchi hľubšřchim pšchepytowanju njemŕžachu tež woni Wožeji hnadže so spjecěć pšchěstupichu do kšchěšćanskeje chřkwe a su hiščeže nětko hŕdne stawy katholicšřoho duchownšřtwa. Wŕwŕľo ľet 1824—28 wobrocěji so we Francóžskej wjeľe židow; wot zapuščějenja Jeruzalema, praji jedyn konwertit ze židowšřtwa, njeje ženje tať wjeľe židow nadobo katholicšřu wěru pšchizwaťo; přjedy bě to hižo šředžiwne, hdyž so jenolitwŕ z nich wobrocěji. Našř Zakub Libermann žhoni pšchewobrocějenjo swojoho bratra w l. 1824 we Měřu, hdyž wšřššch rabinšřke šřtudije čřinješče. Wŕřřž

wotpućowar do Straßburga, zo by bratra po móžnosći k židowstwju nawróćil, ale w swojim rozrječowanju pokaza tajfu mitosć a czihomysłnosć, zo jomu profeczachu: tež ty budžeš kšefčan, haj měšćnik a japoschtok. Prěni džěl wěšćenja dyr- bjeske so pšez Božu smilnosć bóržy dopjelnič. Wot njewěstosćow a zajh wot njewěry cziłowanoho rozswětl joho pruha Božeje hnady a w decembru 1826 pšestupi wón we Parizu do katholickeje cyrkwie, hdyž běchtaj hišće dwaj druhaj joho bratrow prjedy tu samu kroćel sežinitoj. Po swejej kšefčenicy bě wón wjacny lět w samocze žiwj a bě počny spodžiwnoho pokoja a hylneje horliwosće. Dofelž pač dyrbjeske tež wučer duchownoho žiwjenja bheč, pósta jomu Bóh pruhowanja, czerpjenja a bolosće; pšchetoz czi, kiž buchu lubosće bójštoho Žbóznika we wosebitej měrje dostojnjeni a džěl mějachu na joho mocy nad cžłowječimi dusčemi, dostachu pšechy tež sobudžěl na joho kšicju. Hdyž běške Liber mann hižo lěto w seminaru był, napadze joho žalofna padawa khorosć, na kotruž pšchl wškej lékařskej pomocy hišćeje skabosć na duchu sežehowaske. Liber mann widžeske, zo je jomu puć k duchownym swjeciznam zawrjenn. Wěrnje a doměrniwe pšchepoda so wón Božej pšchedwidžiwosći. Džefacž lět běške taf w seminaru St. Sulpice žiwj, hdyž joho Bóh na pšichodne pomolanjo pšchihoto- waske; wón sam štufowaske bjez seminaristami z horliwosću a wjedžeske jich k pobožnosći. Bjez nimi namata wón dweju mužow, kotrajž buschtaj pozdžišcho podložk joho wotmysleneje kongregacije, hač runje po cžłowječim rozjudženju so k tomu křmanaj njezdastaj. Liber mann pućowaske 1839 do Roma. Wón běške bjez pomocy a ničto so za njoho nještaraške; wón prócowaske so, zo by swoje mysle wo japoschtostwje bjez negrami do štuka stajil, ale nihdže njenamata wón žaneje dowěry a žanych sředkow. Wón wutra w modlitwje a křudobje, z wuprosčennym křlěbom so žiwjo, a wobkřadžeske stajnje z Bohom. Nadobo pšestachu wškitke zadžewki. Kongregacija propagandy zbudžowaske škóncnje joho a joho pšeczelow, zo bychu pšchi swojim wotmyslenju, muros wobrocžič, wostali; w tym samym času postičeske jomu japoschtokiski wifar z řupy Mauritius missionste polo. Ale Liber mann njeběške duchowny. Duž wza swój wučer k najžbóžniškej knježnje a pućowaske do Voretto. Po pšchetracju wšchelakich poniženjow a pšchescžehanjow pšchindže tam škóncnje a padže pšched murjemi swjatoho domu na kolena, napjelnyj z lubosću, z hnadu a žnutš- kownym tróšćtom. Swětko Božoho rozjasnjenja pšchindže na njoho a wón spózna, zo so poslenje zadžewki skoro žhubja. Taf so sta. Bóržy po swojim domojwróćenju do Francóžske dosta wón w měsće Amiens měšćnikstu swoje- czižnu, hdyž bě hižom tsi lěta wot khorosće chle wuswobodženy. Na to wotewri w Neuville newiciat noweje kongregacije wot ř. wutroby Marije, za kotruž běške regule w Romje žestajat. W lěće 1848 žienocł so z tutej kongregaciju hišćeje kongregacija duchownych wot swjatoho Duča, a tele žienoczenjo je Bóh žohnowal. Pšez to je kongregacija móčne towarštwjo, kotrež cyrkwi kóždy džej wulke služby wopokazuje, hdyž na wobroczenjo negrow a na pšchihotowanju duchownych za francóžske kolonije džěka; tohodla dostawa trěbne sředki wot propagandy z Roma a tež wot francóžskoho knježerstwa. A kajke je to missionstwo, kotro-

muž tale kongregacija svoje moč, strowość a žiwjenje svojich duchownych wopruje! Njestrowe africanske brohi Senegambije a Guinea jich morichu, hdyž běchu tam lédma na kraj wustupili; 65 missionarow podachu w přenich lětach swoje žiwjenje, zo bychu zaklečo wotemzali, kotrej Chamownych potomnikow wobczěžeshe; z džela buchu wot njespšecžeskih muži stónowani, z džela wumrjedu na njestrowe klima. A tola njespušcžichu Libermann a jeho towaršchojo swoju nadžiju a nježhubichu wutrobítóć. Zienocženjo z duchownymi kongregacije wot f. Duchy pschiwobroczi jim seminar, kotryž bu wot tnježerštwy podpjerany. Pschěz Libermannowe prócowanjo su tši japoshtotkije wikariaty nastale a tši biskopstwa; skutkowanjo kongregacijnych domow we Francózijskej samo bjez wořakami a khudnymi je spodbiznje zohnowane. Ale pschi tym běšhe tež Libermann hake zapocžer wšchoho toho zezrawik za njebjesa, wón zemrje 2. februara 1852, nimale 49 lět starý, w swojim domje w Parizu, hdyž běšhe swjate žiwjenje wjedł. Wón je po našchim wjedženju přeni wobroczený žid, wo kotrohož swjatoprajenje so jedna.

Francózijska. We februaru bu we Parizu pjenježnik Adrian Leclercque (wupraj Leclerk) bankerot z dołhom 1,700,000 frankow. Dolež bě tale firma (kšěža) pschecy za jara wěštu djeržana byla, porucžowashe ju přjedy zamožny a dobroczinjacy muž wjele dželanym ludžom, zo bychu swoje nalutowane pjenjezy pola tohole pjenježnika na dań dawali. Z bankrotom firmy žhubichu wbožny ludžo swoje nalutowane zamoženjo, wšchitcy hromadže na 60,000 frankow. Hdyž tamny dobroczinny muž wo tym zhoni, piřashe wón hnydom zarjadowarjej zbytknoho zamoženja pjenježnikowoho, zo chce te 60,000 frankow ze svojich pjenjez narunacž tym khudym ludžom, kotřiž su swoje pjenjezy pola Leclercquea zapořožene měli; w krótkim bu tym ludžom woprawdže wšcho hačž na nowy pjenjež wuplaczene. Tajki kšecžezanski skutk nětko ze wšchim prawom wšchudžom khwala.

Belgiska. We februaru zemrje w Lömenje bohaty piwarc, kotryž tamniškej katolskej uniwercije (wysokej schuli) milion frankow wotkaza.

Šendželska. K wudospoľnjenju nastawka, anglikansku cyrkej nastupacoho, hiřcže scžehowace sobudželimy: „Po ludulicženju we lěće 1861 bě w Irlandže z cyła 6279 duchownych. Wot tutyh běchu 3014 katholicy, 2265 anglikanscy, 677 presbyterianarjo, 277 methodistojo, 35 independentojo, 21 baptistojo, 1 žid a 25 bjez wosebitoho wěrywuznacža. Wot tych 2265 anglikanskich duchownych mējachu 575 tajke wořady abo fary, kiž hiřcže 20 duschow njelicžachu, a 1340 mējachu fary, w kotrychž bě najwjacý 100 duschow. Wyřche toho pař w tutyh lěće hiřcže 199 farow wobstejeshe, kiž anic jenu duschu anglikanskoho wěrywuznacža njemējachu, a tola wosebitych fararjow stajenych dostachu.

Z Londona. Wječor 16. hapryla bu tudy we St. Jameshallu pod wjedženjom šlawnoho zemjana Russela jara šylnje wopytany meeting (ludowa zhromadžizna) wotdžeržany, we kotrymž so za to rycžeshe, zo dyrbja so namjetý Gladstona, w krajnym sejnje wóndanjo stajene a krajnu anglikansku cyrkej w Irlandže nastupace, na kóžde wařchnjo podpjeracž.

Malta (kupa w sředžnotrajnym morju, Šendželskej šuschaca). Adjutant

tudomnoho generala, kapitan Bowden, młoby człowjek z wosobnjeje jendźelŝkeje swojby, bęŝe ſo pŝed 6 męŝacami z domolnoŝcju pŝez męŝto Rom do wótnoho kraja podał. Ale męŝto toho, zo by ſo wróćik, piŝaje ſwojomu wyŝŝichomu, zo ſwoje wojeŝŝe zaŝtojniŝtvo chle zkoži, a do jenoho katholicŝkoho kłóŝtynra zaŝtupi. Zamozeno wón ſwojim 3 ſotram wotkaza z wuwzacjom 100 ſterlingow (pŝez 700 tol.), kotrež hafo pętrowy pjenjeŝ do Roma poŝta. Tež joho potomnik, kiž bęŝe po nim adjutant, je k katholicŝkej cyrkwi pŝiŝtupik. — Pŝed někotrymi lętami bęchu ſebi próteŝtantowje wotmyŝlili, w tudomnym pŝedmęŝcju Floriana lutherŝtu cyrkeŝ natwaricž. W męŝcju ſtej hižon dwę anglikanŝkej cyrkwi a jena preŝbyterianska, a dyrbjeŝe to ŝtwórtu proteŝtantiŝka cyrkeŝ tudy bęč. Bęŝe tež wulka nadžija, zo ſo ta węc wuwjebže, dokełž anglikanŝki arcybifŝop za Małtu a Gibraltar, k. Tower, kotrhž ſam hnydom 1000 toleri k tomu dari, tu ſamu do ruki wza. Dokełž pať je tónle bifŝop, kaž hižon ſobudželachmy, zańdžene lęto do katholicŝkej cyrkwie pŝeŝtupik, bu ta węc zatohnjena. A dokełž nětkó ničto njac k tomu nje-hromadži, drje ſo njebudže wuwjeŝčj móc.

Połńocna Amerika. Pŝiŝi miŝionje w Camdenje (ŝtat New-Jerŝen), wot jeŝuitow njeďawnu dđeržanym, buch u dzewjećo proteŝtantowje do katholicŝkeje cyrkwie pŝihwzaci. W Monroe (ŝtat Michigan) pŝeŝtupichu ŝdmjo proteŝtantomjo po přęďowanjach jeŝuity Wenigera.

Połńocna Amerika. Miŝionj redemtoriŝtow jara zbožownje ŝtutkuja we połodniŝkich ŝtatach. Šdnž we Jacksonville (ŝtat Florida) přęďowachu, čiŝeŝeje ſo wŝchitko do katholicŝkeje cyrkwie. Šdnž bę jenu njeđzelu wobzamknjeno miŝiona, nadeńdže proteŝtantiŝki přęďar we ſwojej cyrkwi jenož ſwoju žonu a hiŝeje jenu parŝchonu ſwojeje ſwojby; dokełž ničto wjach njepŝihńdže, wuŝpęwa wón krótku modlitwu a dzęŝe ze ſwojimaj dwęmaj porucženymaj tež do tamneje katholicŝkeje cyrkwie.

Naležnoŝcje towarŝtwa.

Sobuŝtawy na l. 1868: k. 202. Ğana Ğejďanec z Mikocic; 203. Ğakub Ğanŝki z Pancežic; 204. Ğakub Leŝchawa z Pramoćic; 205. Ğan Buť z Wętrowa; 206. Ğakub Šchócka z Ğórkow; 207. Mik. Ğžęŝla z Ğórkow; 208. bęmat Kocor ze Šhunowa.

Cyrkwinski powęŝtnik ze ſerbfŝkich wosadow.

Z Budyŝchina. Kŝečzeni: Marija Antonia, dč. kramca a kžękarja Ğakuba Ğjetarŝa z Něwŝec; Alma Anna, dč. Ğgnaca Wernera z B.; Karl Auguŝt a Pętr Pawek, dwójniťaj Karla A. Kęta z B.

N a w ě ŝ t k.

Šhtóž ſebi k. Poŝta njethowa a čiŝta 3., 4., 5., 6. toho lęta parowacž mőže, njech je dobroćimje towarŝtwu zaŝy dari.

Ğžikęčat L. A. Donnerhať w Budyŝchinje.

Katolicki Posol

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolětna płacizna na pósće
a w kniharni 15 nsl.

Chrkwiński časopis,

wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Císło 11.

6. junija 1868.

Lětník 6.

Skutkowanjo towarstwa s. Bonifaca.

Dotelž je njedzelu po 5. juniju w našej dišesy wopoz za towarstwo s. Bonifaca, wuzběhujemy najwážniše z posleńjeje rozprawy toho samoho. Kaž je znate, ma towarstwo tón krasny nadawł, katolikam w protestantskich krajinach Němskeje trěbne fary a schule załožecj pomhacj. Dotal bu 267 duchownskich a schulskich měštnow we 22 wšchelafich dišesach Němskeje z pjenježnymi sředkami towarstwa podpjeranych; 120—130 nowych mišsioniskich měštnow bu załoženych, na kotrychž najbóle mišsionaroyo sami tež schulu djerža; schulow bu z čyła 170—180 załoženych.

Woblicizjeć so hodži, zo pšez dobrocziwosć tohole towarstwa 60—70,000 dorosćenych zohnowanja katoliskeje wěry a 9—10,000 bžeczi katolisku wučebu dostanje. Wot załoženja towarstwa hač do kónca l. 1867 běšče wšchěch dokhodow 724,000 toleri, z čožož 285,000 tol. k stajnym podpjeranjam, 322,000 tol. k twarjenju chrkwojow, schulow a farow, a 117,600 tol. na wupožćenjo so wuda. K fundirowanju abo dozaloženju swojich mišsioniskich stacijow by towarstwo tsi milionj toleri trjebało; tohodla móže dotal jenož podpjerj dawacj najkřudšich wošadam a k nathwilnomu załoženju nowych mišsioniskich stacijow.

Woprawdže wjele je so hižo stalo, ale wulke bžeko ma so hišćje stacj; dobrocziwosći katolikow wotewrja so wobschěrne polo!

Pšez 20,000 katoliskich bžeczi w krajinach Pomorskeje, Braniborskeje, Sakskeje a Schlezynskeje dyrbja protestantske schule wopytowacj a čakaju na załoženjo katoliskich wučerňow. Čzim bóle pak w Němcach wobthod pšez železnich so položa, prawo swobodneho pšeczahowanja z jenoho kraja do druhoho so wuziwa a symjo katoliskeje chrkwoje do protestantskich krajinow so pšchenošuje, čzim wjetšji bywa nadawł towarstwa s. Bonifaca, čzim wjach woporow trjeba woně k dokonjenju, čzim nadobniše myto móža pobožni dawacjerjo wocajowacj.

Dobrotu czinić a sobudźelicź njezabudźće; pschetož tajke wopory so Bohu spodobaju. Hebr. 13, 16. Masch-li wjele, dawaj nadobnje; masch-li mało, pytaj tež mało rady dawacź. Tob. 12, 9.

Wopytanjo Benediga.

Na dompuczu z Roma wjeselach so, zo budze mi móžno, tež jene najspodzivnišich městow swěta — Benedig, po prawym Venezia widjeć. Bhrnje czkowjeł wo tym měsće hjo czital abo je we wobrazach wobhladował, bywa tola wschudžom pschekhwatany a wjele lepje powuczeny, hdyž ma woprrawdžitosć psched woczomaj.

Do Benediga njemóžesć, kaž je znate, ze žaneje strony z wozom dojeć, dokelž woda te same wobbawa; haŕle w nowišchim czasu bu dolhi wiadukt abo móst (hobžinu pšehocho pucza) po mórskich ničžinach twarjeny za železnicu. Hdyž po mošće jedžo do mórskeje wodny hladašč, je czasto dno widjeć; wosebje pschi motlinje (kóždobžeristim dwojim wotebėranju wodny) pokazuje so tu a tam wołoko Benediga bahno a pšeczina, kiž je w czasu pschilowa zasty z wodu pschifryta. Pschi brozy, hdyž zhnike rostliny a druge wěcy pschiptuwaja, druhdy derje njewonja.

Na dwėrnisćežo dojėwšchi dyrbjachmy swoje kofry k pschekhladanju wotewricź; tež kurjachu nas khwilu tam z chlorkalkom, dokelž so cholery z cuzby bojachu. Za wozom tam njepytašč, ale za czokmom; dwaj slynaj pachotał wazshtaj nasche wěcy a my srbzechmy so do jeju czokmika, kiž nas po chłym měsće do hoščenca, wot nas wuzwolenocho, domjeze. Nasch hoščenc namakašče so na krašnym měsće, w najžiwischim džėlu chłoho města z wuhlodom na morjo.

Prjedy hač sebi město wobhladamy, dopomnju czitarjow z krótka na stawizny města. Benedig naša w 5. lėstotku, hdyž so tam na lagunach (niłkich městnach) a kupach ludžo psched Gunnami a druhimi džiwimi ludami khowachu a wosady tworjachu. Po czasu na kóncu 6. lėstotka bu z tocho swobodne pschekupške město. Najwosjobnišchi mēščezjenjo dachu sebi mjeno „Nobili“ a tworjachu wyšoku radu tuteje republiki. Na czole stejšče wuzwoleny wješč na čas žiwjenja z mjenom **Doge** (wupraj: Dodže), wójniški a potom tež civilny wjedźiczer. Wustawa abo politiske zřadowanjo města pomhašče joho wulkosć a móc rozščėricź, tak zo bu Benedig přenje pschekupške město na chłym swěće. Wołoko l. 1400 skušesće k republicy: psched krótkim hišćeze tak mjenowana Venecianska, Dalmatiska (stowjanski kraj), Morea, Kandia, Cyprus a druge punkty turskowskogrisciske pokupy. Na wschitkich morjach zmahowasće so wenedigiska khorhoj ze kschidkatym lawom s. Marka; pschetož tohole seženika, kiž ma lawa hafo znamjo, wuzwoli sebi republika za patrona. Hdyž pschekupstwo z Asiju a Afriku wjacy po sředžnokrašnym morju a pschez Benedig njeńdžesće, ale pschez wjecžorne kraje (Portugal, potom Holland a Wėdželsku); pocza móc a stawa Benediga spadowacź. Hdyž Bonaparte w Italskej z Rakuschanami wojowasće a we Venecianskej so zběž pscheczino Francozam pokazowasće, bu republika zbėhnjena. Pod francoskim knještwwom pschekupstwo jara wotebėrašče. Po zbiežu Napoleona (Bonaparte) bu Venecianska rakuskomu khěžorej

we minskim měrje data a Wenedig je so pod nim zash trochu pozběhnył. W njeměnych časach zezrawi pak tež Wenedig za revoluciju a italscy zběžkarjo džeržachu město wot 22. měrca 1848 do 28. augusta 1849; zashdobhčjo Wenediga zaplaci 20,000 rakuskich wojakow ze swojim žiwjenjom. Wot toho časa pak warješke so tam pschecy za nowu revoluciju, a wo nju mějeske adwokat Manin najwjetšchu „zaslužbu.“ Tohodla widžachmy tež wyske duri teje kšěže, hđžež je wón bydlík, italske napismo na kamjentnej tafli zasadjene, kiž wo kšěžorskim knjeistwoje rjenje njeručješke. We francóžskofardiniskej wójnje z kšěžorom 1859 běške tež we Wenedigu krótki zběžk. Hagle w lěče 1866 sta so Wenedigej a Italcjanam po woli; chka Wenecianska bu k nowopjecženomu italskomu kralestwjej pschidžělena, zo by z nim swoju cžežu njesla!

Wenedig zda so, kaž by ze swojimi tórmami a palastami z morja rostł. Kšěžow a palastow, kiž na mócných kolikach a we hłubokosczi na krutyh zakładach wotpoczujaj, je tam 15,000 ze 130,000 wobhydlerjemi (z časami je jich 200,000 było). Za tši hodžiny može so wołoko města wobjěz. Znutska města je drje druhdy wuzka kamjentna schčěžka, tola pšehi so daloko njekhodži; kóždy wjetšchi wobsedžer ma swoju barku abo gondolu (čžoknik) a za druhdich su něotre sta k najimanju, taž zo njetrjebasch dołho na nju čatakč. Zo by spšehnišcho jěł, njespołoj so z jentym wjěškowarjom (gondolierom), ale žadaj dweju. Kanalow, po kotryhž so kaž po hasach jězdži, je 147; wone tworja tši wulke kupy (insule) a 114 małych, kotrejž posleniške su pschěz 378 wysoko wjelbowanyh kamjentnych mosčitow zjenocžene, taž zo móža čžokniki derje pod nimi jěz. Vaguny (t. r. bahna, nikčiny, niske džěle morja) wołoko města su 5½ mile dołhe a 2 mili schěrofe. Pschēcziwo wotewrjenomu morju je Wenedig pschěz dołhu wuzku kupu Lido, kaž tež dale wona pschěz wyske hacženja (murazzi) zakitany; posleniške su dwě mili dołhe, 20—25 kočczi schěrofe a 15 kočczi wyske ze zakóžka, a su hašo pokwósmo kočcžja wyske nad modu widžecz. K tomu pschidnu hjščže něotre nomiške hacženja. Wulke mórske kóžje maja pschistaw k połnoch pschi Lido a k połdnju pola Malamocca; maše parokóžje pschidnu po wuzkej smuzh hacž k blizkošczi srjedźneho města.

Schtož suche puče nastupa, namata so tam jene wulke torhošcžjo, la piazza di san Marco, a 40 małych. Suchich hasow je malo a wone su tež jara wuzke a zwjetšcha krótke. Torhošcžja a hasy maja z wjetšcha rjanu podkožu (plestr) z wulkich quadrow abo z asphalta.

Wjetšchi džěl města pscherežuje wulki kanal (Canal grande) kaž hłowna hasa we podobnošczi kacžanškoho S. Pschěz tónle kanal wjedžetaj dwaj wulkotnaj mostaj, bjeztymzo je druhi kanal, pschěz kotryž so k tšeczej wulkej kupje Giudecca (praj: Džudefa) jědže, jara schěrofi a tohodla žanoho mosta njedostanje. Móšt Rialto je w lětach 1588—91 z marmora na 12,000 kolach (kolikach), z jentym wobkufom 148 ft. dołhi, 43 schěrofi a 30 nad hładžinu (Wasserspiegel) twarjeny a ma dwaj rynchaj kamjentnych a z wołojom krutyh pschedamawnjow (bottega, kłamow), kotrejž móšt do tšjoch pučow rozbdžěla. Druhi wulki móšt je hagle 1854 twarjeny, a to ze železa.

(Potracžowanjo.)

3 nascheje diöcesy.

3 Budyščina. Amerikanski biskop k. Demers, wo kotrymž běšče w poslenim čjisle rycz, je potom tež w kšofstwie Marijnej Hwězdze pobyl a někotre dny pola nas na tachantstwie pschěbował. Wot nas je so wón zasy pschěz Drejbžany a Lipsk do wječornych krajow podał.

3 Budyščina. Nastawt z poslenjeju čjiskow „Zutrowna swěca“ wot k. kapłana Duczmana je z pschidatymi swjećeniskimi modlitwami hačo wosebita knižka wuschol. Płacizna je 1 nřl.

3 Budyščina. Wóndanjo dostachmy wot kapłana Storch a druhu knižku wo Philippdorffe a tamnišchich spodžiwnych podawach. W krótkim wuńdže serbski wuczah z přenjeje a druheje knižki k. Storch. Čěšski a pólski pschekožt so tež wocžatuje.

3 drejždzańskeje diöcesy.

3 Drejžžan. Towarštwu rjemjeslniskich je rjanu wulku kěžu na Reinhardstej drozy kupiko a pschěcěhnje so tam hižon 1. julija.

3 Plauen. Tež tudy je so towarštwu rjemjeslniskich začožiko. Soho přases je kapłan P. Bóžef Müller.

3 pruskeje Łužicy.

3 Kulowa. Z naschoho serbskoho ludu stej so zasy dvě knježnje do Nisy (Meiße) podalej, zo bñšchtej zastupitej do kšofstwrskoho rjadu a swoje žiwjenje Bohu a křudym wopušćenym čłowjekam woprowalej. Wonej rěfatej Madlena Mitžec z Němcow a Hana Konjehotec z Ralbic. Wobej stej horjemzatej do towarštwu swjateje Hilžbjet, kiž so tež mjenuje „towarštwu šćěrych sotrow.“ Knježny z tutoho towarštwu su tež w Drejžžanach we józefinkej wuczejni a we katholickej lěkowni, hđžež šćuleřske džězi, šyrotki a křorych wothladaja. Wulka a dživna je boža mišošć, kotraž we tym něćzišchim čjasu nuzh, horja a hubjenstwa stajnje dušče wubudži, kiž wšchitko wostajiwšchi Žezusa scěhujú a so hačo wopory za swojich czerpjach sobucžowjekow podawaju. A tajte čjiste wopory su Bohu spodobne, kaž swětej wužitne!

F. S.

3 Kulowa. We nastupanju naschoho pohrjebnišćez a je kralowšte ministerstwo we Barlinje nětk wusudžiko, zo na dlešchi čas snadž na 10 abo 15 lět, žane čěła njejmědža wjac na pohrjebnišćezu wokoło fariskeje cyrkwie pohrjebane hyc, ale zo wšchně čěła, mače kaž wulke, so křowacž dyrbja na pohrjebnišćezu pschi małej cyrkwi swjatoho křižja pschěd budhskimi wrotami. Budže tohodla tele pohrjebnišćezo z dobom powjetšchene a změja tam wot přenjejo junija wšchě čěła naschich wofadnych wotemrjetich město wotpocžinka. Hačrunej wosada so hluboko rudži, zo njejmě wjac swojich lubhych pohrjebacž we blizkosci fariskeje cyrkwie, hđžež so kemsche džerža a bože słowo so přěduje: dha je tola tele poslenje wusudženjo ministerstwa nam spodobnišče, hačž tame přenje, po kotrymž bě so za pschědrohe

pienjetj (t. r. nimalo 2000 tolerjow) kupicz dhrbjało nowe pohrjebniščjeo khetro daloko wot měštaczka a faršteje cyrkwoje, hđžež boži dom abo křapakka nješteji a hđžež pšchemowdženjo čželow wosobnje pšchi hroznyh wjedrje a puczju bė jara wobčeznje było.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Morawſka. Zańdzeny tđžeti wumrje ſławny čžělſi ſpiſowac, professor **Dr. Suſchil** w **Brünnje**, załožeř tamniſchoho towarſtwa ſſ. **Cyrilla** a **Methoda**. — **Džen 12. meje** zemrje ſwjeczach **biſkop Thhſabaert** we **Wolomucu**, 70 lět ſtary, biſkop wot lěta 1842.

Ž Barlina. Dopolđnja 7. meje wokoło 10. hđžinty zapali ſo tudy w jenej mhdlařni z roklow wuſtupjenty gaz abo plun. Tſi parſchonty buchu pſchěz to morjene a 17 bu ranjenych, wot kotrychž ſu tež hižo tſi wumrjele. Pſched wje-
čzorum pſchińdže jena ſkužowna holčyka do cyrkwoje na mejšku pobožnoſcž a ſtaji płaſajey jara rjanty rōžowy pjeńčyř na wottař. Praſchana, čžohodla płačje, wot-
mołwi wona: „Ja buch dopolđnja wot moſojo knjejštwia do tamneje mhdlařnje poſtana, hđžež je ſo dženſ te nježbožo ſtało. Na puczju džěch tu nimo cyrkwoje a pſchińdže mi myſlicžka: „Dži nuts a wuſpěwaj jandželſte powitanjo, wječzor tola křwile nimaſch, zo by na mejšku pobožnoſcž ſchła.“ Za zaſtupich a wuſpěwach jandželſte powitanjo, potom džěch ř tej mhdlařni. Hđhž ſo tej ſamej pſchibližowach, ſta ſo žałoſny praſt. Hđh budžich te jandželſte powitanjo njeſpěwaka, bych runje ř nje-
žbožu pſchichła a něř w čžělnej komorje ležaka. A zaſh płaſaſche a ſmėjeſche ſo, ř tomu prajich: „ach, ſchto budžiče moja macž prajika, hđh bych ja wumrjeła.“

Ž Barlina. Teſtament knježny **Nürnbergec**, kotraž je wot čžasa ſwojoho pſchěſtupjenja pſched 16 lětami tudy wjele jałmožny dawaka, wopſchija tute wot-
řazanja za tudomne kahołſke wuſtawy: 50,000 toleri ř załoženju kahołſchoho gymna-
ſia; 3000 toł. za ſyročjach dom; 200 toł. za dom knježnow dobroho paſtryja w **Charlottenburgu**; 200 toł. za hōjeřnju; 100 toł. za křapakku w **Moabicze**; 100 toł. za křapakku ſ. **Matija**.

Schlezyňſka. Křapakka w **Eckwertſheide**, hđžež je ſo tón hižo wopřſanty džiwo ſtał, ma we ſebi hnadne ſwjeczatko **Virgo fidelis** (ſwěrna Knježna), kotrež je tam pſched wjacž hacž ſto lětami darjene wot jenoſho zemjana z **Luzenkirch**. Hđhž bė **Luzenkirch** 12 lět ſtary był, bėſche je hafo firmowanſki dar wot biſkopa w **Raabje** (we **Wuherſkei**), pozdžičchoho kardinala **Sinzendorfa** doſtał. Wone je džělane po hnadnym ſwjeczatku ſ. **Marije**, kotrež ſo w biſkopſkei cyrkwi w **Raabje** namaka. W zańdženym lětſtotku hižo je wjele prōſtiwow we křapakch w **Eckwertſheide** wuſtřichanych było, ſchtož tamniſche wotivne abo lubjene darž dopořazuja. W lěčje 1867 ſu něřko nowu křapakku pōdla ſtareje rozpadowaceje twaricz pocželi z džěla z křapalnoho zamoženja a z džěla z dobrowōlnych pſchinoschfow.

Ž Frankfurta nad Majnom. Za tudomne miſoſežime ſotry, řiž bėchu hacž dotal we wotnajatej křěži, je ſo wofebite twarjenje kupiko, kotrež něř křōchtryſke zarjadowanjo doſtanj. — We bližim **Wotenheimje**, hđžež je 1600 kahołifow, ſpo-
čžina ſo rjana kahołſka cyrkej twaricz.

W ürt e m b e r g s k a. We hłownym mēscze Stuttgartu dyrbi so nowa ka-tholiska chrzei twaricz, kiż budze 130,000 schēsnaſow płacicz, a k tomu je hiżon 100,339 schēsnaſow namdatych.

P ó l s k a. Farar z Modliborzyc bēſche po ruſowſkej ſwētnej kaźni tſi prēdowania, kotrej chchſche martrowny tydzei dzerżecz, mēſac pryedy „naczelnikiej“ (wjedzičerzej abo wyſchſchomu zaſtojnikej) majorej Kamienskomu do Janowa k cenſurje (rozſudzenju) poſłał; ale prēdowania njeprichidżechu wróczo pſchi bliżenju bołmonoczki. Ędhyż nētł farar naczelnika w tej należnoſczi proſchēſche, doſta pſchez kozaka piſowne wuſudzenjo: „Naczelnik nima nētł khwile ruſopiſy pſchēhladač, a maja tohodla te prēdowania chle wupantych.“ Farar dyrbjeſche wēzo poſkuchacz; pſchetoż hdy by jebi zważył, ſłoweczko w chyrkwi prēdomacz, by do jaſtwa pſchichol a dale transportirowany był.

R a ſ u ſ k a. Khēżorſtvo zrawi k ſpodbizownym žujam. Khēżor je po dołhim rozmyſlenju nowe, chyrkwi njeprcheczēlſke tſi zaſonje, tał mjenowany mandželſki, ſchulſki a konfeſſionalny zaſon wobtwjerdzik. Nētko je wón jenožo poſtanca do Roma poſłał, zo by tam rozestajal, kał je dalſche wotſtorfowanie wobtwjerdenja njemōżne było. Ędhyż budze privatne wupowjedanje w Romje nimo, potom zapocznje so hałle officialne (zaſtojnſke) jednanjo bjez bamžom a khēżorom. Zo z tych nowych khēżorſkich zaſonjow ničo dobre njewoczakujemy, ſmēny hało kałholikowje prajicz. — Na dnju, na kotrymž so podpisanjo ſpomnjenych zaſonjow ſta, zemrje we Winje zapoſtanc Mühlſfeld, kotryž je te ſame pomhał pſchihotowacz.

Z W i n a. Wot nētotroho czasa pſchēbywa tudy znaty nēmoſkałholſki prēdač Jan Konge, zo by nowu woſadu założył. Mōżno, zo ze ſwojej błudnej woczby tola čzródku popadnje, dokeł tam nētko chyrkwi njeprcheczēlſki duch knježi. — Powjeda so, zo je bamžomny nuntius (poſtanc) hižo proteſt pſchēcziwo płacziwoſczi tych wuwolanych nowych zaſonjow kancelerzej Beuſtej pſchepodał.

G a l i c i ſ k a. Grihjiſkofałholſka (z Romom zjenoczena) diōceſa Chełm w Pōlſkej je nētko biſtopa doſtafa, hdyž je lēta dołho woſhroczena była. Wuzwoleny bu k. Michał Kuziemſki, tachant kapitla we Řwomje.

A h r o w a t ſ k a. We Zagrybje (Ugram) założyje so pſchez duchownych towaritwo j. Hieronyma k wudawanju knihow za kałholſki lud. Na wobkručenje wuſtawow abo ſtatutow, kotrej bēchu ſwētnej wyſchnoſczi podali, ſu dwē lēcze czafacz dyrbjeli!

T h r o l ſ k a. Mēſchēzanſka rada w Imnebrucku porokowaſche kłōſchtram, zo tał wjele pſchithadżachym khudym jeſcz dawaja a z tym prōznoſcz a proſchēſtvo podpjeraja. Duž wotpokazachu kłōſchtry na jennom dnju wſchēch khudych a poſkachu je na radnu khēžu k wobjedu. Na to pſchidže jedyn z radzičerjow do kłōſchtram a proſchēſche je z hładkej rycžu, zo bychu khudym z nowa jeſcz dawali.

Z R o m a. Młody jendželſki lord Henry Beaumont, kotrohož nan bē w lēcze 1851 wot kałholiſke chyrkwoje wotpadnył, je 23. hapryla tudy kałholſke wērywuznaczo wotpołożył. Ędhyż joho nan wotpadže, bēſche Henry hałle tſi lēta ſtary a bu tohodla proteſtantiſch woczehnjeny. Dže 25. hapryla bu wón wot kardinala Reiſača firmowany.

3 R o m a. Wjez bamžowynni zuavami (pšhez 4000 muži) je 1005 Fran-
cózow, 574 Belgicžanow (po narodnosći zvjetscha tež Francózojo), 150 z Briti-
sfeje, 110 Němcow, 12 Americžanow, 9 Stalcžanow atd. Najwyšichsi officirojo
su z Francózsfeje.

3 R o m a. Byrnje njepshecželske nowiny druhdy powjedať, zo je bamž
khorj, dha je wón tola stromy, pšchetož hewak njeby tať dołhe rycze dđeržak, kaž
skoro kóždy tjdžen w romskich nowinach steja. Wón je tež z tajseje swójbhy, zo
mózemy so hiščeže wyschščeje staroby za našchoho swjatocho wótea nadžecž. Jedyn
joho bratrow je w 85. lécze a drugi w 81., sotra pať, hrabina Benigni, je 78 lét;
joho nan zemrje w 85., joho macž w 84. a joho džěd w 97. lécze swojeje
staroby.

3 R o m a. Šdhyž běšče kardinal Reisach w měrcu 40 prjedy protestantskich
a lěťa k naščej cyrkwi wobrocžentych wojačow firmowať, wozjemi so znowa 30
protestantskich wojačow pola jenocho kapucinarja, zo chcežba wo katolskej wěrje rozwu-
čženi byčž a potom tež pšhestupicž. — Bamž je lěťarjam a wothladarjam židow-
sfeje wošady w Romje, kotřž su svojim na choleru khorjym wěrjbratram pomocni
byli, žkotu zaškuzbnu medailu spožčžk z tymle napisom : „Šchtóž wot mora za-
pšchijatym pomoc poskiczi, dostanje wot Boha swoje myto.“

3 R o m a. Kardinal Andrea je 15. meje, hdyž so zvonka města pšče-
jěžžowašče, nahle skhorjek a po domojwróčženju wječzor wumrjek. Někotre dny prjedy
běšče wón hiščeže pola bamža a dosta dowolnosčž, w lětnim čjasu w Sorrentu
pšchěbhwacž. Wón bě 1812 w Neapelu rodženy a wot 1852 kardinal.

3 R o m a. Bamž běšče po nazymskich bitwach swóž krajny hród Quirinal
haťo ščpital za rekonwalescentow (t. r. na pučžu wustrowjenja so namafachch) po-
stajit. Šdhyž wóndanjo cyle wustrowjени ščpital wopuščžěžichu, dachu so bamžej pšchěd-
stajicž, a wón powita jich z tuthymi wutrobnymi škowami : „Moje lube džěčži! Bamž
praji wam džak. Wy ščeže so wutrobiečže bili a bamžej wulke wopokazma pšchjwifnosčže
podali. Zawěrnó, kotra pšchjwifnosčž móže wjetšcha byčž dhyli ta, hdyž za pšchěčžela
swoje žiwjenjo dasch. Wy ščeže wěč prawa, prawdosčže a wěrnosčže zmužicžže zakitali.
Šdhyž k svojim swójbam so wróčžicžže, pšchjwifnosčže jim požohnowanjo naměštnika
Šhryštusowoho, kotřž wam je we chłej počnosčži swojeje wutroby dawa.“

3 R o m a. Nětko so z wěštosčžu powjeda, zo bamž lěťa na s. Pětra wozje-
wi, zo budže powšchitkowna cyrkwinška zhromadžžžna (concilium) w lécze 1869.

3 R o m a. Na žadosčž bamža dđeržža so w jendželskim duchownškim kolle-
giju wosebite modlitwy za wobrocženjo Wulkeje Britaniske k naščej cyrkwi.

3 e n d ž e l š k a. Za katolsku cyrkew we Šchottlandže, kotraž dotal pod arch-
bispom we Londonje steješče, postaji so wosebite archbispopstwo, a bispop Lynch w
Karstars so haťo tajki mjenuje, kiž dhyrbi tute wšyote dostojnstwo dostacž.

3 e n d ž e l š k a. Pod mjenom „pokladnica k zakitanju swjatocho stola“ je so w
Londonje pod pšchědšhdstwom lorda Dembinga towaršstwo založžžlo, kiž je hižo 4400 pun-
tow sterlingow nahromadžžžlo, zo bhču so z tym tšělbhy za bamžowe wóško kupiče.

3 F e r u z a l e m a. Z pomocu jakmožny, w katolskich krajach nawdateje,
su někotre cyrkwy a šchapaty w Palástinje a Šhryškej porjedžene a někotre natwa-

rijene. Franciskanojo maja dovolnosć i znomatwarjenju cyrkwoje we Rana w Galilejskej; hospic we Tiberiasu su belgišcy katolikwojo nimale dotwarili; biskop Valerga twari hodžinu wot Nazaretha cyrkwej ss. Zana a Jakuba; karmelscy mnichwojo su na tym mješće, hđžež woheń z njebjes Eliasowy wopoz zapali, Boži dom natwarili; wyšćsća z rjada žónšćich z Nazaretha je w Beirutu nowy kóšćtyr zakóžika; Alfons Ratisbonne je w běhu 10 lét na mješće, hđžež Pilatusowy hrób steješće, cyrkwej Ecce homo dokonjal.

Polnóčna Amerika. W zjenocentnyh statach je nětko 30 duchownišćich seminarow, z kotryhž je 14 theologijsćich a 16 za pschihotowace léta; w nich wučži pschěz 100 profesorow, w tnyh wyšćsćich seminarach je blizko šydom stow theologow a kandidatow.

Polnóčna Amerika. W Nowym Havenje dzeržachn psched krótkim sobustawy paulanšćohoj rjada mission, pschi kotrymž 8000 wošobow swjate sakramenty dosta; šchesczo protestantwojo buchu do katolskeje cyrkwoje pschizwaczi a něhđže 1000 wošobow wotpožoji slub, zo njebudža žane wopojace napoje (palenc atd.) wjacy wužiwacž. — We Staffordu Springsu bu nowa katolska cyrkwej poswjecžena wot biskopa Farlanda. — We Dubuque (stat Iowa) škadowachu tamnišći wosadni w cyrkwi za nuzucžepjacyh w raišćej Pruskej, pschi czimž so 70 dollarow zeidže; koncert, i tomu kóncej dawany, wunjese 150 dollarow. W tym samym mješće žyromadžichu 72 dječzi, kiž běchu přeni króč i božomu blidu byke, 66 dollarow za swjatoho wóta a pschepodachu je swojomu duchownomu i wotpožkanju. — W haprtlu wotpožka redakcija „Volkzeitung“ we Baltimore do Roma 1200 dollarow hafo pětrowy pienjež; arcibiskop w Nowym Orleansu wotpožka tam 2000 dollarow a žberki w diócefy Cincinnati wunjesechu w cyrkwojach na jutrownyh dnjach pschěz 6000 dollarow. To su wopory!

Polnóčna Amerika. Katolikwojo w Richmondu a joho wokolnosći su pocželi nomu cyrkwej twarič. Tež w Charlesu (stat Minnesota) je twar noweje cyrkwoje wobzamknjenty. — Pschi poslenim missionje w Nowym Orleansu pschěstupi 12 protestantow do katolskeje cyrkwoje. — Czjěsta wosada we Milwaukee je za swoju cyrkwej nowe zwony dostala.

Daležnosće towaršćwa.

Sobustawy na l. 1868: ff. (186. Michal Schewce z Mikocžic;) 209. zahrodnič Jurij Kral z Pěštec; 210. Marija Katic z B. Dobrowólne darž: i. knižicžisćičež Donnerhač w B. 5 nřl.

Cyrkwinski powěšćnik ze serbsćich wosadow.

Z Budyšćina. Křćčženi: G. Mikš, s. Vincenca Kreibicha z B.; G. E. Wjacław, s. Wjacława Schönfeldera z B.; M. M. Jakub, s. murjerja Michala Sorjeńka z B. — Wěrowanaj: G. B. Beckert a S. M. Amalia Messerschmiedec z B. — Žemrjetž: Jakub Zarjeń, cyhelnišći mišćtyr z Grubjelcžic, 69 l.

Cžičžczaj L. A. Donnerhač w Budyšćinje.

Katholiski Posol

Wukhadža prěnju a treću
sobotu w měsacu.

Cykolětna plaćizna na pósće
a w knižarni 15 nsl.

Churchwinski časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 12.

20. junija 1868.

Lětnik 6.

Wopytanjo Benediga.

(Stónčzenjo.)

Róždny cuznik pyta sebi najprjedy krajinu, z trachytowymi a marmorowymi quadrami pokładžene torhošće f. Marka. Wone je 540 stopow dołhe a ma na jentym kóncu 174 a na druhim 252 stopow šěrokošće. Ze tšjoch stronow wobdawaja je marmorowe palasty najwyschichich zastojnikow a na schtwórtej steji cyrkej f. Marka. Pšizizemja (parterre) tuchle palastow wobsteji z wobkufowych kšóbbow (Vogengänge, Lauben), w kotrychž je wjele kšofejownjow a pšchedawařnjow. Torhošće f. Marka je srjedžišće wšehoho žiwjenja we Benedigu. Z wječjora měsčezjenje a cuzy sem kšwataja. Z kóždeje kšofejownje stajaja blida a stólcy na torhošće won, tak zo je z nimi stónčnje chle napjelnjene; najwosobnišči wječy abo zemjan, kaž kšudy rjemjeslnik wužiwa tudy swój sorbetto (zmjerzlinu, Eis) abo granita (połojeznu zmjerzlinu). Pšhipódda pšefecžehaja wošebje cuzych wšchelacy pšchedawarjo mušchlow, parlow a šchleńčanah wěcow. Wokoło 9. hodžiny je torhošće chle počne, dokež tehdom započina so koncert wojeřskeje hudžby, kotryž do počnoch traje. Wulke kandelabry a někotre sta gazowych płomjenjow dawaja doseč swětko. Rano a dopołdnja je na torhošće mało žiwjenja. W dwěmaj popołdnju pšizilecža čžródny hołbjow sem, dokež tehdom so jim z džakownošće na kšóšty měšta zorno sypa. Powjeda so mjenujcy, zo je w spoczatku 13. lěštotka wenedigski admirál Dandolo pšchi woblehņjenju Kandije wažne pošelstwa z tuteje kupy pšchizlištnošćerške hołbjje dostač, kotrež su wjele k pšchedobycju pomhale. Z wozjewjenjom dobycža poška wón tele hołbjje do Benediga, kotrychž potomnych dotal jěž dostanu; wone hņězduja na wokolnych twarjenjach.

Na ranišćej stronje tohole torhošće steji cyrkej f. Marka (Basilica di S. Marco), w byzantinskim wachņnju w 10. lěštotku započata a w 14. z gothi-

škimi pschidawkami béle wutwarjena. Wona ma pjecz kulotwarow (Kuppeln), 500 marmorowych stołpów, rjane wjelby, wulke mozaikowe wobrazy na złotych polach ze 10. a pozdžyšće ze 17. a 18. lětstotka. Płonina wschěch tychle mozaikow znutřka a zwonka by 40,000 šchtyrřivóžňnych stopow hromadže wučžinika. Pšched cyrkwiwu steja tři wysoke cedrowe žerdže na mozažnych podstavkach z lěta 1505; na nich běchu w přjedawšich čzajach khorhomje tšjoch kralestwow Chyprus, Kambia a Morea pschicizinjene, kotrež běšće Venecianska pschedobyla. Wyšće hłownoho portala (wrotow) cyrkwiwe su šchtyři mozažne, pokšecža kochča wysoke konje Chyppa. Te same běchu romšcy kšěžorojo Gricham wzali a potom w Romje postajili; kšěžor Konstantin da je do Konstantinopla pschijnješć, z wotkělž je doge Dandolo 1204 do Benediga pschewjeze; Napoleon wza je 1797 sobu do Pariza a 1815 da je kšěžor Franc na cyrkej s. Marka stajič. Zo su w cyrkwi nutřka krajne mozaikowe a druže wubjerne wobrazy, šm hižo prajik. Cyrkej je 96 krocželi dołha a 80 šchěrofa. Pšched hłownym wotarjom stejitej dvě předařni (klěčy) z rjanoho marmora. Dolež běchmy tež na jenu njedželu we Benedigu, mějachmy pschiležnosć, tam italske přédowanjo pschěšć. Předař, jedym kanonikš, rycžesće sedžo a mějesće swoje přédowanjo pschěd sobu na pulcže. Kaž wschudžom we wulkich městach, tak tež tudy lud na Wozej službje a přédowanju tam a jem kšodžesče, njepschidže w prawym čzaju a njewučžata ani Wožu mšchu ani přédowanjo.

Njedaloko cyrkwiwe s. Marka pozběhuje so 304 stopow wysoki šchtyrřivóžňny zwonowy tórm (Campanile), wosebje stejacy, nic cyrkwi pschitwarjeny. Horžeta móžachmy derje pschewidžecž město, laguny, džěl adriatskoho morja a alpów, kaž tež hory pola Padua.

Wohladanja hódny je dale čzajnikowy tórm z kónca torhosčžza s. Marka; wón pokazuje hódžiny wot 1. do 24. Zwón, na kotryž so bje, je takřec na krywoje tórma; njebije pať jón tórmať, ale dwaj z mozaža lataj muzej.

Na mjeňšich torhosčžaju (Piazzetta), kiž z torhosčžza s. Marka k wulkomu kanalej wjedže, stejitaj dwaj stołpaj; na jnym je znamjo patrona republiki, kšchidkathy law, na druhich pať druhi patron, s. Theodor. Zenu stronu torhosčžza tworí hród dogeow (Palazzo Ducale), 230 stopow dołhi a 220 šchěroki; załoženy bu w l. 800, potom pjecz krocž zahubjeny a pschěch rjenišcho zasty natwarjeny; něčžyšči twar je ze 14. lětstotka. Dołhe kšódbny na rjaných stołpach su na dvěmaj sronomaj; w nich wotpoczjuja wojach a tež tón a druhi džělacžek abo čžolmať tam pospi. W dworje tohole hrodu su něfotre wopomniki, kaž tež na sřhodach do hornišchich jalow. Tam namafachu so něhdy wobydlenja dogeow a druhich wysokich zastojnikow republiki; nětko pať je to wschitko muzeum a galerija w dvěmaj posřhodomaj. Wobrazy pschědštajeja z džěla historiju Venecianskeje, a z džěla su to hewaf mišchrowske křuchi venecianskich wobrazarjow: Tiziana, Paolo Veronese, Tintoretto, bratrow Palma, Bordenone, Bassano a druhich. Knihownja wobšedži hjez druhim wulke bohatstwo starých wážnych rukopisow.

Z hrodu dogeow wjedže horžeta móst žaloscžow abo stonanjow (Ponte dei Sospiri) do domu něhdy strašnych a nětko wjac njewužiwanych jastwow ze tšěchu, z wołojomyhmi platami krytej, a tohodla žalostnje horchch.

Na pschistorfowachm brozy, kiž **Riva dei Schiavoni** t. j. broh Štowjanow reča, je pschihodna pschethodžowanfa. We mnohich tu so namafachy khofejownjach móžesch kóžnikow (čžokmarjow) ze wšchelafich krajow trjedhič. Na najdaljšim wufóncu je zjawna zahroda (**Giardini Pubblici**), mało wophtowana; wona nicžo wosebne nima, khiba někotre aleje akacijow a klonow.

Wopisanja hódne su dale arzenal, akademija, a wšchelafe wustawh; ale my jědzemh nimo a wobmjezujemh so na wophtanjo wažnišchich cyrkwow.

Po cyrkwi s. Marka je najwjětšča a najwosobnišča **S. Maria dei Frari**, franciskanfa cyrkej ze 14. lětstotka, bohata na wopomnikach, rězbaršich a wobrazaršich džěkach. Najšlawnišchi je wopomnik **Tiziana** (wumrjel 1516), kotrhž je jomu křezor Ferdinand (nětko w Brazh žiwh) twarič wozbamnyl w l. 1839, a kotrhž je potom hakle w l. 1852 dofonjany był. Wjecz šchtyrjomi stotkami sedži tam **Tizian**, a wołoko njoho figurh, kiž nabožnosč (wěru), twarstwo, rězbarstwo a wobrazarstwo pschedštajeja. Na scžěnje su w relieffe tši najšlawnišche wobrazy **Tiziana**: s. Marije do njebeš wzacžo (namafa so w afadamii), sfóncowanjo s. martwarja **Pětra** w lešu (namafasche so na hłownym woltarju w cyrkwi ss. Zana a Pawoła a je so wloni spaliko), a martwarstwo s. Sawrjenca (w cyrkwi jesuitow we Wenebigu). Druhi nic mjenje šlawny je tam wopomnik najwosobnišchoho rězbarja swojoho čzasa z mjenom **Canova** (zemrje 1822), po joho samšnym naczištu zhotowjenh z marmora; wón je podobny na wopomnik, kiž je **Canova** za arcwójwodfu **Christinu** w dwórškej augustinskej cyrkwi we Winje natwarik, ale tola wjele wjětšči.

Cyrkej ss. Zana a Pawoła je z 13. a z džěla z 15. lětstotka, gothišcy we tšjoch kóžach twarjena. Wona běšče pohrjebna cyrkej za dogeow a bu tudy requiem za kóždoho z nich džeržane. Duž so w njej najwjacych wopomnikow namafa, kaž tež wubjerne wobrazy. Kaž smh pišali, je so wona bohuzel wloni wupalika.

Wšhche tychle smh sebi hiščeje wobhladali cyrkej s. **Zurija**, w kotrejž je bamž **Pius VII.** w l. 1800 jenoho kardinala šwjeczič; cyrkej **S. Maria della Salute**; dale **Redemto**re (hdžej su tši **Madonn**u wot **Bellinia**), **Salvatore**, **S. Maria dei Miracoli** (zastarfa, z powhšchenym presbyteriom a dwěmaj kšćkomaj, nětko z nowa krasnje wudehjena), **S. Crisostomo** z někotrymi wustojnyimi reliefami); cyrkej jesuitow ma woltarje a scžěny z marmora, a tež teppichi psched woltarjom a zawěščki na kšćch su tak rjenje z marmora wudhpane, zo so kaž wuschite zbadža.

Zo bhčmny tež do wotewrjenoho morja pohladali, wophtachmny kupu **Lido**, dale kupu **S. Lazzaro**, $\frac{3}{4}$ hodžinje wot Wenebiga zdalenu, hdžej je armenski kšćschtyr mechtaristow ze znamjenitej orientalskej knihownju a knižničisčezěrnju, a sfóncznje do hiščeje dalischoho měšćacška **Murano**, kiž je tež tak w lagunach twarjene kaž **Wenedig**. Šdhž tam na mašym čžokmiku jědzemhny, pschidžje wětšik a woda so wšjoko žoknješče, ta zo dhrbjeshtaj wjeslowarjej wšchě moch napinacž. Na mokrym dompučžu do měšća kolebachmny so wołoko kupy, na kotrejž je pohrjebnišchčžo za **Wenedig**. Tak dopomnichmny so na smjercž, w cuzbje kaž doma čžłowjekej blizku. Nětko pač, na tele a druhe pučžowanjo myšlo a wam je pomjedajo džadujemh so tomu, kiž je naš wšchudžom hnadnje zakital, **Bohu** samomu.

Redaktor.

3 nascheje diwcesy.

3 Budyschina. Najch hnadny k. biskop je so zařdženu wutoru na schywi abo pjecz njedželi do kupjelow we Karlsbadze w Czechach podał.

3 Budyschina. Drežbžanska „Constitutionelle Zeitung“ mjejsche we swojim 110. cjisle (14. meje 1868) nastawł, we kotrymž bu na katolske hornjo-kužijske schulske wosady rubane. Tjso wuczerjo powjedaja tam, kak je so jich towaršchej, wuczerjej B. we němskej kužijskej wsh S. zesčło. Tutón běšche so lěta dołho na swoje dotalne wobhydlenjo wobčežowal a skónčnje tał daločo dotkócził, zo bu jomu, hačo druhomu wuczerjej, křeža kupjena, a za zastojnske wobhydlenjo pschihotowana a pschipokazana. Naspomnjeny wuczeř so zapjerasche, do nowoho wobhydlenja začahnyč a činjesche nowe wobčežowanja. Stónčnje sudnistwo jeho wěch ze staroho wobhydlenja mumjeta. — Na kotrej stronje je prawo było, nje-pschepytujemy tudy; to je wěc sudnistwom, do kotrychž je kóždomu puč wotewrjenty, komuž je so pschidwa stala. — Budžijske naspomnjeny nastawł tutón podawł, brynje wobskřernišcho powjedal, a pschi tym na sudnistwo a na schulsku wosadu we S. trochu posnarjek, njetrjebačo so tudy wo tym dale porhčjeć. Tola, tamni tjso „katholsch“ wuczerjo pschimaja we swojim nastawku wschitke katolske schulske wokrjesy we Hornjej Łuzicy, potajkim tež nasche serbske. Najprjedy křwala woni lutherske schulske wokrjesy, mėsčecžanske a wjesne, zo so wone wo wuczerjow swěru staraja, jich spravne žadanja zwólnje dopjelnjeja a jim samowólnje mzdu pschidawaja. Na to isčěhuje skřezba na wschitke katolske hornjołužijske schulske wokrjesy, dokelž žana z nich njeje „na najnadnische mzdy“ swojich wuczerjow tež wo nowy pjenjezł powyschila. Potom nakožuja tamni tjso wuczerjo na nasch katolski lud słowa schulskoho radčicžela Kellera, „zo tutón lud wo schule*) njerodži a jej njerady wopory pschinoscha, a by, hdyž by so hodžilo, schulu hačo njetrěbny a wobčežny wustaw zahnał.“ Njewěmy, kak je so tamny nastawł naschej duchownej wyschnosceji spodobal, kotraž je zhromadna słowa tutych hanjenych wokrjesow; tež njewěmy, sčto na to nasche schulske wokrjesy praja, kotrež lěto wot lěta rjany pjenjez na schule a jeje potrebnosče wudawaja. Ale džiwno, jara džiwno so nam zda, kak čile tjso „katholsch“ wuczerjo wschitke katolske schulske wokrjesy we Hornjej Łuzicy, a z tym wschitke jich sobustawy, potajkim wschitkich katolikow we Hornjej Łuzicy hanja, z kotrychž su sami wurostli a wot kotrychž so nětko žiwja. Abo je snadž zahorjenje za katolsku cyrkej, zo woni tał na katolske schulske wosady rubaja?

H. D.

3 pruskeje Łuzicy.

3 Kulowa. Swjaty tydženi božoho cžěła wobenidze so we naschej wosadze z wulkej pobožnosceju a swjatocžnosceju. Woži dom ma pohlad rjaneje zahrody; wschě hašy městaschla su wobšadžane z brěžowymi hažkami a pošpane z kwětkami a ze wschelakim zelom; cžejne wrota su natwarjene; wěnych a pletwa cžahaju so

*) Wuczeř njeje schula!

pręki pschcz drohi. Sachturi krańje wudebjene wołtarje steja we budyštej, kamjeńskej, wojerowŝkej a zdżarowŝkej haŝy, ł popołdnijŝim bożim ŝlůzbam pał twari ŝo woŝebity wołtał na torhoŝchczju pŝchi Ğórnikec wulŝim ŝełeznym ŝchizju. Po wotdżerżanym prędowanju dopołdnja w woŝmich zjaduju ŝo ł procesŝionej męŝchnich, ŝpęwaŝŝi a hubdżerŝi kŝór, radni knjeża z palachymi ŝwęcami, 12 rjemjeŝniŝke jednoty (innunki) ze ŝwojimi kŝorhejem i faklemi, męŝchczjanŝy tŝęłch we uniformje a z tŝęłbu. Ğzi poŝleni pŝchewodżeja męŝchnika, kotrhż pod baldachinom (njebjom) kŝodżo najŝwjećziŝchi ŝakrament w rukomaj njeŝe, a hladaja na to, zo nichtó krańny, dołho wupŝchętrjenty cżah nje wobczęzuję a zo ŝo cuzy lud, kiż ŝo z njeŝkatholŝkich woŝoŝnoŝczow ł tutej ŝwjatocznoŝczi cżiŝchęzi a ju z nami rady wobęndże, pŝchiŝtojnje zadżerżi. Za męŝchnikami ŝoknuje męriach kŝchęŝczjanŝki lud, mużojo a ŝony wotdżęlene, nimale 3000 woŝobow, we najnutrniŝchej pobożnoŝczi. Woni ŝu woŝchity najkŝubŝcho pŝchęwędŝeni, zo we tym najŝwjećziŝchim ŝakramencze pod niżkej ŝchtaknoŝcju kŝłęba pŝchitomny je knjez Ğężus Kŝrŝtus z cżęłom a z krewju, kotrhż je tutu nje wobŝahnitu pótajnoŝcz zęłeny ŝchtwórtk pŝchi poŝlenjej wjećjeri nutŝŝtajęł a we ŝwojej męrnej chyrkwi zawoŝtajęł hało ŝtajne wopomnjećzo ŝwojeje njeŝkóncżneje luboŝcze ł nam cżłowjełkam a hało najkóbdŝchu chrobotu za naŝche njeŝmjerne duŝche. Połkafnu tohobla a modla ŝo ł ŝwojomu zbóżnikę, każ cżaŝto wón nimo dże we pótajnej ŝchtaknoŝczi ŝwjatoho woblatka abo z nim ŝo ŝwiate pożoħnomanjjo dawa. Pŝchęz chly tydżęł dżerża ŝo ł cżęćzi najŝwjećziŝchoho ŝakramenta boże ŝlůzbh rano, dopołdnja a popołdnju z wobkŝadom po bożim domje abo zwonka bożoho domu. Ğwjatocznoŝcz ŝo napoŝledku wobżankuje z prędowanjom a z kŝęrluŝchom **Te Deum** („tebye Woħa kŝwalimy“). Po pŝchilkadze tamuje ŝony we ŝwjatym piŝmje, kotraż ŝo kromy Ğężuŝoweje draŝty dótŝny, prajich: „Dótknu-łi ŝo jęno joħo draŝty, budu wuŝtrowjena“, dadża naŝchi woŝadni pŝchęz męŝchnika zęla a wonjace kwętki ŝo dótkać pŝchi tym ŝudobju, kotreż „monŝtranc“ t. j. poŝagował ręła a we kotrhymż wuŝtajene je boże cżęło, a wobkŝowaju je doma hało droħe wopomnjenki; njeŝkatholŝch ludżo pał wotkamaaju ŝęł huŝto wot meŝkow, kiż pŝchi wołtarjach abo we bożim domje ŝejachju, hałżki a męnja, zo tajke z bożim cżęłom ŝoħnowane hałżki a pruty we najwoŝobniŝchej męrije wużitne ŝu pŝchi wotcżęhnjenju jich dżęćzi, ŝchtoż runje zapręćz njecham. Zdhęujimy woŝchity z wutrobu: Kŝwaleny budż Ğężus Kŝrŝtus we najŝwjećziŝchim ŝakramencze toħo wołtarja wot nętki hać do węcżnoŝcze! Amen.

Z Warŝchcża. Pŝchi ludaliczenju 1867 bęŝke tudy 7669 wobhydlerjow, a bjęz nimi 286 katholifow. Wjęz tutym i njeŝju ŝobu liczeni wobhydlerjo pŝchęd-męŝtow ŝtaroho Warŝchcża a Zagorh, hđżęz je 176 katholifow, a nękóŝi ŝu w Woŝdorŝje. Za tutych katholifow bu w lęćze 1849 tudy miŝŝionŝka ŝtacija założena, a bu na próŝtwu wot woŝady tudomna wjeŝna chyrkej ł katholŝkim kęmŝcham dobrocżiwje wotŝtupjena. Ğacż dotal bęchu ŝo tudomni katholŝch najbóle kęmŝcham a ŝakramentam do Brodow (Pforŝten), dwę hđżinje wotlężachych, dżerżęli. Kęmŝche za katholŝkich wotdżerżachju ŝo nęłk iŝi króćz za lęto, hać do lęta 1857, hđżęz buchu 15 króćzne kęmŝche za lęto w katholŝkej chyrkwicęch poŝtajene, dołęł bęchu kęmŝche pŝchęc ŝnitje wopŝtane byłe. W lęćze 1851 bu tudy katholŝka wuczeńnja założena, a ze 22 ŝchulęŝkimi dżęćzimi wotewrjena. Ğich licżba je ŝo hać do lęta

1868 na 85 pschisporika. Hacı do leta 1861 bęšče wuczeńnja we wotnajatym twarjenju, ale w tutym lęće bu z pomocu katholiczko ho hrabje Brühla nad Barszczom a Brodami a njeboh kardinala Diepenbrofa z Wrótslawy tudy katholiczka wuczeńnja natwarjena. Dofelz katholicowje pschecy pschibęradu, bu na to myšlene, zo by so tudy fara zaloziła a wosebita cyrkej natwarila. Twarńiszczę, każ też pschęz 1000 tolerjow dari pomjenowany f. hrabja Brühl. A z pomocu joho swojby bu w lęće 1857 katholiczka cyrkej dotwarjena a poswjećena. Wjez dobroczerjemi mjenuja so też hrabja Spee nad Heltendorfom a kłóschtyr Marijny Doł w Hornjej Łużicy. Wosebitoho duchownoho dosta tudomna wosada haće w lęće 1866; hacy dotal bęšče tudy kaplan hrabje Brühla z Brodom wosadu cyrkwinšcy zastarał. Hrabja dari też hacy na dalšce nowomu fararjey tudy jędz a zdu, a wyšče toho swobodne bydlenjo na hrabinskim hrodze w blizkosczi cyrkwoje. Cyrkwiczka steji pódla serbiskoho kęrchowa, na kotrymž ta cyrkej steji, w kotrejž so hacy do leta 1857 katholiczke kęmsche dzeržadhu. A spodzıwnje, na tutym kęrchowje bu pschęd 600 lętami, po lęće 1200 přęnja katholiczka cyrkej po pschewinjenju pohanstwa twarjena, a też swj. Mariji, każ nętczišča, poswjećena. Wyšče toho steji w tudomnym męscze wulka cyrkej s. Mikławšča, kiz bu 1266 twarjena a nětko protestantam hačo hłowna cyrkej słuži. We lęće 1849, hdyž so tudy stacija zalozi, bęšče jenož jene katholiczke mandželstwo, te druhe bęchu męščane. Nětk je pať hižon 35 katholiczkych mandželstwom.

K.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Pruska. W Halliskim defanacze dostanu nětkotre missionske fary lęťja cyrkwoje. W Merseburgu twari so hižon krasna cyrkej. W Delitzschu je missionske twarjenjo hotowe, kiz cyrkej, faru a wuczeńnju we sebi zjenoczi. Tola je za to pschihot scjinjeny, zo mője so we pódlanškej zahrodze pozdžischo wjęťšča cyrkej natwariczi. Też bu tudy hodny z. l. wosebity wuczeń postajeny. Hacy dotal farať jobu schulu wotdzerža. We Wittenbergu, hdyž bu lutherzka węra pschęd 350 lętami založena, položa pschichodny thdžen zakkadny kamjen katholiczkej cyrkwi. We missionskim městnje Zapfendorf pola Halle je w thčle dnjach ležownoscž kupjena, a dyrbi so tam pschichodne lęto podobne missionske twarjenjo za cyrkej, faru a wuczeńnju natwariczi, każ we Delitzschu wostjeji. Nętczišche twarjenjo, kotrejž hačo cyrkej słuži, je z hliny natwarjeny konjenc, 13 kęčęzi dolhi a 6½ kęčęza ščęrofi; stwa, hdyž so schula wotdzerži, je też jara mała. Wosada liczi pschęz 300 duschow.

Z Hamburga. Każ jedyn pastor w „Neue Evangelische Zeitung“ pisče, wostanje tam nětko wjele wjac džęczi nješčęzeny chđzi hdy přjedy. Wot spocęzatka l. 1866 pľaczi mjenujey zakoi, po kotrymž maja starški thdžen po narodzenju džęščęza je na radncj kęži wozjewiczi a jomu mjeno dacž, na cžož nashwilne narodne wopismo (Interimsgeburtschein) dostanu. Wjele njerozomny ch staršich spokoji so z thmle wopisom, „dofelz dže ma džęczo nětk swoje mjeno“. Pschęz to wosta w lęće 1866 nęhdže 500 a w lęće 1867 wokoło 700 džęczi lutherzkych staršich nješčęzeny ch!

Němška. We Wormsu (w Hefsenfkej) budže 24., 25. a 26. junija swoje džeń wotkryća ze železa latoho wopomnika za **Dr. Luthera**, začozerja tak mjeno-
waneje reformacije. Tónle wulki wopomnik (Luther sam waji 52 centnarjom)
pláczi pschez 100,000 toleri a pschedstaja Luthera w tym wofomijnjenju, hdyž wón
w lécze 1521 na sejnje we Wormsu wupraji, zo na hłós katholickeje cyrkwy wjacy
njeposlucha. Na spomnjeny swjedžeń pschindže tam najskerje pruski kral a někotři
druzcy wjeřchojo.

Anhaltfka. Wamž je z pschizwolenjom tudomneje swětneje wyschnosće
biskopa we Paderbornje jako japořchtokřtoho administratora w Anhaltu pomjenowal.
Hacž dotal stejachu 2000 katholicich, kiž su we wójwodstwie Anhalt (we farach
Dessau, Zerbst, Köthen a Bernburg), pod nuncijom w Münchenje.

Hessenfka. Zo bychu katholicy w kupjelach Nauheim pschiležnosć měli,
njedželke bože služby wopytowacž, je wyschnosć postajila, zo ma so jena hižon
wjele lět próžna protestantska cyrkew k tomu naložicž, zo bychu so tam katholicke
kempje dđeržate.

Bajerska. Wóndanjo halle bu wopomnik swjatocznje wotkryty, kotryž běšče
njeboh kral Ludwik swojomu něhbuschomu wučerzej biskopej Saileraj stajicž dal.

Tyrolfka. Hdyž bě psched někotrym časom kapucinař **P. Optatus** w
Niedu w swojim přédowanju pschecziwo nowomu mandželškomu a škulškomu za-
konjej wyczał, wobiskorži joho gmejnska rada pola wotkryšneho sudnistwa. To su
mi pobožni poslucharjo! Hdy by Žezus sam w křejorštwje přédowal, pschistaja
němjski časopis „Sion“, bychu joho na rakuške sudnistwo wjedli.

Žwina. Jan Ronge je tu mało zboža měł, samo swětne nowiny jomu
praja: Hólče! ty sy pozdže pschischoł.

Morawfka. Pohrjeb wótczinca a spisowarja njeboh profesora **Dr. Su-
schila** 3. t. m. běšče jara wulkotny. Biskop sam wjedželke pschemod (kondukt) a
duchownych ze seminaristami bě pschez 200. Lud pschemodželke tež we wulkej
mnohosći a wokoło kashcža džěšče pschez 100 muzjikich z falkemi. Z Praha
běščaj kanonikaj k. Winařický a Štulc na pschemodzenjo pschischoł. W městach
Čžěfkeje a Morawfkeje bu za njeboh k. Suschila *requiem* dđeržane. — Duchowny
Heidenreich, direktor biskopskeje kencle we Wokomucu, kiž bu někotre njedžele do
jastwa wotšudžent, došelž běšče k peticijam za wobstacžo konfordata radžik, je
nětko kanonikat we Kroměřižu dostał.

Rakufka. Biskopja wozjewjeja pastyrške listy swojomu duchownistwu, kať
maja so po zběhnenju konfordata w nastupanju nowych krajnych zakonjom zadđeržecž.
Cyrkej wězo njemóže swoje kaznje tak pschemenicž, kaž by to někotrejškuli swětne
knježestwo hčyło. W nowinach změja biskopja potajkim nowu wójnu ze njepšchecze-
lemi cyrkwy.

ŽRoma. Džěl francóžtoho wójška je dotal tudy. Duž prašchěšče so
italfski minister wóndy w Parizu, kať dołho tam wone hišcže wostanje. Wot-
mokwjenjo běšče došej zjawnje tajlele: Francóžske wójško tam wostanje, kaž dołho
Italfska z Prusfkej pscheczelstwo dđerži, došelž ma Francóžska jenož pschez tele wob-
šadzenjo swěru Italfskeje zaměšcženu.

3 R o m a. Z rozpravhy wo bamžowych zouavach w 11. čísle je z přichlada-
njom wupadnyto, zo so bjez nimi pschez 2000 Šollandžanow namafa. — Na wopom-
něnškim dnju nastupjenja swojoho knještwa, 21. junija, chce swjaty wótc politiskim
jathm amnestiju (spuščenjejo schrašy) wudžělic.

3 R o m a. Měščežan Gordon z Clevelanda w amerikanskim stače Dho
je tudy do katholickeje cyrkwyje pschstupik.

Amerika. We Fort Smithu w Arfanjas je wóndanjo general Cabelé k
naschej cyrkwi pschstupik. Tndžeň přjedy bšchtaj w tym samym měsčeje wojerški
wňšchski Duval a mandželska katholicke wěrhwymuznaczo wotpožoziko.

Poľnóčna Amerika. Žalošne njezbóžo je so 11. hapryla w měsčeje
Chicago stało. Biskopka cyrkwej bě na wulkim pjatku chle z ludžimi napjelnjena,
hač w cyrkwi woľanjo „woheň“ nasta. Wšchitko czjshčežeshe so k durjam a pschi
tym žłama so džěl jenoho chora. Tši žónske buchú pschez to zarazene a něfotre druhe
czječy ranjene. — W New-Yorku bšsche tšinježelski mission, kotrnž tam schthraczo
redemtorijowje wotdžeržachu.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

3 Budyšcina. Křschčeni: Pětr Handrij, f. Jana Bränera z Makeje
Borscheje; Marija M., dž. Jana K. A. Larasa, kšěžnika z Budyšcina; Hermann F.,
f. Józefa Andersa z B. — Zemrjety: Jurij Ludwik, f. Jurija Wandh, registratora
pschi konsistoriju w B.

3 Radworja. Křschčeni: Hana, dž. Jana Almerťa ze Zdzerje; Jan Franc,
f. Pětra Krala we Kheľnje; Jurij August, f. Jurija Petmanka we Eupoj; Michal, f.
Zakuba Brycka we Radworju; Hana Madlena, dž. Ernsta Chmera we Kheľnje; Hana,
dž. Zakuba Ledžbory we Radworju; Jan August, f. Zakuba Lubka we Brěmjenju;
Haňža, dž. Mikławšcha Łufascha we Radworju; Jan August, f. Michala Handrika
we Kamjenej; Marija, dž. Zakuba Pjetascha we Měrkowje; Hana Marija, dž. Augusta
Hendricha we Kamjenej. — Zemrjeczi: Madlena, m. Jana Baruscha z Radworja,
51 l. 11 m. 8 dn.; Madlena, wudowa njeboh Mikławšcha Wowežerka z Boranec,
78 l. 9 m. 3 dn.; Johanna Sofia, wudowa njeboh Karla G. Bellmanna w Borane-
cach, 60 l. 3 m. — Wěrowani: Jan Kubasch ze Zdzerje a Marija Kšehorcka z
Brenja; Handrij Bohuwěr Šchotta z Lutowcza a Haňža Kubaněk z Boranec; Jan
Chž ze Strojšicheja a Hana Hantec z Hóska; Mikławšch Czorlich ze Zdzerje a Ma-
rija Madlena Mathesec z Měrkowa.

3 Kalbic. Křschčeni: Madlena, dž. Mikl. Koccho ze Schunowa; Marija
Madlena, dž. Józefa Libšcha z Kóžanta; Haňža, dž. Mikl. Mitascha ze Smjerdžaceje.
— Zemrjeczi: Zakub, f. Pětra Duczmana (Zarjenka) ze Smjerdžaceje, 2 m.; Michal
Kuf z Kóžanta, 65 l.; Katha, njeboh Zak. Koccho zawost. mandž. ze Schunowa,
72 l.; Jurij, f. Mich. Kóřjenka z Kosłowa, 2 l.; Jurij, f. Zakuba Marcžita (Mich-
narja) ze Schunowa, 2 m.; Jurij, f. Pětra Duczmana (Zarjenka) ze Smjerdžaceje, 2 l.
— Wěrowani: Pětr Józfa z Worklee a Madlena Wałozic (Šchotčic) z Kalbic; Mi-
kławšch Nowak z Hranicy a Marija Hanto ze Schunowa; Mikl. Šchotta z Radworja a
Madlena Bjarshec z Łazka; Mikławšch Schneider (Kšěžka) a Madlena Kaschporec
ze Schunowa; Michal Schön ze Sernjan a Hana Kšelkec ze Schunowa; Zakub Kral
(Domascha) z Kowec a Madlena Wlazec z Kalbic.

Cziščjak L. A. Donneršak w Budyšcinje.

Katolicki Posol

Wukhadza prěnu a třecu
sobotu w měsacu.

Cylołetna plaćizna na pócce
a w knihařni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towarštna S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 13.

4. julija 1868.

Lětník 6.

Swjaty Pětr w podzemskim Romje.

Pod surowym křezorom Meronom njesmědžachu so křesćenjo wjach zjawnje pozakowac a tohodla zakozowachu wošebje w Romje podzemiske městna, pozdžišcho katakomby mjenowane, w kotrychž schěrschich a wužschich drohach so k Božim službam zhromadźowachu, swojich wotemrjetych hrjebachu, martrarjow we wuznamjenje-nych rowach wustajachu a so psched surowymi pschesczěharjami khowachu. Potksecza sta lět traješce takrjec wuhnanstwo křesćanow w katakombach. Potom běchu surowi pschesczěharjo pschez džiwny czerpjenja a pschez krej martrarjow pscheminjeni; město běšce w krawnej křesćenčy wučijšcena a křesćenjo wobšadźachu šdom hórkw staroho Roma, bamž knježeske na waticanje a křezor Konstantin natwari sebi nowe hłowne město Konstantinopol.

W času pscheczahowanja ludow bu pschi stajnych wójnach wobhydlerstwo Roma jara rědko a podzemiske katakomby buchju po času pozabyte. Zenož někotre waznišce džěle wostachu we stajnym wopomnjeću, hač nowiši čas zary chke njesměrne podzemiske polo pschepytac so prócuje.

W tchle katakombach su nam wazne swědčenja za našchu swjatu chrkej zakhowane; wobrazy a podpisma na scženach, kamjentnych kašcžach a wšchelach sudobjach dopokazuja wučbny a waschnja tamnoho časa, kiž su nětko hišcže njescheměnjene w naškej katoliskej chrkwi. Tak je z tamnišchich wopomnikow tež dopokazane, zo křesćenjo s. Pětra hafo widžomnoho wjetcha chkeje chrkwe spoznawachu.

Wokoło waticanškeje hórki, hdžej hišcže džensnišči dženi row s. Pětra so namaka, zakozowachu křesćenjo we času prěnišchich pschesczěhanjow spomnjene podzemiske městna. Tule wokolnosć běchu sebi drje tohodla zhladaši, dokež tam pohani žane křezje njetwarjachu. Tudy pohrjebachu tež s. Pětra a druzi scžehowa-

częć toho samocho staji jomu wopomnik, tak zo tonle row křesćanam pschecy znatty wosta.

We wschěch katakombach je s. Pětr jara husto wotznamjenjeny a wot přenjocho lětsiotka ma joho znamijo pschecy wěstu podobnosć. Šdžezfuli pōdla wobrazu nashoho Zbōžnika, japoschtolojo stej o pschēstajeni su, ma s. Pětr čjstne šyblo abo hewał debjenstwo, kiž na joho wyschšche zastojnstwo pschēd druhimi japoschtolami pokazuje. Na wjele wobrazach pschepodawa Křhystus šceptař, znamjo knježeršjeje mochy, s. Pětrej; na druhich wudhyri s. Pětr z dostatym kijom kaž Mōjzes, wjedzjeć židowskoho luda, wodu ze skaly. Na wjacorych wobrazach je Křhystus na horje widžecj; wōni pschepodawa Pětrej zawalene wopišmo, na kotrymž steji: „Knjez dawa zakon;“ s. Pětr woznje wopišmo, kaž na druhich swjećatach klucze, k znamjenju swojeje pokornosće do sałdow swojoho pšaschca. Tak bjerjechu mjenujch naměstnikojo abo bohotojo swoju instrukciju (rozpokazanje) wot romskich křezorow; po tajkim chychšche křesćzanški wobrazar a rězbar swjatocho Pětra hało naměstnika Křhystusowoho a swjatoczne pschepodacjo knježeršjeje mochy pschēstajecj. Na zash druhich wobrazach dostawa s. Pětr wot Zbōžnika hało Eliasa wotznamjenjenoho joho pšaschca a z tym znamjo (šymbol), zo je wōn joho prawomōcnny nastupnik, naměstnik a herba. Pšchi wuczownikach na kōdzi (czoknje) wjedže s. Pětr prawidlo (Steuer); šcežor (mašt) debi khorhojca z husto pschithadžacym napisnom: „Knjez dawa zakon.“

Na tajše a podobne waschnjo dawaja wschelake napisma a znamjenja dopokazmo, zo je s. Pětr wosebite zastojnstwo pschēd druhimi mēł a hało widžomny wječy chrtwje we wschěch lětsiottach čjesčeny był, kaž to našcha swjata katholicka chrtfej wuczi.

Subosć k swjatomu wōtcej.

Ženje njeje so katholicka pschēzenosć w lubosći a wěrje tak krasnje pokazata, kaž w našchim čjasu. Wot kōnšchich wulkich swjedzenjow w Romje je wosebite podpjera na wojakach a pjenjezach za bamža wulkotna. Wutrobithy biskop z Dreleansa bēšche wloni najprēni, kotryž swōj hōs pschēcziwo hanibnosćam italskoho knježerstwa pozbēže. Wōrzh napominachu wschitcy francōžscy biskopjo k woporam, kaž tež belgischy, hollandschy, nēmschy a jendželschy. Wēriwi wschěch krajow posłuchachu na hōs swojich wyschšchich pastyrjow.

Šižo wjele lēt bēchu swēri katholicscy swjatocho wōtca z pētrowym pjenježtom podpjerali, ale lēdma bē Garibaldi swoje czrōdy wobronik, rosćesche horliwosć wēriwych. Wschaf bēšche to najmuznišche, bamžowych wojakow zdžerjeć a wjele druhich wudawkow bamžowoho knježerstwa mōžne šćinicz.

Katholicke nowiny a časopisy wozjewichu k tomu pscheproschjenja. Wone buchy křychane a zrozhmjene. Redaktor Univerka, stawny Ludwik Beuillot ma w tym wosebitu zaslužbu. Šižo 14. oktobra wotewri wōn w swojich nowinach subskripciju k lēpschomu bamžowoho wějsta prajich: Za katholicka je njemōžne, tak wulkomyšlennomu wojowanju bjez dželbracza pchihladowacj, bjeztoho zo by nadobnych zakitarjow

ſwajateje wěch nělaf njepodpjerak. Njepscheczelſte a njewěrime nowiny ſo jomu smě-
jachu mēnjo, zo wón ničžo njedostanje. A hlejceje! Rědma ſo dvě njedželi nimy-
ſchtej a zapis barow wupokazowaſche hižo 10,682 frankow. Tychžer pozdžišcho
běſche 87,256 frankow. Hač do kónca januara tutoho lěta je Univerš 851,545
frankow za ſwjatoho wótea a joho wójſko nahromadžik. Po joho pſchikladje ſkla-
dowachu tež za Garibaldi w jenyh nominach, ale doſtachu jenož 4,013 frankow!

Po Univerſu činjachu wſchě druge francóžſke nowiny. Dwoje wulle z nich
podachu toho runja wjele: „Union“ pſchěz 600,000 a „Monde“ 146,000 frankow.

Po krajinach Francóžſkeje běchu poſladnich k tomu kóncej. W Lyonje zhromadžichu
za něotre dnj pſchěz 100,000 frankow, hač do kónca koſtichoho lěta z čyła 261,212
frankow. Druge měſta z wulkimi woporami běchu: Nantes, Marſeille, Poitiers,
Besançon, Lille atd. Arcbiſkopja a biſkopja tohorunja nahladne dary doſtachu
w Lavalu 58,606 fr., w Mansu 51,601, w Blois 30,905, w Bourges 32500
atd. Z čyła je ſo wloni pſchěz 3 milijony frankow za bamža a joho wójſko we
Francóžſkej ſkladowako.

Wjez dawaczerjemi ſu wſchitke ſtawy a powołanja zaſtupjene, wot najwſchſchich
hač k najnižſchim. Bohate ſwójſtj su po wjele tyſacach dawali, k. de Luynes
500,000, k. de Pontèves 40,000 atd. Najſpodobniſche pſched Bohom pač
běchu małe dary dželačzerjow a khudych ludži, kotrej zhromadnje tež wulle ſumny
wuczinjachu. Běchu tam dželawe jónſke, kiž kóždy džeſ sous (kroſchik) wuzbhſko-
wachu a khudži čjeladnich, kiž wot ſwojeje mzdy něſchto wulutowachu, kaž tež wo-
jobne knjenje, kotrej ſwoju pſychu a debjenſtwa k woporej pſchinjeſechu. Œužowne
holcy w měſce Annech ſu ſwjatomu wóteci za zuawow 500 frankow ſkladowali.
W Genje nahromadžichu ſužownich 90 frankow. Samo džěci we woſobnych
ſwójbach wotrjefnychu ſo darow, kiž běchu za nje poſtajene a dachu pjenježy za to
do Roma poſtač. W Marſeillu pſchepoda khuda žona ſwój wopor ze ſłowami:
To je nalutowanjo moſoho čyloho žiwjenja; wona da tſi žkote a něotre tolerje,
něhđe 100 frankow, a to běſche poměrnje zawěcže wjacy, hač bychu družh bo-
hači knježa tam milion darili. Někotri Francóžojc běchu pſchi ſtónčenju ſwěto-
weje muſtajenich w Parizu za 26,000 frankow wſchělakich wěcow, kiž ſu za lazareth
trebne, kupili a je za bamžowe wójſko poſtajili. Wóiwoda ze Chevreuſe, kotrhž hač
nižki zuawa pola Mentanſh wojowaſche, je bamžej 12 kanonow ze wſchēm pſchiſkuſchachym
darik, kaž ſmſh to w ſwojim čaſu ſpomnili.

Po Francóžſkej ſkutkowaſche wosebje Belgija. Měſto Gent zhromadži za
krótki čas 264,570 frankow. Dićeſa Gent je ſo tež jara wuznamjenika; wob
lěto je wona 389,572 frankow bamžej pſchepodaka.

Hollandſka, kotraž je tač wjele wutrobithych wojaſow ſwjatomu ſtokei pſchi-
poſtača, podpjeratſche jón tež z pjenježnymi woporami. Žene nowiny „Tſh“
nahromadžichu 200,000 frankow.

Normegſka, kiž ma jenož 12,000 katholicow (tač wjele je tež naſ katholicich
Serbow) je bamžej 148 wojaſow wuhotowanſhych a wobronjenſhych podaka.

Samo Italija, kiž je wot Garibaldi a joho towaſchow tač wurubjena,
njechafſche dozady woftač. Wloni je časopis „Unità Cattolica“ wjele zhro-

madžik, z čyła pał wot lěta 1860 hižom nimale 3 milijony frankow; wězo je bjez tymile barami tež wjele wot tajkich, kiž Italczenjo njejsu, ale jenož w Italskej pschěbhwaju.

Tež w Rakuskej, hdžež so tał wjele pschecziwo bamžej a chrlwi ryczi a pišče, je towarstwo s. Michala k podpjeranju bamža a joho wojska hižo wjele dofonjało. Wschelach zemjenjo su nahladne dary woprowali. W Gražu nawbadaču w jenej chrlwi 4500 schěsnałow za bamža.

Wuherska, kotraž chce pschi křezorstwoje nětko wosebje mjenowana byč, za-
stuzi spomnjenje. Tał je na pschiklad biskop we Waradinje za 20 zuawow płaczič slubik a kapitel tam za 18 atd. W Pescheje wuczini jene skadowanjo 40,000 schěsnałow.

Wajerska wopokaza so pschi wschēm wotradszenju njepscheczelow wulkomyšlna. Princ Karl z Löwensteina pschepoda swoje slěborne drohotnosće w płaczižnje 8000 schěsnałow k wuzitej bamžowoho wojska.

We Schwajcarskej su wschelake němiske a francóžske nowiny 35,299 frankow nawdali.

Kaž spomnjene kraje, tał su tež wschē druhe: Španiska, Šendzelska, Triska, Amerika atd. swoju lubosć swjatomu wóteč w skutku wobswědźite. Wschitke wopory njejsu ani zjawnje wopominane.

Kał hnujace wopokazma lubosće běchu a su zhromadžižny katholicow, hdžež so woni za prawo s. wótea wuprajichu! Tał zeńdžechu so w lětuskej zymje na zhromadžižnu na hrodže Molsbergu pola Rajna 4000 burow po pscheproschenju hrabjow z Walderdorfa; dvě hodžinje stejachu woni w sněžy wonka, poskuchachu na horliwne rycze wo naležnosćach swjatoho wótea a pschinjelechu jomu hrimotacu skawu. Wjele městow je potom tajke zhromadžižny dšeržalo a adreshy z tysacami podpismow buchu do Roma póskane. Zwjesełace běchu tež rycze na zhromadžižnych študentow w Němiskej a druhich krajach.

A hiščeje wjac! Tysach mlódzencow wopuschězichu nana a macz, bratrow a sotry, swój statok a kraj, zo bychu do služby Piusa IX. zastupili. Tohorunja khwatachu knježny hafo milosćiwne sotry na italske bitwiščeza a do lazaretow za bamžowe wojsko. Mlódzencjo a tež mužjo pschikhadžeja samo z Azije, Afriki, Ameriki a oceanškich kupow. Z Indiskeje je princ Rosamty pschishok; mlódzenc z Oceanije, přjedy džiwoc (dživi), je podmysłt pola zuawow. Potajkim hodža so na Rom nakožič skłona Isaiasa (60, 4—6): „Knjezowa krajnosć zeńdže nad tobu. Po-
zběhń swojej woczi a hlej, wschitcy su so zhromadžili a pschindu k tebi; twoji synowje pschikhadžeju z daloka a twoje džowki zběhaju so na wschitich stronach. Potom budžech widžec poknotu a twoja wutroba budže so džiwac a zadowac, — hlej woni pschikhadžeju a wopomjeduja křwalbu toho Knjeza.“

3 nascheje dišcesy.

3 Budyšcina. Tudy je knižka wuschla, kotraž drje bjez naschimi Ser-
bami wjele pscheczelow nadeńdže. Wona rěka: „Šnadowny wopyt swjateje Marije

we Philippsdorffe. „Episkop F. R.“ Podawel spodbítného wustronjenja Mablentý Rabec je w njej wobšěrnje wopisany, kaž tež dwělětna stawizna tamnoho hradnoho města. Wuskřšćenija próstwom wšchelakich křotych z lěta 1866 a 1867 su toho- runja derje podate. Pšchidawel knížki wopšchija „powitanja a čješćenja najzbožniščeje knježny Marije“ t. r. wšchelake modlitwy a pobožnosće. Poručamy tónle spis katolskim Serbam a pšchispominamy, zo je tšeczina z dobytka za cyrkwiczku we Philippsdorffe postajena.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Schlezyńska. Wjelezaslužbny kanonikus senior Dr. Sauer, biskopski official a rektor duchownstoho seminara we Wrótiskawje je 24. junija zemrjel. — Na ff. Pětra a Pawoła dzeržesche nowoswjeczeny duchowny t. hrabja Bernhard Stolberg z Weidenhosa we Wrótiskawje přenju Božu mšchu. Wón běšče w Innsbrucku wuščtadowač. — Kardinal-arcbisop wječich Schwarzenberg z Prahi běšče zańdženy měšac w schlezynskim dźele swojeje diocesy t. r. we hrabjowstwie Glatz. — Jesuitowje dzerža we wšchelakich krajinach Schlezynskeje misijonj.

Němska. W swjatkownym tydženju wotdzerža zjenoczenstwo wšchěch „swobodnych murjerjow“ swój lětny swjedžen we Hagenje (we Westfaliskej). Wšchě europste a tež mnohe pšchezmořske kraje běchu pšchez wotposlaných zastupjene.

Z A c h e n a. Smujace wuznačo čzinjesche tudy jedyn horlity misijonski předač. Běšče to pšchi tak mjenowanym wotprošchowanju na kóncu misijona. Zo by wšchitich poslucharjow z nadziju a doměru napjelnič, powjedasche předač: „Pšched někotrymi lětami ležesche jena macz na smjertnym ložu. Džěczi stejachu lubošćiwje a sobuzelnje wofočo njeje. Zenož jedyn syn pobrachowasche. Wón sedžesche w jastwje, na piecž lět wotšudženy dla swojeje zkočesje, kotraž běšče tež lubošćiwu maczeršku wutrobu zlamadž pomhala. Wón dyrbjesche tež t jeje smjertnomu ložu pšchinič. Pola kommandanta twjerdžizny bu dowolnosč t tomu wuproschena; njezbožowny syn bu ze zwjazanyh maj rukomaj a pod wojeřskej eskortu t maczeri domjedženy. Ale jeje móč běšče so hižo minhla; jeje hort njemóžesche žane napominanske słowo wjach wuprajicž, jenož jeje mřejace wóčžo móžesche do wutrobhy zabłudženoho swěćizicž. A hlej! tón króč trjehi wone zawěrnje. Macz zemrje, a po wróčenju do jastwa čzinje so znutskownje pšcheměnjeny a wobrocženy na kolena, płača a prosh, hacž čzeža joho wutrobhy pšchez pokutu njeje wotewzata. Ale dobry pastyrč čzinjesche hiščeje wjach. Po wotbytej schtrafje mějesche želnosćiwych hrěšnik tež te zbožo, zo bu wot pastyrja wšchěch pastyrjow do mnohosće joho duchownych pšchwizaty. A lubowani we tym knjezu — tónle syn běch ja! Duž měječe doměru: Snydom wotewri so tabernakel Najswjecizichoho. Na kolenach pšched nim proščesje, płačajesje, wujednajesje so!“

Z W o r m s a. Na wotkryčo Lutherowoho wopomnika běšče tam na 10,000 lubzi pšchischo. Zara wjele bjez nimi je drje tajkich bylo, kiž su wot Lutheroweje wěry so na wšchelake stronh daloko rozesšli a jenož w protosće pšhecizno katolskej

cyrkwi pschzejeni. Někotři protestantscy mjerchowje wobdžělchu so na swjedzenju. Ze Saksteje běšče tam t. minister kultura a zjawneho wučženstwa.

Něm s ka. Swjedžen Božoho Čžěka je so lětsa wšchudžom z wulkej swjatocz-
nosćju swjećik samo srjedž protestantskoho wobdžělstwa. Tak běšče w Spandawje
pola Warlina wulki procession. We Frankfurče, hdžej je 17,000 katolikow hjez
90,000 wobdžerjemi, bu procession pschewodžany mot wotdželenja pruskoho wójfka
pod wjedženjom wysokeho officira. Tak běšče tež we Wrótskawju, hdžej je mjetscha
pokojca protestantom, w Erfurče, Saarbrücken, kaž we Kölnje, Düsseldorfje, Ko-
blenzu, Mainz u a druhich městach, hdžej je mjele protestantom.

Ž Mnichowa. Zaposchtolski nuntius tudh woźjewja, zo je jomu jedyn
železnicař (Bahnwärter) 1000 schěšnakow za swjatocho wótea wotebal.

Čžěska. Štydomdšesaty džen narodženja biskopa Širjisa we Budžejowicach
bu jara swjatocznje swjećeny. Wón je mot swojich pobbathch jara lubowany.

Ž Praha. Čžasopis „Blahověst“ woźjewja z wosady „Nowa Praha“ we
stacze Minnesota w Americh, zo je tam nětko na jich próstwu čžěski duchowny
pschischof, t. Honorat Powolný, franciskan z Morawy. — We wóndh wotdžer-
žanej hłownej zhromadžiznje towarštwu t dotwarjenju biskopšće cyrkwyje rozpraji
pokadnik, zo je wob lěto 85,460 schěšnakow dothodow (hjez druhim je swjećach
biskop Krejčl 5000 schěšnakow daril), a 46,273 schěšnakow pať mudanow bylo.
Čžěske zemjanstwo so pschi tnyle towarštwje horlinje wobdžela, runje kaž duchownstwo.
Pschedshda je hrabja Chotel. W Prahy budže tež lětsa swjedžen ff. Cyrilla a
Methoda 6. julija wosebje w cyrkwi tejule swjateju wobenženy.

Ž Wina. Zaúdnjeny štwórtk je wosebith kurir z protestom mot kanclerja
Beusta w mjenje hevat katolskoho kžěžorskoho knježerstwa pschecizmo bamžowej allo-
kuciji do Roma jěť.

Ž Wina. Procession na Bože Čžěho njezwěri sebi lětsa na torhosčezo s.
Schčžepana, kaž hevat, ale mjedžesče so jenož po cyrkwi. Boja so tamnišcht ka-
tholsch snadž židow?

Moraw s ka. Na swjedžen do njebješ wzacza s. Marije budže arcibiskop z
Wokomuca drohotny nomh wotkar we Welehradže swjećicz, kotryž je wón sam
twarič dak. Swjećenjo wotkarja je so tohodla wotstorkowalo do lětušchoho lěta,
doteč je runje 1000 lět, zo bu s. Method za biskopa powhšcheny. Lětsa so na
Welehrad zash mjele processionow hotuje.

Rakuska. Na pastyrške listy biskopow wotmofwejeja wšchelake nowiny hjo
jara kručje a njepschistojnje. We Winje a druhich mjetschich městach budža ludowe
zhromadžizny powołane mot njepschecjelow cyrkwyje, kotrymž so zadžerženjo biskopow
njelubi a kotrychž allokucija swjatocho wótea žakojnje mjerza.

Ze Salzburga. Tudh su so někotři abtojo rjada s. Benedikta z kžěžor-
stwa a ze Schwajcarskeje 16. junija zhromadžili, zo bychu muradžowali, kať hčebža
w nastupanju pschichodnoho koncila w Romje swoje naležnosće zastupowac. Bamž
je jim telegrafisch swoje spodobanjo a žohnowanjo wuprajil. Najskerje změja tež
druhe kšchtyrše rjady tajke muradžowanja.

Schwajcarska. Nomh pošlanc swjatocho wótea monsignore Agnozzi je

sebi město Luzern za sbydlo wuzwolil, kaž jeho prjedownicy w tymle zastojnstwje. Knježerstwo zhromadnje schwajcarskeje republiki je pač w Bernje. Póskanc změje nětko wosebje dla cyrkwinskoho zřadowanja kantona Tessin z knježerstwom jednac.

Italska. We wjele městach králestwa su zastojnicy procession z Božim Czěkom zakazali, kajšiz tola samo w Konstantinoplu so dowoli. We Benedigu zadžewachu procession na torhoszczu s. Marka někotři njeměrnicy z pučami. — We Florenzu su tež spodbizni swjeczi. Srijedu 10. junija wozjewi pschedsyda na sejumje w komorje zapóskancow, zo budže pschichodne posedzenjo pjatk. Na to sta so tajfele rozruchowanjo. Zapóskanc San Donato praji: K čomu ma so posedzenjo do pjatka wotstorcizic? Njeh je jutse! P. Crotti: Ale jutse je swjedzen Božoho Czěka (zapóskancy so pschi tym smějachu). Duž pschistaji wón: Njeje tu niczo k směcham; smy katholiccy a komora njemóže na tajkim dnju posedzenjo měcz. Hós na lěwicy so wupraji: A tola, tola! Što je komorje wo swjedzen Božoho Czěka czimic? P. Crotti: Njejsmy-li wjacj katholiccy, czim hórje; ja nje-pschindu do posedzenja (zasy směch a kšiczenjo). Pschedsyda: Woprascham so komory. Za pač wobzamknj, zo dyrbi posedzenjo bjež. Z tajkich podawkow so najlěpje widzi, kač z nabožniškej swobodu steji we swobodnej Italskej.

3 Roma. W meji mějesche tudj deputacija tyrolskich burow pod wjedzenjom duchownoho audiencu pola swjatoho wóta. Zedyn z burow postrowi bamža z wutrobnyimi słowami a pschepoda jomu w mjenje deputacije 50,000 frankow pětrowoho pjenježa w rjanyh sudobju. Bamž džakowasche so hnuty a chwalesche jich katholicsku swěru a lubosč k japoschtolškomu stołej. Wón wupraji tež, zo so jomu jich narodna drašta jara spodoba. Škóncznje da kóždomu slebornu medaillu a wudželi jim požohnowanjo. — Swjaty wótc je jesuitu Secchi, direktora romskeje hwězdarnje do Indijskeje póskak k wobkedžbowanju škóncznoho začmicza, kotrež budže tam 18. augusta widžecz.

3 Roma. Procession na Bože Czěko je so kaž hewak swjatocznje džezak. Swjaty wótc je woczafowanu amnejitju 21. junija wudželik.

3 Roma. W allokuciji 22. junija je swjaty wótc so zjawnje wuprajil pscheczivo zběhnjenju konfordata a pscheczivo nowym zakonjam w rakuskim kšěžorstwje. Wjez druhim praji wón kardinalam: „Wy widzicze, čzeszczowni bratšja, kač začisnjenja a zatamanja hódne tamne wot rakuskeho knježerstwa wudate zakonje su, kotrež wuczbu katholicseje cyrkwy, jeje čzeszczowne prawa, jeje nahladnosč a bójšje zarjadowanjo, kaž tež móce našchoho a tohole japoschtolškeho stoła, našche wuczimjenja z kšěžorom, haj naturške prawo same nanajbóle ranja. Wjedzeni wot starosče za wschitke cyrkwy, kotrež je knjez Křhystus nam pschepodač, pozběhnjenty dha japoschtolški hós w tutej waschej zhromadžiznje a po našchej japoschtolškej nahladnosčzi začisjujenty a tamamj spomnjene zakonje, a w zhromadnym a jenotliwym wschitko, šchož je we nich a druhdže pscheczivo prawam cyrkwy wot kšěžorškeho knježerstwa abo wot poddathj wschinoszczow so porucziko, czimiko abo hdžěžkuli rozpořazalo; po tej samej nahladnosčzi wuprajamy tute zakonje ze wschěmi wunosščami hačo nje-placjace. Dawacjerjow thčle zakonjow pač, kotšiz so katholicowje mjenuja, a wschitcy, kotšiz tele zakonje namjetowachu, wuradžichu, wobzamknichu a wuwjedzechu, napomi-

namy, zo bychu na cenzury a cyrkwinſke ſchtrafy kedźbowali, kotrež po japoſchtolſkich muſtawach a po dekretach cyrkwinſkich zhromadźiznow tajcy ipſo facto (bjez woſebitoho muſudźjenja) na ſo pſchinjeſu, kotkiž prawa cyrkwoje ranja.“ Skónčnje ſhwali bamž rafuſkich biſtopow, kiž ſu wěc cyrkwoje zmužicze zaſitali.

Z R o m a. Bamžowe zjawne piſmo (bulla), kotrež powoſchitkomnu cyrkwinſtu zhromadźiznu (koncil) na 8. decembra pſchichodnoho lěta do watifanſkoho palasta pſcheproſchuje, bu na ſſ. Pětra a Pawoła wozejwjene. Swětné knježeſtwa ſu napominane, biſtopam a duchownym pſchikhad na koncil na kóžde waſchnjo woložicž. Pſchedmjet jednanjow na koncilu budže čziſtoſč wěry a wobkrućenjo cyrkwinſkich zakonjow atd. Bamž poſazuje na potrebnosč, zo by ſo swětna móc bamžowſtwa, ſwjatoſč mandźeſtwa a ſchepcjanſke woczehnjenjo dźečzi kručze dźeržało a wobžaruje, zo chcedža njepſcheczelejo tele zaſady powalić.

R u ſ o w ſ k a. W jenym litwjanſtim měſtačku běſhe knježeſtwo tamniſchu katoľſku cyrkej z mocu do ruſowſkeje pſcheměniło, hačrunje tam a w woľnoſčzi ſchiſmatikojo njeſu a hačrunje wobydlerjo ſlubichu, zo chcedža za ſwoje pjenjež nowu ruſowſku cyrkej twarić. Hačo wotmoħwjeno na to bu 60 drubich katoľſkich cyrkwojow we Litwjanſkej zawrjenych. — W ſwojim čzaſu ſmħ powjedali, zo dyrbja na poručnosč knježeſtwa w běhu dweju lět wſchitke zemjanſke kubka w nawječornych krajach Ruſowſkeje (hdžež je lud ruſowſki abo litwjanſki) wot póľſkich katoľſkich zemjanow ſchiſmatikam abo proteſtantam pſchedate być. Tale poručnosč je nětk nimale wuwjedžena. Wuľki dźel tħchle kubkow ſo ruſowſcy wojeſćcy wħſchcy a woſobni zaſtojnicy doſtali.

Naležnosće towarſtwa.

Sobuſtawy na l. 1868: 211. Michal Bjeďriħ ze Šchunowa; 212. Michal Gaſcha z Katarjec; 213. Jurij Grólmus z Kadworja; 214. Madlena Čzemjeric z Kadworja; 215. Pětr Kral z Břenja; 216. Wóřſchla Hermannowa z Kadworja; 217. Jaſub Kral ze Maſſec; 218. J. Čjornał z Trupina; 219. Jaſub Wjeńk, muler z Róžanta.

Na lěto 1867 dopřačichu: 328. J. G. z R.; 329. M. B. z R.

Debrowólne dary: Michal Bjeďriħ ze Šchunowa 5 nſl.; J. H. z R. 5 nſl.; P. K. z R. 5 nſl.

Smilne dary k dalewobſtaranju: z Róžanta 3 toľ. za towarſtwo dźečziſtwa Žejuſowoho, 1 toľ. za ſwjatoho wótea.

Cyrkwinſki powěſtnik ze ſerbfkich woſadow.

Z Budyſhina. Kſchčzeni: Mathilda Hedwig, dź. Franca Adoľfa Šchla-berga, wħſchſchoho leutnanta a adjuſtanta w B.; Pětr Pawoľ, ſ. Michala Čjecha, murjerja w B.; Karl G., ſ. E. W. Pěhle, piwarca we Wniſchoncuc; Hana Madlena, dź. A. Zwiablera w B. — Wěrowanaſ: Jaſub Kuba z B. a Marija zbudowjena Wamrikowa z Korzymja. — Zemrjeczi: Madlena Hermannowa, kħžerka w B., 66 lět; Jan Tr. Gróš z B., 42 l.; Michal Čjech z B., 67 l.

Čjiwčezak K. A. Donnerħaf w Budyſhinje.

Katholfski Posol

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósće
a w kniharňi 15 nsl.

Chyrkwinski časopis,

wudawaný wot towarštwja S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 14.

18. julija 1868.

Lětnik 6.

Ke čomu trjeba bamž wojsko?

W jentym přjedawšich nastawkow smy widželi, kaš su bamžowje tamne kraje dostali, kiž chyrwiny stat rěka. Pšchi wschittich njespšeczeljskich nadpadach wobkhowachu woni tele swoje wobsedźenstwo paš ze swojimi sředkami paš pšchez zjenočzenjo ze swojimi susobami; druhdy dostachu tež pomoc wot katholfskich wulkomocow, wosebje wot Rakuskeje a Francózijskeje. Tak mohło a dyrbało tam tež w pšchichodnosceji wostacž, kaž je pšchez tysac lět šchło, hdy bychu nic jenož ludy ale wosebje tež wječchojo tu samu žiwu wěrnu wobkhowali, kaškuž jich přjedownicy mējachu. Ale to je wot džewjeć lět sem chyle hinaš. W lěcže 1859 mjenujey bu Rakuska pšchez swoju njezbožownu wojnu w Italskej z tuteho kraja wot Francózow won činišnja, a 1860 a 1861 wurubi kral Wiktor Emanuel (dofelž Rakuska ničžo k tomu prajicž njesmědžeske a šhěžor Napoleon do toho zwoli) wschittich italskich wječchow a wza tež bamžej pšchez. dwě tjećzinje chyrwinoho siata. Rady by wón tehdom bamžej wschittón kraj a tež měšto Rom wzał byš, hdy by to Napoleon pšchidaš; ale tón njeba šo tak stacž, drje nic z pšcheczelsstwa napscheczšo bamžej, ale dofelž šo bojeshke Francózow rozhněwacž, kotšiz žwjetscha kručže pšchi bamžu steja a z džěla tež Italsku njerady na moch pšchiběracž widžachu. Francózojo džeržachu tohodla (a dyrbjeli tež pšchichodnje tak čžinicž) měšto Rom wobšadžene, zo by šo Napoleon ze swojim ludom hašo jenicžki zakitaš bamža a chleje chyrwje wopofazaš. Ale dwojomyslny a falschny kaž pšchecy wobzantny wón z Italskej, kotraž na wobšadženo Roma pšchez Francózow pšchod chleji Europu stajnje štoržeske, tak mjenowanu sep-tembrowu konwenciju. W tej samej wupraji wón swoju dowěru, zo Italska sama měr a porjad zdžerži a chyrwiny siat z Romom zakitowacž budže, čžohož dla chce wón na wobčezowanjo Italskeje Francózow domoj powołač. Čžohož šo wschitcy katholikowje dawno bojachu, šta šo nětko. Dofelž běške Napoleon přjedy šwjatocžnje

wuprajil, zo „dokonjane stutki“ (fait accompli) hako tajte pschipoznaje, khwatajsche Garibaldi w pschezjenosczi a z pomocu italskeho knjezestwa dobycjo Roma hako dokonjany stutk pschihotowacz, kotryž by potom Napoleon pschipoznacz dyrbjak. Wo tymle wojowanju Garibaldi a jeho rubježnych cžródow pschecziwo bamzej w poslenjej nazymje smy skycheli; zo pač pschi tym Rom dobhyt njebu a zo bu Garibaldi žakosnje zbity, to bęšče stutk — bamžowoho wójška.

Dokelž so bamž po wotcžehnjenju Francózow z Roma 1864 wot cžłowjeczjeje pomocy wopušczeny widzesche, hromadzesche wón k samjnomu wobaranju male ale zmužite wójško wofolo sebje a wobstara, podpjerany z pschinosčkami katolikow cžłoho swęta, wschitto k wobaranjskej wójnje potrebnje. Njepšheczelejo so k tomu smęjachu a mjenowachu wobronjowanjo hižo poslenje žiwjeńske znamjo bamžowstwa. Bamž pač njeda pschez wschitto to zamólicz, ale dowęrsjesche so Bohu a jeho dowęra njebu zebana. Bamzej, jeho rozhladnosczzi a wobronjenju ma so katoliski swęt dżakowacz, zo bu Rom psched dobyczom a wurubjenjom wschittoho, sčtož je tam k wužitkej cyrkwyje zažojene, pschez Garibaldiowe cžródny pschelutowany a zo bu zbytk cyrkwinoho stata zdžeržany. Sčto by Rom a cyrkwiny stat nětko byt, hdy budžische bamž na wobaranjo, kiž so njemóžne zdasche, myslisz njedak a so njewobronit?! Tola bamž Pius IX. je z tym nic jenož Rom a cyrkwiny stat zdžeržak, ale je tež wulke duchowne dobycjo dobhyt; wón je zmužitoscž a dowęru wschitkich katolikow pschez to wubudžit, zo spravna węc tola stónčnje dobudže; wón je pschez to swojich njepšheczelow w Italskej nastróžak. Francóžistu k spodžiwanju pschiwjedk, katolikow wschęch krajow k nowym woporam a k waznomu wobaranju romjskeje cyrkwyje zahorik; wón je nahladnosczž romjskeho stola z nowa wobkrućik a powyhšik. A pschi wschim tym su tola hiščeje samo katolikowje, kotřiz to, sčtož je cyrkwi wužitne, lępje wjedžecž męnja, dhyli Khrystusowj namęstnik; su katolikowje, kotřiz wobkrućeja, zo bamž wójško njetrjeba a zo njedyrbi so z brónju wobaracz, dokelž je wyschšchi męschnik cyrkwyje Khrystusa, wjęčha męra atd. Tajcy katolikowje wustajaja swojomu rozomej a tež swojej katoliskej wutrobje tajte wobšiwędezenjo, zo žanoho wotmoškwenja njezaskušaja; ale zo njebhychu derjezmysleni pschez nich zamjedženi byli, njedch so jim kručže wotmoškwi na prafšerjo: K cžomu trjeba bamž wójško?

Smjathy wótc trjeba wójško:

1) k žakitanju sebje samoho a swojich swęrnnych. Pschi poslenich napadach na Rom je so žjawnje pokazalo, zo bęšče nic jenož knjejsstwo a wobšedženstwo swjatoho wóta, ale tež swobodnosczž a węstoscž jeho parschony a žiwjenjo najzaskušbnichich skuzownikow cyrkwyje wobhrožene. To wobšiwędczeja podawki, kiž so w Romje wot 22. na 23. oktobra zańdženoho lęta stachu a kotrež tudy z krótka po powjescžach swędkow z nowa powjedamy. Garibaldiowe cžródny bęchu hižo w blizkosczi Roma, bamžowi wojacy pač z wumzacžom snadnje wobšadki bęchu po kraju rozpjeršeni a chychu so halle w Romje žjenocžicž. Teke wofomikšnenjo bęšče žhladane k wudyrjenju dawno pschihotowanoho zbęška. Wščelata brón bęšče potajnje do Roma pschinjesena, wjele bombow nakopjenych a mnohosczž kęžow podrhta, zo móšli je do powętra tšiclicž. Wjele zbęžkarjow bę so pschemoblekanych do Roma

pschłowacziło, druzh buchu w Romje samym z pieniezami za zběžkatku węc dobhczł. Też bęchu gazowe roły ł zatykanju pschihotowane, zo by w tamnej nocy męsto częmnne wofatało; tohorunja bęchu telegrafy na wschitke strony sfóncowane, zo njeby nichtó powjeszcz dostał, doniż by męsto wot zběžkarjow wobladzene njebyło. Wjeczor 22. oktobra męjesche kapitol (hórka w Romje) dobyty a potom z tamnišchim wulkim zwonom zwonjene bhcz. Na tele znamjo chychu Garibaldiowe czródby ze wschitkich stronow do męsta zaczahnyč, w męsčje sšhowani zběžkarjo pał z potajnosčje wustupicz, a zhromadnje myslachu najprjedy palast policije a watikanski hród pschimacz a pschedobhcz. Pschi jennym zajatym wschku italskeje armeje namafachu plan z wjele częrwjenymi a czornymi dypkami; přenišche woznamjenjachu kšęže, w kotrychž dyrbjesche rubjene a mordowane bhcz, poslenišche pał, hđžež dyrbjesche so minirowacz. Na 9000 człowjekam, mjez nimi tež kardinalam, bęšche smjercz pschisudžena. W Romje bęchu hižo žerdže pschihotowane, za kotrychž dyrbjachu šlowy zamordowanych po męsčje noschene bhcz. Garibaldiowi bęchu swojeje węc tak węščzi, zo jedyn Zensdželczan w jich czródbje wupraji, zo chce ł katoliškej wěrje pschestwiccz, jelizo Rom tón krócz njepanje. Tola Woža přědkwidžimošč kędžbowasche nad męstom a nad widžownym wječhom chyrwoje a škazh djabokške wotmyšljenja. Šchtó njepóznaje z toho, zo swobodnoscz ł žiwjenjo swjatocho wótca a najiwěrnišchich škužownikow chyrwoje na hraczkach stejėsche? A jeli by so Garibaldiěj hdy radžiko Rom wobladžicz, by so wón węsčje surowje wjeczil (rachu bral) za kónišche njeczbožowne nadpadowanjo! W teje straschnosčzi pał namafaja so Rom, swjaty wótca a joho najiwěrnišchi. Smęny so potajkim hiščeje praschecz: A czomu trjeba bamž wóštko? Njedyrbjeli so sferje praschecz, czohodla njetworja katolikowje dosahacu armeju ł zakitanju Roma a swjatocho wótca?

2) Bamž trjeba wóštko, zo by swjatnich w Romje psched wonjecšesčez njom a wurubjenjom zakital. Šdž Garibaldi bamža Lucifera a katoliku chyrwej wufad człowjestwa mjenuje, dohlada so kóždy, zo wón njewojuje jenicčeh pscheczivo bamžowomu swętnomu knješiwu, ale pscheczivo katoliškej chyrwi. Zocho mšlam a šlowam wotpowjeduja tež šutki joho czródbow. Wjele tych samych je tak njehańbitych, zo so njehodža powjedacz. To hiščeje nije najhóršche, zo w chyrwjach wschitko sfóncuja, do tabernaklow tšęleja a swjate hostije z nohomaj teptaja, męšchnisše drańny roztorhuja a częrwjene fruchi z nich jebi hačo rubišchka wokolo šchije wjazaja. Štadko džiwich swini njemohło w pschnej zahrodže tajke zapuščenjo dokonjecz, kajšez bhchu tele ludžiška pschihotowali, hdy bhchu do Roma pschiczahnyli. Częła swjateju japošhtołow Pętra a Pawoła a wjele druhich swjathch, haj swjaty kšichž, hlebija, pótny rub, hóžbž z kšichža Šhrystusowoho a druzi swjate węc, hđže bhchu wone pschisčše? A tola so hiščeje praschėja: A czomu trjeba bamž wóštko?

3) Wón je trjeba, zo by nahladnoscz a swobodnoscz japošhtołškocho štoła zakital. Pschisłusčne je, zo by bamž, kotryž ma swętnych wječchow a ludy na jich winowatosčje dopominacz, swoje męsto zastal hjez džiwanja na parschonu; zdozne je, zo by wón žanoho wječcha poddan njebył. Tohodla je Woža přědkwidžimošč tak wjedła, zo bamžowje w bęhu lęstotkow na najšprawnišche waschńjo kraj a z tym njewotwišnoscz swętnoho wječcha dostachu. Zjawnje Wóh sam zjenoczłi w bamžowštwje duchownu a swętnu móč ł znamjenju, zo matej wobę zjenoczenej jomu

služić; „shtož je Bóh zjenocžik, njedyrbi čłowjeť rózno dželić,“ praji Bože stowo. Italiski kral Wiktor Emanuel je hižo kardinalow w swojim kraju, kotřiz so jomu njespodobachu, do jaftwa čiznyh, shto móže nam městojeć dać, zo by tež z bamžom tak njesčeznik, hdy by tón jeho žadanja dopjelnicž njechať a njemohť — hdy by njenujch bamž wjach samoštatny njebhť, ale kralowy poddan? Čzesčzelafomnosć to nije, kiž Piušej IX. swětno knjejsiwo z brónju zakitać kaza, ale swobodnosć japoschtolfskoho stoła. Derjehicžo katholickeje cyrkwy pschinuzowa jomu tele wotmyslenjo, a hdyž je katholicki swět te same wotmyslenjo zapchijať a je wuwjesć chce, budže cyrkej swobodnišča a njewotwisnišča dhžli hdy prjedy; pschetož wona njezměje so pschichodnje žanomu jednotliwomu wjerčkej džakowacž, ale swojim samnyh džeczom, katholicam zhromadnje.

4) Bamž trjeba wójsto, zo by prawa a wobsedženstwo wschitkich katholicow zakitať. Wjedzenjo katholickeje cyrkwy, kotraž je pschěz chly swět rozpschestrjena, žada wulke pienježne srědky. Tele srědky je Bóh bamžam pschjowobrocžik, hdyž jim wobsedženstwo cyrkwinoho stata pschepoda. A tele wobsedženstwo chce Garibaldi a italiske knjejsiwo bamžej chle wutorhnyć. Shto změje potom kšóty za wjedzenjo cyrkwy płacžić? Na pohanow a židow to njespschidže, ale na wschitkich katholicow. Tohodla dyrbja so wschitcy Piušej IX. džakowacž, zo wón, cyrkwiny stat zakitajo, po prawym tež najče wobsedženstwo zakituje; woni dyrbja jeho za to, kaž wschelake kraje a ludy hižo činja, w tymle wobaranju na najmócnjšcho podpjeracž! Běli katholicowe to zanjehaja, dadža jami bamža wurubić a dyrbja potom hiščeje we wschěm pschichodnym času potrebnosće cyrkwy płacžić. Senož tajki, kiž chce rubježnišwo podpjeracž, mohť so potajfim prašecž: A čzomu trjeba bamž wójsto?

Wón je trjeba, zo to z krótka wobnowju, zo by sebie a swojich swěrných pschi žiwjenju zdžeržak, zo by romske swjatnich pschew wonječesčenjom zakitať, zo by nahladnosć a swobodnosć japoschtolfskomu stołej wobkhowať, zo by wschěch katholicow prawo a wobsedženstwo wobarať. A wschomu tomu zahori wón chly swět a dobudže čłowjestwu skóncžny měř.

Ddyž běchu něhdy njewěrivi kchescžanam swjaty kraj (Palästina) wutorhnyli, pozběže so chle nawječorne (europiske) kchescžanstwo, a sta tysacow čehnjechu tam, zo bychu jón zasy dohly. Z Romom wutorhne so kchescžanam hiščeje wjach hať tehdom z Palästinu; a katholicy wěrivi njedyrbjeli wopory pschinjesć k wumožanju toho samoho? Woni su je pschinjesli a posticžaja je njespschewajch. Pschetož lědma běšče bamž wuprajit: „Sam čcu so wobarać; kralojo na zemi su mje wopuschžili, ale Bóh mje njewopuschžiči,“ dha zahoricchu so tysacy (tamžnyh) katholicich wutrobom a wobswědžiču zwólmnosć k woporam, kajž cyrkej lěštotki nije widžaka! Hollandsta, Francóžsta a Belgijka póskachu swjatomu wótečej nie jenož pienježne srědky, ale tež zmužiči synojo tyhle krajow pschihwatachu najprěni, zo bychu jomu swoju službu posticžili. Sich pschikad scžehowachu druhe kraje a ludy a tak zhromadži so wójsto, kiž wot spoczatka lěta 1865 jenicžki swětny schit cyrkwinoho stata a swojich wojeřkich a nabožnych samotnosčow dla tež debjenstwo naschje cyrkwy wucžinja.

Stowo za swjatoho wótea.

W poslenim čjisse Katholskoho Pósta so pomjedajše, zo su bjez druhim katholicjo w Norwegstej, kotrychž je tam jenož 12,000, swjatomu wótecej 148 muži wojeřsčy wuhotowaných pschipsóšali. Nas katholicšich Serbow je k najmjenjšchomu tež tak wjele. Njemóhli dha my w tymle stracha poknym čjasu tež wěšty wjetšči wopor za dobru wěc wjelelubowanoho swjatoho wótea pschinješć? Wšćak je bjez katholicšimi Serbami tež wjele tajšich, kiž su z čjasnymi kufkami žohnowani. Póščelmy dha tež my někotrych wojeřsčy wusluženyh Serbow, jeli so tajch namařaja, na nasche křóšty do Roma, abo njebudže-li to móžne, žjenocžmy so k tomu, zo na ččas pschescěhanjom swjatomu wótecej křóšty k džerženju někotryh wojařow poskicžmy. Zo pať bychmy z wobedu namjetow pschihodnišči wuzwolili a so wo tej naležnosći rozrěčeli, wotdžeržmy w Khróšćicach hačo w srjedžiznje katholicšich Serbow zhromadžiznu na s. Kawrjenca. Snadž mohło so k tomu kóncej warštwow załožić, kotromuž bychu sobustawy na dobo abo na wjach razow pjenježny pschinosčk dawali. Wšćitich katholicšych Serbja, kotřiz su za tule dobrou wěc zahorjeni, njech pschindu na zhromadžiznu abo njech swoju podpjeru k tej samej poskicža. Wšćitšich prawyh Serbow postrowejo woczakuje dališće

Žurij Wawrik, mčnyk w Kanecach.

Pschis pomnjenje redaktora. Z radošću woźjewamjy hornišće „stowo“, kotrež wěšće wjele serbskich wutrobow za pschepokožene wotmnyhlenjo dobudže. Krasne by to bylo, hdy by ta čzródkla Serbow, kiž je katholicstej cyrkwni swěrna wostała, swoju křutu měru a džakownu lubošć k japoščotłskomu stołej z nadobnym štukom wobnřědžika. Wězo dawaja Serbja hižo pětromy pjenježk abo wopor za swjatoho wótea; ale pschi tym je wotpóslanje abo džerženjo někotryh „serbskich zuawow abo wojařow“ (tajke mjeno bychmy jim dali) katholicškim Serbam móžne!

K tomu kóncej pscheproschuju ja (pschetož něšto dyrbi tu wěc do ruki wzacž psched wyschnosćemi) wysokodostojnych k. duchownyh a druhich katholicšich serbskich mužškich ze wšćěch serbskich wořadow na muradženje dla podpjeranja bamžowoho wójska na dnju s. Kawrjenca do Khróšćic. Wurađenjo budže w tamniškej schuli popoždny w tšjoch. Pschede wšćitkim wuzwola tam pschitomni jenoho pschednydu a jenoho pismawjedžerja, na čžož móže so kóždomu druhomu stowo wudžělicž, kiž žechce rěčecž. Za dowolnosć k wotdžerženju zhromadžnyh so ja postaram. Daj Bóh zbožo!

M. Šórnik.

Ž nascheje diócesy.

Ž **Wudyschina.** Nasch hnadny knjez biskop je so z Karlsbada domoj wróćik a pschebyma nětko w Dreždžanach.

Ž **Wudyschina.** We Póste bu psched někotrym čjasom spomnjene, zo je džadny hóšć naschu Łuzicu wopřtał, mjenujch biskop Demers z Van Couver Zslanda z Ameriki. Po knižch, wot njoho wudatej, čhu tohodla džens něšto dalsche wot joho diócesy sobudžělicž. W lěće 1836 pschepoda tešdomny bamž Quebeckomu arcybiskopej w Kanabiskej dowolnosć, zo by wón miššionarow do krajow pschi čžichim

morju pošlak. Tohodla pobaschtaj so tam w lécze 1838 dwaj duchownaj z Kanady hafo prěnej missionaraj, zo wyschtaj tam njemobdželanu winicu Wožu wobdželacž spočjinałoj. Wot města Montreal pucžowaschtaj pšchez hory, wodny a lěsy, pak w hubjentyh czołmach, pak na konjoch a pak pšchi. Haczrunje wonaj Kanadu w haprhlu wopušcžyjtaj, dóndžeschtaj tola hałke 24. novembra do twjerdžizny Van Couver 3sland. We wulkich wobcžežnosčach bšeschtaj tutón pucž dofonjałoj, a wulke bė polo, kiž mējeschtaj nětk wobdželacž. Tola poknaj dowěry na Wožu započeschtaj. Tutaj muzej bšeschtaj f. Blanchet, nětk archybiskop w Oregoncity a našch f. biskop Demers. Pohladamy-li do zadny na tamny džeń, hacž wonaj do tutyh krajow z dživimi wobhydlerjeni pšchińdžeschtaj, a pšchirunamy-li, sčto je so bjez tym hacž do nětk sftukowało, dyrbinny z wjesokosčju so Wožu džakowacž, zo je pšchez joho žohnowanjo jich sftukowanjo bohate płodny nješlo. Spoczatk missionstwa drje bšesče mały; ale małe zornjatko je nětk hižom mócnny sčtom. Dofelž njewidžimy tam wjac jenož dweju mēschnikow, kiž bšeschtaj hufto 100 mil wot so zdalenaj, po kraju wofoko cžahajo, ale wjele druhich dželaczerjow je w bėhu lětow f pomocy do winicy knjeza zasftupiko. Wot pomjezow Kaliforništeje hacž f njedawno tak njenowanej rusowštej Americh steja tute krajiny nětk pod 1 archybiskopom, pod 2 biskopomaj a 1 japoschtokřim wifarom. Tych Indianow su hižom za Khrystusa dobyte. Wot biskopow bu wjele wucžerńjow tam založenych. Holcžki so we wucžerńjach wot sotrow ze wschelafich rjadow rozwucžuja nimale we wschitkich městach tutyh krajynow, bjez tym zo hólczacym wucžerńjam duchowni sami předšteja. We lécze 1848 bu hafo přeni biskop za Van Couver 3sland f. Demers pomjenowany. Zoho přenja cyrkwicžka, kiž hiščeje wobšteji, bė mały drjewjany twar. W lécze 1858 pšchińdžedu 4 sotry z rjada swj. Gany z Kanady z kłóschtyra, kiž bė nětečijšchi biskop z Montreala tehdom hałke založil. We lécze 1859 a 1863 pšchińdže hiščeje 10 sotrow f pomocy. Zich tehdom založena wucžerńja we mějce Wiktorija je we najrjeńšichm kčewje; w zańdženym lécze mějesche ta jama 150 schulerťow. Tež w mějce Newwesiminster bu pšched 2 lětomaj nowa wucžerńja založena, a we missiji St. Anna jena za indianske džeczi. Tam natwari mjenujch f. Demers w l. 1864 wosebity kłóschtyr za Indianow. Wulka cžrůda indianskich holcžkow so tam rozwucžujeja, a indianscy hólcy w wosebitych wucžerńjach wucžbu dostawaju. Tola pak tam hiščeje wjele pobrachuje, wosebnje dyrbi so tež kčewža za shtoty založicž a khorownja (schpital) we Wiktorija, dofelž je tamnišchi kłóschtyr, hčewž maja shtoty a khoru pšchistup, tak pšchepjelnyjny, zo žane džeczi wjac bracz njemůža. Zo by so to a druge twaricž mohło, pucžuje f. biskop Demers nětk w Europje a hromadži darh.

J. K.

Z Khróscžic. Wot někotroho cžasa zbėra něchtó we serbskich wosadach podpijma f někažtomu pšcheměńjenju pšchi jerbšim processionje do Krupki. Dofelž pšchi tajkich wěcach cžasto njepšchezjensčž na jene dobo wjac potorha, hacž je dobrowólna pšchezjensčž za wjele lět natwarika, žada nas nětko wjele tajkich, kotřiz kůžde lėto do Krupki kłodža, zo by Katholski Posok pšcheczelnje radžil: „W mjenje dobreje wěcy njech pšchi starym wostanje! Do našchoho processiona njeměšha so ani cyrkwinšta ani swětna wyschnosčž, duž regirujmy so sami bjeze wšcheje pšchewory.“

3 pruskeje Łuzicy.

3 S r ó d k a. Za našču nowozakožomnu mišsionſku ſtaciju budže w krótkim duchowny poſtajeny, kiž změje katholicow w měſcje a wokolnoſczi duchownych zaſtarać a tež za něfotre džěczi ſchulu dżeržecž.

3 Ė e m r a. Tudy wobſteji wot lěta 1848 mišsionſka ſtacija a wot hrowdowſkoho kapłana w Brodach bu najprjedy boža ſlužba wobſtarana. Nětk wobſtara farać z Ğubina kemsche. Mhčjeſtkubleć z Beerfelde je pohrjebnu kłapaktu, kiž móže pať jenož 150 woſobow wopſchjicęž, za tuni pjeněz nakhwilnje katholicim ſlužbam wotſtupić. Katholicka wuczeſnja wobſteji tudy wot lěta 1854.

Cyrkwinske nowinki a powjeſcje.

N ě m ſ k a. Ğětuch 19. generalna zhromadžizna wſchěch katholicich towarſtwow Ğěmſkeje budže w Bambergu wot 31. auguſta do 3. ſeptembra.

3 O ſ n a b r ũ c k a. Najrjenieſchi tórm, piſchi cyrkwi ſ. Ğhathryn, je ſo 8. junija ſpalik. Ğlempnarjo běchu tam tſěchu porjedželi a piſchěz wuhlo, kotrež mějachu k ſwojomu džěku pſchihotowane, běſche piſchi wětje woheń naſtať. Něfotre póblaniſke kłěže ſo tež ſpalichu.

W ũ r t e m b e r g ſ k a. Ğowa ſekta „pſcheczelajo Ğeruzalema“, do kotrejež pſchěz 100 ſwójbow ſluſcha (bjez nimi je wjele bohatych) kłedža piſchichodny mějac do Ğeruzalema wuczahnyč, zo bychu tam piſchi rowje Ğhryſtuſowym khorhoj wot nich tať mjenowanoho, wěrnoho japoſchtolſkoho kſcheciſtaſtwa zaſadžili. Ğale ſpódzimna ſekta ma jenocho cyrkwiuſkoho a jenocho ſwětnoho wyſchichoho.

Ğ a k u ſ k a. Ğaž w krajnych ſwětnych naležnoſcjach, tať je tež w cyrkwiſkich tudy ſama wójna. Ğhěžorowy póſtauc je ſo z Ğoma domoj wróćik a nětko wocžakuje ſo nowy liſt wot bamža. Wjez tym ſećeku němſke mějta a mějtaćka adwokatſkomu miniſterſtwěj adreſſy, w kotrychž je za wuſtupowanjo pſchecziwo bamžej kłwala!

3 W i n a. Ğrync Ğon Ğlſonſo, ſyn archwójuwódky Beatrich z Ğſte je do bamžowych zuawow zaſtupik. Ğchtyri njedžele pſched tym pucžowalſche wón do ſwojtoho kraja a tam piſchi rowje najchoho zbóžniſta wobzamkny piſchi ſebi, zo chce bamžej hať wojať ſlužicž.

W u h e r ſ k a. W Ğathmarje zemrje pſched krótkim generalna wyſchſcha miłóſcziwych ſotrow cykeje Wuhěrſkeje Ğaweria Ğtraſſe, z Ğhrolſkeje rodžena, w 26. lěcže ſwojoho zaſtojniſtwa.

Ğ r a n c ó z ſ k a. Pſched někotrym čjaſom zemrje w měſcje Ğngers w ſwojim 72. lěcže založekta a přenja wyſchſcha žónſkich (miłóſcziwych ſotrow) wot dobroho paſtyrja, Ğarija Pelletier. Wot l. 1817 w thmle rjedže, wot l. 1826 wyſchſcha a wot lěcže 1835 generalna wyſchſcha je wona 110 domow ſwojoho rjada po wſchěch džělach ſwěta založikta. Ğiſchcže na ſwojim ſmjertnym kožu póſta wona ſotry do Ğgirviſkeje a do Ğgipſkiſkeje. Ğeje ſtutkowanjo bě wopravdže žohnowane. — W Ğ ũ n e v i l l e zemrje njedawno miłóſcziwa ſotra z rjada ſ. Ğarla Ğorromejiſkoho,

kotraž je wosebje mjele ranjenych a khornych wojakow była wothladała. Duž pschewodžachu ju wysche druhoho luda wschitich wojach tohole męsta, kotkiž njeběchu pschekszužbu zadzewani, bjez nimi dwaj generalej a někotři druzhi najwshchšchi officirojo. Stary wshchšch wot jěždnich, kiž běchu w Africh stali, wupraji po pohrjebje miłosćiwym sotram zjawny džak. — We Strašburgu zemrje 20. hapryla generalna wshchšcha miłosćiwych sotrow, Maria Vicentia Sulzer, 90 lět stara, wot kotrychž běšche 62 jobustaw rjada a 55 wyschšcha w nim była. Wot maczeršfokho doma w Strašburgu su něcotre domy w Němcach załožene.

Zendželjska. Namjet dla wuzběhujenja protestantskeje statneje chrtwje w Trisfej bu we wyschšchej komorje zaczišnjeny. Gladstone a joho pscheczelojo budža nětko zasy w nowinach za tónle swój sprawny namjet skutkowacž, kiž dyrbi skónčnje tola dohycž.

Triska. Po pschikladze katholicich knjenjow w druhich krajach su nětko tež iriske zemjanki pod pschedyhstwow kardinala arcbisfopa Cullena w Dublinje so zjenczike a žónske towarštwu k podpjeranju bamžowoho wójska załožike. Marquisa z Londonderry, hrabinye Portalington a Granard, knjeni French a Bellew tworja wubjerč a napominaja w zjawnej próstwjie katholicke knjenje k pjenježnym pschinoschkam za bamžowe wójsko. Załoženy foud je wot pětrowoho pjenježka njewotwisny. Glejce, zasy rjany pschiklad! Wyrnje my katholicy Serbja žanoho zemjana bjez sobu njeměli, móžemy tola ze zhromadnymi mocami tež něščto za bamžowe wójsko dokonjecž!

Połnóčna Amerika. We Bah Settlement zemrje psched dwěmaj męšacomaj Marata Okewah, 123 lět stara Indianka ze splaha Ottowa. Wona je tšjoch mužow poměła a jeje uajstaršchi syn je 97 lět stary. W lěcže 1830 bu wona wot bisfopa Jennewicka z Cincinnati kschczena a firmowana. Psched dwěmaj lětomaj padže wona na lodže a njemóžesche wot toho časa wjach kłodžicž. Tši dni psched smjercžu dosta swjate sakramenty.

Amerika. Džeń 31. meje zapoczja so hłowna zhromadžizna katholicich towarštwow we New-Yorku. Z hłowneje chrtwje wuidže na tymle přenim dnju rano w 8. hodzinje 15,000 katholicow ze wschelafich městow połnóčneje Ameriki w processionje, z mjele khorchowjemi, hudźbnikami a jěždnymi; bamžowa khorhoj běšche wobdawana z čještnej stražu dwanacže jěždnich na bělych konjoch. Wščě męschczanste drohi, po kotrychž procession džěšche, běchu rjenje wupshšchene. Čzah processiona trajesche sčthri hodžiny, potom scžehowasche Boža mšcha z přėdowanjom. Tajke nahladne processiony dohwyaja katholickej chrtwi w Americi pschech wjetcshu wadžnosč psched wschitkim wobhydłěstwom a wosebje wubudžuja liwkich katholicow k tomu, zo tež woni zjawuje swoju wěru wuznawaja.

Cyrkwinski powěštnik ze serbskich wosadow.

Z Budyšchina. Kschczenaj: Marija dž. žiwnosćerja Mikawšcha Robla z Wulfoho Wjeltowa; Karl August, s. Mikawka Robla z Budyšchina. Zemrjeta: Marija, dž. Mikawšcha Robla z Wulfoho Wjeltowa, 11 dnow.

Čižčczak L. A. Donnerhak w Budyšcinje.

Katolicki Posol

Wukhadza prěnju a treću
sobotu w měsacu.

Cykolětna płacizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Chyrkwiński časopis,

wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 15.

1. augusta 1868.

Lětnik 6.

Boža mscha — wopomnjeczo czerpjenja a smjercze Ježusa Chrystusa.

Boža mscha je wopomnjeczo a wobnowjenje Ježusoweho wopora. „To činiće k mojemu wopomnjeczu,“ poruczi našch zbóžnik pschi poslenjej wjeczeri swojim japoschtolam. Tohodla wopominaja pobožni kšesćenjo na Božej mschi wošebje husto tež czerpjenje a smjercz Ježusa Chrystusa. Kač móža woni to najpschhodnišcho činić, hcu w sečehowachym pokazac. Pšehendu pschi tym Chrystusowe czerpjenje a schtóz do wobturow (parenthesow) tomušamomu porno staju, płaczi wo Božej mschi.

Našch zbóžnik džěšche do Jeruzalema a prajěšche swojim wučownikam swoje czerpjenje a swoju smjercz do přědka (měšchnik dže do křapale). Pšchi poslenjej wjeczeri wopasa šo wón z trěnjom, zo by japoschtolam nohi mył (měšchnik hotuje šo chyrkwińsku draštu), a činješche to wopradowže (měšchnik myje sebi rucy). Potom džěšche na wolijowu horu (měšchnik dže z ministrantami k woltarzej). Wěn pschińdže do zahrody Gethsemani, wostaji wošmjoch japoschtolow pschi durjach a stónćinje wopušćeži tež Pětra, Jakuba a Jana, kotrychž běšche do zahrody nuts wzał, a džěšche šam šo modlicz (měšchnik dže k woltarzej a wostaji ministrantow deleka pschi sthodženčach). Šdych běšche šo modlił, džěšche k swojim tšjom japoschtolam (měšchnik dže dele, zo by šo modlił) a napominaješche jich k modlitwje (měšchnik šo deleka modli). Tši křóć woteńdže wón šo modlicz a modlešche šo tak nutrnje, zo šo k zemi křilešche a krawny pót poczešche (měšchnik křila šo hluboko pschi Confiteor a bije šo tši křóć na wutrobu). Zandžel pošylni Ježusa a wón postany (měšchnik stupi šo runje). Wón prajěšche, zo šo joho nješpěćeželojo pschibližuja a džěšche jim napscheczo (měšchnik dže k woltarzej horje). Nješpěćeželojo pschińdu a Judasch postromi Ježusa z wołoschenjom (měšchnik wołoschuje woltar). Sczerpnje da šo Ježus popanhec a zwjazany do města wješč (měšchnik dže na stronu epistle). Tam bu

wón w noč wšchelako czwilowany (mėšchnik dze do srjedz wołtarja). Zaposchtokojo czėkaja a Pėtr zaprije zbdźnika tsi krócž (mėšchnik praji tsi krócž: Kyrie eleison). Zėzus znjeje znowa wusmėščenja (mėšchnik dawa Bohu czesjz pschėz „Gloria“). Na ranjo bu wón po mėscze k Pilatusej wjedźent (mėšchnik dze na stromu ewangelia abo swjatoho sczenja).

Pilatus spóźnaje njewinowatość zbdźnika a chce joho puščezic, ale z bojosjece to tola njesećini a pősczele joho k Herodesej (mėšchnik czita swjate sczenjo). Herodes wusmėšchi zbdźnika a pősczele joho zajt k Pilatusej (mėšchnik dze do srjedz wołtarja). Pilatus dyrbi tu wėc dale pschepytowacž a pschėstyschuje Zėzusa (mėšchnik spėwa Credo). Wón namata, zo je Zėzus njewinowaty (mėšchnik wobroczi so k ludej prajich: **Dominus vobiscum**). Pilatus z bojosjece psched ludom da Zėzusa schwikacž a wotroczy joho wuslėkaja (mėšchnik wotkrywa kheluch).

Šdž bėchu zbdźnika swowje schwikali, z czernjemi krónowali a wusmėšcheli, stupichu z nim psched Pilatusa, kiž joho za njewinowatoho spóźnaje a sebi ruch myje (mėšchnik woprjuje a myje sebi ruch). Pilatus pokazuje Zėzusa rozbitocho ludej prajich: Šlejczje człowjeka (mėšchnik k ludej so wobrocziwšchi praji: **Orate fratres**). Šdž naščezowany lud Khrystusowu smjercž žada, mjelczi wón k tomu (mėšchnik so z czicha modli). Lud pschecy bóle woła (mėšchnik spėwa prafation). Něk wotsudži a pschepoda Pilatus Zėzusa k smjerczi (ministrant klinka). Na joho ramjo połoža czėtki kšhiž a wón njese jón mjelczo (mėšchnik wupschestrje ruch a modli so zczicha). Na pučzu zerkachu Zėzusa něotre sobuželne žónšte a wón jim rjekny: Njeplatajczje psche mrije, ale psche was a wasche džėczi (mėšchnik wopomina žiwych). Zėzus kroczi dale (mėšchnik pokracžuje w czichej modlitwje) a na kalvarskej horje pschestrjechu joho nahoho na kšhiž (mėšchnik wupschestrje swojej ruch na kheluch). Potom pschibichu na tón samón ruch a nožh (mėšchnik czini piecz kšhižow na kšlėb a wino psched pschėžohnowanjom).

Šdž bėchu Zėzusa na kšhiž pschibili, zbėhnychu a stajichu jón (mėšchnik pozbėhuje swjate woblatko a kheluch a pokaza jej). Zėzus wijašche na kšhižu a woni joho wusmėšchichu (mėšchnik czini na wobė šchtaktnosćzi swjaty kšhiž). Woni prajachu: Šy=li Boži syn, zlėz ze kšhiža; Zėzus pať mjelczjesche (mėšchnik modli so dale mjelczo z wupschestrjenymaj rukomaj). Wón modlesche so za wšchitkich, tež za swojich kšhižowarjow (mėšchnik modli so za wotemrjetnych). Z dweju mordarjow, kiž bušchtaj sobu kšhižowanaj, rjekny tón na prawich: Šnježe, spomni na mnje, šdž budžesch w paradizu (mėšchnik podhyri so na wutrobu prajo: **Nobis quoque peccatoribus**). Zėzus wotmołwi jomu: Džens budžesch zo mnu w paradizu (mėšchnik wotkryje kheluch a pozbėhnje trochu swjate woblatko a kheluch). Něk podawa so do wole swojoho wótca a praji šydom poslenich słowow na kšhižu (mėšchnik spėwa šydom próšiwow wótčzenajšcha). Wón pokhili swoju głowu a da swojoho ducha horje (mėšchnik rozkama swjate woblatko). Šdž bė wumrjek, stupi joho dnjcha do přėdšhele (mėšchnik da fust s woblatka do khelucha panycz). Z džiwow, kotrej so pschi Zėzusowej smjerczi stachu, spóźnaje wjele židow, zo je wón Boži syn a tohodla bija so na wutrobu (mėšchnik bije so na wutrobu prajo: Zehnjo Bože, kiž precž bjerjesh hřėchi swėta atd.). Macž Zėzusowa a joho swėrni

su jara zrudni pschi joho smjerczi (mješchniř na wutrobu so bijo praji tři króć: Rnježe, njejšym dostojny atd.).

Nětk wzařchtaj Zósef z Arimathea a Nikodemus Žězusowe czěło ze řichřza (mješchniř wozmjje swjate woblatko a řheluch ř sebi). Wyrnje wone hižo řabłowane bhło, řchychu je pobožne žónřte hiřčęje bóle řabłowacz (mješchniř da sebi wino a wodu do řhelucha linyč.) Dofelž bě wjećřor, dırrbjachu te žónřte domoj hič a Žězusowe czěło bu do rowa položene (mješchniř pschirřje řheluch). Na třecři džen rano pschindžechu te žónřte Žězusa řabłowacz, ale njenamachu joho, dofelž bě wón horjeřtantyl. (mješchniř dže na epistlowu řtronu ř wotewřenym řniřam). Na poručnosć jandžela wotendžechu žónřte z wjesolej powjesczu wo horjeřtaczu ř japosřtołam (mješchniř dže dořčedž wotarja a postrowi lud prajo: **Dominus vobiscum**). Wadlena řkafa pschi rowje, a Žězus ř nej ř wobroczo da ř spóznacz (mješchniř wobroczi a pokřili ř ř řniřam). Šdhž bě horjeřtanjeny Žězus hiřčęje 40 dnow z japosřtołami wobřhadžal a řiř rozwuczał, zeidže ř wón z nimi posleni króć (mješchniř praji poslenje: **Dominus vobiscum**). Wón řa řařche jim na wolřowu horu hič (mješchniř praji: **Ite missa est**) a řohnowaiřhe řiř (mješchniř požohnuje lud). Škónčnje poručzi jim do wřchoho řwěta hič a Wóže řraleřtowo přędomacz (mješchniř czita poslenje swjate řęzenjo) a řpęje pschęd řiř woczomaj do njebhjes (mješchniř wróćzi ř pschęd woczomaj wěřiwřř do řhapale).

3. Wornar.

Někotři wojacy řwjatoho wótea.

W bamžowym wóřřtu je wjele řajřich muřow a młodbęcow, řotřř su doma w řwojim řraju wřřoke řařtořřtwa měli a je wopuřřčęili. Wjele zemjanow tam je, řotřř řako niřch wojach řřuřa. Woni tam njeřbu řdhy dla; pschetož mnořh pschinjęju wjach řobu řdžli dořtanu; řak maja na pschřřkad dobwóřniřch z řanadřřęje řak wjele řjenřę řobu, řo móřa na dvě řęčęje sebi wřřřitke řwoje potřębnosćęje řami dđeržęć. We řęčęhowachym pomjenuju někotřřch, řotřř řo pschęř řwoju wosřobnosć, wuřtořuocř a njeřebicžnosć wuznamjenęje.

General Kanřler, wóřřři řniřter. Wón je w Badsęřkej řodženy a tam wřřřř pobřł. Řoho řmuřitořč ř wřřřudřom řnata. Řola Aucony bęřche wón wjedžicęř na najwadžniřřch wobtwjerdženjach. Šdhž tele měřto bombardirowachu, prajęřche wón generalej řamoriciđerej w mjenje dırřřch officirov, řo woni w řiwjenju a řmjerczi pschi nim wotřtanu. Řomu řřuřřa čęęč, dofelž je nje-pschęćęla hiřčęje řrařřřnję pobřł, řdhž řiřom řralowřte řhorhowje na řařřionach řmařhowachu. Šako řniřter řřřřřęje nětko jara řilnje a rozřladnje.

Oberřt D'Argy. Wón je z nahladneję řwóřřby we Francóřřkej a řřuřř, wot řwojřř wojakow řubowany, we wotdžęlenju, řiř řo legion d'Antibes mjenuje.

Oberřt Allet. Wón je ze řchwajcarřřęje řwóřřby z řantona Wallis, řotraž hižo dawno we francóřřřim wóřřřtu řřuřř. Šako wjedžicęř řuawow dđerži wón na řřřtu dęřřřlinu, ale řwónřka řřuřřby je z nimi jara pschęćęřny.

Baronojo ze Charette. Přęćęo ze řčęřč řřřnow řřřřřowoho řenerala řha-

rette služba w bamžowym wójsku. Z nich je Athanasius najstarschi, kotrňž bu pola Kastelfidardo ranjeny. Ferdinand zastupi w času woblehnjenja Gaëty hafo lieutenant i artillerii a namjedowasche najprědkowniške batterije. Ğdňž pozdžišcho do zuawom pshestupi, wupraji wón, zo žane wyššiške město na so njewozmjje, ani město korporala. Albin je kapitan pschi zuavach. Urban běšche pschi woblehnjenju Gaëty adjutant generala Riedmatten. Armand njeběšche hiščeže wojak a je halle njedawno zastupik. Wón je došč bohathy, dokelž kóždolětnje rentu nimalje 300,000 frankow mužjwa.

Ğrabja z Bourbon=Chalus. Wón službi we generalnym stabje. Jeho starschi syn žadašche hižo hafo študenta wo dowolnošč, zo jměł pola zuawom služic. Nan da jomu halle njedawno tu samu, Ğdňž bě swoje pruhowanja derje wobstał.

Ğrabja Christen. Wón je z krajiny Franche=Comte we Francóžskej a běšche podwňjšč we wójnje na Krymje. W lěče 1867 běšche wón francóžski oberst, a tola zastupi hafo nižki wojak do bamžowoho wójska. W nazymškim njeměrje wjedžešche wón derje nócne refogoscirwanja.

Zuawa Möller. Tónle Belgicžan zemrje w Romje na rany, kiž bě pola Mentany dostał. W měsčje Löwenje běšche wón zjawny list študentam wozjewić dał, na kotrňž je jich wjach za nim do Roma pschišćlo. Wón wojowasche hižo pola Kastelfidardo a tehdom praješche joho nan, kiž je tam hafo profesor zemrjel: „Ze-li mój syn za wěc chrkwoje a jeje widžownoho wjerčha panył, zastupi joho jedyn druhi mojich synow pod bamžowymi khorchowjemi.“ Młodny Möller běšche najprěni, kiž do města Mentany sebi zwěri. Wón czjstny swoju czapku (měcu), kaž daloko mōžešche, do jeneje hašy, kiž běšche hiščeže wot Garibaldiwych wobsađžena a pschimwoła swojim towarščam: „Do přědka, pójmj zash po nju!“ Wón ju wopravdže zash dosta, ale tež tu rann, na kotruž pozdžišcho zemrje.

Wójuwoda z Lutnes. Tónle njedawno w Romje zemrjeth wosobny zemjan běšche jara bohathy. Wón podpjerasche wědomnosčeje a nuzucěrjach. Ğdňž bě 50,000 frankow za bamžome wójsko woprowač, džešche byrnje we wyškej starobje sam do Roma, nic zo by so pschi wojowanju pschecžimo Garibaldiej wobbžělik, ale zo by so na druge waschnjo japoschtóškomu stolej wužitny czinik. Wón pučžowasche na posledku wokoło, zo by make wopomniiki stajic dał, Ğdžež běchu bamžowi swěceni panyli. Pola Mentany běšche wón tež pschitomny a wozješche ranjenych do Roma. Žunu chychšche někotrych w kšódbnej noch zakitacž, sleče so tohodla futnju a wodže jich z njej.

Wójuwoda ze Chevreuse, wnuč (enfel) pschedňadžacocho, službi hafo nižki zuawa.

De Songhe, Hollandžan, wumrje zmužitnu smjercž pola Monte=Vibretti. Wón bu pschi wrotach tohole městacžka wot svojich wotrěznjeny a wot czěrwjenskofšlakow (Garibaldiwych) popanjeny; dokelž njeměješche čžasa i nabijenju swojeje tšěby wobarasche so z njej machajo, doniž pschemoch njepodleža.

Ğrabja Urban z Duelen. W tej samej krawnej bitwje pola Monte=Vibretti w noch wot 13. na 14. oktobra, Ğdžež bu bamžome wotbžělenjo pod němškim podwňjščkom Wachom z pschemocu pschimane, padže tónle młodny syn stareje

zemjanske slobody z Bretagne. Wón běše pšched dlěšim časom do Roma k wójsku křwatał, bu pať pušćeženy, dokeľž běše khorowaty. Šdhyž pať so nazymu Garibaldiowi do chřtwinskoho štata čziščezachu, njedasche so wón wotpołazacž z nowej proštwu, zo směl zash zašćupicž. Wón wojowasche ze swojimi towaršćemi kaž lam, hacž z tfinacze ranow krawjesche. Ničto na panjenoho njedžywašche; jenož Garibaldiowi joho hiščcže wurubichu a wottorhnychu jomu tež swjećemu medailu, kotruž bě jomu joho macž dała. Tať wurubjenoho namaľachu joho na ranijo na bitwiščcžu a joho přenje praschenjo bě, kať je bitwa wupanyła. Šdhyž jomu pra-
jichu, zo je dobra wěc dobyła, rozjasni so joho wobliczo a hdyž bě hiščcže ze swo-
jim Bohom so wujednał, woteda radoščiznje swoju pobožnu dušču swojomu stworiczerjej.

Tajch mužoj zachorja tež wšćech swojich wójnšćich towaršćow abo poddathč za swjatu wěc, za wěrnosć a prawo. A nam, katholicim křeščćanam, dyrčjało čžežto abo njelubo byčž, za bamžowe wóšto pjenježnu podpjeru podacž po našćich mocach? Šchtož je w druhich diöcesach abo džělach diöcesow (kať wifariatach abo archipresbysteratach možne), hdyž tohorunja wšćitč bohatswa nimaja, to je po měrje nasčheje wulkošče abo maľošče tež možne!

3 nasčheje diöcesy.

3 Budyščina. Kať kšćichim, je so lěsa pšči processionje do Rum-
burga wjele ludži wobdžělilo. Hať předať a spomjednik poda so tam zaňženy
pjatť k. kaplan J. Nowak z Křófcžic.

3 Brunjowa. Grabja Franc Stolberg, kotřž w bamžowym wójsku
hať zuawa služ, je sem na krótko wopytanjo pšćišćoť.

Cyřtwinske nowinki a powjescže.

3 Hornja Šchlezynska. Duchowni archipresbysterata Ujezd su na na-
molwenjo fararja Mšjera po pšćikladže druhich šchlezynšćich archipresbysteratow
(duchownšćich wotkrjesow) 500 frankow (133 1/3 toleri) šćadowali k džerženju jenoho
zuawh w bamžowym wójsku.

3 Wrótsławh. Cyrkej s. Michala, kotrejež jedyn tórm běšche, kaž smh
pisali, do hromady panył, je nětko zash wotewrjena, dokeľž su twarcojo z kědžbnoho
pšćepytanja druhoho tórm a chřtwje sameje špóznali, zo so žanoho dalisćoho
tajkoho njezboža bojecž njetrjebaja. Powjeda so, zo wječhbisťop, kotřž twar chř-
twje sam pľaczi, njecha tón zeshpnjeny tórm z nowa twaricž dacž.

3 Barlina. Nowh pólny (wojeršći) probst Namžanowšći, dotal w Königs-
bergu farar, dostanje bisťopsku swjećiznu hať bisťop z Agathopolis in partibus
infidelium a pšćecžehnje w bližšćim času do Barlina. Tajkoho pólnoho bisťopa,
pod kotřymž cyke wójsko a wšćitč pólni duchowni stej, ma tež ratuše křěžorstwo.

3 Němska. Pšćedsydstwo towaršćwa s. Wonifaca (k. bisťop) w Paderbornje
wozjemja, zo je časopis „Sendbote“ z Augšburga 2450 šćěšnať: pšćepodať.

Farat F. je 300 toleri na kupjenje katechismow a f polěpschenju wučeršeske zdy na miffionifkich stacijach pifhipofkat.

Z Wina. Na list kłězorifkoho kanclerja Deufta, kotryž běfche wotmoſwjenje na bamžowu allofuciju, je nětko kardinal Antonelli w bamžowym mjenje ſem piſak. Hračrunje te piſmo hiſchče wozjewjene njeje, praja tola, zo je piſhecželnoho wopifhijecja.

Schwajcarska. Wjejni přědftejičerjo woſady Bremgarten w kantonje Argau poſtajichu za organiftu (piſhčezelehrajerja) katholickeje cyrkweje — jenoſho žida! Katholich woſadni proteſtirowachu, dokeľ tola žid katholicku cyrkwinſku muſiku wjeleč njemōže. Ale jich proteſt bu wotpokazany. Duž ſo woſadni nětko wyſhčnoſceje praſhceja: Njewuzda ſo wam něhdn, zo nam žida za fararja piſhinuzujecze?

Italska. Knježefſtowo zběha wſhkitke kłofchtry, kotrejž dotal w Lombardiſkej hiſhčezje wobſtejachu. Sta křubdych mnichow a kłofchtryfkich knjezuow ſu bjez wobhudenja a budža nětko na wuſtajenu jaru ſtupu penſiu čzafacž dyrhbecž. W Mailandze ſamym bu ſydom kłofchtrow zběhnjenych.

Italska. Znaty republikanac Mazzini bu zańdženy mēſac za wulfomiſhtra italfkich „ſwobodnych murjerjow“ wuzwoleny. Hako tajki bjerje wōn nětko poku hubu, kotruž je Garibaldej pawf hižo zapifhadł. Wōn napomina ſwojich ludži w zjawnym liſčezje, kiž wſchelafe italfke nowiny wozjewjeja, takle: „Njeſnjeji wot Alpow hač do Siciliſkeje hubjenſtowo a muza? Njeſjmy pſhced chřym ſwētom poniženi? Na cjo hiſhčezje čzafamy? Njedyrbimy monarchiju (kralowe knjeſtowo) z korjenja wutupicž? Na poſtajenym dnju, we poſtajenym czaſu dyrbja wſhkitke drohi wſhchěch italfkich mēſtow z barrikadami poſhyte byčž — ze wſchelakimi brōnjemi dyrbimy ſo bicž — a kōždoho ſkōncowacž, kiž nam njeſpſhecželſch napscheczjo ſtupi! Do Roma! Do Roma! Stawa republich, wjeczenjo (rachu) za Mentanu (hdžez bu Garibaldi žbith)!“ Hleječe žla wola tu je, ale hač mōc, to ſo praſha.

Z Roma. Kłězorifki wyſhčf Rodolicž, kotryž je njedawno bamžowe wōjſko pola Frascati wopſhtak, piſa w jentym czaſopifſu: Na pohlad je bamžowe wōjſko kač francōzifke. Najwoſjobjniſhi džel z njoho ſu zuawojo, wokoło 4000 muži, bjez kotrymž 2000 zemjanow z Francōzifkeje, Hollandiſkeje, Belgifkeje hafo nizch wojach ſkuzitaj. Wyſhchcy ſu z wjetſha Francōzjojo, žbith ſu Romjenjo, Němch a ſynojo druhich ludow. Duch tyhle wojakow je wubjerny a tale maſa armeja je f wulfkim ſkutkam piſhhotowana. Žezdni maja wubjerne konje. Pſhčezino zběžkařſkim dobrowōlnikam a tež pſhčezino regularnomu njeſpſhecželſkomu wōjſku budže bamžowe wōjſko kručze ſtačž. Pſhchewēdczenjo wo ſwojeſ mocy zahorja jich zmužitocž.

Z Roma. Zo ſu we bamžowym wōjſku tež proteſtantomjo, je hižo znate. Roma je powječž, zo bēſche ſo jutry 125 proteſtantiſkich bamžowych wojakow w křapakcy prufſkoho poſtanca na proteſtantiſkim woprawjenju wobdželiko. Woni ſu z tyh proteſtantow, kotřiz tohodla za bamža wojuja, dokeľ wōn za prawn ludow, za křehczanſtowo a zdželanoſčž wuſtupuje pſhčezino nadpadam revolucije.

Z Roma. We wōjnifkim lēhwje pola Rocca di Papa, kotrejž je bamž wōndhy wopſhtak, je 4700 wojakow. Khorych je jenož 27. Dwōjcy za džen jēdža w hromadže, w 10. a 5. hodzinje; wyſhe toho doſtanu wino a křofej. Defertirowako je jich jenož 40, kotrychž ſu republikanarjo z pjenjegami dobyli.

Z Róma. Zo njeměrna strona pschecy dale džěka, je dopofazane. Wóndanjo namaka policija spoczatk jeneje miny (podrywa), w kotrejž bě pulver pschihotowantý k roztsělenju wobtwjerdzenjow na hórch Awentiuje. Tež ranichu wóndy dweju wojakow na strazi (wasche).

Z Róma. Kardinal hrabja Reisch je biskopstwo w Magliano dostał.

Belgiska. W Brüsselu je Eduard Ducpetiaux, załozeč a generalny sekretar katholicich kongressow (zhromadžiznow) w Mechelnje wumrjel.

Belgiska. W Liüttichu běchtaj dwaj slubjenaj, nawoženja bě žid a nje-mjesta katholicka. Ani katholicki farač ani židowški rabbin njehasche jej zwěrowač. Duž sežini to protestantški farač.

Zendzelska. Stawny mjelencučený Dr. Busen, dotal protestantški duchowný a hlowa teje strony, kotraž bě pschecziwo katholickej cyrkwi pscheczelna, je nětko k naschej cyrkwi pschestupil. Jeho pschiklad je tež protestantški biskop we Salisbury sežěhował. Pschestupjenje druhich wuczenych ludži móže so z wěstosczu woczakowač.

Zendzelska. Z Liverpoola je wóndanjo zasy 650 ludži z Zendzelskeje, Schwediskeje a Daniskeje po morju wotjěło, zo bychu we nawjeczornej Americy do sekthý mormonow, kotraž bjez druhim mjelězónstwo wuczi, zastupili a w jich „slubjenym kraju“ pschi stoným jězorje so zasjhdli.

Algiriska. Wot mnichow a knježnow, kiž arabiske muzuczerpjace syroty a wudowy wothladowachu, je 22 zemrjelo na thorošcze a tradanjo.

Z Jeruzalema. Porjedjenja w cyrkwi Wóžoho rowa su nimale dokonczene. Kulotwar (Kuppel) je z wolojom kryty. Grichtiskatholicški patriarch džeržešche tam 2. junija swjatoczne Wože skužby.

Australia. Žedny misjonar pisa ze Seventhilla 24. hapyryla: Najwobczěžnišči čas, mjenujch lěczo je so minyło; lěczo je tu hiščeje horchysche dylži w srjedžnej Europje. Pobrachuje tudy jara na duchownych, wosebje dokelž staj lětsa dwaj wumrjeloj; duž dyrbju hafo zastupnik jenu staciju wobstaráč, hdbžej běchu prjedy swětni duchowni. Wona je 27 jendzelskich mil zdalena a na konju trjebam pjeć hodžinow na tónle puč. Tamnišcha wosada wobsteji z Brežanow, kotřiž su z chka dobri a horliwi katholicowje. Bratrstwo wutrobny Žezusoweje a japoschtolstwo modlenja, kotrejž sym tu zažožil, stej z wulkim dželbracžom pschimzatej a nje-jetej bohate pody. Dyrbju nětko mjel hušczišcho jendzelschý dylži němšcy přědowáč, šchož drje mjach prócy žada, ale tola z tym so woložuje, zo tu ludžo tať na stowa njehladaja, kať na wěc samu, a předarja tať njesudža, kať so to druhdže stanje. Wobhdleřstwo, wosebje katholicke, spěšchnje rošcze; pschecy mjach kraja so wobdžěla, wosebje za pscheńcu; rošcze tu tež mjel wina; howjazoho stotu a koni je tu doseč, a mjaso je jara tunje. Ženož wody je mafo a ta je hiščeje sólojta; su tu jenož małe řěki, kotrychž mjel w lěczu wuslhnje. Železnicy tež twarja; z tym rošcze wobhdleřstwo a džělo duchownych. Naschomu duchownomu zastojnstiwu knježestwo w nicžim nježadzewa; pschetož wone njejmě so wo nabožniřstwo (wěru) staráč a dyrbi wšchěm wěrywuznacžam swobodu dacž. Wjeze wšchěmi so katholicka wěra najbóle rozpschestrjewa a na nahladnosczji dohýwa. Pschěd někotrymi měřacami zemrje w měšcze Adelaide kralowški naměřtnik, katholic, kotromuž bu swjatoczny

pohrjeb pschihotowant; we hłownej cyrkwi bu za njoho wulke requiem dżerżane, na kotrej tež wjele druhowěrniwych pschińdže.

Naležnosće towarstwa.

Sobustawy na lěto 1868: ff. 220. Boicijj Žofa z Budyšcina; 221. Pětr Bjaršč z Čzemjeric; 222. Madlena Šchotčžina z Radworja; 223. Michal Wolman z Łuha.

Dobrowólnne dary: S. Zarjentowa z Džěžnišec 5 nšl.

Cyrkwinski powěštnik ze serbskich wošadow.

Z Budyšcina. Kšchcžena: Marija Gańža, dž. Ignaca Franca Trulleja, měšchcžana a koźnita w Budyšcinje.

Z Radworja. Kšchcženi: Marija, dž. Jak. Gantusch z Radworja; Marija Helena, dž. Karla Bjedricha Begołda z Měrkowa; Marija Hana, dž. Ernesta Kostota z Radworja. — Zemrjetaj: Marija Madlena, dž. Jurija Šchramy z Radworja, 9 m. 4 dn.; Hana, dž. Jakuba Ledźbora z Radworja, 2 m., 4 dn. — Wěrowani: Karl August Zänchen z Rhelna a Madlena Měrczińkec z Radworja; Franc Grubert z Radworja a Hana Lehmannec ze Serujan.

Katholscy Serbja!

Z nizkim titlom njeptakcženoho serbskoho redaktora zwažič sebi w poslenim čisłe, Was na wuradženjo dla podpjeranja hamžowoho wójska na dnju s. Sawrjenca popoždnu w tsjoch do Khrósčje na schulu pscheproschcž. Wot duchowneje wšchnosće so tajke wotmyslene podpjeranje poručicž njetrjeba; pschetož to je dobrowólnne zjawne wuznacajo lubosće k japoschtoštomu stoječ ze strony luda. Šchtož mje nastupa, sym za podpjeranje pschcž dżerženje někotrych wošadow, hdyž móža so jich wotpóštanju wšchelate zadžewi napschcžo stajecž. Tajke dżerženjo někotrych wošadow je dak 12,000 Serbam we 7 serbskich wošadach móžne, dokelž so za jenožo 500 frankow abo 133 toleri a 10 nšl. lětnje pčacž. Pschistojne a takrjec dosahace hižom by bylo, hdy bychmy za dweju pčacžili; pschetož hdyž wšchity catholscy, kotrychž je 200 milionow na zemi, po našchim pschickadže čžinja, kaž my po druhich mězo hišchcže rjeničich pschickadach sebi wotmyslimy: dha by swjaty wótc 33,000 wošadow měł a to je w tu hwiłu dosč hało wobaranška móc. Žendže-li so wjach pschinoschka hacž 266 tol. 20 nšl., dha by to tež wjetřchaj horliwosčej catholsčej Serbow hwalbu dawako. Kač zechcemy pschinoschki hromadžicž a wotpóštacž (ja sym na pschickad za to, zo bychmy so huadnomu knjezej biškopej k michalštomu woporej abo pětrowomu pjenječkej z adressu a pomjenowanjom wosebitoho wotmyslenja catholskich Serbow pschepodake), kaž tež wšchelate druge měcy rozpomnimy sebi na zhromadžiznje, — jeli Wš pschińdžecje. Pschcž hortnoho póstka njemóžach Was pscheproschcž, dokelž našč čžisčcžany „Posok“ tuniški pučž znajesche. Ččas, na s. Sawrjenca popoždnu, bu wuzwoleny, zo nje bychmy nihožo wot wopytanja Wozich službow wotdžerželi. Někotři ff. duchowni su pschisłubili, na zhromadžiznu pschicž; wot druhich njejsmy sebi to slubicž dali, myšlo, zo mužojo serbskoho luda pschcž swoje džělbracžo na zhromadžiznje zjawnje swoju catholsku skutownu lubosč wobschcžicž zechcēja.

Redaktor.

Katholfski Posol

Wukhadža přenju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłodětna placizna na pósće
a w knihařni 15 nsl.

Čirkwiński časopis,

wudawaný wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 16.

15. augusta 1868.

Lětnik 6.

Katholfska zhromadźizna we Khróscizcach.

Wšitke woprawdže žiwe stawy katholfskeje cyrkwie su we času nuzy a pschěscžěhanja swjatomu wótcěj hafo swojomu widžomnemu přědkstějiczerzej džělbraczo a lubošć z nadobnhtmi s k u t k a m i wopozazali. Tak so tež pschiskušča, a hdyž wschitcy wschitko móžne činja, potom pschirótschi Bóh časny čerpenja.

Naschi Serbja maja křwalbu nabožnych ludži a dobrých katholfskich. A hdyž tajcy bhyž hcedža abo lěpje bhyž dhybja, tež jim pschiskušča, zo to zjawnje wuznaja pschěd čłowjekami, nic jenož ze słowami, ale po potřebnosći z woporami. Šchtož woprawdže lubujemy, za to pschinjesemy rady wopory. Hdy bhyžny so tchle woporow bojeli, mohło nas wusudženjo trjehicž, kiž we wozjewjenju s. Zana (3, 16) steji: „Dofelž sy lwy, ani žymny ani čopły, čcu tebe z mojoho hortu wuplunycz.“

Hacž runje naschi katholfsch Serbja hjo wjach lět wopory za bamža sftadowachu, dha běchu tola zwjetšča wopory naschich wošadow, z pohladnjenjom na jich zamožnosć, hišćeje snadne. Duž dhybjesche so spytacz, hacž so njebhychn wschitke šydom serbske wošady zjenociez hodžite k wjetšchomu lubošćiwomu sftutkej za swjatoho wótca po pschikładze druhich ludow, krajow a diocesow. Tajki dobromólny zwjazk lubošćiwych wutrobow, tajki za nasche wobštejnosće wjetšchi wopor wot Katholfskoho džěla naschich Serbow by swjatoho wótca zwjeselil, joho po naschich mocach podpjerat a nam pschěz njoho Bože žohnowanjo pschinjel!

W tajkich myslach bu katholfska zhromadźizna abo zhromadźizna katholfskich Serbow na dnju s. Ławrjenca 10. augusta t. l. w Khróscizcach pschěz Kath. Pósta pomokana, zo by so zhromadnje muradžilo, na fajke wachnujo móhli Serbja najpschihódnišcho wójsko swjatoho wótca podpjeracz. Na tule zhromadźiznu zeidže so 75 Serbow ze wschěch šydom serbskich wošadow, hjez kotrymž běšče 11 duchownych, mjenujcy k. kanonik a farar Barth z Khrósciz, k. administrator

P. Benno Kral z Kóžanta, f. farář Welš z Wotrowa, knězaj kaplanaj Wornář a Nowak z Khróšćic, f. P. Innocenc Zawork z Marijneje Hwězdy, f. P. Tadej Natušč z Kóžanta, f. kaplan Duczman z Radworja, f. kaplan Wowežetk z Kulowa, f. kaplan Łuscžanski z Kalbic a kaplan Hórnik z Budyšćina.

Zhromadžiznu wotewri kaplan Hórnik, zjewi přichednjet wuradžnja a zamohwješe so, zo je runje wón zhromadžiznu powołał. Porjada dla žadašče wón wuzwolenjo přichednydy za zhromadžiznu a poručí přichitomnym hafo najpřichlědnějšcho f. kanonikuša fararja Barthja, kotryž bu potom z postanjenjom jenohědně wuzwoleny a te čestne město lubošćiwje na so wza. Nětko bu najpředy słowo date knjezej P. Innocencej. Wón rozestajesče jara wustojnje, čjohodla my hafo katholicowje a hafo Serbja swjatoho wótea mócnje podpjeracž dyrbimy. Bjez druhim spomni wón, zo snadž je nam posleni króč přichiležnosć data, so z nadobnym skutkom hafo dobrych katholicich wopozazacž, dokelž snadž so čjaš přehěščěhanjow cyrkwoje w Italijej swojomu kóncj bliži. Tež wuwjedže wón derje, kať móhli Serbja porořowanjo a zaspěčo, kiž so jim tu a tam dostanje, najrjenišcho z tajkim skutkom wotpozazacž. Wosebje džěšče joho wotmyslenu na to, zo by přichitomnych f. wjetšim woporam pohnuwał na podložu epistle na dnju s. Ławrienca: Šchtóž skupje syje, budže skupje žnyč, a šchtóž we žohnowanju (t. r. bohacze, dobnje) syje, budže tež we žohnowanju žnyč. Za tajkich, kiž nejisu na zhromadžiznje byli, by derje bylo, hdy by nam f. Innocenc swoju rycž hafo nastawł do Bóšta přichipóřkał. Druhi rycžnik běšče f. farář Welš. Wón khwalešče z horlěnymy słowami čješčěhódnju parščonu swjatoho wótea a spominašče na tu čješč, kotraž so jomu w Romje wot kóždoho, samo wot njekatholicich dawa; dale wubudžešče tež wón f. woporam za potrebnosće swjatoho wótea we wobaranju přehěčiwjo njepřehěčelam. Nětko bu rozrěčowane, šhto je lěpje, hacž podpjeranjo bamža přehč wotpóřkanjo někotrych wojakow, jeli bychu so tajch namakali, abo hacž přehč pořiczenjo wjetšchoho pjenježneho dara z wuprajenjom, zo je tón jamy za bamžowe wóžito wot zhromadnych katholicich Serbow póřkany. Dokelž to přenišče bjez poslenišchoho nije móžne, wupraji so zhromadžizna za to, zo by přehede wšchim so wubjerf wuzwolik, kotryž měł hromadžjenje pjenježnych darow započecž a spěchowacž. Do tohole wubjerfa buchu wuzwoleni: f. kanonikus Barth hafo přehednyda, f. kaplan Wornář hafo naměstnik, f. mšnył Wawrik z Kanec hafo swětny wubjerfownik. Pod tymle wubjerfom steja (a su f. tomu wot zhromadžizny naležnje přehepřoheni) wubjerki wšchitkich sydom wosadow a dweju klóšćtyrskéju cyrkwjow. Do tychle wosadnych wubjerfow řuščeja hafo přehednydojo f. kanonikus Barth za Khróšćic, f. farář Benšč za Kalbic, f. farář Kucžank za Budyšćin, f. farář Nowak za Radwor, f. farář Schneider za Kulow, f. farář Smoła za Njebjelčich, f. farář Welš za Wotrow, f. administrator P. Benno za Kóžant, a f. P. Innocenc za Marijnu Hwězdu. Kať čile wosadni přehednydojo druhich wubjerfownikow přichwzacž a na kajte waščnyjo pjenježne dary zhromadžicž zehčedža, njehašče zhromadžizna postajicž, ale zamostaji to tym wyšokodostojnym knjezam. Wdy sebi tudy hafo žawny hčos radžicž žwajimy, zo by so hromadžjenje dobrowólnnych darow w kóždej

wšy dwór wot dwóra, kžězu wot kžěze wot dowěrnyhóbných a k tomu zwólniných katholicich mužow stáko, kotrychž knježa sávarjo wuzwola a kotrymž woni listu k zapišowanju jenotliwych darow pschepodadža. Wopor w cyrkwi, kajkiž hjo su so za pětrowy pjenjež k džerži, znatých winow dla na žane wašchnjo njemóže wotpohladanjo katholicste žhromadžizny społojić. Kóždomu dyrbi w jeho domje po dlěškim rozmyslenju a po pschedkhadžachym wozjewjenju za chku wješ pschiležnosć data być, zo by po swojej móžnosći a lubosći woprowať.*) „Mašch-li wjele, dawaj nadobnje; mašch-li mało, pytaj tež mało rady dawac.“ Zob. 12, 9. Dale wobzámknj žhromadžizna, zo ma so tón lezhromadny pjenježny dar bamžej na jene léto dacž a pschinoschki k tomu haćž do 21. septembra t. l. (do s. Mateja) wotebacž. Po dofonjenju wuradžejnjow, na kotrychž so duchowni a swětni pschitomni žiwje wobdžělichu, pscheprošy k. kanonikus Barth žhromadžiznu k sebi. Skóncznje dowoli sebi hišćež kapłan Šórnik něotre słowa a džakowasche so k wobzámknjenju žhromadžizny za to, zo běchu pschi wschej horcocy dnja z daloka a z blizka w tajkej mnohosći pschischli. Krótki protokol tuteje počdra hodžiny trajaceje žhromadžizny, kiž bě redaktor Pošta potom napisať, so na sarje pschecžita, pschizža a podpisať.

To běšče zwjeselace znamjo žiwjenja katholicich Serbow, hišćež bóle zwjeselacoho pať so nadžijamž. Džak, wulki džak Wam, kiž scže na žhromadžiznje pobyli; džak, wulki a wjetšji džak Wam, kiž wobzámknjenjo a mysle žhromadžizny we skutku wumjedzeczy! Džak, wulki a najwjetšji džak je Wam wěšty wot zapłaczerja kóždobho dobroho skutka!

Lubje rady wozjewimž hišćež tudy, schtož so k wubudžejju abo wumjedženju našchoho žhromadnoho wotmyslenja wot druhich duchowných a njeduchowných nam pschipošćele. Kšćežce a pišćežce! Kadžce a dawajce!

Šdnyž budža dobrowólne dary po wschitlich wsach žhromadžene, potom hodži so na s. Mateja snadž žhromadžizna wubjerka pomolacž a na s. Michala zašy hłowna žhromadžizna katholicich Serbow, na kotrejž mohlo so skónczne wumjedženjo wuradžicž a snadž serbiška adresa abo list (wěžo z káčanskim pschekožkom) za swjatoho wótca pschitomnym pschedpožojicž. Wotmołwenjo z požohnowanjom bhčmžy z Roma runje tak derje dostali, kaž družce tajke katholicste žhromadžizny.

Duž, da-li Bóh, na zašwidženjo wjetšcheje katholicsteje žhromadžizny. Sława našchomu swjatowu wótcej, Piusej džewjatowu! Redaktor.

3 našcheje diöcesy.

3 Wudnyščina. Našch hnadny knjez bištop je na něotre njedzele do drezdžanskje diöcesy wotjěť, zo by tam s. sakrament firmowanja wudželať a wiscitaciju džeržak.

*) Najšerje wubjerť wobzámknje, zo so pschinoschki z kóždeje wšy abo tola wosady z hromadnje w našchim Pošte wozjewja. Abó mohče so znajmjejšča relativnje wjetšche dary wo wopraščenju dawaczerjow wozjewicž??

Z Wotrowa. Nasch wuczet l. Kral bu do Czornec pschefadzhent a na joho mesto je l. M. Vencz z Czornec k nam pschiczahnyk.

Z Khrósczic. Pola nas beshce 10. augusta zhromadzizna katolskich Serbow, na kotruz beshce 75 muzi pschischo. Haczrunje je to hjo zwijselace, dha woczakujemy tola pschichodny krocž hishce wjach wopytarjow, jeli wubjert za podpjeranjo bamžowoho wójsta zash zhromadziznu powoka. Wězo je nětotrhžkuli czkowje pscheczimo wschomu, schtož bhko njeje; tola myslu, zo bjez katolskimi Serbami so w krotkim wschitich pscheczimnich tajseje naležnosce, kiž je sama na sebi czesina a khwalogbna, chle zhubja. Dalishe wopisanjo zhromadzizny podawa redaktor me wosebitym nastawku.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Czěska. Tachant a farar Macan we Czelałowicach swjeczejshe 12. t. m. swój 50lětny mēschniški jubilej, kiž so wosebje pschcz to wuznamjeni, zo buch tam na tym samym dnju tsi zkote kwasz abo mandželste jubileje djeržane.

Řemška. W Halli mējachu 13 missionich duchowni ze sakskeje provincy zhromadziznu, kajsaz so tam wot 300 lēt djeržata njeje. Sich duchownishe stacije su wschě halle w bēhu poslenich 12 lēt nastale.

Z Kölna. Na tórmomaj doma so lētsa pilnje dale twari a je nadžija, zo budžetaj za 8 lēt wobaj hotowaj.

Bajerška. Zanđzhent mēšac mējachu bajerich arebiskopja a biskopja zhromadziznu we Würzburgu.

Badenška. Towarštwio s. Michala we Freiburgu chce bjesadže za bamžowich němškich wojakow, kajsaz ma so w Romje po pschikladže francóžskich, belgiskich a druhich bjesadow zatkóž, kóžde lēto 500 frantow pschiwobrocžicž.

Rakuška. Wóžna z pierom so bjez katolskej a bjez njewěriwej stronu kručje dale wjedže. Biskopjo so wězo njeboja njepscheczelow cyrtwje; tak je na pschiklad biskop we Linzu knježesimw, kotrež wudacžo attow mandželstfoho juda žadasche, žiawnje prajik, zo pscheczimo tomu protestiruje.

Rakuška. W Linzu bēšce 2. a 3. augusta 16. zhromadzizna katolskich towarštwow chleje diocesh. Šdhž bē hrabja Brandis ju z wotpsēwanjom japoschtoškfoho wěrhwmuznacza wotewrik, djeržesche hrabja Stolberg w uniformje bamžowoho zuadh rycž a wuzbēhomasche, kał wjejele bamžowe wójsto za czescž cyrtwje a swjatoho wótca swoje žiwjenjo woprjuje; wosebje napominasche wón naležnje k podpjeraniju bamža a joho wójsta pschcz towarštwio s. Michala a na wscho druge waschnjo a slónczi ze stawu na Piusa IX. Baron Stillfried wopisomasche nuzu s. wótca a pokaz na straschnosč wottorhnenja wot Roma (kajtez njewěrimi we Winje a druhdže sebi pschcja). Na to rycžachu l. Dika hafo pschedsyda katolskfoho kasina (kaž so katolske bjesady tu a tam mjenuja), l. Dr. Gruscha z Wina a družh. Žedyn rycžesche bjez druhim tež wo wážnosčzi katolskich wozjemjenjow me adressach. Duž myšlimy sebi, zo je kaž tam tež pola nas wotpóskanjo tajseje adressy mőžne.

Morawſka. Farar a zapóſtanc Z. Berger z Pozlowic bu jenoſo přebowanja dla w tſečzej inſtancy ſ ſchraffe 20 ſchěſnaſow abo ſ 4 dnam jaſtwa wotſudženy. Kaplan R. Lufefch z Teſchetice je ſwoje tſinjedželſte jaſtwa naſtupil. Kaž w Morawſkej taſ ſu tež z Čzech pſchecy hiſčecze taſte wotſudženja ſchjchecž, hdyž duchowni nowe cyrkwi njeſpſchecželſte zaſonje nětaſ popſchijajaja.

Čchthriſka. W Rirchbachu mějeſche 12. julija nowoſwojczenny duchowny Z. F. přenju Božu miſchu. Na tule ſwjatocžnoſež wjelejeſche ſo wofebje joho džěd. Wón mějeſche wjele žadanjow. „Hdy bhch jenož taſ doſho žiwny bhč“, běſche joho zdychowanjo, „hač mój wnuſ (enfel) do duchownſkeje kžěje pſchindže“. A wón to docžafa. Tola ze ſtarobu ſkabh dyrbjeſche hižo wjele we kožu leječž. „Hdy bh mi Bóh jenož taſ doſho žiwjenjo zdžeržal, hač ſchjſchu, zo mój wnuſ měſchniſku ſwjecziznu doſtanje!“ To bě joho dalſche žadanjo. Bóh je wuſchſcha. Tola joho moč jara wotebjerachu, wón bližeſche ſo hladajo ſ ſmjerczi a myſleſche ſam, zo ſtowo wumrje. „Hdy bhch jenož taſ doſho žiwny bhč, hač mje mój wnuſ požohnuje!“ praji wón zaſh. Wón moſta taſ doſho žiwny a pſtafaſche z wjelekoſežu. „Hdy bh mi tola Bóh luby Rnjež tón džeſ widžecž daſ, na kotrymž wón přenju Božu miſchu džeržil.“ A wón jón widžeſche. „Dženſa,“ taſ zdychowaſche wón na tamnym dnju, „dženſa njechaſ wumrjecž, ale jutſe pónđzelu, hdyž je chła ſwjatocžnoſež nimo, zo by moja ſmjercž wjelelo nježadžeržafa.“ A taſ ſo ſta. Wječor 1/27 (13. julija) zemrje džěd, hižo přjebh derje wobſtarany, wobdath wot ſwojich džěczi a džěcziđžěczi, w ſtarobie 86 lět, zawoſtajo 10 džěczi a 40 žiwnych wnuſow.

Worarlberg. (Throlſka). Žedyn po mjenje katholiſti hapytaſ we Želdkirchu je ſpobžiwny teſtament čžinil. Wón wotfaža bjež druhim 500 ſchěſnaſow za měſchjanskich křudych z wuměnenjom, zo pſchi rozđželenju tchle pjeujež žadyn duchowny ſobuſkufkowacž njeſmě. Dale wotfaža měſtej ſwoju knihownju a wuſtaji 1000 ſchěſnaſow ſ doſupowanju knihow, ale zaſh z wuměnenjom, zo žadyn duchowny w tym ničžo čžinicz njeſmě a zo ſo žane katholiſte knihi njekupja. Škóncžnje wotfaža 2000 ſchěſnaſow tomu, kotryž we Želdkirchu přeni do civilnoho mandželſtwa (bjež wěrowanja) zaſtupi; ſ tomu běſche naſtaſ w oſobnoſeži civilnoho mandželſtwa pſchi-kožent. Tu maſch džiwnoſo pſchecžela katholiſke cyrkwe!

Čchwajcaſka. We Carouge zemrje njedawno muž, kotryž bu přjebh ſ njewěriwomu zwjazkei ſolidairow (ſwobodnych murjerjow) ſkuſchal, pſched ſmjercžu paſ ſo želnoſežiwje do cyrkwe wróczil a ſwjate ſakramenty doſtaſ. Žoho ſwójba žadaſche cyrkwinſki pohrjeb, kotryž farar wěžo dowoli. Ale ſchto ſo ſta? Solidairojo pſchindžechu we wulkei mnohoſeži na pohrjeb, wzaču kaſchecž z čžěſom prajicny, zo jim ſkuſcha a pohrjebachu jón ſami pſchi wſchim proteſtirowanju ze ſtronh zruđženeje ſwójbh.

Z Roma. Bamžowe wójſto mějeſche ſtónč julija 684 officirow, 14,181 wojaſow, 150 žandarmow, 40 inženirow, 1205 kanonirow, bataillon tſelcow (898 mužji), regiment zuawaw (3223 mužji). Wójſto ma 940 koni; kanonow je w Romje 30, we Civitavecchia 120 a 40 w polu, bjež nimi 24 čžehnjencyh.

Z Roma. Z Kanabiſkeje je zaſh 50 mlóđžencow pſchichčko, zo bhchu do bamžowoſo wójſta zaſtupili.

R o m a. Po najnowszych statistických powjesczách ma město Rom 217,378 wobydlerjow. Chrtwinski stat po wottorhnenju wjach hacž dweju tšeczinow kraja liczi 720,000 duschow. W měsće Romje pscheyhwa 29 kardinalow, 28 patriarchow, arcibiskopow a biskopow, 1372 präladow a měschnikow, 799 seminaristow, 2947 mnichow a 2191 mniškwow (knježnow). Wšyche toho je tam 4602 židow a 488 schismatikow a protestantow. Tšarskich duchownych je 54 a do šulow hšodži 26,017 džěczi.

R o m a. Wo zastupjenju španijskoho kralowskoho pryncy Alfonso z Bourbon do bamžowych zuawow pišaja francózske nowiny tole. Na dnju ss. Pětra a Pawoła poda so mlodhy prync (wón je 1849 rodženy) ze swojim pschewodžerštwom do waticanskeje cyrkwyje a dosta swjate woprawjenje. Po Wozej mschi widžesche prync na rowje ss. japoschtokow někotre wěncy, kotrež běchu pobožni tam položili, a žadašche wo dowolnosć, zo směl sebi dwa j sobu wzacz. šchož bu jomu domolene. Prync prajesche: „Džen, na kotrymž pschez naměstnika Šhrystusowoho uniformu a dostojnosć bamžowoho zuawy dostanu, je jedyn z najrjenišich mojoho žiwjenja; tohodla pscheju, zo by moja macž wopominjećo na tón samy wobthowala a je z tymile kwětkami w myslach žjenocžika.“ Prync Alfonso poška wobaj wěncaj swojej macžeri, rodženej z Este, kotraž we Grazu w kšěžorštwje bydli a sebi za wšofu cšesć waji, zo je jeje syn do šlužby cyrkwyje zastupil a hačo wojač prawo a šprawnosć wobara. Wona pišasche bamžej, zo jomu najdróššchi dar woprue, kotryž macž woprowacž móže; bamž jej wotmołwi, zo wón tónle dar wozmjje, jón pschšluchnje cšesćzi a pobožnej pryncesnje w mjenje Boha toho Knjeza so džaluje, kotryž wopory macžerjow a poddatosć džěczi bjez myta njewostaji. Politika ze zastupjenjom pryncy niččo cžinicž nima; pschetož hdyž so španijski póštanec kardinala Antonelli prajesche, šcho to rěka, praji tón: „Nicžo druge to njerěka, hacž zo ma bamž jenožo katolika wjach we swojim wójštu.“ Prync njeda hačo wojač swoje kralowste sempšchirndženjo póznacž, je ponižny, pschczelny a wozmjje najwobczejnišche šlužby na so. Kaž smy pišali, běsche wón swój slub, zo chce we bamžowym wójštu šlužicž, pschi rowje naschoho zbóžnika we Jeruzalemje wotpoložil.

R o m a. W juniju bu zaklad položeny k wopomnikej, kotryž bamž swojim w nazymšich bitwach padnjentym wojačkam na pohrjebnišchcu pódla cyrkwyje s. Kawrjenca zwonka města stajicž da. Na šchěrokim podložku pozděhne so wulki wóšomróżkowny kamjen z mjenami padnjentych wojačkow. Na jentym boku budže káčanske napismo, kotrež pscheložene takle rěka: „Najmuzniškim wojačkam z kraja a wufraja, kotřiž w lěće 1867 napischecžo cžródam napadowarjow we wjacorych bitwach za wěru a njezranjenosć města wojowajo we dobyčžu samym žiwjenjo z krewju pschelachju, da bamž Pius IX. tónle wopomnik stajicž, zo byšchtej pschez njón joho džakownosć pscheczimo najzaslužbniškim synam a swjate wopominjećo ich zmužitofće potomnikam so wobšwědcžikoj.“ Nad wóšomróżk pschirndže pyramida a na nju s. Pětr a jedyn wobronjenty wojač z šchorhowju.

R o m a. Pola města Witerbo su so zasnj Garibaldianojo w małych cžródach pokazali. Woni noscha nětko cžorne tošhle město prjedawšich cžerwjentych z wušchithmaj pišmikomaj V. M. (t. r. vendetta Mentana abo wjeczenjo za po-

bićzo pola Mentanh). — W swětnych nowinach steji, zo je wjele bamžowych wojakow desertirowało, ale te powjesće su najskerje pschěhnate; pschichodny króć wjacy wo tym powjemj.

Roma. Swjaty wótc je wóndanjo zasn pschi swojim wójsku pola Frascati pobyl.

Francózska. Vene francózske nowiny wozjewjeja zapisk wosobnych a stawnych ludži, kotřiz su so w poslenim čzasu cyrkwinstomu žiwjenju poswjecjili. Prync Broglie, přjedawšči leutenant, dosta w Parizu swjeciznu subdiaconata; čjeta generalow Trochu a Neumayera je we Nantes do klóschtra zastupika, tohorunja knježna de Quartrebarbes a knježna de Lezei, džowka křezorskeho radzicjerja we Douay, a někotre druge wosobne.

Francózska. Biennet, sobustaw akademije a wulkomischtyr schottiskich swobodnych murjerjow we Francózskej, je 11. julija 91 lět stary we Val-Saint-Germain zemrjel. Wón běše maire (rychtar) tamneje wosady. W poslenich dnach si ojeje khorosće žadaše wón za duchownym k. Lancienom, spowjedaše so, chychše hačo sobustaw katolskeje cyrkwe wumrjec. Powjestwo wo tym, zo je wulkomischtyr so spowjedał a z cyrkwu so wujednał, je wulki hněw pola swobodnych murjerjow wubudžilo.

Se ndželska. Stawny Dr. Busch njeje hišće k našej cyrkwi pschestupil, ale wón so pschecy bóle k njej pschiblizuje we swojich pijsmach.

Lappland. Z tuteho blizko połnocneho čzopa naščeje zemje ležacocho kraja pišče mišsionar Bohler: Dwa 14 lětnaj lappiskaj hólcaj pojedžetaj w krótkim do Francózskeje, hdžez jej bohata knjeni za našch mišsion wuschudowacž da. Wonaj pschidžeschtaj hlódu dla z Fimlanda k nam do Tromsøa. Za mam tudy tež jenocho talentnocho hólca ze Norwegseje, ale nimam hiščeje žane pjenjež na pucž a žane swobodne město na schuli. Druhi mlódzenc z Norwegseje z Nordkapa schtuduje hižo 8 lět w Belgiskej. Tak změje našch mišsion z Božej pomocu za někotre lěta měšchnikow, kiž su tudy roždeni. Rady bych tež jenocho do Roma póštal, ale boju so, zo pschewhwanjo tam za ludži z połnocnocho kónca njeje strowe.

Rusowska. W juniju transportirowachu 20 židow pschez Peteršburg; woni pschestupichu tam k schismatiskoj wěrje, zo bychu pschisudženu schtrafu woloženu dostali. Město džěka w podkoplach Sibiriskeje trjebaja nětko jenož tam so zasnhdlicž.

Turkowska. W Konstantinoplu je nětko schějčž katolskich cyrkwi, bjez nimi 4 fariže, tola su wschitke małe. Nowa jara krajna cyrkej je znapšchězja Konstantinopla, na ašiskim brozy móvskeje wuzčiny, we Kladi-Keuü. Pscheb 10 lětami smědžachu w thmle měštacžku jenož musulmanojo (turkowje) byhdlicž, nětko su tam katolikowje (ze wšchěch krajow pschepustwa dla tudy zasnhdleni) hižom wjetšdina. Rjad schulskich bratrow ma tam wulku schulu.

Jeruzalema. Wulki křiz nad kulotwarom cyrkwe Božoho rowa je stajeny a budže na dnju donjebješowzadža s. Marije z wulkej swjatocžnosčju wotkryth. Wotpóštani wšchěch křesčanskich wulkomocow, nabožne žjenocžensstwa a turkowšch zastojnych budža pschitomni. Wotkryčžo křizža budže z 21 wutšělemi z kanonow powitane.

Póknócna Amerika. W juniju dosta w Trohi 23 seminaristow za

provinciu New-Yorkfsku duchownfsku ſwjećiznu. Tak wjele jich tam njebu hiſćeje na jene dobo ſwjećentych.

Połńócna Amerika. Biſkop we Phiſadelphia wubźeli na ſwjeźbenju Bo-
žojo Eźeła 298 parſchonam ſ. firmowanjo, bjez nimi 26 konwertitam (wobroczenym).
— Arcbiſkop z Baltimora firmowaſche pola Cotonsvilla 115 parſchonow, bjez
nimi 16 konwertitow. — We Cincinnati bu na Bože ſpěčo židowſki kapitan Hatch,
prjeby mjeſcjanosta w tymle wulkim mjeſće, kſćežent a nazajtra po doſtaćcu naj-
ſwjećiſchoho ſaframenta firmowanj.

Połńócna Amerika. W juniju bu zakladny kamjeń k nowej katholiſkeje
cyrkwi we Brooklynje, ſchož je po wulkofći tſeje meſto w Americi, ſwjeźbenſcy
położent. Pſchitomni bėchu ſydnjio arcbiſkopia a biſkopia. Arcbiſkop New-Yorkſki
(rodžent z Brooklyna) ſpomni we ſwjatocźnej rzeźi, zo jo hiſćeje dopomni na čas,
hdy bjeſche tele meſto njewaźna wjeſ bjez katholiſchoho duchownoho a bjez katholiſkeje
cyrkwoje. Nėtk je tam 26 cyrkwojow za wjacj hacž 120,000 katholikow.

(Statiftika židow.) Bjez nėhđe 13000 milijonami ćłowjekow je jenož
7 milijonow židow, kotrychž pokojca na Europu pſchindže. Najwjacj byhli jich w
Ruſowſkeje, hđež jich 1,220,000 lića; Ruſka ma 853,300; Pruiſka 284,500; druge
němſke kraje 192,000; zbytk je rozpierschent. We Frankfurće pſchindže 1 žid na 16 kſce-
ſćanow, w Pruiſke 1 na 73. W Sakskeje je jara mało židow a Schwėbiſkeje a
Norwegſkeje pſchindže 1 žid na 6000 kſceſćanow. Spobźiwne woſtanje, zo mno-
hoſć židow we Francozſkeje, Zėndjelſkeje, a Belgijeje, hđež ſu jim rune krajanſke
a politiſke prawo we wſchim dali, wotebjera, bjez tym zo jich tam pſchibhwa, hđež
je tónle lud mjenje ſwobodny a pſchecźėhanjam wuſtajent. Po powjećeji miſſionara
Krügera wobſteji 33 miſſionſkich towařſtwow, kiž jenož za wobroczenjo židow ſtu-
kuja; wone lića 200 miſſionarow, z kotrychž je pokojca pſchėstupjenych židow. Wot
ſpoczatka najſchoho lėtſtotka bu 20,000 židow hižon kſćežentych.

Waleźnoſće towařſtwa.

Sobuſtawy na lėto 1868: K. 224. kubler Handrij Guda z Ĥernjeje Kiny;
225. kubler Jakub Libſch z Ĥornjoho Ĥunjewca; 226. gymnafiſt Franc Pėbmann ze
Echėrachowa; 227. gymnafiſt Jėzef Leidler z Khrėſćeje; 228. kubler Miſkawſch Ma-
tijewſch z Nowoſlic; 229. kubler Jakub Wėnſch z Nowoſlic; 230. Jan Ĥėblaſ z Nje-
bjelećeje; 231. Ĥana Strancowa z Njebjelećeje; 232. ſaraſ Miſkawſch Smoka z Njebjelećeje.

Cyrkwinski powėſtnik ze ſerbſkich woſadow.

Z Budyſchina. Kſćećeni: Jakub, ſ. Pėtra Delanka z Stoneje Borchćeje;
Karl Oskar, ſ. Ferdinanda Pohmana z Budyſchina; Michal Jurij, ſ. Jakuba Kſchi-
žanka z podhroda; Eduard Michal, ſ. Jana Leſchawy Kheźnika z B. — Zėmrjeći:
Jakub, ſ. Pėtra Delanka ze Stoneje Borchćeje; Marija Madlena, dź. Franca Gėb-
lerja ze Zajdowa, 1 lėto, 10 njeđj.; Ĥanža rođj. Jurfec, Michala Augusta Brėurera,
wuſtuzenoho wuczerja w B. mandž, 69 lėt a 10 mjeſ.

Katolicki Posol

Wukhadža přenju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyřolětna płacizna na pósce
a w kniharni 15 nsl.

Čirkwinski časopis,

wudawany wot towarštwu S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 17.

5. septembra 1868.

Lětník 6.

Bratřstwo swjatoho škapulira we Kulowje.

Z dowolenjom swjatoho japoschtolšeho stoła we Romje, kaž z dowolenjom najwvyššeho přědkšterjerja duchownoho rjadu Karmelitarjow a hnadnoho wrótšawšeho knjeza biskopa je so na swjatym dnju Marijnoho donjebješwzacja, na 15. augusta 1868, pschi farskej cyrkwi we Kulowje bratřstwo swjatoho škapulira l čzesčji swjateje macjerje božeje załožilo.

Swjaty škapulir je mała drascjicžka po šchtatnosčji bancžika, kotruž pobožni křesćenjo na swojim čžele wołoko šchje nosča a kotruž je swjata Marija sama psched 600 lětami (na 16. julija 1251) we potajnym zjewjenju swjatomu mnichej Šymanej, jendželstomu Karmelitarjej, podała z tymi słowami: „Bječ, lubowany syno, tutón škapulir hačo znamjo duchownoho bratřtwu. Šchtóžku li we teje drascže pobožnje wumrje, tón njebudže wěčžnoho wožnja čžerčpjecž. Šlej, tutón škapulir je znamjo spomoženja, je wumoženjo we strachach a zwjazk měra a wěčžnoho slubjenja“.*)

Bratřstwo swjatoho škapulira wupšchěštre so z hory Karmel — na kotrejž Karmelitarjo na tym samym měsčze, hdžez něhdj w čžasu staroho testamenta swjaty profeta Elias bydleše, kšochtyr l čzesčji swjateje Marije natwarili běču — we krótkim po chłym křesčjanskim swěčze, wosobnje hdjž bamžoj, hačo najwvyššchi přědkšterjerjo swjateje cyrkwe, bratřam a sotřam tutoho bratřtwu wšchelaše duchowne hnadj a dospołne wotpuski poskicžili běču.**)

Swjata macj boža běšče pač tež hiščeje slubika, zo wona wotemrjetym a we čžiscžu čžerčpjacym bratřam a sotřam

*) Cf. Breviar. Roman. de die 16. Julii in lectionib. IV. V. et VI.

**) Paulus V. P. M. per Breve „Cum certas“ d. d. 30 Octobr. 1606; Honorius III. et Nicolaus IV. P. M.

wosobnje sobotu (kotryž džen je swjatej Mariji poswjeczeny) ze swojimi zastupjenjom a mócnym modlenjom k pomocy pschincz chce.*)

Tele bratstwo swjatoho skapulira je so lěta z dowolnoszczu najwyschšich duchownych wótcow we Kulowje załožiko a jeho stajny přědšiteľ je kulowski farać, kotryž ma móć skapulir poswjecicz a bratrow a sotry do swjatoho bratstwa pschizacz. Tule móć móže kulowski farać tež druhim duchownym, wosebje swojim kniezam kaplanam, podacz.

Schtóž chce do bratstwa swjatoho skapulira zastupicz, tón dyrbi:

1) so pola kulowskoho fararja wozjewicz a swoje mjeno do bratskich knihow zapisacz dacz.

2) dyrbi wón poswjeczeny a žohnowany skapulir z ruky měšchnika dostacz a stajnje wokoło schije noshcz. Wosobnje pať dyrbi wón swjaty skapulir noshcz na khorym kožu a we smjertnej schtundže.

3) dyrbi wón česnje, póccziwje a pobožnje žiwj bycz a swjatu Mariju prawje čjeszczowacz.

4) schtóž pať chce sobotu móčne tróschowanjo a zastupjenje swjateje Marije we čžisczu dostacz, tón dyrbi:

a) we swojim schtancze (haťo młodženc abo knježna, haťo mandželski abo mandželska, haťo wudowc abo wudowa, haťo duchowny abo swětny) póccziwje žiwjenje wjescz;

b) srjednu a sobotu so posczicz, abo za tele posčenje druhi dobry skutk čžinicz, kotryž jomu spowjedniť we spowjednym stole naklascz budže.

Bratšja a sotry swjatoho skapulira bjeru na duchowne waščny džel na wšchitskich pobožnoszczach, poskutnych a dobrych skutkach Karmelitarjom a čykoho skapulirowoho bratstwa, kiž tež jim k dobroczje pschinczu a duchownomu wužitkej su. Woni pať tež dostawaja wjele dospołnych wotpuštkow, hdyžuli k swjatej spowjedži a k swjatomu woprawjenju křodža, a to;

1) na tym dnju, hdyž zastupja do swj. bratstwa;

2) na swjedženju swjatoho skapulira (16. julija) a pschez čkly tydžeń tutoho swjedženja;

3) hdyž woni měšacžne njedžele popołdnju na nyschporje pschi processionach pschitomni su;

4) we smjertnej schtundže, hdyž woni pobožnje wupraja najswjecišče mjeno „Jēzus“;

5) hdyž woni róczne čžasty (hody, jutry, swjatk), abo na swjatoho křžizža (3. meje a 14. septembra), abo na wjetšim dnju swjateje Marije (njewoblaťwanoho podjecža, naroda, woprowanja 21. novembra, pschizjewjenja, čžistoscžnja 2. februara, domapytanja a donjebjeswzacija), na swjatoho arcjandžela Michala, swj. Šózefa, swj. Šana křžezenika, swj. Šetra a Šawoľa, swj. Šabijana

*) De privilegio sabbatino Joannes XXII. P. M. in Bulla de d. 30. Martii 1322.

a Boščijana, vschitkih swjatihy abo na drugih swjatihy dnjach*) i swjatej spowjedzi a k swjatomu woprawljenju du.**)

A dostaczu tychle dospolnych wotpuskow durbja so tež sobuspewacj znate poruczane wotpuskne paczerje na menjenje swjatoho wotca (za powyhšhenjo swjateje cyrkwe po chlej zemi, za wukorjenje blednych wërow, za mër a pšeheszenosc kšehesjanskih wjerchow a kšehesjansko ho ludu).

Wšeh tele dospolne wotpuski móža so tež woprowacj za khude dusche we czjescu, a swjaty wotc bamž Pius IX. je na 22. junija 1865 dowolik, zo maju bože mišë za wotemrjetehy bratrow a sotry najchoho bratswa prawo privilegijowanoho wotkarja.

Zamërno, bratstwo swjatoho skapulira je bohaty polkad duchownych hnadow, za žiwych kaž za wotemrjetehy, a njenakladuje sobustawam žane wobczëznoscje. Nadzijemj so tohodla we Knjezu, zo tele we najchim serbskim kraju***) zapožene bratstwo z božej pomocu spëchowacj budze czëscjowanjo swjateje Marije a duchowne spomoženjo cyrko ho serbsko ho ludu. A k tomu daj Wöh tön knjez na proštyh najzbožnišcheje knjezntj a patronki skapulira svoje swjate žohnowanjo! Amen.

Cjohodla durbimy swjatoho wotca podpjeracj?

Katholškim Serbam móžu na tele prašhenjo z krotka takle wotmošwicj: Wch durbimy swjatoho wotca podpjeracj hafo katholicowje a hafo Serbja.

Hafo katholicowje wëmny, k czomu je Žëzus Khrystus, njevidžowny wjerch cyrkwe, widžownoho wjercha abo bamža postajik. Z tym smj a wostanjemj w nutnym zwjazku. Na njoho wjaza nas džë:

1) Poslušchnoscj pšhecžiwu Khrystusej, kotrohož my z prënim bamžom, japoschtokom Pëtrom, hafo syna žiwoho Boha wuznawamy.

2) Šorliwoscj za prawu wëru, kotraž bu kôždy čas a najwëscjijcho wot romškeje cyrkwe a bamža czjsta zdëržana.

3) Staroscj za našču zbožnoscj; pšchetož hdyž bamža a we nim cyrkej podpjeramy, czinimj dobry skutt wulkeje waznosce.

4) Džakownoscj pšhecžiwu bamžam, kiž su so prjedy za nas starali, hač smj so my za nich staracj móhli; pšchetož woni su poškow kšehesjanskeje wërhy do našich krajow škali a jich wobkručeli.

*) Tele druge swjate dnj su: swj. Gandrija Koršina 4. februara; swj. Angele 5. meje; swj. Madleny z Pazziš 25. meje; swj. Eliasa profety 20. julija; swj. Dany, maczerje Marije 26. julija; swj. Joachima, nana Marije, nječjelu po s. Marijnym donjehjeswzacju; swj. Alberta 7. augusta; swj. Theresije 15. oktobra; swj. Jana z kšdija 24. novembra.

**) Clemens VIII. P. M. in Constitutione „Quaecunque“ d. d. 7. Decembr. 1604 et Pius IX. P. M. ex decreto s. congregationis indulgentiarum d. d. 8. Jan. 1861.

***) Dotal durbjachu cji, kiž chychu do tohele bratswa zastupicj, w Dštricu so zapisowacj dačë.

Hafo Serbja dyrblimj pschede wschim dobry pschiklad naschich wótcow sczéhowacj a sami zash dobry pschiklad potomnikam zawostajicj. Hdjž psched nětko 300 lětami wjetšcina Serbow z položcu Němcow so k Lutherowej nowej wěrje pschewjesčj da, mostachu wobhdlerjo naschich hiščeže nětko zwjetšča katolskich wšow swěrnj swojej katolskej wěrje a podachu tak pschiklad swojeje horlivosčje. A my njebyhdjeli tak wjele swěrnj a horlivosčje we sebi měčj, zo njebyhdmy w zrudnych časach swjatoho wótea a z nim cyrkej po potrebnosčji podpjerali? Stawizny naschich serbskich wosadow budža zapisowacj, sčtož my wobzamknjemy a čjinimy. Čhcemy tam hafo podpjerarjo čještneje katolskeje wěry abo hafo pscheradnich na njej mjenowani byčj?

Čjesčj serbskoho luda sebi nasche podpjeranjo žada. Kač daloko su Serbja značji? Kač jara su wot tych, kiž jich znaja, hiščeže hidženi a hanjeni? Nětko mamy jenu tajku pschiležnosčj k dopořazanju, zo Serbja tež nadobne wotmjšlenja zapščijsjeja a za nje wopory pschinosčjeja. My hcemy dopořacj, zo pschikladny wulkich ludow znajemy a zo je po wěrje swojich stábhych mocow sczéhowacj so prócujemy. Pschi tym njeptamy my čjesčj nascheje paršchony, ale wuwjedžemy ju zhromadnje k čjesčji Božej a k wužitkej joho swjateje cyrkwje.

Na kajke wáčnjjo so to wuwjedže, wotwisuje wot dobreje mole katolskich Serbow. Pschede wschitkim dyrbja so k tomu pjenježne dary hromadžicj a kóždomu ma so pschiležnosčj dacj, zo by so na tymle skutku wobdžělil. Nětko su hižo swoju pomoc posticžili, tak n. psch. jedyn kšěžkar M. M. 6 toleri. Njemjšli ničtó, zo je to, sčtož so k tomu da, zhubjene; Wóh móže a zechce nam to bohacze wotruncj. Wščat dyrblimj drje wschitich wuznacj, zo časťo pjenjež wudawamy, za kotrež wot Boha žane zarunanjo woczakowacj njemóžemy!

Podpjeranjo zhromadnoserbskoho wotmjšlenja je, kač so samo rozhumi, dobro = wólne a my móžemy jenož prosyčj: daj kóždny po swojich mocach. Na dobrnych pschikladach njeprawuje. Sčtož je w Posoku čitat, njech so dopomni, sčto je so we Francóžskej, Belgijskej, Hollandskej, Němjskej, Normegjskej atd. za swjatoho wótea a joho wójsťo dawako. Sednota poshluj! Zohodla, lubi katolsch Serbja wschitkich sydom wosadow, zjenocžmy so k dobromu skutkej, kajkiž bu w katolskej zhromadžijne w křróscjicach wobzamknjeny.

Bo rukopisu k. P. Innocenca.

3 nascheje diócesy.

3 Wudhšchina. Anjež diafon Michal Róla z Kalbic je so zańdženy tjdzen z Kólna domoj wrócěk a dostanje sčtwórtk 10 t. m. z k. diatonom H. Salmom z Radeburga w tachantjskej cyrkwji měšchnisťu swjecžiznu.

3 Wudhšchina. W spocjatklu lěta buchny w Brüsselu (w Belgijskej) čještne myta za cyrkwinsťu musisťu wupisane, a to za tsi najlěpsche pschewodžjenja Božej mšče, kiž dyrbjachu za tsi mužske hłosy a za piščežele pschiprawjene byčj. Na to pschepóšťachu komponisťojo (žestajerjo musisťi) wschelachich krajow 81 tajkich pschewodow;

pszeż 20 druhich njeběchu po žadanju wupisowarja zestajene. Kaž nowiny pisaja, dostaschtaj so nětko přenjej dvě čestnej myče (500 frankow ze złotej medailu a 300 fr. ze slěbornej) nashimaj krajanomaj, t. Kretschmerekaj rodž. z Ostrica a nětko druhomu organistaj w Drežďzanach, a t. Kantorej Löbmannej w Ostricu, rodž. ze Scherachowa. Tšecze myto pschindze do Pariza. Tak su tež w cuznych krajach zhonili, zo mamy w Sakskej tež wustojnych komponistow.

3 **Budhščina.** Zařdženy sčtwórtk měsěsche našcha tachantska šchula z druhimi měsčezanskimi schulemi pschi najrjenišchim wjedrje wulki schulski swjedžen na tudomnym tšelniščju.

3 **Budhščina.** Kaž sčhšimny, je kapucinaš **Frater Pantrac** Glawšch rodž. z Worflec z rumburgštoho kšochtra do kšochtra w Brnje (Brünn) we Morawskej pschepadženy.

3 **Budhščina.** Redakcija rozpsčjezele do wschitkich wosadow próstwu „Za swjatoho wótcu“ wosebje za tajkich, kiž Posol njeczitaja, zo bychu so na zhromadnoserbskim daru za bamža wobdžělili.

3 **Budhščina.** Tón tydžen bu bratska cedla nowozakoženoho bratstwa swjatoho skapulira w Kulowje tudy čiščezana, a móže ju nětko kšodny, kiž do tohole bratstwa zastupi, w Kulowje na farje dostać.

3 **Budhščina.** Kaž sčhšimny, su hnadnoho knjeza biskopa w městach herbštokrajneje diocesy, hšez je wšitaciju dšeržak, jara swjedženšch powitali.

3 **Marijnoho Doła.** Psched někotrym časom je Křhřstina Wenatska rodžena Feurichec w kšochtrškej chřkwi katholicke wěrymuznacjo wotpołożika.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

3 **Altenburga.** We tutym měsčje bu 4. juniju zakadny kamjen katholicke chřkwički položeny. Twar dyrbi w běhu lěta hač pod křhw hotowy byč a w juniju 1869 cyrkwinškim službam so pschepodadž. Wójwoda Ernst je 50 tol. t zwonej darik, a tohodla budze chřkwička tórmik dostać dšerbječ, t čjomuž pak hiščeje pjenězch pobrachuja. Jenož twarej chřkwički budza twarške pjenězch, kiž su wot 28 lět w Bajerškej a druhich krajach t tomu hromadžowali, dosahadž. Hač dotal buchu tudy bože služby za katholickich w privatnym twarjenju kšodny sčtwórtu njeźelu wot duchownoho z Lipska wotdšeržane. Te druge njeźele běchu jenož nšchpory. We Sakske-Altenburgškim wójwodštwje bšche w l. 1864 z chřa 310 katholicow. Wot tutych bydla pschež 200 we hłownym měsčje Altenburgu a wokolnosčji.

3 **Magdeburga.** We tudomnym defanacje buschtej w zařdženym lěcze tutej nowej staciji založenej: missionška wikaria w Otterslebenje a w Bahrendorfje. We Lippšpringe bu katholicška wucšetnja založena. Pschi farskej chřkwi w Eitelu bu tež kaplan postajeny. Missionška wikaria w Bünde bu t farje pozbšhnjena.

Wjecžorna Pruska. Psched někotrymi lětami bu w Zechendorfje kšezka kupjena. Hačo bš něšto pschetwarjena, bu zařdženu jutrownicžku hačo katholicška kšapakta za tudomnu wokolnosč postwjecžena, a budza so lětnje 4 křoč bože služby tam wotdšeržječ.

K.

Pruska. Tomafstwo swj. Bonifacija je wobzantnyło, we měsće Stafffurth pola Magdeburga, hdyž je 500 katholicow a 73 katholicich schulskich dźěci, duchownoho postajic, a te wot duchownych Neellinghausenstoho defanata lětnje přichizwolene 178 toleri k tomu sobu nakožic.

Regensburga. Kaž we druhich němstkich městach (Köln, Geldern atd.), tak běchu tež tudy knjenje lotteriju wšchlatich darjenych wěcow k podpjeranju swjatoho wótca zriadowali a wjele wuzbytowali. Pius IX. je nětko zwjeseleny nad tajkej lubosću, pryncesnje z Thurn-Taxis, kotraž běšče pschedsyda tamnoho lotterijomoho zjenocjenja, samoručny dżakowny list pósłak.

Rakuska. Biskopja zarjeknu so jedyn po druhim, hdyž wyschnosć sebi akty mandželskich processow žada za swoje nowe swětno mandželske sudnistwa. Runje je zakon wuschol, zo móža biskopja mizowani być; ale wón je trochu njejasny, dokelž sebi wyschnosć luda dla prawje na biskopow njezwaži. Z chka roscje njespokojnosć křezorskich ludow a štabosć knježerstwa.

Wuherska. Trappistoj (kruty a džěławy kšóchtyrski rjad) chcedza so we tych krajinach, kiž tudy z džěla puste leža, zaschlic. Tónle rjad ma nětko 30 mužstich a 10 žónstich kšóchtrow; wšchěch sobustawow je 3002.

Roma. Zo běšče pomjesć někotrych swětnych nominow, po kotrychž běšče na 300 němstkich wojałow desertirowało a potom do jasłwa pschicěło, tołsta křa, to móžesče kšyby zhudac. Rak tołsta bě, je nětko zjawne, hdyž z Roma wěryhódní ludžo němstkim nominam pisaja, zo je jich lědma 30 było.

Roma. Hacz runje so kralowe knježerstwo jara prócuje, zo bychu Francózowje z bamžowoho kraja wotěšli, je tola Napoleon tajkele žadanjo wotpokazak ze słowami: „Za něotre měsach budžemy widžec, kajle podawki pschindu a potom, jeli zo to móžno, sežinimy po woli italskoho knježerstwa“. Napoleon so mjenujcy na wójnu hotuje a budže we tym padže widžec, hacz budža Italcy jomu swěrní abo hacz z joho njepršcheczelemi pónidza. Tola budže potom pschecy hšchecze prashenjo, hacz budže Napoleonej wotwołanjo wójška z bamžowoho kraja móžne! Na dnju donjebjeswzacja s. Marije, hdyž Francózowje tež Napoleonomy džen swjecza, je bamž francóžskomu pósłancej w Romje zbožopšchecza za křezora Napoleona, za joho swójbu a za Francóžsku pschipošlak.

Roma. W bližšchim času woczakuje to tudy někajki zběžk. Garibaldi je mjenujcy z Vendželskeje pjenjezy k tomu dostak.

Portugalska. Pschi wšchitkich prócowanjach tudomnych swobodnych murjerjow wostanje lud kručje katholicí. We wjele městach bu lětsa 13. meje wjesele swjeczeny, na kotrymž bě najš swjaty wótce 76. lěto dospěl. We druhich městach swjeczachu 16. a 23. junija hačo hačo džen bamžowoho pomhšchenja a křonowanja. Swobodní murjerjo na to jara zřobja. Tež zhromadzenjo darow za swjatoho wótca so tudy pschuje.

Francóžska. Katholicowje z Bretagne (ščoť je wokřes abo krajina) podawachu wot někotrych lět swjatomu wótcej na dnju donjebjeswzacja s. Marije wšchělafe woporne dary, kaž chřkwinške sudobja atd. Lětsa pósłachu jomu batteriju kanonow, kotřez běchu w Belgiskej lecž dali. Na kanonach je bamžowy wopon ze

wshelatimi dobrými pscheczemi. Pschi tajkich darach budže tón, kiz su sebi katholiccy Serbja wotmysliti, teź jara pschisprawny!

3 Londona. We dzěle města, kiz Westminster rěča, budže so wulka katholicka kathedrała (bisopka cyrkej) k wopomniecju na njeboh kardinala Wisemana twaricę, a dyrbi so z twarom w nalěcju pschichodnoho lěta zapocęcę. Wlak, kiz je so k tomu kupik, wopchija 6 kórcow a płaczi 50,000 sterlingow. Do tuteje cyrkwy budže potom Wisemanowe cęžło, kiz nětk na kěrchowje St. Mary wotpocęuje, pohrjebane. — Knjeni Herbert of Lea, kiz je psched krótkim cęzajom k catholickej cyrkwi pschisstupika, je wulki kłóschtyr za miłoscęzive sotry we Salisbury twaricę dała, a wóndanjo bu tutón kłóschtyr pschęz bisopa Dr. Clifforda poswjecęeny.

Rusowska. Šbhž je knježęstwo katholicku cyrkej w Litwjanскеj a Běłoruskej hižo nimale potkocęžilo, spytuje wone to same nětko w Pólskej. K tomu kóncej su kommissije wuzwolene, kiz maja katholicke cyrkwy a šhule do schismatistich pschemobrocęcę atd. Wot 1. januara 1869 dyrbi so we wschęcch wysokich a nizkich šhulach Pólskej z pomocu rusowskeje rycęe wucęicę, kaž to na pschiktad we šlowjanskich krajach rakuskoho kęžerstwa z pomocu němскеje so sta hacę do najnowiškoho cęzaja. Naturski pucę wucębh je wschudžom macęzerna rycę, kaž pola Němcow němška, tať pola Šlowjanow šlowjanska.

Rusowska. Kaž w prjedawšchim pólskim kralestwje we wschulach, tať zahanja knježęstwo nětk w prjedh pólskich „zabranhych krajach“ pólsku rycę we wschędnym žiwjenju, zo smędžja jenož staršchi z džęcžimi a mandęelsch bjęz sobu pólsch rycęcę. Z cuznymi a na žiawnych městach ma so rusowsch rycęcę. Talc kruta kaznja nastupa wosebje města; dokeľž w tch je tójschto Polakow a jara wjele židow, kotřiz so němскеje rycęe džerđa a teź pólsch kaž rusch pomjedaja, bjęz tch zo na wsach lud njeje pólski (zwumzacęom wulkich kublerjow, kiz su w poslenich lětach pschedacę dhrbjeli), ale rusowski a na delnim kóncu kraja litwjanški. Pschispomnicę móžemy, zo je rusowska rycę runje kaž pólska rycę šlowjanska a zo je tohodla wjele w nimaj jenajkoho.

Rusowska. Knježęstwo je wobzamknyło, za katholicch měšto banža duchownu wyschnocę po podobnosći synodh grichiskeje cyrkwy w Petersburgu załožicę. Catholiccy bisopja su nětko napominanjo dostali, zo dyrbja za nowu katholicku synodu, pod kotruz maja skušecę, kóžbh jenoho poňnomócnika do Petersburga póskacę. Wězo dyrbja so bisopja tomu spęcęcę. Bisop we Plocku je hižo zajaty a do Sibiriskeje transportirowany, dokeľž je so zarjekł, tajkoho poňnomócnika wuzwolicę, a dokeľž je hafo winu toho prajik, zo wón hafo catholicski bisop wot banža wotwisuje a tajku wyschnocę kaž synodu njeznaje. Šchto budža sebi móćni tohole swęta hišęcęe wumyslicę k podcęišęcęowanju cyrkwy? A k wschomu tomu a podobnomu pschęcęžhanju njepraja móćni catholiccy wjercęhojo (kaž Napoleon) ničjo?

3 Teruzalema. Turkowski sultan je francóžskomu kęžorej psched někotrym cęzajom cyrkej s. Hany darik. Ismael pascha namęstny kral w Egiptowskej dari nje dawno kęžorch Eugeniji zahrodu sw. Marije we Helipolis, hđžę je sw. Marija z Žęzus džęcžatkow na pucęu do Egiptowskeje wotpocęowaka. Knjeni Nicolai je kłóschtrej franciskanow kęžu Marije a Marthy darika.

Połnocna Amerika. W městam, hdžež je so katholicka cyrkej jara spo-
džiwne rozšcherika, stuscha wosobnje Milwaukee. Šchtóz něhdže pschod 20 lětami
tute město wophta, a so za katholickej cyrkwoju praszješče, tomu bu mača drjemjana
cyrkwičska pokazana. A nětk nadeńdžemy tudy cyrkej s. Marije, cyrkej s. Trojich,
kathedralnu (biskopsku) cyrkej s. Jana, cyrkej s. Hawola, kthapalu Notredame a
cyrkej s. Józefa. W nowišchim čjasu załožichu tudomni Čzechowje wosadu s. Jana
Nepomuckého, a Polakowje kupichu sebi jemu protestantsku cyrkej, zo bychu tudy
pólsku wosadu załožili. Kapucinarjo su sebi wulki blač kupili a chcebža pschichodne
nalěčjo rjany kšóschtyr a cyrkej twaričž.

Połnocna Amerika. Pschi missionje, kotryž redemptoristowje we hłownej
cyrkwi s. Patrika w New-Yorku dzeržachu, je 11,000 wěrnych k Božomu blihu
pobhylo. Na kóncu missiona bu 1583 wosobow wot archibiskopa firmowaných, bjež
kotrymž bješče wjele konwertitow. — Pschod krótkim časom wróći so w katedral-
cyrkwi we Klevelandže pjećdzěsat protestantow do klina katholickeje cyrkwoje. Tam
wosebje tohodla jich wjele k nam pschěstupi, dofelž tamnišče wšchelake sekty ze swo-
jimi njemudrymi wučzbami swojich najiwěrnišchich wjacy njespokoja, taž zo za wěr-
nosćju phtaja, hačž ju w katholickej cyrkwi namataja. Tež poslenja wójna je w
Americh wšchelatim wocži wocžinika.

Naležnosće towarstwa.

Sobustawy na l. 1868: ff. 233. Franc Zänčen z Čžornošo Hóblerja; 234.
Jakub Wjerab z Khelna; 235. Jana Běrtowa z Radworja.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyšchina. Kšćczeni: Dta Pawoł, s. kroyerja Augusta Lehmana z
B.; Johanna Kšata, dč. expedienta Karla A. Schwarzbacha z B.; Jana Marija,
dč. Jana G. Larasa z B. — Zemrjetaj: Jan Wittawš, s. kšěžnika Jana Benscha
na Židowje, 1 lěto 10 mješ.; Jan Jurij, s. režnika Pětra Augusta Lukascha, 1 l. 1 mješ.

Z Radworja. Kšćczeni: Jakub, s. Jana Žura z Khelna; Wittawš
Pawoł, s. Karla Krempki z Kšasowa; Jan, s. Jana Dubškošo z Khelna; Jan August,
s. Jana Lischnarja z Kšasowa; Wittawš, s. Sandrija Wjeršča z Brěmjenja; Ma-
dlena, dč. Jakuba Běrtka z Khelna; Gustav Adolf, s. Karla Bohumika Palicža we
Radworju. — Zemrjetej: Marija, dč. Jakuba Pěcha z Nowošo Bronja, 5 mješ.;
Marija Helena, dč. Karla Bjebricha Běžolda z Měrtowa, 1 mješ.

Mjana knižka wo Philippšdorfje, z dweju němskeju lětneju rozprawow wot ka-
ptana Storch a wustojnje žestajana, je wuschta pod mjenom:

Šuadowny wopnt swjateje Marije we Philippšdorfje.

(Čsecji bžěl dobytkla je za cyrkej we Philippšdorfje postajeny.)

Ta knižka je za 5 nřl. na pschedaň pola knihupcow Smolerja a Pěcha w Budyšchinje,
pola pschěpucow Horniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Khróšćicach a
pola kapšana w Radworju. Tež expedicije Pšsta ju rady kšždomu wobstaraja.

Katolicki Posol

Wukhadža prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyłołětna płacizna na pósće
a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwiński časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 18.

19. septembra 1868.

Lětník 6.

Zastužby bamžow.

Zastojnstwo bamžow, wot Křhristusa załožene, a jich skutkowanjo, w běhu časow pschěsladane, je žiwe žórko čłowjekozho zboža. Šdych chcemy tudh jich zastužby wopominac, dyrbimy wjedзец, kajse měrídlo mamy pschi tym wužiwac. Wězo te, zo bamžowstwo spóznawamy za bože postajenjo abo zarjadowanjo, kotrež čłowjekowje wjedu k zbožu čłowjekow. Duch swjaty ryczi pschěz hort japoschtokstoho wjercha a joho nastupnikow, ale tohodla njejsu čile wuwjaczi wot čłowjekoweje pschirodzenosće. Bamžowste zastojnstwo wjedu čłowjekowje, a nic snadž jandžeje. Wone njemóžesche pschěch a wšchudžom bjez zadžěwkwow ze strony swěta a hele skutkowac.

Potajkim dyrbi so pschi rozsudžowanju skutkowanja bamžow na tsoje džiwać.

1. Najprjedy dyrbi so wopomnic, zo su tež bamžowje Šadamowi synowje t. r. čłowjekowje, hdyž chcemy jich sudzić hačo čłowjekowje abo hačo kšesćenjo. Zo su bamžowje tež čłowjekowje, zo to běchu a budža, to njepšcheměnimy; my dyrbjeli hewak mortotac pschěcizno Šhnej božomu, zo wjedženjo cyrkwie njeje jandželam pschepodač, ale šlabym a smjertnym čłowjekam.

2. Dale dyrbimy stutki bamžow sudzić pschěch po nahladach, zasadach, wobstejnoščach toho časa, we kotrymž běchu živi. Měrídlo našich dnow njehodži so na zańdžene stare časy. Wosebjě dyrbi so wobkedžbowac, zo stej so we běhu časow z doštójnosću swjatoho wótca hišćeje dvě drugej zastojnstwe zjenocitaj, mjenujch zastojnstwo njewotwisneho swětnoho wjercha a wšchšiche knjejistwo w kšesćenjanskich krajach. Tele tři zastojnstwa dyrbja so rozegnowac. Potajkim je bamž 1. Křhristusowy naměšnik, ščěhowacěč abo nastupnik s. Pětra, widžowna hlowa cykweje cyrkwe; šchtož je jadro bamžoweje moč. 2. Pozdžišcho bu bamž tež swětny knježicěč w sriednej Štalškej a tele swětně knjejistwo je dotaj joho njewotwisnosć

tež w cyrkwinnych wěcach zakitało. Z teju dweju dostojnstwow murosće potom 3. joho wyhychke knjezstwo nad wschitkimi křesćejanskimi ludami na boku křezora w srjedznym času. Talc tjoja móc zjenoczi so w jenej wosobje — w bamžu. Tola jenož bamžowa duchowna móc wukhadža runje wot Boža a budže pschecy tracž; joho swětnoknježeršta móc je po času nastala, a móže — jeli Wóh dopusćeži — zaji zańc; tječa m óc je po padže němistoromskich křezorow (z domu Hohenstaufen) spadnyła.

3. K tječomu dyrbinu wobkedžbowacž, zo žohnowane skutkowanjo bamžow so jenož po něčzim w cyłym cžkowještwu wozjewja. W času pschescžehanjow dyr- bješke cyrkej w podzemskich křóbbach a khowanach bjež, halle pozdžijšo měješke so jeje zjawne skutkowanjo rozwijecž.

Po tyhly zasadach dyrbinu potajkim zaslužby bamžow měricž, kotrež chcemy nětko w zhromadnožiwjeńskim (socialnym), zdžěłanškim a na božniškim nastu- panju wopisacž.

I. W zhromadnožiwjeńskim nastupanju móžemy sečžowace dopořazacž.

1) Bamžowje staraja so wo zjawny porjad. Bjez dostojnstwa njeje rjad, bjez rjada njeje zhromadne žiwjenje. Tutón nužnje požaduje, zo bjechu ludžo do Boža wěriki a duchownu a swětnu wyšchnosć čjesćejili hačo zastupjeřku božje mochy na zemi. Pať wěra, pať mjecž dyebi knježicž. Šdžez njeje wěra (nabožništwó), tam wojuja wyšchnosće stajuje z poddatymi. Tam njemdiri spjeranjo pschecžiwó mócnym, tam kowaja wyšchnosće kručžiske puta (rjecžazy) poddatym. To pať je wěšte, zo ani pschemóc wot horjeka ani spjecženjo wot deleta zbožo cžkowjekow nje- spěchuje. Šdžez pať so ewangelium (křesćejanska wěra) na stronje knježiczerjow swěćzi, tam su wyšchnosće spravne, poddani swětni, kraje zbožowne. Zhromadno- žiwjeński rjad njeda so dospěcž bjez zakladow wěry.

Swjaty wótc pať je wyhychki wuczeř, kotryž mjecžam a ludam cyłoho swěta křesćejanskiu zjadu (Grundžaz) předuje: „Kžóžda dušcha budž wyhychkim mócnosćam poddata; pschetož njeje mócnosć, křiba wot Boža, a kotrež su, te su wot Boža postajene. Pschetož shtóž so mócnosćzi spjecži, spjecži so Božomu postajenju. Do- kelž wyšchnosće njejsu k strachej derje cžinjachym, ale zkočinjachym. Chcesch-li pať so mócnosće njebojecž, cžiti dobre a změjesch wot nich křwalbu. Wona je Boža škužownica, tebi k dobromu. Jeli pať budžesch zlo cžinicž, bój so, dokelž wona podarmo mjecž njenosty . . . Duž budžecze poddaci, nic jenož stracha dla, ale tež swědomja dla. Dawajecze wschitko, shtož ječe winowaczi: komuž dawť, tomu dawť; komuž cko, tomu. cko; komuž bojoć, tomu bojoć; komuž čjesč, tomu čjesč. Njeostanecze nikomu ničjo dožni, jenož zo bječeče so bjez sobu lubowali; dokelž shtóž bližšchoho lubuje, je zatoń dopjelniť. Pschetož: njedyrbiech mandželstwo ka- macž, mordowacž, kradnyč, falschnoho swědcženja dawacž, njepožadacž, a kžžda druha kžžnja je w tej poručnosćzi wopšhijata: Lubuj twojoho bližšchoho kaž sebe jamoho. Lubosć k bližšchomu nječžini zloho: lubosć je potajkim dopjelnenjo zakonja.“ (Romš. 13, 1—10).

Tónle zakon křhystusowy za zhromadne žiwjenje su bamžowje swětej we wschitkich časach wozjewjeli. Skowa j. Pětra křhšcha so hišćeče něť z horta

Piśna IX.: Budźce poddaci kóždej cźłowjeczej wyśchnoſczi Woļa dla atd. (1. Pětr. 2, 13—17.

Tohoda ſu ſebi křeſćjanſch mćnarijo mot bamžow krónowanjo žadali, zo bychu ſwojomu ſceptarjej wyśchſchu waźnoſć dali, ludy pať mějachu ſo za zbožowne, hdyž jich knježiczerjo ſo nic jenož mjenowachu, ale teź woprawdže knježachu z Božeje miłoſcje. Duž mjenuje 3. z Müller bamža „zakitarja zhromadnožiwjeńſkoho porjada“ a z nim ſudža runje tať Luden, Raumer a druzy proteſtantſch piſowarjo.

2) Bamžowje zakitaja ſwobodu. Prěnja a hłowna kroczel k ſwobodze ſta ſo zawěrnó pſchez zběhnjenjo motrocźſtwa (ſklawſtwa). Štoť pať wojowaje tele czeźke wojowanjo za cźłowjeſku ſwobodu z tajkej horliwoſcju? Bamžowje to bėchu. Lětſotki woni njewuſtawachu, zo bychu zahnali hanibu motrocźſtwa (podžińnenjo), w kotrymž je ſo z cźłowjeſkom, Božim wobrazom, kaź z němym ſtworjeniom wobkhažalo. Najprjedy pytachu woni puta motrocźſtwa z proſtawami a potom z hroženjom woložicź, hać je doſpońnje rozbiču.

Křeť I. pſchpuſchczi teź njewólnikow (ſklawow) k duchownſkej doſtojnoſczi; Křeť III., Zacharias, Křeť IX. a Alexander IV. prěcowachu ſo wſchomóznje wo puſchćenjo njewólnikow. Jan IV. poſta wſchė ſwoje poſtady do Dalmacije, zo by z nimi podczińnenych křeſćjanow wukupiť. Innocenc III. začoži wofebity duchowny rjad k wukupowanju njewólnikow, kotryž w krótkim 30,000 tajkim ſwobodu kupi. Pius II., Alexander VI., Křeť XVI. wobrocziachu ſo horliwje na ſwětne moć, zo by wſchubžom hanibne pſchepuſtwo z ludzimi ſkónćnje zběhnjene byťo. Z jnym ſłowom, ſchoť njenapadny pohaniſkim mudrym, ſchoť njewumyſli pohaniſka Grihiſta a Romſka, to doſonjachu romſch bamžowje bjez krewjeſchecęza, na puću luboſcźiwoho powućenja; motrocźſtwo zběhnwoſchi daču wjeťſchinje cźłowjeſtwa najdróžſchi dar — ſwobodu woſobhy.

Pſched Křyſtuſom zdychowachu tſi tſeczińy cźłowjeſtwa w najhanibniſchim motrocźſtwe. W Athenach bėſche bjez 60,000 wobhlerjemi 40,000 njewólnikow; w Romje w czaſu republiki pať lėdma 2000 ſwobodnych ludži bjez 1,200,000 wobhlerjemi. Tam haťle křeſćjanſtwo pocza prědowacź, zo jny wſchitcy dźeczi jenocho Wótca, ſtawy jenocho cęła Křyſtuſa, w hromadže bratiſja jenaſkoho ſplaħa.

Z tymle wućenjom je haťle chrkeť změrnika czerpjenja wobohich cźłowjeſkow a womjechcika wutrobhy podczińchěowarjow, zo bychu pomaťu rozbiť te puta, z kotrymž bėchu prjedy ſwojich ſobubratrow ſpinali.

Hdyž pať bėſche hižo zaľkad položeny, pytachu bamžowje teź na druge waſchnjo ludžacu ſwobodu rozſchěrjecź, najprjedy z tym, zo žanomu waſchnju k njecęenja prjednoſć njepſchirjeknych a w tym ludam ſwobodu zawoſtajiču. Bamž pſchipoźnawa za ſwojoho ſyna katholicka, kotryž republicy pſchikuſtcha, runje tať kaź poddana abſolutnoho knježcťſtwa. Katholiſka wucźba nima žadny artifel wo tym, kotre waſchnjo knježenja je wužitniſche. Taťle wucźba wocęehnje ludži za njebjeſa, ſchoť pať czaſne zarjadowanjo naſtupa, piſheje jim ſwobodu, jenož porucza wſchubžom Bože zaſonje dzeržecź. A woprawdže tať ſu naſtawali republiki na ſamych mjeczach chrkwinocho ſtata w ſrjedzińnym czaſu, tať je zaſy ſwjaty wóťe žohnowak křeťow a kralow ze ſłowom: „Spominaj, zo je Wóh tať nad tobu, kaź ty

naš pobdanami; rozmisluj, zo je kral kralow tón, kotrhj ma swój trón na njebjesach.“

Na posledku su so bamžowje tež wo zafchowarjo swobody z tym starali, zo su schkódbne błudy potkoczowali. Najschkódbnišchi błud je wysofomysłnošč a spjeczenjo. Z nabožniških błudow je husto spjeczenjo a zběž nastal, z toho paš wschudžom wotročstwo, kaž stawizny wučza. Dofelž su so bamžowje pschecziwo tajšim błudam pozběhnili a wysofomysłnoščzi haczenja stajili, maja zaslužbu wo zafchowarjo praweje swobody.

2) Bamžowje wobkhowaja mēr. „Pokoj cžkowjekam na zemi“, modli so kóždy džen swjaty wótc pschi woltarju, „pokoj wam“ pschিপowjeda wón pschecy cžkowjestwu; hdy bhču jenož joho wótcowski hlós poskuchali! Wchaf twori kšesčjanški lud jenu swójbu, kaš bhču tu móhke džěczi jeneje swójbhy pschecziwo sebi wojowac?

Pomjenujemy jenož někotrh z wjele podawkom, zo su so bamžowje wo swětny mēr starali. Bamž Rjehoř Wulki (w 9. lěštotku) wujedna mēr, hdyž kšěžor Ludwik mjecz pschimafche pschecziwo swojim synam. Bamž Formosus změrowa zwady kralow w Gallii a wotwobročzi ze swojej dostojnošču Arnulfa wot daljšich napadow na Karlowy kraj. W 10. lěštotku prócowafche jo Schčžepan VIII. wo změrowanjo Ludwiga IV. z Hugonom a doby zběžafste krajne stawy zafy kralej. W 11. lěštotku doby sebi Benedikt IX. zaslužbh wo mēr w Pólskej. Krajna wójna bě hubjenstwo rozpšestrujea. Poslenja nabžija běšche nastupniš tróna Kaziimir, kotrohž bamž wot kšichtyrškich slubow wotwójaza, zo by krajej mēr wróćil. W 11. lěštotku poda jo tež Leo IX. hacž na mjěz Wuherskeje, zo by kšěžora z wuherskim kralom wujednal. A tak buchd bamžowje tež w 12., 13., 14. lěštotku do Němskeje, Schpaniskeje, Daniskeje, Portugalskeje na zjednanjo žadani. Šaj šam schismatiški Zwan z Wofšwy džakowafche so bamžej za mēr z pólskim kralom, hdyž běšche Possevin hafo bamžowy póslanc wobeju wujednal.

Najwjach paš su bamžowje za mēr a pokoj swěta škufowali, zo jo njewustawajch prócowachu z cžkowjećich wutrobom ducha wjeczenja (rachi) a wójnskeje žadosče wutorhnyč. W sřednym časju béchu wofebje w Němcach šajne wójny. Najmjenšcheje kšiwdy dla hižo pschimachu za mjeczom, mordowachu a rubjachu po chlym kraju; to běšche pšafne prawo šylnišchoho. Ženož chrfkej móžesche to wotštronicz, a dofonja to ze swojim, wot bamža wudatym zakonjom wo „božim mērje“ (treuga Dei, Gottesfrieden), kotrhj chrfwinške schrašty na tšch položž, kotřž brón njewotpoložichu w adwencze, pošče, njedželu, swjaty dženi, abo šchwórtk, pjatk a sobotu. Z tym pschibjerafche pomaču cžichošč a mērniwošč we wutrobach a pokoj w krajach.

A tak hacž do džensnišchoho dnja chrfkej wobara njeměrej, hdyž duell kručje schrašuje (šwětno zakonje su w tym šlabuške) a kóždych 25 lět jubilejške (mšoščizne) lěto šwjećzi, zo bhču wschitich mēr z Bohom a cžkowjekami sebi dobyli. Šdy bhču jenož swětni wječchowje pschecy poskuchadž chchli na hlós swjatoho wóta; tak cžiche a zbožowne žiwjenjo bh na šwěče byšo!

(Potracžowanjo.)

3 nascheje diócesy.

3 Budyščina. Wuryadny wopór katoľskich Serbow za swjatoho wótcy je drje so nětko zwjěticha zhromadził. Štóž chce w našich serbskich wo-
sadach k tomu hišćeje pschistupić, njech swój pschinoschł swojomu wysofodostojnomu
k. fararjej woteda. Ze-li chce tón abo druhi Serb abo Serbowka z dalšich stronow
so tomule woporej pschizanknyč, móže swój dar tež redakciji póskac, kotraž jón
w Pósku kwitiruje a pschědšhdže k. kanonikusej Warthej pósczele. We pschichodnym
čžisle bhchmy rady wotodate dary po wsach a wosadach wozjewili, jeli to pschichodna
zhromadžizna, kotruž chcemy na s. Michała w Šhrósczicach wotdžerjeć, tak wobzanknje.

3 Budyščina. Šchtórtk 10. t. m. wudželi našch hnadny k. biskop w
tachantškej cyrkwi měšchnisku swjeciznu diafonomaj, k. M. Róla z Kalbic a k. Š.
Salmej z Radeburga. Pschěd tej samej džeržesche wón rhyč pschi wołtarju, w
kotrejž rozestaji, na kajke wašchnjo mataj nowoswjeczenaj tsoje měšchniske dostojnstwo
(hafo wučerjej, hafo měšchnikaj, hafo duchownaj pastyrjej) wjesč a zastarac. Pschi
teje swjatocžnosčzi běšche tójschto ludži. Knjež Róla mějesche zandženu njedzela w
Kalbicach přeni Wožu mšchu a k. Salm budže ju jutje w Njebjelcžicach džerjeć.
Rozpravu z Kalbic podawamy džensa a wo rozpravu z Njebjelcžic prošmy knjezow,
kiž budža tam pschitomni.

3 Kalbic, 13. septembra. Dženšnišcha njedzela bě za našchu wošadu swje-
džen hnujaceje wjesofosče; jedny z našich wošadnych šnow, knjež Michał Róla
z Kalbic swjecžesche na swjatocžne wašchnjo we pschitomnosčzi chyje wošady a wjele
cuznych přeni króč wopór božeye mšče. Wokoło 8 poda so wošada z šhorhowjemi
wjedžena wot našchho knj. fararja Š. Wenscha, kiž bě wot Kulowšchho knj. ka-
płana Womčjetka, nowoswjeczenoho duchownoho k. Salma z Radeburga a našchho
knj. kapłana pschewođant, z faršeske cyrkwe k macžeronom domej knj. primicianta, a
postrowi z japoschtoškim postrowjenjom: „Pokož budž z tutym domom a ze wšchěni
we nim bhdlachmy“ knj. primicianta a wšchěch pschitomnych. Na to dopomni knj.
farar knj. primicianta z pschihodnymi słowami, zo by nětko z džakownej wutrobu
„Wožemje“ prajik tutomu domej, z kotrohož je tejtó dobrotow wužiwat a hšesj
zwonow faršeske cyrkwe posłuchawšchi tam so podak, hđžež joho tón Knjež woła.
Pod špěwanjom šhwalbnoho šhěrľuscha: „Tebe my Boha šhwalimy“ wjedžesche so
nětko wysofodostojny primiciant do domu božoho. Tši hafo družki wuhotowane
šhuleřki njeschu jomu wěnc a krónu. We cyrkwi špěwachy so te pschi tutej pschi-
ležitosčzi wužiwane pacžerje a modlitwy a potom bě přědowanjo. Z podložkom
šłowow: „Žně drje su wulke, džělacžerjow pak je mačo“ wupraji knjež farar swoje
a chyje wošady wulke wjeselo, zo jenoho nowoho džělacžerja do winich toho Knjeza
dóstanjemy, a rozestaji potom na wustojne wašchnjo wulku wažnosč duchownštwy za
čžłowjeski splah. Wjele šylzow, kiž so tu ronjesche, dopokaza, zo běchu joho šłowa
wutrobny hnuło. Na to swjecžesche mšodny měšchnik njekrawny wopór nowoho za-
konja, wopravjesche pschi tym samym swoju macž a swoje tji sotry a wudžěšesche
po šłoncženhch božich šłůžbach primiciantske požohnowanjo a po dofonjanej cyrkwin-
škej swjatocžnosčzi zhromadzi so wjele pschěčželi, dobrocžerjow a znatych z džěla we

maczejnym domje knjeza primicianta, z džela we susodnym domje joho njeboh kmótra, zo bychu so we wjesokym towarštwje čjejnje zabawili. Vjez nimi bėchu tež wšchitny prazich študenczi ze našeje serbskeje krajiny a tež dwaj z němskeje. Knjezaj fararjei z Kulowa a z Radworja, kaž tež knj. duchownaj z susodnoho Róžanta pšchinjesechu knjezej primiciantej sami swoje wjesoke zbožopshecja. Šdže knj. Róla pšchinđže, nijeje hiščeje postajene. Bóh zdjerž nam joho we našich serbskich wojadach a johonuj joho prócu a štkowanjo!

J. L.

Z Šhrósczic. Na š. Michala budže zhromadžizna katholickich Serbow na schuli w Šhrósczicach wot tjjoch popoždnuju. Vjez druhim poda so tam rozprawa wo wulkofczi zhromadženocho murjadnocho wopora katholickich Serbow k podpjeranju bamžowoho wójsta a potom muradži so, na kajle wajchnjo ma so tónle dar do Roma póšlacz. Najškerje pšchipožizi so k tomu rjenje pijana abo czijchczana serbika adresa z kacziarskim pšchekofkom, kotraž mohła so bóržy tam czitacz, jeli tón abo druhi z knjezow duchownych naczišf (Entwurf) teje jameje jobu pšchinjese. Na zhromadžiznu smě kóždy katholicki Serb pšchiitcz, kotryž je pšcheczel tohole přědkwaczja.

Z K u l o w a nam pijaja: Wojada a duchowni su k murjadnomu woporczi za swojatoho wótca woprowali 16 tol. 15 nřl. Wjšche toho su darili M. W. ze Sulšhec 5 tol., Š. B. a mandželsta z Račlowa 1 tol., Š. B. tam 1 tol., Š. W. a mandželsta tam 1 tol. Potajkim je z čyła 24 tol. 15 nřl. Tři wulke woženje su lěšja w našej wojadze byle, čschožbła našcha wojada wjacy woprowacz njemóžejche. Pšchispomnjenjo redaktora. Kulowšja wojada je wojebje tohodla křwalby hódna, zo je so na woporje tnych wojadow wobdžělita, kiž pod budyškim tachantom steja, hacžrunje je jama pod wrótkawšeho biskopa stajena. Nětk móžemy wopravdže prajicz, zo je tón wopor wot wšchěch serbskich wojadow.

Z Zawory. Pšchi woporje za swjatoho wótca je so Zawora z 76 tol. 15 nřl. 5 np. wobdžělita; w tym je jedym dar 25 tol. a potom 5 tol. 2 nřl. 5 np. wot čjeladnikow. Zo bych poniznosczzi čzejzomnych dawaczerjow blizko njestupik, njecham wjele wo tym pišacz; jenož tak wjele špomnju, zo je Zawora k swojomu přjedawšchomu dobromu mjenej rjane nowe dopokazanjjo pšchipožiziła. Šdžy pšchi wšchěm hubjenym čzasu tak mała wjes so takle pšchi dobrym štku wobdžěli, dha je to wobšwědsenjo, zo jeje wobhđlerjo tu ualežnoscz derže rozjudžicz wjedža a zo maja tež wutrobu za tu jamu. Daj Bóh, zo by wjele tajkich „serbskich wjow“ bylo, potom móžemy jebi hanjenjo Serbow wot někotrych hordych šujodow w měrje lubicz dacž. Za Zaworu samu pať, a za wšchitkich, pola kotrychž je pišac tnyhle rynchčow hromadžik, njewěm lěpše pšcheczo hacž: Zaplacž Wam Bóh tón Knjez! Bóh daj, zo by kóždy bohate myto we wěcznosczzi dostať!

I.

Z B u d y š i n a. Tachantski wifar a seminarški wučer k. Dienšt, kotryž je so na dwaj měšacaj do kupjelow w Davos we Schwajcarškej podał, džerži w tamniškej schuli z dowolnosczju k. biskopa z Čhura na tak mjenowanym nješomnym woktarju (altare portatile) Wožu mjchu. TALE wjes je reformirtšta a wón je po 300 lětach zash přěni katholicki duchowny, kiž tam kemsche džerži za katholickich tam pšchěbhwachch kupjelškich hočzi. Bóh daj, zo by so našch k. kollega zash z pravje wobkřucženej štrawotu domoj wróczit!

3 dreždžanſkeje diöceſy.

3 Dreždžan. Tutſe budže hnadny f. biſkop tudy f. ſaframent firmowanja mudželec. W Zwikawje bu wot njoho 16. auguſta 51 firmowaných, we Frei-bergu 26. auguſta paſ 20. Wjez 332 firmowanými w Annabergu (20. auguſta) běſhe jich 29 z woſady; či družy běchu ze ſuſodnych čeſſkich woſadow.

3 Annaberga. Tudomni katholiſcy dyrjbjaču ſo dotal wot lutherſkoho paſtora pohrjebacž dačž. Njedawno je nětk dowolnoſcž pſchicſtka, zo ſmě katholiſki ſaraſ ſwojich woſadnych (kiž tu žadny woſebith kěrchow nimaja) na lutherſke mě-ſchczanſke pohrjebniſchcžo zjawnje po katholiſkim waſchnju pohrjebacž.

Cyrkwinske nowinki a powjeſcje.

Wefſtalſka. W zaidženym měſacu zemrjety ſaraſ Karl Böckler we Be-leke je ſwoje zamoženjo wokoło 40,000 toleri hólczomu ſeminarej a theologiſkomu konwiktej me Paderbornje wotſagał. Tenož 350 toleri lětneje renty doſtanu tjo z pſcheczeltwa na čas žiwjenja. Hačž do lěta 1880 ma ſo daſ ke kapitalej pſchirazhecž.

Šchwajcaſka. Na wyſokej horje Sankt Bernhard je, kaž je wjele či-tarjam znate, mniſchi klóſchtyr, kotryž ſo za pučowarjow derje stara a woſebje w času njezboža jim f pomocy ſteji. Njedawno ſu zaſy tjo mniſcha tohole klóſchtra ſwoju zmužitocž a ſtutkownu lubocž njezbožownym dopoſazali. Cuzy knjez a cuza knjeni pſchiindžeſhtaj z wjedzičerjemi (kotſiž za pjenjez) cuzych wodža), wot Aofta, italiſkoho měſta, do horow a poſleniſchi běchu myſlili, zo do noch hiſchcže horje hačž f mjenowanomn klóſchtrej doſdu. Ale naſle zběhny ſo njewjedro, kotrež pučowa-rjow na hórſkej drozhy bližto pſchi hłubokim dole z tołſtej czmu wobda. Naſtróžena wot blyſkow a z njemocu zapſchijata knjeni ſo wobſunty a pany do hjezdna. Či wjedzičerjo khwataču nětko do klóſchtra wo pomoc; bórzy pſchiindžeču tjo mnichojo ze ſwojimi pſami, kotrež ſo na pytanjo njezbožownych a huſto w ſnězhy zahrjebaných derje muſteja. Na měſcže toho njezboža ſkoczi jedny tych pſow bórzy do hłubiny, hđžež po krótkim tu knjeni namaka. Wjedženi pſchcz joſo wuczo ſtupachu wjedzi-čerjo a mniſcha dele f tej knjeni, a pſchinjeſechu ju zbožownje do klóſchtra. Wona bě pſchcz panjenjo do hłubiny czežy ranjena, tola nic ſmjertnje.

Šchwajcaſka. Katholikowje tuteje republiki wopokazuja wulku horlimocž z cyrkej. To je woſebje widžecž pſchi jich džělbraczu na Piuſowych towaſtwach. Džeſ 19. a 20. auguſta běſhe w cyrkwi f. Hawka we Wſlu hłowna zhromadžizna tchle towaſtwow, na kotruž duchowni a ſwětni ze wſchěch kantonow pſchijědžechu. Pſchěbnyda, hrabja Scherer-Voccard wopisowaſhe me wotewrjenjeſej ryczi pſcheczimo-ſchchczanſke wojowanjo, kotrež pſchcz chku Europu dže, zo by człowjeſtvo f nowomu pohaniſtwu pſchewjedžene bylo. Po nim ryczachu hiſchcže wſchelacy družy, hjez kotrymiž ſo woſebje ſpodobaſhe f. Heinzer ze Sankt-Gallena.

Rakuſka. Adreſſa katholikow biſkopſtwa Graza, kotraž bamžowu allofuciju pſcheczimo někotrym nowym křejorſkim zakonjam za prawnu ſpóznawa, bu wot 52,000 muži ze 91 woſadow podpisana.

Khrowatska. Katholske knihowne towarštvo s. Hieronyma w Zagrebje jara pschibjera a dostawa wschelake pjenjezne dary. Z wosebitym listom na wubjerk je stawny podpjerac wschoho khwalobnoho bjez Stowjanami, biskop Strofmayer do towarštwa zastupik, pracowanjo wubjerka pozohnowal a sam 2000 schesnakow darik.

Zendzelska. Znatty spisowac a nowinar Higgins (kiz so tez Jacobus Omnium we Times atd. podpisowasche), je krotko psched smjerczu k naschej cyrkwi pschestupik. Wot dleschoho czasa besche won hjoz katholiskomu wuznaczu pschihileny a dasche tohodla swoje dzezi we nim woczahnjez; joho mandzelska besche katholiska.

Z Jeruzalema. W juniju dostaschtaj dwaj miodzencaj z tamnischoho seminara swjeciznu diakonata; jedyn je z Nazaretha a druhi z Beit-Djalla rodzenty. Poslenischomu je so wosebje wjele zadzewkow napischeczjo stajalo. Won be wot schismatikskeju starscheju rodzenty. Hdyz wonaj pschestupischtaj, bu syn do seminara daty. Hdyz beschtaj pozdzischo joho bratraj zemrjelaj, be won jeniczki muzsiki potomnik. Tohodla nalozeschtaj starschej wsche mozne sredki, zo bhschtaj joho wot duchownstwa wotwobrocizkoj, ale jeju pracowanjo be-podarmo. Pschi koczdej swjeciznje, a tez pschi diakonacje, sezhowasche macz placzo a zalosczo za nim, zo by joho wot zapshijatoho wotmyslenja wottrahika hacz do cyrkwe na kalvarskej horcy, hdyz so swjecizny wudzeleja. Wona njespominasche na s. Mariju, kotraj na tej samej horcy naschoho zbójnika pschewodzesche a z nim jeneje myste besche, zo by won wopor swojoho ziwjenja za nas dal. To moze wulku waznoscz za Palastinu dostacz, hdyz budza tam duchowni, kiz su tam rodzeni.

Daleznoscje towarštwa.

Sobustawy na l. 1868: ff. 236. kubler Miklawsh Schotta z Rózanta; 237. Hana Bukowa ze Zhjic; 238. Petr Herrmann ze Smjecztec; 239. Hanza Kubankee z Khroszczic; 240. Jakub Bryl ze Stareje Cyhelnicy; 241. Jakub Schotta z Khroszczic; 242. Miklawsh Nowak z Horcy.

Na l. 1867 doplacz: 330. gymnasiast Klimant z Pestec.

Cyrkwinski powestnik ze serbskich wosadow.

Z Budyshina. Kschczeni: Hana Madlena, dz. Miklawsha Bjedricha z B.; Hana Marija, dz. Jurija Augusta Kofle ze Zajdowa; Karl August, s. Handrija Gudy ze Zibowa. — Zemrjety: Jakub Zur, wobylder w B. (ze Serjan), 60 let, 9 mes.

Rjana knizka wo Philippsdorfje, z dweju nemstseju letneju rozprawow wot kaplana Storchja wustojnje zestajana, je wuschka pod mjenom:

Snadowny wopyt swjateje Marije we Philippsdorfje.

(Tseczi dzel dobytk je za cyrkej we Philippsdorfje postajeny.)

Ta knizka je za 5 nsl. na pschedan pola knihkupcow Smolerja a Pjeda w Budyshinje, pola pschekupcow Horniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Khroszczicach a pola kaplana w Radworju. Tez expedicije Posta ju radu koczdomu wobstaraja.

Czischczak L. A. Donnerhak w Budyshinje.

Katholicki Posol

Wukhadza prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cykolětna plaćizna na póst
a w kniharni 15 nsl.

Cyrilski časopis,

wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 19.

3. oktobra 1868.

Lětnik 6.

Druba katholicka zhromadźizna w Khróšćicach.

Po wobzanknjenju přerěnje katholickeje zhromadźizny na s. Kawrejca běšće na dnju s. Michala zash w tudomnej schuli zhromadźizna k dalšichomu wuwjedženju znatoho serbskotholstoho přědhwacza. Na tu samu zeńdže so 58 katholicow ze serbskich wosadow, bjez nimi 12 duchownych, mjenujcy: k. kanonikus farar Barth z Khróšćic, k. administrator P. Benno Kral z Róžanta, k. farar Smoła z Njebjelcic, k. schulski direktor Scholta z Budyschyna, k. farar Welz z Wotrowa, injezaj kaplanaj Wornar a Nowak z Khróšćic, k. kaplan Duczman z Radworja, k. P. Innocenc Sawork z Marijneje Hwězdy, k. P. Tadej Natuš z Róžanta, k. kaplan Eusežanski z Radworja a kaplan Hórnik z Budyschyna.

Po wotewrjenju zhromadźizny, kotraž bu wot kanonikusa Bartha a z djěla wot kaplana Hórnik a wjedžena, wozjewi so hafo pschedmjet (Gegenstand) tsoje praschenjo: 1) kak wjele pjeněz je so nahromadźiko k podpjeranju bamžowoho wójska; 2) kak maja so te same naložic; 3) hac ma so serbskotholstomu darej tež adresa na swjatoho wótea pschipožic.

Na přenje praschenjo móžesce so tajkale pomjesč sobudželic. Katholicy Serbja wschitkich sydom wosadow su so pschi dobrowólnym wurjadnym woporje k podpjeranju bamžowoho wójska wobdžělili a něscho pschěz 1000 toleri, kotrež su zwjetšcha w Budyschinje na khwilu deponirowane, k tomu nawdali. To je najprjedy krasne wobswědženjo jich katholickeho wěrhwuznacza, jich skutkowneje lubosče k swjatomu wóteci a jich pschipožnacza zaskužbow tych mužow a mlodžencow, kotřiž krej a žiwjenje wopromacž chcedza za swjatoho wótea. Pschipođla móžemy prajic, so su Serbja pschěz tónle zhromadnje wobzanknjeny a zhromadnje wuwjedženy wopor tež wobswědžili swoje žienocženjo we wěže a krewi bjez sobu; hđžež so wo winowatosč, čzesč a zbožo katholicich Serbow jedna, tam stejimy wschitcy w hromadze.

Na druge prajšenjo bē so prjedy bjez nami dvoje mēnjenje wotmoškwo. Jednu džel pschitomnych chychke někotrych wuslužnych a khmanyh wojałow bamžej pošlacz a drugi pjenjez k wuprajenomu podpjeranju bamžowoho wójfka. Haczrunje staj so dwaj serbskaj czesjczehōdnaj mēodzencaj k zastupjenju do wójfka wojzemkoj, bu tola po dobrym rozmyšljenju wchoho tōule namjet nětko wrōczjo wzaty a wšchitych pschitomni wuprajichu so za wotpōskanjo pjenjeznoho dara do Roma. Tōule dar njesmē so po wobzantnjenju pschitomnych na žane wajšnje z pērowym pjenježkom zmēšhecž a zjenocjež, ale dyrbi so hačo wosebity wurjadny wopor wotpōskacz. Zhromadžizna chce pschēz k. kanonikusa Bartha a kaplana Hōrnika tohodla našchoho hnadnoho knjeza biskopa Ludwika prošecž, zo by wōn našch wurjadny wopor z wosebitej adresu direktnje abo pschēz nuntiusa swjatomu wōtcej sterje a lēpje do Roma pošlak.

Na tšecže prajšenjo wotmoškwo so pschēde wšchēm, zo je adresa něšto jara pschihōdne pschi tajkim woporje a zo na tajše wajšnje tež zash wotmoškwenjo wot swjatoho wōtca dostanjeny; te mōže so potom woczishecžecž a dawaczerjam rozdžēlicž. Tohodla su tež wšchitych pschitomni za wotpōskanjo adreshy, kotraž ma, kaž so samo rozhyti, we našchej narodnej serbskej a potom we chrtwinstej kacžanskej ryczi zestajana byčž. Tajtu bē k. kaplan Duczman hižo serbscy wudžēlak a wōn bu nětko wot pschēdšhdy prošeny, zo by ju pschitomnym pschēcžital. Wona bēšče jara derje a wustojnje spijana; sčtož cžitarjo Pōska wēšče pschidadža, hdyž budža ju pschihōdnje sami tudh woczishecžanu widžecž. Zhromadžizna pač wuprajī k. Duczmanej swōj zhromadny najrjenišchi džal z postanjenjom. Hdyž buchū nětk wosebje knjeza duchowni prajšeni, hačž chyli něšto k šlowam adreshy pschidate abo wumostajene mēčž, žadachu woni jenož někotre snadne pschemēnjenja a wuzwolichu ze zhromadžiznu k dowuradžanju a wuhotowanju k. Duczmanowje cžishecžomneje adreshy k. škulšchoho direktora Šchołtu a redaktora Hōrnika hačo soburedaktorow.

Po dokonjenju pschēdpožonych wuradženjow wostachmy hišchje khwilu w hromadže, to a wono rozpominajch. Skōncžnje wobzantny so na namjet k. fararja Welsa zhromadžizna z tškrōcznej stawu, wunjejenej swjatomu wōtcej Piusej džewjatomu!

Zastužby bamžow.

(Pofracžowanjo.)

4) Bamžowje zakitaja potkōczene prawo. Hdyž njewjedro hrozh, pyta džēcjo zakitanjo pola nana. Tak je tež we wulkej kšchescžanskej swōjbje. Hdyž njeminowatosč a spravnosč cžerpitej, hdyž hubjenstwo a nuzā nastanje, tu wobrocža so wērivi k zhromadnomu wōtcej, kotryž radh zrudnych trōštajuje, khudyh podpjera a pschescžehanyh zakita.

Stawizny cžowjesta powjedaja nam wulki rjad wšchelakich cžerpjenjow, kotrež su wyšolich a nižkich, duchownych a swētnych trjedike, a wopijuju nam tež, zo je

so jedyn lubosejiny wótc ze słowom a skutkom za czerpiachy starał a jich bolo-
seje po możnosći pomjenszył.

W czasach pscheszczehanjow chyrkwoje wuznamjeniču so we tym wosebje bamžo-
wje Soter, Sixtus II., Euthychian, Dionysius a Marcell. Soter wuda chył
swoje zamoženjo na żejwjenjo kšcheszczanow, kiž bėchu ł bžėku we podkoplach (schachtach)
wotsudzeni. Euthychian hrjebasche ze samšnej ruku cžėła martwarjom. Sixtus II.
hafo starý muž tróšchtuje zrudnych. W pozdžisichy časach zakitachu bamžowje
biskopow pschecziwo namoch grichiskoromskich kšėzorow, schismatikow, Saracenow a
druhich surowych ludow. Tak zakitajstaj Julius a Damasus biskopa Athanasia;
Innocenc I. s. Zana Khrystofoma. Tak starasche so Rjehor za wotehnathy grichi-
skich biskopow a samo za židow, hdyž Chilperich we Gallii jich z mocu ke kšechceich
muzowasche. Pschėz chył srjedny čas je zjawne, kať bamžowje potkoczonych pschec-
ziwo podczisščezowarjam hajachu, njech bėchu potkoczeni duchowni abo swėtni ludžo.
A teź w času tak mjenowaneje reformacije a w najnowischim času wzacu bam-
žowje podczisščezowanых duchownых a swėtnых do swojoho zakita, wosebje Klemenš XIII.,
Pius VI., Rjehor XVI. Nėtczišči bamž Pius IX. ryczi mőcnje za podczis-
ščezowanых, hospoduje w Romje wotehnathy duchownых z Italskeje, Pólsteje a
druhich krajow; w joho mėsce pschėbnyachu wotehnaczi wjerchowje, kať nětko hiščcze
prjedawšči neapelski kral ze swojej swőjbu.

5) Bamžowje woswobodžiču Europu. Wjachkrőcz bėsche kšech-
ščjansta a zdžėłana Europa w strasche, zo ju cžródny surowych tyranow a džiwich
pohanow podczisnu. Hunnowje, Wandalowje, Lombardowje a Turkowje torhachu so
wo wobšadzenjo Europy. W czasach, hdyž so wschitta nadžija zhubi, wustupi
romski bamž a wutorhny Europu ze swojej waźnosću wėstomu zahubjenju.

Hdyž w 5. lėtstotku Attila ze swojimi Hunnami pschiczeje, wschudžom
rubjo a zapalejo hacž do Italskeje: tu wozjemi so bamž Leo I. hafo jandžel pėston
za wobhlerštwu Europy. Ani kšėzor, ani wójko, ani senat njepytachu wőtcny kraj
woswobodžicž; jenicžki Leo I. zwaži sebi z biskopskimi znamenjenimi do lėhwa Hunnow
a zakhowa z próštwami a darami Rom pschėd zapusczenjom. Pozdžischo wutorhny
tón samy bamž Rom a Europu z moch Wandalow. Chył zemjanstwo a wjetščina
wobhlerjow khowasche so tehdom w horach a lėfach pschėd cžródami Genšericha;
čyła romska krajina stejesche we wohenju; tu wusfutkowa Leo I. z hnucacej próštwu a
z wulkim darom, zo Rom njebu spaleny.

We 8. a 9. lėtstotku wotwobroczišchtaj bamžej Zacharias a Schčžėpan III.
Lombardow wot Roma, a to bė wulke zbožo za Europu, zo suwomosći wucžekny.
Pschėz bamža załoži so romskonėmske kšėzorstwo ł wobaranju Europy.

We 9., 10. a 11. lėtstotku wobarachu bamžowje Europu ze wšchej mocu
pschecziwo mohamedanskim ludam (turkam). Zo bychu nawal njemėriwych z rani-
šchoho kraja wotdžerželi, prėdowachu a wjedžechu bamžowje w 11., 12. a 13. lė-
stotku kšchizne wőjny w slubjenym kraju (Palėstinje), a byrnie so pschėz to swjate
mėstna na stajne njemobšadžike, bu tola z tymile wójnami zastajeny pschival nje-
mėriwych do Europy, kšechščjanstwo so w Europje zdžerža a z nim teź zdžėłanosć
a swoboda.

Pozdžijscho staji so bamž Miklawš V. (w 16. stotku) raznje napscheczo Turkam; joho wotmyšlenjo wjedžesche dale Kaliz III. Hdž so wjetchowje blijachu, zjenoczišchtaj bamžowj pólšanc Karvajal a swjaty Kapištran swoje wójsto z Hunhadowym a wufwodžišchtaj zbožownje Běłohród (Belgrad). Potom pokraczowajšchtaj Pius II. a Pawoł II. w zhomadženju pjenjez a wojakow pschecziwo Turkam; Sixtus IV. wotehna jich z Italskeje; Pius V. pať wosebje porazj jich pola Lepanto. Kschesczanste łódzitwo (Flotte) pod don Juanom woswobodzi tehdom 15,000 kschesczanstich njewólnikow (sławow), zaniczi 130 wójnstich łódzow, pobi 30,000 surowych Turkow. Hdž stóncznje l. 1683 zmužiti pólski kral Jan Sobieski pola Wina jich strajchnje zmorska, bė Europa zakitana pschod poľmėšacom (znamjenjom mohamedanskeje wěrj). Daj Bóh, zo by zdhit turkowskeje moč nad kschesczanami bórzj so zhubik.

Ze potajkim džiw, hdž njestronstich protestantowje tele zaskužby bamžow khwala? Lessing na pschikad mjenuje bamža „woswobodzerja Němskeje, haj cykeje Europh.“ Steffens wuznawa, zo je Rom wufudzenjo wschěch ludow wuczjniko, a zo by Europa bjez duchownstwa do krutoho poddanstwa a njewólnistwa zapadnyła. Sklawny Herder praji: „Hdž bychu bamžowje njebhli, by Europa najsterje pod železnej prawicu thranow zdychowala, by była bitwischeczo stajnych wójnow, haj snadž mongolsta puschjina.“ Posleni swědť njech je nam Jan z Müller, lotrhž na praščenjo: „Schto by z nas bjez bamžow byto?“ wotmołwja: „to, schtož su Turkowje.“
(Pokraczowanjo.)

3 naschecje diwcesy.

3 Budyšchina. Wurzadny wopor katholstich Serbow hromadzi so něfko tudj ze wschěch 7 wosadow, hacž jón po naschecj próstwjje nasch hradny k. biskop z pschidatej adressu wotpóscezele. Dofelž pať stajenjo a czischczenjo adreshy hjšchecze wěšty čas žada, móžeja czi, kotřiz chcedža so w kotrejžkuli wosadze tomu woporej hjšchecze pschizantnyč, w bėhu pschichobnoho thdženja redatorej swój pschinoschť pschepodadž abo pschipóšćacž; na cžoj so w Póšle z přenim pišnikom dawaczerjomoho mjena kwitiruje. Džensa spoczinanj wozjewjenjo pschehlada dawaczerjom, kaž daloko je redakciji znaty: 1) pschecž k. P. Innocenca Zaworka w Kóšchtrje z cyła 272 tol. 23 nřl. 4 np., mjenujch z Zawory 76 tol. 25 nřl. 5 np., z Kulowa 44 tol. 12 nřl., z Kóschtra Marijneje Swědy (ale nic wot knještwa) 31 tol. 10 nřl. 7 np. a 40 kžěžorstich schěfnafow, z Mikoczi 29 tol. 10 nřl., z Panczi 25 tol. 20 nřl. a 3 schěfnafi, z Kanec 23 tol. 22 nřl. 5 np., ze Swinjarnje 10 tol. 11 nřl. 2 np. a z Wěteńch 6 tol. 2) pschecž k. P. Tadeja Natušcha w Kóženičje 54 tol. 3 nřl. 5 np., mjenujch z Kóžanta 30 tol. 25 nřl. 5 np., ze Černjan 12 tol. 10 nřl. 5 np., z Dobroschic 3 tol. 24 nřl., z Hrańch 2 tol. 20 nřl., ze Smjerdžaceje 2 tol. 12 nřl. 5 np. (hjšchecze něfotre dary ze Smjecžtec, z Noweje Wjeski a z Łazka). 3) pschecž k. fararja Schneidera w Kulowje z cyła 26 tol. 10 nřl. (w poslenim cžisłe wozjewjene 24 tol. 15 nřl., k tomu 20 nřl. pola redakcije wot 3. H. wotodate, dale pschecž k. fararja 1 tol. 5 nřl. wot 3. P. z L., P. L. z D.,

3. P. z R., 3. Šk. z R., M. G. z S.); 4) pšez k. fararja Nowaka a k. kapłana Duczmanu w Nadworju 36 tol. 5 nřl. 5 np. (Přichodnje dale.)

3 Budyščina. Nowoswjeczeny duchowny k. Róla je na njewěšty čas tudy zastojnstwo dostał.

3 Njebjelcizic. Njebjelu, 20. septembra, swjeczeše so w naškej cyrkwi žadna a radošna swjatocznošč. Młody duchowny, knjez P. Salin z Madeburga, pščinješe přeni króč njebjelstomu Wótcej wopor božeje mšče. Wón wuzwoli sej k tomu našej boži dom, nic jenož zo móhli jeho tudomnišči pšeczejo a znači jeho božeje mšči pščitomni byč, ale tež, zo by so džakownoho wopokazał, dokelž bě w młodych lětach z našeje klětki přeni króč křesćansko-katolisku wučbu slyškał. We wosomich rano roznoščachu zwony na wšče strony wjesoku powjescz, zo so swjatocznošč počina. Knjez farar Smola pod asistencu k. P. Malachiasa z Klóštra a młodoho duchownoho Róla z Kalbic, kotrymž so tež schulsta młodosč a wjele wosadnych ludži pšchizamkny, džěše z khorhojemi na jaru. Tam wuspěwachu so pšchisprawne paczerje, a potom wjedžechu knjeza primicianta, pšewodžanoho wot štyri serbskich a štyri němškich družkow z processionom a kherlusch spěwajo do cyrkwe, kiž bě hižo z pobožnymi pšepjeljena. Šdžž bě k. primiciant paczerje dospěwał, stupi našej k. farar na klětku a rozestaji z wutrobnymi a wustojnymi słowami dóstojnošč duchownoho, kał je wón měšnik toho knjeza a měšnik ludu, a wobroczi so pšči posledku němšci na k. primicianta, jomu zbožo pščejo a jeho napominanjo, so pšči božeje mšči nic jenož na so a swojich pščitomnych, ale tež na cyły katoliski swět dopomnič. Po přědowanju zaspěwa młody knjez „Veni sancte Spiritus“ a wopravi na božeje mšči z hnutej wutrobu swojoho nana, macz a bratrow a zaspěwa po božeje mšči „Te Deum laudamus“. Na to wudželeše zhromadženym ludžom bože požohnowanjo. Wóh dał, zo by kóždomu so po jeho wutrobnej a Božu spodobnej žadošči stało! Po kemschach sřhabjachu so pšeczejo a znači młodoho knjeza w Serbskich Bazlicach pola jeho čety k wuhotowanej hoščinje. Tak miny so za nas tónle swjatoczny džen. Wóh tón knjez pšewodžej k. primicianta do jeho nowoho zastojnstwa (wón pšchidže za kapłana do Chemniča), nam pał popškej tu hnadu, zo by so tajši swjedžen husezišcho swjećik we naškej wosadze!

3 Khróscizic. Na s. Michala běše na tudomnej schuli druha zhromadžizna katolškich Serbow. Smy wjesokeje nadžije, zo budže to, štož bu tał křwalobnje započate, tež derje wuwjedžene k čěsczi Božej a k spomoženju našchich duchow. Nadrobne wopisanjo zhromadžizny, kotraž budže drje po dolhich lětach hiščeje w dobrym wopomnjeczu, podawa redaktor na přědku tutoho čijka.

3 Wotrowa. K podpjeranju hamžowoho wójsta je so pola nas nahromadžilo 165 toleri. We tym je jedyn dar 100 tol. (t. r. 200 ščěsnakow = 72 tol. a 28 tol. slěbra); dale tu tji darj po 5 tol. (3. B. z W., 3. S. z R., 3. C. z R.), tji po 3 tol., 4 po 2 tol. a wjšče, 18 po tolerju. Wjšče toho je wofada hafo pětrowy pjenjež nawdała 17 tol. 11 nřl. 5 np.; po tajšim je tu z čyła w krótkim času sřadowane 182 tol. Wóh zaplač wščem tónle štuk swjateje lubošče!

3 pruskeje Łužicy.

3 Kulowa. Prěnju njeđzelu oktobra, na 4. toho měsaca, swjeczi so we naszej kulowskej faršej cyrkwi džen swjatoho rózarija a druhu njeđzelu oktobra, na 11. toho měsaca, lětne wopomnječo woswjeczenja božoho domu abo termusch a. Bratřja a sotry s. Marijneho arcbratřstwa swjatoho rózarija su pscheproscheni, teje dnaj a pschez chcył tydžen we bratrowskej cyrkwi w Kulowje k swjatej spowjedzi a k swjatomu wopravjenju pschincz, zo bychu pschizwoleny dospołny wotpusk dostali. Šchtóž chce do bratřstwa swj. rózarija abo swj. skapulira zastupicž, chcył na farje swoje mjeno do knihow zapisacž dacž. Tam, kaž pola naschich miłosćiwych sotrom, so tež dostawaju paczečki a skapuliry. Paczečki a skapuliry budža so prěni a druhi swjaty džen po dopołdnischich kemschach (wokoło ½ 12 dopołdnja) pschi s. Marijnym woltarju woswjeczacž a maja so pschi męšnikskim swjeczenju we rukomaj dzerzacž. Ezi sami, kiž žadaja žohnowany skapulir napójsnjenty męcz, chcyli potom k woltarje a k męšnikkej pschistupicž.

S.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Němska. Do Freiburga w Badenskej je powjescž z Roma pschisćka, zo chce bamž k wopomnikej za stawnoho njeboh archybiskopa Vicari marmorowe kámjenje daricž z lětša wotkrytoho staroho štkada w Romje.

Pruska. Z Wrótskawy pisaja, zo je pruska kralowna zběhnjenty kóschtyr w Trebnicach kupika a rjadej maltesarjow darika. Tón samy da někt te twarjenja wuporjedzacž, a potom pschindu tam miłosćiwje sotry.

Pruska. Kulm. We tudomnej diócesy khodža po kónschim schematismje, hacž runje je hižon tute lěto wjele nowych katholickich schulow zakožene, 8916 katholickich dječzi do 202 protestantskich schulow, potajkim w pscherězku do jeneje 40 katholickich dječzi. Po statistskim wupokastwje z l. 1864 khodža samo we wječornej Pruskej 14,079 katholickich dječzi do protestantskich schulow. W provincach Pomorskej, Schlezynskej, Brandenburgskej a Saksjonskej je jich tež pschez 6000, kiž lutheriske schule wopytuja; w někotrych blatach su we jenej tajkej wucžerňi pschez 50 katholickich dječzi. To je wulke wulke polo za towarstwo sw. Bonifacija!

3 Wamburga. Generalna zhromadzizna katholickich towarstwom Němskeje je jara derje wotběžaka a je tam bjez druhim tež jedyn wchski duchowny z Roma pschitomny był.

Rakuška. Ministerstwo je rozkaz dało, zo ma so pschecziwo biskopam a duchownym, kiž te nowe cyrkwi schódbne zakonje, kotrej na woprabdze konstitucionalne wajschnjo njejju do skutka stupike, hišcže njespchiznawaja, nětko kruczišcho wustupowacž. Tak su wóndanjo pastyrski list biskopa w Linzu konfescirowali a njedowola jón z kłětkow wozjemjecž. Tež pschecziwo fararjam, kiž njechadža za swětne mandžiske sudy attest wo spytowanym zjednanju mandželskich podacž, budže nětko krucže zakročene. Ale wbohe khěžorowe knježecstwo tu samo pschecziwo svojim samstnym zakonjam skutkuje; pschetóž pschez nowe zakonje njeje hišcže tón paragraf konfordata zběhnjenty

hdžež steji cžorne na bčłym: zo smėdža biskopja bjez dowolnosće swėtnoho Inježerstwa powuczenja a rozkazų w chyrkwinskih naležnosćach wozjewječ. Biskop Růdiger w Linzu potajskim nicžo njezakóniše cžinik njeje! Druzų biskopja wujuja tohorunja dale!

Rakuška. Inježerstwo njemė sebi žaneje radų z potkocžowanjom tųch, kiž w chyrkwinskih a drubih wėcach hinaf sudža, hačž wone same. Najnowišče je, zo z biskopami procesų dla kaženja mėra zapoczinaja. Tak je n. pšch. kardinal-arc-biskop wjerch Schwarzenberg w Prahy hižo k pšchestschowanju žadany. Smy jara wczipni, kať to w kšęžorstwie dale pojėdze!

Pólška. Biskop Majorczyk z mėsta Kielce, kiž dırbjesče so we Warschawje dla njewuzwolenja jenocho wotpóskanoho k nowopječenej katoliškej synodze zamolwječž, je pšchėz mjėzų do Rakuškeje cžėnył, dokelž mőzesče do prėdka wjebdječž, zo budže runje tať dale transportirwany, kaž biskop Popiel z Płocka.

Ž Roma. Bamž je ze žjawnym listom wschittich schiematiskich biskopow (t. r. tajkich, kiž njejsu nėtko mjach z bamžom w žjenocėnistwie abo joho wyschische pastyřstwo njepscųpőznaja) na koncil abo chyrkwinsku žhromadżiznu k 8. decembra 1869 do Roma pšcheprosųł, zo bychu so zašų z romskim japoschtołskim stolom, řrjedżiznu jednoty a wėrnosće, žjenocżili.

Ž Roma. Bamžowe wőjřko je z nowa nėfotre kanony a wjele nowych tšėłbow dostało. Ze tež trjeba, zo je pšchėch wřcho pšchihotowane; dokelž su zašų nėkotrych wotpóskanųch ze strony revolucionarjow w Romje zajeli.

Ž Roma. Swjaty wótc je njedawno nėfotre listų z dźėła z podpisom a z dźėła bjez podpisma dostał, w kotrychž so jomu wozjewja, zo tšėdža revolucionarjo joho stóncowacž. Na te podpisane listų je bamž wotmolwječž kazať: „Moje žiwjenje steji w Božej ruch. K wobžarowanju je duřcha toho, kiž chce na mni mordar byčž.“

Ž Londona. W bėhu dweju njedželow su tudy řřjo protestantsch duchowni k naščej chyrkwi pšchėstupili, kotrymž 49 z jich prjedawschich wosadnyh scžėłowachu. Žedny z tųch wobroczenųch duchownųch, k. Acres, wotėda k dopomnjėczu na swoje wobroczenjo tudomnomu arcbiscopej 5000 puntow sterlingow (t. j. 33,000 toleri); wón pšchėbhwa nėť hižo w Romje, hdžež chce so na duchowniřtwo pšchihotowacž. Wosada Hachei je so tež k naščej chyrkwi wobrocżila.

Turkowska. W Konstantinoplu bėchu mikroscżiwe řotry pšchėd nėkotrym cžasom z twarom wulkeje kšęze za řhrotki řpocżeli. Ale prjedų hačž bu twar dofo-njany, bėchu pjenjeų wřchė. Na to podasčtej so dwė řotje turkowskomu sultanej, a pšchėpodasčtej jomu próřtwu za podpjeranjo z pjenježami. Wonej busčtej wot njoho jara pšchėcželnje pšchijatej. Dokelž pať so tőjschto dnjow minų, bjez toho zo byřčtej wotmolwjenje dostałoj, poda so jena wot tųch řotrow hiřčęze jinnkróčž k sultanej. Tón so dżiwasče a bu njeřpokojny, dokelž, kaž prajesče, hižo je swoje pšchikaznje w tej wėch dať a zo hiřčęze te wuwjeđzene njejsu a slubi, zo bórų wotmolwjenje dostanje. Woprawdže buchu jim pšchichodny dżėn 80,000 piařtrow (10,000 schė-jnafow) k dotwarjenju teje kšęze pšchipóřtane. A to bė turka!!

Schwejdiski Lapland. Duchowny Bernhard z Kopenhagen je wón-danjo z řódų do Tromsė pšchijėł, a budže 15 nowowobroczenųm ř. sakrament řirmowanja wudžėlecž. Tež nowowjėczenų mėřchnik, kiž bėšče na řwj. Trojicu řwjecżiznu dostał,

z mjenom Plase, pschijedže za dvě njedzeli, zo by w Sapplandže we knjezowej winicy skutkował. Zedyn drugi nowoswjeczeny duchowny je hako missionar do Thorshavena na Färderfskich kupach póskany. Zedyn tšeczi budže pschichodne hodny za našy wokrjes swjeczeny.

Amerika. Lousvillski biskopski zastupnik, knj. Benedikt Spalting, bratr sławnoho archybiskopa w Baltimore, je 57 lět stary na zruidne waschnjo wumrzek. Wón mějesche te waschnjo, wječor we kožu czitacz. Pschi tym pał bė wusnył a bė so potom kožo někak zapaliko, a wón dyrbjesche so tak spalicz.

Amerika. Z New-Yorka. Psched 88 lětami njeběše w Newyorku ani jena katolska cyrkej, ani křapalka, ani jedyn katolski duchowny. Nětk liczimy we tych 3 susodnych městach Newyork, Brooklym a Wiliamsburg jamo 62 cyrkujow a 170 měschnikow, wjele kłóšctrow, špitalow a šyrotnicow. Wot tych cyrkujow pschidńdžeka na Newyork 38 a wysche toho je 30 křapalkow a 120 měschnikow. Po liczby křczenych katolskich dźeći w lěcze 1867, kotrychž bė na 18,000, dyrbi na 400,000 katolikow w Newyorku bydlicz.

Amerika. We Washingtonje su zakladny kamjeń noweje katolskeje cyrkwoje s. Józefa za Němcow položili. Cyrkej budže gothiska, 70 stopow ščěroka a 175 stopow dolha; tórm budže 100 kochczi wysoki.

Amerika. W Baltimore běšche 16. augusta swjecizna dweju biskopow, mjenujcy k. Dr. Beckera za nowu dišcesu Wilmington a k. Gibbonsa za nowu dišcesu North-Carolina.

Naležnosće towarštw.

Sobustawy na l. 1868: ff. 243. gymnasiast Měrczink w Prahy; 244. Michal Schwajda z Khrósczic; 245. Jakub Šchofa z Wudworja; 246. Michal Šchofa z Wudworja; 267. Pětr Kolla z Wudworja; 248. Michal Brhl z Wudworja; 249. Michal Chž z Wucžtec; 250. Michal Hyncž z Jaseńcy; 251. Jakub Kolla z Khrósczic; 252. Michal Lufasch z Khrósczic; 253. Miklawš Domš z Hórkow; 254. gymnasiast Škřala w Prahy; 225. Franc Měrczink z Bělczec; 256. Křata Serbinowa z Nowoslic.

Dobrowólne dary: N. pschcz k. kapšana W. 5 nřl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyschina. Křczenaj: Jan Miklawš, s. Jana Augusta Měrczinka w Grubjelcicach; Karl W., s. Jana Jurka z B. — Zemrjetaj: Jan Kurt, s. krawca Jana G. Adama z B.; Hana, dš. Pěterki z Grubjelcic, 20 lět 5 měs.

Z Radworja. Křczeni: Miklawš, s. Michala Czunki z Křelna; Michal, s. Michala Hicli z Radworja; Marija, dš. Michala Šenka z Radworja; Jan, s. Miklawša Wawrija z Radworja. — Zemrjetaj: Hana, wub. njeboh Pandrija Grólmuša z Lutowcja, 85 l. 11 měs.; Madlena, m. Michala Spana z Radworja, 59 l. 19 dnj. — Wěrowanaj: Miklawš Njecž z Bronja, z Mariju Wjenjec z Radworja.

Czisczjak k. A. Donnerhak w Budyschinje.

Katholfski Posol

Wukhadža prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyžolětna plaćizna na pósće
a w knihařni 15 usl.

Čirkwinski časopis,

widawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Číslo 20.

17. oktobra 1868.

Lětnik 6.

Adressa swjatomu wótczej, wot katholicich Serbow wotpóslana.

Swjaty wótcze! W krajinach Łužich, we kotrychž je swjaty biskop Benno Rnjezowu winicu plahował a sebi wěczne wopomnjenje zawostajil, je njebožowne rozšćečepjenje zandženych stotytkow, kaž we wjele druhich krajach, Cyrkej božu zapuscizko, tak zo je jeno mały džěl toho luda, kotryž swojoho Boha we serbsko-škowjarskej rycži chwali, we tamnych časach pscheciznosćow a tyšnosćow katholickej Cyrkwi swěrnj wostał.

Tutón mjeńšich džěl serbskoho luda (pschetož smy jeno 12,000 katholicow porno 180,000 njeatholicich Serbow) zwoštawa hač do džensnischoho dnja we swěrnej poskuschnosći pod namjedowanjom, zalitom a požohnowanjom romskoho biskopa.

Zjenosćeni ze zwjazkom teje sameje wěry, tych samych sakramentow a teje sameje poskuschnosće napscheczo japoschtokstomu Stolej dzakujemy so Bohu za zbožo, zo smy tež my sobustawy tuteje wulkeje a krasnjeje zhromadizny, a jako stawy toho samoho čžela, kotrohož hlowa je Bhrystus, rubzimy so nad pscheciznosćemi tuteje po wschitkich krajach naschjeje zemje wupschetrijeneje Cyrkweje. Wosebje pak we naschich časach, hdžez rozwujudžena samowólnošč powallicž spytuje zatonje a kaznje wot Boha postajene, hdžez hjezbóžna zlóšč zloby a namóc wobrocza napscheczo Bžezusowomu naměstnikej: pohladujemy tež my jako lubowace dhžezči ze starosćiwym wóčžkom na zrudne a wjele tyščene postajenje, kotrež nje-pschecželojo prawa a spravnosće pschitotuja Tebi, naschomu wulch Inbowanomu najwyschšchomu paštyrjej a biskopej naschich duchow. Zacisfamy tohodla wschitke kžž a hanjenja, kotrež moni z nje-haibitej hrobkosću napscheczo Twojomu knježestwu roznoschuja, wuprajamy za tranidbu a rubjeństwo namócne njesprawne wotewzaczjo swětnoho kralestwa a wuzna-

wamj wobkhowanjo toho samojo wobsedzejstwa S. Pëtra za nužne k swobodnomu wobkruženju a zarjadowanju Cyrkwe božje.

Ze wschitkimi, kotřiž su woprawdže katholicy, zjenosčamy so w tej žabosczi, zo dyrbi njewobstahodžene wobsedzejstwo Cyrkwe być a mostać a ze wschitkimi dowolnymi a sprawnymi srědkami so zakitać, shtož je Bóh we swojej njedoslědžitej mudrosći tutej swojej Cyrkwi wot časnych kůłow sobudžělil. Zo bychmy tele swoje žadanja nic jeno ze słowami wuprajili a z ponižnej modlitwu wot miłosćiwoho Boha wuproscheli, ale tež byrnje ze słabym skutkom wopokazali a tak sobu swoju dźakownosć wozjewili za wschitke nam a našchim wótcam, kiž nětko we Rnjezu wotpoczujaj, wot tuteho romskojo Stola wopokazowane žohnowanja a dobroty: smy z časnych, nam wot Boha hnadnje wobradženych kůłow, po pschikadže wschitkich katholicich ludow dary dobrowólnje a rady nahromadžili a položimy je nětko k T w o j i m a j nohomaj jako pomoc k wotraženju njesprawnych nadpadow a nadběhow krajerubjajach bjezbóžnikow a k zakitanju swjatojo města, pschez pschelatu krej swjateju japoschtokow Pëtra a Pawoła a tšjacow krewjeswědkow Khrystusowych swjatošćenoho, pschez swjatosć njelicžbnych wuznawarjow božich pschekrafnjenojo a ze stawiznami chćeje Cyrkwe njerozdžělnje zjenosćenoho.

Woprujaj tak z wumosćka wosebje ratarškojo džěla podawamy swoju ruku wojatej, kotřiž swoju brón za prawo, wobsedzejstwo a swobodnosć chćeje Cyrkwe nosy, a we nadžiji, zo Bóh tute wopokazmo a dar naschjeje lubosće požohnuje a pschez khorhojnika njebjestoho kralestwa, swjatojo arcjandžela Michała do brónjejnje swjateje Cyrkwe pschimozmje: zwoštawamy hač do swojoho poslednjoho wodbcha swěrnj slynojo swjatojo romskojo Stola a proshmy wo T w o j e požohnowanjo k zbožu swojich duchow a za zaslyženosćenjo swojich serbskich sobukrajanow do jenosće stadka Žezusowoho, zo by, shtož chcył Bóh mjěrschny dacy, skerje a lěpje pschischoł čas, hđžež chcył serbski lud na słowo japoschtokškojo Stola posłucha a ze wschitkimi narodami tšwali Rnjeza Boha Izraelowoho, zo je domaphtak a dokonjal wumoženje swjoho luda.

W K h r ó s ć z i c a ch, na dnju swj. Michała arcjandžela we lěće 1868.

Serbjo Hornjeje Ružicy

z katholicich wofadow we Budyščinje, Kulowje, Khrósczicach, Njehjelczicach, Kadworju, Kalbicach, Wotrowje.

Zastužby bamžow.

(Pokracžowanjo.)

II. Wulke su zastužby bamžow wo zdžělanosć (Bildung) ludow. W tymile nastupanju hodži so z króta tole prajić:

1) Bamžowje staraja so za založenjo a rozšěrjenje wědomnosće. Spoczatt mudrosće je bojosć pschod Bohom, to je stare wuprajenje. Shtož je za rostlinu swětko, za čłowjeka powětr (loft); to je nabožnosć (wěra) wědomnosći. Dofelž pał prawa zdžělanosć mócnje podpjera nabožnosć, dha so tež šluscha, zo by hłowa

křesťanstva zdělanosć a rozšwětlenjo po móžnosći rozšěrjalo. Su pať bamžowje tule pschisľuskhosć činili? Što praja wo tym stawizny?

Wjetřichy džěl nětčijišće zdělanosće dźakuje so čłowjestwo bamžeje a duchownstwu. Šdžězkuli je missionar pschisľoš, pscheměnichu so najbóle pućejny do přódnych rolow a kečejathy kuzinow, tu z podzemisľich bhdłow a lěšow wuľhadžachu džiwu a křesťansľu zhromadžiznu tworiwšichu počachy wšy a města twaric, w kotrychž so zdělanosć zashdli. W Europje je malo starschich městow, kotrež wuľki džěl swojeje zdělanosće njebhachu wot chřkwoje dostali. Bamžowje starachy so wosebje za wšchisľe wědomnosće. Mnohosć thch samych wuznamjeni so pschez wučenosć, kaž Leo I. Mjehoř I., Šhlvester II., Mjehoř XIII., Urban VIII., Beneditt XIV. a družh. Tola tež w ludže pytachy woni prawu zdělanosć rozšěrjeć a zdžerjeć.

Šdž po pomročěnjio staroromšohoh křěšorstwa džiwje narodny zanicžachy po Europje pokladhy gřichisľeje a romsľeje zdělanosće, tu pschihotowachy bamžowje wědomnosćam wučěť w kľóšľach, w kotrychž mnichowje zakhowachy wopomniki stareje zdělanosće potomnikam, tak zo z prawom Zan z Müller wobfrucja: „Wšchitka nětčijišcha zdělanosć je so pschez duchownstwo zdžeržalo.“

Al što je šchule w sředžnyh čjasu zakožowal? Bamžowje to běchu. Z Štalsľeje je šwětko wědomnosćow so rozšěrilo po Francóžsľej, Šendželsľej, Špansľsľej, Němsľsľej a družich krajach. Rom, Šlorenc a Bologna wuznamjenichu so w tym nastupanju najbóle. Šlawne wšjofe šchule w Parizu a w Prahy zakožichu so a rozkčěchu pschez pohnuwanjo, podpjeranjo a žohnowanjo chřkwoje. Wjetřichina wšchisľichich šchulow w Europje je pať nastala pať rozkčěla pod bamžowym žakitom, n. psch. w Baselu, Šulbže, Bologni, Parizu, Šxfordu atd.

Wšchje toho porucžachy bamžowje k apitlam křuce, zo bhachu wšchudžom šchule zakožowali, woni čžisľchachy na wocžehnjeno zdělanohoh duchownstwa, haj woni wobfrucžichu wosebite rjadhy, kotrež bhachu jenož za wědomnosć žime bhje a ju po šwěčje rozšěrile.

Š tomu hšchěje hromadžachy bamžowje z njewustawacej pilnosćju a z njemalnymi wudawkami we wšchěch lěštotkach rukopisny, wopomnjecja hódne lišćiny (urkundy) a z čkha wjedžisľe drohotnosće, tak zo bamžowa watikansľa knihownja w Romje z bohatosćju a žadnosćju thchle debjeisľtwow wšchitke družje daloko pschetřechuje. Wosebje su so za tele pokladhy starali Mikławš V., Širžus IV. a Leo X.

Bamžowje potajřim wražachy sebi pschěch wučenosć wšjofu; a prawa dokľadna wučenosć čžesći jich hako swojich žakitarjow.

2) Bamžowje podpjeraja krasne wumjeisľwa (kumšchty). Čžłowjesľeje je hžjo pschinarobžene čžuczo za krasnosć; zo pať by tónle njebhěsľi dar prawe mjezy njepschěstupil, dhřbi jón nabožnisľwo rjadowacž a žnadbocnicž. Tohodľa widžimy tež w stawiznach rozšwětlenja, tak jara je pschěch za wumjeisľwa so starała chřkweje a wosebje jeje hłowa bamž. Šwarisľwo, hudžba (musľka), řězbařisľwo, wobrazaršisľwo, bařnjeršisľwo je štajnje wot bamžow dostawało pohnuwanjo a podpjeranjo.

Še pschěne domny (chřkwoje) njewuroscžechu šame ze zemje, ale z pobožnohoh katholicohoh žmžhlenja a pod bamžowym žakitom žnjeshu so do wšjofosće k mřó-

czelam. Gusto miny so pol sta haj sto lět, doniž bu tajke hobrowiše twarjenje dofontjane. W Romje počza chyrkej s. Pëtra, najwjetšichu na swěcže, twaricz Julius II. w lěcže 1506, Leo X. pokracžowasche, hacž ju Pawol V. dotwari po — 110 lětach; wjele milionow nalutowachu a zhromadžichu bamžowje k romule twarej! Tak twarjachu bamžowje. Nasche wulke chyrkwe cžinja cžesč wěrje, zatožerjam a twarcam; tele drohotne twarjenja prjedawšich lětstotkow zahanbujaj nasch čas, kotrhž je w tym nastupanju dozady woštał!

Tola nic jenož w chyrkwinškim twarstwje, ale tež we swětnym su bamžowje wulke wěcy dofontjeli. Rom je hišcže dženjnishi džen dopořazmo toho.

Tež hudžbnistwo podpjerachu bamžowje stajnje. Jan XX. waješche sej wysoko mnicha Guido ze Arezzo, kotrhž ze swojej noweje wučzbu wo scžehowanju zgnkow hudžbje tak jara poslužij; a mócnij romski choral Njehorja I. pšchewodžja hacž do dženjniskoho dnja najwadžnišche ceremonije.

Wišchtrojo wobrazarštwu Michel Angelo, Rafael, Da Vinci, Correggio wužiwachu pšcheczělstwo a šcheczebročž Juliusa III., Pawola III. a Leona X.

Něž barjo Thorwaldsen, Canova a druzij staršchoho a nowišchoho čžasa dostachu w Italskej zasluženu sławu; a nětko hišcže su romske akademije a galerie k wužitkej wschitkim wobrazarjam.

Dwójch zasitachu bamžowje krasne wumjeištwu pšched wěštnym zahubjenjom, mjenujch w čžasu fóncomanja wobrazow pšchez grichiskich kšěžorow (we 8. a 9. stotku) a potom w 16. stotku, hđhž protestantjo w Němstkej z tej samej džiwjosečžu zanicžachu a fóncomachu w chyrkwjach wschitke wopomniki wumjeištwu, wobrazh a šwjeczata.

Tež basnjeryjo (poetojo) dostachu swoju sławu w Romje, kaž Dante, Ariosto, Petrarca a Tasso. Petrarca fóncomachu we Romje hafo basnjeryja. Tasso wužiwasche pšcheczělstwo Klementa VIII.

Tele zaslužby bamžow wo krasne wumjeištwu počžinjaja pšchypóznawacz tež nještronisch protestantowje, a nješpječžuja so nětko wjach swoje chyrkwe wotewricž wobrazarštwu a rězbarsčtwu; haj samo njewěrnych Zentželežan Hume wuznawa: „So je bamžowstwo mócnije pomhako k rozkčžewej krajnych wumjeištwow a zo je mysl za te same wschudžom wubudžako z tym, zo wumjeištwu z nabožnistwom zjenocžij.“

(Pokracžowanjo.)

Wo cžitanju nowinow.

Praschamh-li so, z cžoho we naschich čžasach tak wopacžne mēnjenja, tak nješprawne cžinjenje pšchidžde, zo so pšchez to zbožo krajow a ludow fóncuje, dha móžemy na to wotmoškwicž: Na tym su z wjetšcha njekšchecžanske nowiny a špishi wina. Šak dha móhli so napschecžo tajkomu cžinjenju wobaracz?

Prěnje je: Njedžerčže žane nowiny, kotrehž was we waschich najšwjeczichich interešch ranja a njeczěrpče, zo bychu waschi pšcheczěljo tajke wěcy cžitali. Porucžče jenož tajke nowiny, kiž woprabđe zbožo ludow phtaja, kiž hjez bojoseče runje to praja a žadaja, za cžimž wutroba deržemhšlenych žedži. Wšchaf steji we

waszych mocach, runje tak derje dobre katoliske nowiny podpjeracz, kaz tajfe, kiz pot na waszych polach haja. A tola dzerzi tejfo thjac katolikow hichce tajfe nowiny, a wofschewi so na kzach, kiz so dzei wote dnja swjatej cyrkwi mumjetuja a jim hupofce powjebaja, do kotrych same njewerja. Nefotromuzkuli je znate, kak schamawe wupadly sebi tez nefotre fakfe nowiny napischecz nam katolikam dowoluja, kak we khezorowych krajach njehanbita czroda zidowfskich schreczerjow katolfsku cyrkej hani! Shto dha je tam hewaf wina na tych nowifskich podawfach, hacz sami katolikofjo, kiz, haczrunje je ich tam na 23 milionow, skoro zane nowiny nimaja, kiz bhchu nadpadam njewery wahu dzerzake? Hdy by tam wjacy dobrnych katolfskich nowinow bhfo, kiz bhchu so pched tron khezora postajili, wjedzo, zo wolu milionow zastupuja, nihdy njebh tamna czroda njewerinych tajfu moc dostala. Wofebje we nemfkim dzelu khezorstwa pobrachowafche hacz do najnowifskich czasow na dobrnych spisowarijach a dopisowarijach. To je wofebita wina, zo su hubjene nowiny tajfu pshemoc dostale. Kak wjele hinaf je we tym nastupanju we Zendzelskej! Tam pisaja jeno z rozomni muzojo, kiz su doscz rozwuczeni a sebi domerja, swoje menjenje zjawnje zastupicz, tak wotpofstanch we sejmje, bifpofjo a wuczeni. Pshcz to rozscherja so prawda a wernofcz, nic pak jebanjo a kza, kaz so to tu a tam czini. A pshcz to rozswetli so nam tez, hdy skoro kozdy thdzen we nowinach czitam, zo je wjele Zenzelczanow, bjez nimi tez jara bohaczi a dostojni, k naschey katolfskej werje pshestupilo, zo boze domy, schule a kloschtry kaz hriby ze zemje rostu.

Wulki dzel katolikow pshihladuje hanjenju nowinarjow, sebi myflo: Ach, nascha cyrkej tohodla wofsteji. Haj, pischeczelo, ale bjez wojowanja njeje zane dohczjo. Wschaf je Boh ton kniez tez skonco stworil, a hdy wjeczor bhez poczina, dyrbitny sebi tola zasweczicz, zo bhchmy czmu zahnali. Pshchey narofce we swecze nowy blud; jon njepobicz, rekla, jon hajicz, runje kaz hospodar pot na polu haji, hdy sebi myfli, zo samon zahinje. Tez njedofaha, zo duchowny napischeczjo njeprawdje a njewernofczi jeno na kletch ryczi; dokelz wshchity fe mifchi njepshindu; dyrbi so tez pisacz, njech so to pshcz duchownych abo swetnych stanje, zo so ludej jeno z strowa cyroba poskiczi.

Hubjenomu spisowarfstwu wotpomha so pshcz to, zo 1) wshchite hubjene spisy a nowiny wotebam a za to dobre sebi dzerzim; 2) zo so dobri spisowaczerjo zbchnu a so zjenocza a so sweru za to staraja, shto z je diocesny a krajej k zbozu.

Dokelz so we katolfskich zhromadziznach husto wo czitanju nowinow ryczi, dha hcu tez pshistajicz, shto z je so na jenej tajfej we Speheru (6. meje 1866) wobzantko: 1) Nichto njech bjez muzh tajfe nowiny njedzerzi, kiz cyrkej hanja; 2) kozdy njech po moznofczi dobre katolfske spisy a nowiny czita a jeno z tajfe druhim poruczja; 3) kozdy njech na to dzela, zo bhchu so na zjawnych mestach a w towarfstwach, kaz we kocznych, schpatne nowiny zahnale; 4) nichto njewophytaj zadyh hofczenc a kocznu, hdez podla hubjenych nowinow so zane dobre njedzerza; 5) kozdy spisuje swoje korespondency jeno z dobrym nowinam a dawa inzeraty (namjedjenja a wozjewjenja) jeno z we tutnych woczischeczech. K—s.

3 nascheje diócesy.

3 **Budhščina**. Kaž nam zlicžbowanjo towaršima swj. Bonifacija pokazuje, su w lécze 1867 tsi kath. wojady w Sakskej wot njoho wobdžělene, a dosta Plauen 133¹/₂ tol. k twarby mišsioniskej škěže, 200 tol. Pirno k twarby škole a 200 tol. Žitawa k twarby škole. 3 chła je tute towarštwó pschi 162219 tol. 24 šlb. 9 np. dořhodow we l. 1867 na 287 řhudnych katholskich wojadom 84649¹/₂ tol. rozdžěliko.

3 **Budhščina**. 3 lista k. wikara Diensta, kotryž w Davosu we Schwajcarskej pschěbhuwa, móžemy hiščeje sežěhowace zajimawe powjeseje sobudžělicž. „Pšchez dobrocziwosež k. biskopa 3 Ğhura mamy tudy nětko dospołne Wože škužby, kotrež su derje wopřytowane. Zandženu njebželu (20. septembra) běchu tu zash Tyrolscy a Italczenjo dospołnje pschijšli, hačžrunje běchu pucze po wulkim deshežu jara hubjene a někotři 3 nich 2—2¹/₂ hodžiny hič mějachu. Tež dželawe dny su kemsche derje wopřytane. Dotal t. j. wot 5 njebželow bě jich hižo 41 k Wožomu blidu. K woltarwej škuži pólski zemjan, wupřichzenjo woltarja a čžiščenjo lokala wobstaraja tež wojobni hojćejo. Mjedawno bu nam wot wjejnoho přědkštejterja za pschichodne lěto tudomna reformitska chrkef k sobutřebanju posticžana. Wóndanjo je druhi katholski duchowny k. Stört 3 Würtemberga sem pschijěl, kotryž budže po mojim wotjědženju Wože škužby dzeržecž. 3 chła je nabžija, zo w tyme chle reformitskim kucje katholske Wože škužby trajace bydlo dostanu.“

3 **Budhščina**. Spomnichmy hižo, zo je so něšto pschez 1000 toleri wurjadnoho wopora nahromadžiko; po sfónčenju zberki móžemy to nětko měšćišcho prajicž. Mamy mjenuych 991 tol. w šlěbrje a 43 šchěsnafom, kotrež so runja wofoko 25 tolerjam; duž je wšchoho 1016 toleri. Te same su so w tnyhle dnjach do Louisdorow pscheměniko a wotpósežeku so pschez dobrocziwosež naschoho k. biskopa do Roma. Pšchipožोजना adrešja je serbscy a káčžanscy tudy čžiščenjana na krašnu toštu papjeru a zapožोजना do čžeškoho běložidžanoha zwjazta 3 tyme zlozthymi pišmifikami na přědkownej descy: SANCTISSIMO DOMINO PIO PAPÆ NONO SORABI, t. r. „Najšwjecžišchomu Knjezej Piusej bamžej džewjatomu Serbja“ (mjenuych: tole dawaja). Tak je nětko mowjědžene, šchtož su katholscy Serbja wobzantnyli. Hačžrunje běšche njeměžne (kaž do přědka wjedžachmy), wšchitřich za tu wěc a k tej samej měrje wobdžělenja pschi njej wubudžicž, smy tola pokni radosceje nad tym, zo su naschi Serbja tak wjele dofonželi. Džak jim!

3 **Budhščina**. K dalewjedženju pschěhlada dawaczerjom (hladaž čžiško 19.) wěmy jenož tole: 5) pschez k. fararja Kuczanka a kapłana Ğórnika 43 tol. 2 nřl. 5 np. Bjez tym je dwójch (pokne mjena su sebi zakazali) po 5 tol. (S. Ğ. 3 B. a S. R. 3 B.), dwójch po 3 tol. (R. a Ğ.), pjecžkrócž po 2 (šotry D., Ğ. 3 R., R. 3 Ğž., M. 3 Ğž., Š. 3 Ğ., M. 3 Ğž.), jedyn 1 tol. 20 nřl. (Ž.), jedyn 1 tol. 10 nřl. (W. 3 Š.), řhdomkrócž po tolerju (R. 3 B., P. 3 M., Ğž. 3 Ğž., njeznaty 3 R., M. . . . k. Šch. 3 B., D. 3 B.), po 20 nřl. (Šch.), po 15 nřl., (Š. 3 B., M. 3 B., M. 3 B.), po 10 (M. 3 B., B. 3 Ğž., P. 3 B., M., R., S. ze Ž., R. 3 Ğž.) po 7¹/₂ nřl. (S. W.), po 5 nřl. (Š. ze Ž., M. 3 Ğž.).

Wyšče toho su Serbja naščeje wosady w serbskej cyrkwi nawdali 26 tol. 4 nsl. 5 w. pětrowoho pjenježka, a džel wopora w němškej cyrkwi je tež wot Serbow, taž zo moženy jich lubošć k woporam za cyrkej a bamža tudy zdobnje khwalič.

3 **Marijneje Swězdy.** Srjedu 7. oktobra wophta našej kłóschtr, z Brunjowa pschijěwšči, prync Surij ze swojej mandželskej. Zeju kralowškej wysošćizji pschijědžeshtaj pschipošdnju w 12. hodžinje a bushtaj w cyrkwi cyrkwinšej powitanaj, wobhladowašhtaj potom konwent, institut atd. Wokoło 7. hodž. wotjědžeshtaj do Budyščina, hdžež staj pschenocowašoj a potom zash do Dreždžan so wrócizkoj.

3 **Marijneje Swězdy.** Najbližša wokolnošć kłóschtra drje nješlufša, kaž je znate, k najbohačšim krajnam katholicšich Serbow, ale pschetrejchuje druhe we swojej zwólniwošćizji k woporam. Taje zwólniwošćizje njeje po nadobnym wurjadnym pschinoschtu za swjatoho wótea pschestaka; ale tež pschi bóryj na to scěžhomacym hromadženju pětrowoho pjenježka je so bohačšizji dar nawdał dhžli někotrejzuli druhe léto, mjenujey pschěz 18 toleri. Pschi tym dyrbinym spomnicž, zo je tónle wunošch jenož wot serbskoho ludu; pschetož pschinosch kłóschtra, wyšchšich zastojnikow atd. njeje sobu licženy. Potajkim su wsy z bližščeje wokolnošće kłóschtra, (w poslenim čžisle mjenowane), z kotrychž dvě lédma 15 kšěžkow matej a dvě druhej skoro jenicžy z małych žiwnošćerjow a kšěžkarjow wobštejitej, pschěz 290 toleri swojej cyrkwi a bamžej woprowaše. Nječ jim Bóh bohače z njebjeskimi kublami a ze swojim žohnowanjom zaplača! A na tym tež njeda Bóh pobrachowacž; pschetož bjez tym zo z druhich krajow wo strasnych powodženjach šchichimy, je nam Bóh plódnj deschčiz wobradžik, kotryž je da-li Bóh dobry podkožk za pschichodne žně zapokožik a samo za našču wokolnošć wjach winožty byk dhžli te 1000 toleri, kotryž smy za Šhrystusowoho naměšnika zhromadžili.

I.

Ze **Žitawy.** Nowa katholicška schula bu 8. oktobra swjatocžnje poswjecžena. Wona je po planu znatoho k. profesjora Schramma krasnje twarjena njedaloko dwórniščeja. Dolkošć méri 44 kochži; sriedžna schěrokošć je 25, poboczna 19 kochži. W delnim poschodže stej bydleni za dweju wucžerjow (nětko pač je tam jenož jedyn) a w hornim dvě schulškej stwě. Tete twarjenje wuznamjenja so pschěz to, zo je we wobemaj poschodomaj wjelbowane a zo žane čžesliške džělo w nim njeje, kšiba jenož k žnutškownomu wutwarjenju slufšace: durje, wofna a na wjelbach bjez hrjadow ležace schpundowanjo; tječa je cementowa. Potajkim je taje schula tak twarjena, zo so njemóže spalicž. Poswjecženje mješče so takle. Wokoło 10. hodž. zhromadžichu so w jenej schulškich stwow hnadny k. biskop, k. kanonikus kantor Hoffmann, k. konsistorialny affessor Junge, k. probst z Marijnoho Doła, mišsioniski duchowny k. kaplan Kral ze Strawaldu, k. farač z Leutersdorfa, mješchžanske duchowniske a swětne wyšchnošće, mišchtrwome a twarcojo, wosadni katholicowje a schulške džězi. Twarjenje bč z nutška kaž z wonka z khorchowjemi a pletwami wuphschene. Po swjědženskim choralu a schulškim spěwje džeržeshe k. biskop poswjecžensku rycž. W njež rozestaji wón stawizny tamniščeje schule (wona je so 22. meje 1854 z 22 džězi-mi wotewriča a ma jich nětko pschěz 100) a pschispomni, zo je wyšče tachantstwa samoho k twarjenju so dačo 1000 toleri ze zawostajensstwa njeboh k. scholastikusa Buča a 200 tol. wot Bonifacijowoho towaršstwa. Dale džakowashe so wón k.

prof. Schrammej a twardcam a wuwjedže potom, kak ma šhula w džěczech podložt pokozjeć za wšhitko, shtož wone w domjachym, krajaniskim a cyrkwiniskim žiwjenju wjedžecž a dokonjecž dyrbja. Na to scžehowasche poswjeczenjo same. Skónčnje džakowasche so k. kapłan Kral w mjenje šhulstweje wosady hnadnomu k. biskopej a zhromadny spěw wobzantny chlu swjatočnosť.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

R a f s k a. W kšęzorstwje mučži so dale. Arcbiskop w Otomucu w Morawstěj dyrbi 2000 a potom hišcže 5000 sčęšnakow dacž, jeli akty prjedawšeho man dželstohu juda knježestwu njewuda. Tam su tež arcbiskopsku šalu zaznglowali, hdžęž so dotal mandželski jud džerjesche. Hewak je knježestwo tež tyrolski sejm (landtag) zantnyło, dokelž tam njedchachu te nowe „swobodomyšlne“ zakonje pschpóznačž. W Prahy su wšhelate „zakonje“ suspendirowane, kaž w cžasu wobležnja.

R o m a. Bamžowe wójsto je nětko 16,405 muži šhlnę; hjęz nimi je w tu šhwilu 1200 šhorhč. Wóndanjo su zash wjele brónje (šfelbow, pišow, kofow atb.) w męšcje namakali, kotrež męjachu tam revolucjonarwojo šhowane.

R o m a. Šwjaty wótc je w žjawnym lišcže tež protestantow žara pschęcželnje pscheprosył, zo bychu na pschichodny koncil pschisšli a so z katholickej cyrkwoju žjenocžili. Tajke pscheproschęnjjo je so tež w 16. lęststoku stało, ale njeje bohųel ničzo pomhało.

R o m a. Bamž je w otehnatej kralownje Šjabelli, kotraž nětko we Francóžskej pschębhrowa, hróđ Quirinal w Romje k bydenju poskicžil.

Schpaniska. Pschi nowym politiskim pschemęnjjenju budže najškerje cyrkej na šhwilu shtodobacž. Tam su mjenujęch kralownu Šjabelllu wotsadžili a někotři generalwojo 30. septembra nowe knježestwo založili; nětko je zash męř, dokelž je so wójsto z ludom wšchudžom nowomu nashwilnomu knježestwu podečijnyło; w krótkim budže wothkofowane, hacž hčędža Schpanjenjo nowu monarchiju (kralęstwo) abo fęderativnu republiku (nęhdže kaž Schwajcaršta je). Nětko je hižo nashwilne knježestwo wot revolucjonarjow namjet dostało, zo dyrbja so kšęštry a rjady, kotrež su tam po 1835 z nowa nastale, zash zbęhnyčž a jich zamoženjo konfiscirowacž. Wudžemy widžecž! Zola praja jim hižo jene swętnę nowiny: To wam ničzo njepomha, catholicke kšęštry a wustawy zbęhnyčž, — hdųž je zbęhnjecę, nastanu znowa; dyrbicę bamžowštvo a cyrkej zahnacž. Tajku radu su 1800 lęť hižo dawali, ale Šrhystus je wo swojej cyrkwi prajil: Šelste moč njębudža ju pschemowacž!

Cyrkwinski powęstnik ze serbskich wosadow.

Ž Budyšćina. Kšęczeni; Jan Hermann, f. kublerja M. Wagnera ze Smolic; Pawel Klemens, f. Morica Goldy; ž B. Franc Bernhard, f. Fr. Emilia Müllera ž B. — Žemrjeta: Šanža Mikšec ž B., 45 l. 9 męř.

Katholfski Porok

Wukhadža prěnju a třeću
sobotu w měsacu.

Cyłolětna płaćizna na pósée
a w knižarni 15 usl.

Cyrkwinski časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Císło 21.

7. novembra 1868.

Lětník 6.

Wšel ipismo, wot bamža Wiusa IX wšchitkim n'ekatholikam dla jich zornjenosćenja z cyrkwju Jezusowej podate.

Wy drje hžjom wšchitcy wěsće, zo smy my, njech tež na njezajstuzene waschńjo na tutón Stól (swjatoho) Pětra pozběhñeni a potajtim k najwšichšomuwobtnjejenju a zastaranju chćeje katholickeje cyrkwy wot Khrystusa našeho Knjeza po bójštu postajeni, za spomožne spóznali, wšchitkich čzesćownych bratrow, biskopow cyłoho swěta k sebi powołać a pschichodne lěto we pscheczylnej (ófumeniskej) cyrkwiniskej zhromadźiznje zjenošćić: zo bhychmy z tuthym, k džělbraczu na naškej pastyriskej starosći powołańymi čzesćownymi bratrami wšchitke te prawidła postajili, kotryž su najspomoznišće a najnužnišće k rozehnaczu čym telko zahubjachy a džej wote dnja k najwjetškej schłodže dušchow wšchudžom bóle knježacych škudow, kaž tež k wobkruczenju a rozschěrjenju kralestwa praweje wěry, sprawnosće a wěrnoho měra božoho. Napjelñeni ze sylněj dowěru na tamny křuty a lubošćiwny zwjazk pscheczjednosće, z kotrymž su na spodźiwne waschńjo z nami a z tuthym japoschtóškim Stólom zjenošćeni tuczi naški čzesćowni bratřja, kotřž pschecz cyły čas našoho najwšichšeho biskopstwa ženje pschěstali njejsu, najjasnišće swědženja swojeje wěry, swojeje lubosće a swojeje podatosće napischězo nam a tutomu Stolej podawać — zepjeramy so na nadžiju, zo, kaž we prjedawšich stotytkach druhe pscheczylne cyrkwiniske zhromadźizny, tež tale we tuthym stotytku wot nas pschipowjedžena pscheczylna cyrkwiniska zhromadźizna pschecz hnadu božu bohate a wulcy zwjeselace płody pschijnje k wjetšej čjesći božej a k wobstajnomu zbožu čłowjekow.

Toho dla dha, pozběhñeni pschecz tule nadžiju a pozbudženi a pohnući pschecz lubosć našeho Knjeza Žězusa Khrystusa, kotryž je za zbožnosć cyłoho čłowjekohosplaha swoje žiwjenjo dał, — njemožemy so džerjeć, pschi pschiležnosći pschichodneje cyrkwiniskeje zhromadźizny ze swojim japoschtóškim a wótowćkim słowom po-

rhčecž i wschitkim tym, kotšič, hačzrunje toho samoho Rhrhstusa Žezusa hošo wu-
možnika spóznawaja a Rhrhstusowoho mjena so khwala, tola prawu wěru Rhrhstusowu
njewuznawaja a pschezjednosći katoliškeje chrkwoje njescžehuja. A to my čzinimh, zo
bychmy jih ze wschitkej horliwosčzu a z chlej lubosčzu prawje jara dopomnjeli, napomi-
nali a zarocželi, zo chchli rozmyšlicž a pschephtacž, hačž džejja po pucžu wot toho samoho
Rhrhstusa našchoho Rnjeza wopisanym, kiž wjedže i wěcznej zbožnosčzi. A nihto nje-
móže džě přecž a dwělowacž, zo je Žezus Rhrhstus jam i pschiwobrocženju płodom
swojoho wumóženja wschitkim čłowjesskim splaham, tule swoju jenicžzu, swjatu, katolištu,
japoschtoštu chrkwej tudh na zemi na Pětra natwarik, a jej wschitku trěbnu móc psche-
podał, zo bh so pokad wěry chth a njewobschodženy zachowal a tale wěra so wschitkim
ludam, splaham a narodam podawala a tał wschitich čłowjekojo pschěz kschčzenicu do
joho duchownoho čžěła zriadowani bhli a we nich so pschech zachowalo a wudospol-
njalo nowe žiwjenjo hnadh, bjez kotrohož nihto wěczne žiwjenjo zaslužicž a dostač
njemóže, a zo bh tale chrkwej, kotraž joho duchowne čžěło wucžinja, we swojej wo-
sebitej bytošci pschech wobstajna a njewuhablena zwoštal a mócnje kčžěła hačž do
kónca časow a wschitkim swojim džěczom podawala wschitke srědki i zbožnosčzi.

Nětko pał dhrbi so kóždh, kiž postajenjo tutyh wschelacih a bjez sobu nje-
pschezjednyh a wot katoliškeje chrkwoje (kotraž tu wot Rhrhstusa našchoho Rnjeza a
joho japoschtołow jej sobudžělenu móc pschěz swojih prawje swjecznyh pašnyjom
bjez pschěstacža pschech wufonjala je a nětko hišchže wufonja), rozdžělenyh na-
božništih towarštwow kěžbuje, wobhladuje a rozpomina, lochey pschěswědcžicž, zo ani
jene z tutyh towarštwow wosebje, ani wschitke hromadže tamnu jednu a katolištu
chrkwej nětak wucžujecž njemóžejja, kotruž je Rhrhstus našch Rnjez twarik, založik a
do swěta stajik, kaž tež, zo so wone na žane waschnyo staw abo džěl tuteje chrk-
woje mjenowacž njemóžejja, dolečž su wot katoliškeje pschezjednosčze widžownje roz-
džělene. Dolečž tajke towarštwu tamnu žiwu a wot Boha založenu wyschichju mó-
nosčž (auktoritu) nimaja, kotraž čłowjekow wěch wěry a časnikěbu počžinkom hčownje
wucži a jih we wschitkim, schtož wěcznu zbožnosčž nastupa, wodži a zriaduje: su
tele towarštwu we swojih wucžbach bjez pschěstacža pscheměnjacke a njepschěstanie tak
pscheměnitošci a njewobštajnosci ženje pola tyhchle towarštwow. Kóždy lochey do-
widži a jasnje a zjawnje spóznaje, zo so tuto hačž na najbóle pschěčžiwu chrkwi,
wot Rhrhstusa založenej, we kotrejž dhrbi wěrnosčž pschech wobstajna a bjeze wschit-
koho pscheměnenja zwoštwacž hašo zapoložł, kotruž bu i njewobschodženomu wo-
kchowanju tutej chrkwi pschepodath, i kotrejž zalitej je runje tutej chrkwi psch-
tom-
nosčž a pomoc swjatoho Duchu na wěczne pschislubjena. Nikomu pał nijeje njegmate,
zo z tutoho rozschčěpjenja wucžbow a mēnjenjom tež towarščne (socialne) rozschčě-
pjenja nastawaja a zo maja z nich njelicžbne wotšchčěpki (Sekte) a towarštwu
swój započatł, kotrež so i najwjetšchej schodže kschěščzanskohe a swětnoho žiwjenja
džej a bóle rozschčěrejja. Pschetož, schtožtuli nabožnosčž za zakład čłowjekohe
towarštwu spóznawa, dhrbi pschidacž a wuznacž, kał wjele je rozschčěpjenjo a nje-
pschezjednosčž tajkih zaiadow a napschēcžo sebi wojowachch nabožnyh towarštwow
na swětno towarštwu sčutkowalo, a kał jara je zaprēcžo tamneje, wot Boha i za-
riadowanju pschěswědcženjom čłowjekohe rozoma a i nawjedowanju sčutkowanja čło-

9), z Nowoslic 14 tol. 4 nsl., ze Schunowa 9 tol. 9 nsl. 5 np., z Łazka 4 tol. 3 nsl., ze Smjerdjaceje 3 tol., z Zitta 10 nsl., z Róžanta dodawt 10 nsl.; 9) pschcz k. fararja kanonikuša **Bartha** a k. kapłana **Wenera** z Khróscje 273 tol. 23 nsl. 9 np. Za z chła nahromadżene 1016 tol. 7 nsl. dostachmy 187 napoleonorow. Zwjazt adrešy (8 tol.) a czischez teje sameje je redakcija sama zapłaćika a porto tež ledhn dobrocjet.

Z Budhščina. Z pschczelstoho lista zhomichmy, zo su w serbskim seminaru w Prazh lěta czile študowach młobjencowje: **A. Brendler** z Dstřiža a **Jan Hornig** z Dreždžan w 3. lěcze theologie; **G. Rubasch** ze Schunowa, **Jan Laras**, **J. Schönberner** a **H. Murich** z Dstřiža, **D. Manfroni** z Dreždžan w 2. lěcze theol.; **Zatub Schotta** z Wotrowa, **Pětr Lipicz** z Lubochowa w 1. lěcze theol.; **Jan Jurij Chž** z Nowoslic a **A. Kiedel** z Königshaina we 8. lěcze gymnasija; **F. Engler** z Dstřiža a **St. Pietarški** z Dreždžan we 7. lěcze; **F. Löbmann** ze Scherachowa (wutnje serbski), **Theodor Njeczka** z Budhščina, **E. Dietrich** z Marijinoho Dofa, **A. Klinger** z Dreždžan we 6. lěcze; **H. Glansch** z Dstřiža, **J. Schkala** z Khróscje, **Michal Pětranc** z Čornec, **H. Dietrich** z Budhščina we 5. lěcze; **F. Kunze** ze Scherachowa, **A. Schmidt** z Lipska, **F. Schetel** z Dreždžan, **A. Kenisch** z Budhščina, **E. Keil** ze Seitendorfa, **Franc Měrczink** z Bělcjec, **Nowak** z Njebjelcje a **Pech** z Dreždžan w 4. lěcze. Potajtim je jich tam 29, mjez nimi pať 10 Serbow.

Z Budhščina. Zańdženy štwtórt bu psched tachantstwom přeni farar za Reichenau, k. Pawoł **Reime** do pschislučynojsze wzať a wobtruczeny.

Z Budhščina. Knjez wifar **Dienst** je so zańdženu sobotu stromy z Dawaša domoj wróćik.

Z Kamjenca. Dla dospołnojsze nascheje chroniki stajamy sem zapozdžene powještwo, zo bu 4. oktobra nowe škulske twarjenje (tež hndjenje pschichodnoho fararja) pschez k. probsta **Dr. Eifelta** poswjecjene.

Z Reichenawa. Džen 5. nowembra je huadny k. biskop tudy nowe pohřebnišcžo a zwony swjecik.

Z dreždžanskeje diöcesy.

Z Dreždžan. W adwencze budže w dwórstěj cyrkwi **P. Henry**, missionar z rjada kapucinow z Njona francózske předomanja za swojich tudy bydlačch krajanow a druhich cuznikow dzerzcz.

Z Grošenhaina. W našchim měsčje namafa so 16 katholicšich škulěškich džězi. Duchowna wyschnoscz je nětko postajka, zo ma so, dofelž tudy žana katholicša wuczerňa njeje, kichejsčanska wuczba za tute džězi wobšaracz. Toho dla pschitħadža nětk wot spoczatka toho lěta kóždy tydžen jedyn krócz k. kapłan **Plewka** z Dreždžan k nam, a dzerži w jenej škulstěj stwě tudomneje proteŋantjskeje wuczernje kichejsčansku wuczbu za tute džězi. Tež budža wot nowoho lěta tudy 6 krócz katholicke kemsche w sali měščejsčanskich šastupjerjow. Šacz dotal běchu jenož lětnje 2 krócz katholicke kemsche.

z Freiberga. Tudomny farfski administrator I. Büttner wotjědže hafo duchomny do swojeje domowiny, do Brodow (Pforten) w Delnej Łužicy. K.

z pruskeje Łužicy.

z Kulowa. Na swjědžen swjatoho rózarija zeńdžechu so z chłoho serbskoho kraja pobožni modlerjo we naschkej farfskej cyrkwi, zo bychu swj. sakramjentaj pokuty a woltarja kaž pschizwoleny dospołny wotpusť dostali. z křóscjanskeje wosady pschitadža wulki procession ze swjeczczom swjateje Marije a z družkami. Ze tu pschěz swjaty thdžen nimale 3500 spowjednych ludži bylo. To je zaměrno wóste wólach cejch, zo we naschim serbskim ludu hišćeje hłuboka pobožnosć knježi, kotraž pschi nětczišich zrudnych čzajach na wěczne spomoženjo duške njezabudže. — Na 8. novembra — njedjelu po dnju wschitkich křudnych dušchow — swjeczi so we naschkej kulowskej cyrkwi mornych wotpusť, to rěka: bratšja a sotry swjatoho rózarija, kiž na pomjenowany džen we kulowskej cyrkwi k swjatomu woprawjenju djeja, mōža pschizwoleny dospołny wotpusť za křude duške we čzišću, za wotmrjetnych staršich, mandželskich a pscheczelow woprowadž a jim tak we jich čzěpjenjach na duchowne wadžnjo k pomoch stadž. Wschitich sobustawych arcbratšwa swjatoho rózarija su tohodla pscheproscheni, džěl bradž na swj. woprawjenju a na wotpusťu we naschim domje božim. Šchtōž chce do arcbratšwa swjatoho rózarija abo do bratšwa swjatoho skapulira zastupič, chcyt swoje mjeno na kulowskej farje do bratškich knihow zapisadž dadž. Serbske a němste cedle rozstajaja winowatosće a duchowne hnady za sobustawych tuteju bratštwow.

z Lubanja. Džen 14. septembra wotpožidchu tši knježny w kłóschtrye swjatočne slubny rjada s. Marije Madleny wot pokuty.

Cyrcwiusse nowinki a powjescze.

z Warlina. Džen 11. oktobra dosta nasch nowowuzwoleny probst a biskop z Agathopolis, knjez Namšzanowski w Frauenburgu pschěz knj. biskopa z Ermlanda biskopsku swjecziznu. Tón samy je 1820 w Gdanську (Danzigu) rodženy a wot 1846 duchomny; wón ryczi derje pólski. K.

Pruska. W Schweidnitzu bu 29. septembra přjedawšchi kłóschtyr křížownikow (Kreuzherrnstift), kiž bu 1811 z druhimi kłóschtyrami zběhnjeny, zash pomowjenty a jesuitam pschepodaty. Tute twarjenja běchu, hafo buchu wot kraja tehdom pschodate, wschelakim wotpohladanjam šuzič dyrbjake. Krótko přjedy, hafo je nětczišchi katholicki faradž w Schweidnitzu kupi, mējachu hornje džěle swobodni murjerjo (Freimaurer). Delnje džěle twarjenjo, kaž tež cyrkej, běchu hrōdže a pinčy za wschelake tworj. Wot lěta 1773, we kotrymž bu rjad jesuitow wot bamža zběhnjeny, je to nětk přěnja jesuitska cyrkej w Schlezynskej. — Tohorunja bu w Beuron, přjedawšchim hohenzollernskim mjěrchowštwje, 3. oktobra přěni organizowany kłóschtyr swj. Benedikta poswjeczeny a přěni abt P. Maurus Wolter w pschi-

tomnosći swójbty wjercha Hohenzollern swjedżeńscy zapořazant. Witra, pjeršcžen a stab su z prjedawšchoho Kóschthra w Reichenau. K.

Měmska. Nělotre krajne lutherste konfistorije (kaž w Warlinie, Poznanju atd.) su hižo protest wozjewili pschecziwo pscheproschenu na koncil do Roma.

Rakuska. Arcibiskopej we Otmucu su znoma 20,000 schesnakow křostanja napořožili, dokelež wón alth prjedawšchoho mandželšchoho suda knježestwu pschepodadž nohce. Biskopja w křezorstwje kručje steja a budže sferje ministerstwo so hibadž bžyli woni.

Stalska. Nowe prócowanjo k zawjedženju protestantisma w Stalskej! Licžba protestantskich duchownych roscže, kaž so powjeda, džen wote dnja. Jedni z nich zwolichu sebi bydlo we wosobniškich městach, młóbschi pał poswjećza so missionarstomu žiwjenju, pschječždžjo italšku pokřupu ze wschěch stronow a wschudžom rozšhwajo šymjo swojich bčudnych wučžbow. Najwjetšči jich džěl pschichadžuje z Zendželsteje a z Pruskeje, hđžž jich podpjera Warlinski „ewangelški komite“, kiž ma mjež sobu tež wosobny blizke kralowstomu dworu. Praji so, zo pruske knještwo ze sprobowanjom hlada na tutu propagandu; wschal widži w tym swóji wužitk. Protestantscy duchowni prócuja so w Stalskej katholicstwu zahnač zamhšlejo ju z Pruskej pscheczelicž. Pschi kóždej skadnosći wuřhwaluja Prusku a jeje móć prajich, zo je jenož pschěz to tał šylna, wulka a móćna, zo je protestantska a zo tež Stalska, chce-li sebi z jednotu wudobhčž wulke postajenjo, kotrež jej pschisłučha na swěcže, dyrbi katholicstwu wěru wotczijnhčž a z pruskim knještwowom do wuzkocho a njerozdželnoho zwojazta stupicž. Senož na tajke waschnjo móže so Stalska pozbichnčž, so dospoknje zjednoczicž a na wulkosći a skawje pschibjeracž. Protestantscy maju tu dwě kollegii, kotrež jim skužitej k wotczehnjenju wučžerjom po jich zamhšlenju. Minje drje so hišcže wjele lét, prijedy hačž so jim radži wjac školow zamječž k přenjomu rozwučenju dječči. Tola je něhdže 12 městow, hđžž su hižo tajke schule založene. Tež jow, kaž wschudžom druhdže, hđžž chcedža propagandu čžinicž, wobrocžjeja so k najkřudšchim swójbam a wabja je k sebi z jatmožnami. Poskicžjeja pjenjež starschim, dawaju jěcž a drařtu jich dječžom a na tajke waschnjo napjelnjeja so potom schule wjac abo mjenje. Tola najwjetšču prócu wobrocžjeja na přėdowanjo. Hižo su přėdowanja zamjedžene we wjele městach. Zo by trjeba njebžko wjele čžasa a pjenjež k wutwarjenju nowych protestantskich chrkwi, su so druhoho lóžšchoho a wjele tuńšchoho sřėdka pschimnyli. Wjedža katholicste bžje domy dōstacž a pschetworja je do protestantskich modleńnjow. Kaž je znate, je njemako chrkwojom a łapałkow, Kóschthram wzatych, w ruch swětnoho knještwa, kiž njewě, ščto z nimi zapocžecž. Tał je protestantowje wotkupja a dostawaju je na najtuńšcho, dokelež nijeje tu druhich kupcow. Wobhydłestwo wopjera so pschecziwo tajkomu zwonjecžescženju a swjatorubjenstwu, ale njedž pschecy rycži, woni su němi k joho štorženju a kup so tola stanje. Kaž horjela powjechmy, křodža missionarjo po wsach a městach hladajo, kał bžchu někocho pschijwedli k wotpadnjenju wot katholicsteje wěry. Nětko namalaju so tajch missionarajo w Drwiczje, hđžžž něhdže dwě njeđžele mostanu a we swojich přėdowanjach z křótka čyku protestantsku wučžbu podadž chcedža. Dokelež pał přėni džen tam žanych poskucharjom njemějadžu, bu wozjewjene, zo budže so kóždomu po jnym

nórtu dawacz, kiż na přebowanjo pschindze. Tak bu pschibawjenych wjele wosobow w tymle małym měsće, kiż je chle z garibaldismom natkrijene. Možno, zo protestantscy knjeza mišsionaroyo wschudžom, hđžež mańdu wobhydleri bjez dźať a němtych na jich hłós, wuczejnu i podobnym sřědkam. Tute prócowanjo protestantow měło woprawdže zbudžić ledžbnosć katholicow. Pschecy pať hodzi so tutej propagandže do přěbła prajicę, zo je a budže dobytť jara njenahladny a mały. Wětr nětko njeje dobrý i nabožniškim bładam. Nětczišce poměry běža na czište zaczišnjenje autoritty bójskeje. Unitarjo (kiż za jednotu italskei zdychuja) wšsche toho, njeznajo janyeje drugeje wěry hacž revoluciju a nochcijo druhoho Boha hacž Mazzinia a Garibaldi, bjeru rad mišsionarowe pjenježy, směja so pať pschi tym a staraju so mało wo joho wosobu (paršchonu) a wucžbu. Italska je pschi swojei bėdže a pschi wšchěm svojim zaslepjenju hišchće pschegara hłuboko katholicki kraj, hacž zo mohť so tónle bład tam wulchsšne rozšchěrjeć.

M. R.

R o m a. Smjaty wótc je wóndanjo w měsće Civitavecchia pobýť a tam francóžske wójsko wobhladowať.

Schpaniřka. Nakhwilně knjezeřstwo, nětko wot wjetřchich regentow hižo pschibóznate, zběha jesuistske a druge kłóschtrny, kiż su zwjetřcha khude. Pjenježneho dobytka wone pschěz to wjele njezměje, dokeľž su kłóschtrnske a druge chrtwiniske kubka hižo w přjedawřchich revoluciach zěbrane. Něťť móža wosebje jenož drohotnosće w chrtwjach rubić.

Žendźelska. Anglikanski duchowny a zajupjeť hrabjowštwu Stafford, i. Burnes Flayer je i naschkej chrtwi pschistupit. Dayly News pišaja, zo je wón tšeczi duchowny, kiż je poslenjej tydženaj tu kroczel ščžiniť.

Žendźelska. Arcbisop Manning je wustaw za khude džěczi w Wagswateru šwjatocznje wotewriť. Za tónle wustaw su miłosćziwe sotry 1500 puntow sterlingow jakmožny nahromadžili. Z nim je šchpital za khorych a starých ludži zjenocženy.

Danřka. Žene nowiny padawaja reskript přjedawřschoho krala Křhřtiana VIII. wot 17. meje 1846 za wotrjes Arhuus, hđžež po šlowje tajřile rjany recept steji: „Dokeľž smy zhonili, zo spanjo w chrtwjach pschegara pschibjera, porucžamny najhnadniřcho, zo bychu we kóždej wosadže chłoho wotrjewa něfotři mužowje postajeni byli, kotřž bychu po chrtwi wolofo khodžili a z dokeľž placawu tnych ludži na hłowu placali, kiż spja, a na tajře wawřnjno kemscheryow wotucženyh zđerželi.

Ruřowřka. Bisop Popiel z Płocka njeje do Sibirskeje transportirowany, ale jenož we Warřchawje zajaty. Z nim je njate bisopřstwo w Pólřkej bjez bisopa; jenož měřto Augustowo ma hišchće swojoho bisopa, druhdže su jenož administratoroyo, kaž teěž na archbisopřkim stole w Warřchawje. — Nělotre nowiny praja, zo bisop Majořczňt njeje do Ruřuskeje cžeknyť.

Naležnosće towarřstwa.

Sobustawy na l. 1868: řř. 257. gymnasiast Theodor Kjecřka w Prahy; 258. Ğana Balantowa z Nařłowa; 259. Mikławřch Šóřřchit z Wronja; 260. Marija

Smelic z Bronja; 261. Marija Nöblic z Kšicweje Borščicje; 262. Haniža Delenkowa z Wutokščic (tež na pschichodne lěto); 263. Wittkawsch Lebieschka z Khróscicj; 264. Jurij Grosfmann z Euba; 265. pschepucp Jan Hornig z Kulowa; 267. P. Libsch z Dubrjenta; 268. Michal Lebza z Kulowa; 269. N. N. pschcz Horniga z Kulowa.

Smilne dary. Za f. wótea: N. N. pětrowy pienježt 10 nsl., Pětra Schotta a Michal Schotta rodbj. z Wotrowa 15 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyšcina. Kšiczeni: Franc Jurij Jakub, f. Franca Józefa Rüdertašewskoho mištra z B.; — Zemrjeta: Madlena Bawlušdic z B., 62 l. 9 m.

Z Kalbic. Kšiczeni: Marija Madlena, dj. Michala Schotta z Noweje Smjerdzaceje; Marija, dj. Michala z Kóreita Koflowa; Jakub, f. Jakuba Handrita ze Schunowa; Michal, f. Jakuba Bindricha ze Schunowa; Jurij, f. Wittkawscha Kubanje z Kalbic; Wórschla a Madlena, dźowcy Jurija Handrita (Kofera) ze Serňan, Jurij, f. Pětra Wowejeita z Konjec; Haniža, dj. Michala Běcha z Kóžanta; Jurij, f. Michala Kuczanta z Łazka; Wittkawsch, f. Jurja Wicjaza z Kalbic. — Zemrjeczi: Marija, mandj. Handrija Narejita (Mišnarja) ze Schunowa, 61 l.; Marija, Witt. Kórenka z Kselewa zaw. dźowka, 36 l.; Marija, mandj. Jakuba Krawca z Koflowa, 67 l.; Michal, f. Jakuba Bindricha ze Schunowa, ¼ hodj; Jurij, f. Witt. Brěžana (Cymana) z Kalbic, 3 l.; Wórschla, dj. Jurija Handrita ze Serňan, 12 dnjow a Madlena dj. J. Handrita ze Serňan, 14 dnjow; Wittkawsch Kaschpor z Kóžanta; Marija, mandj. Witt. Donata ze Smjerdzaceje, 50 l.; Hana, Jana Zarjenk. zaw. dj. ze Smjerdzaceje, 50 l.; Wittkawsch Donat ze Smjerdzaceje, 52 l. — Wěrowani: Eduard Nier z Bernsdorfa z Hanu Klattec z Debric; Jurij Jesčki z Kozaric z Marju Czornatec (Kowartec) z Kenjec; Jakub Schelc z Kalbic z Khatu Brěžanec ze Schunowa; Michal Kral z Łazka z Mariju Zarjenkec z Kalbic.

Z Radworja. Kšiczeni: Ottilia Martha, dj. Karla Richarda Ulbrichta z Bronja; Michal, f. Jakuba Schmidta z Radworja; Marija Helena, dj. Jana Handrita z Měrfowa; Jan August, f. Jana Schmurandra ze Ždjerje. — Zemrjecji: Haniža, zwud. Žurowa z Khelna, 54 l. 6 m. 10 d.; August Julius, f. Wjedricha Wyhema Gnauka w Radworju, 2 l. 9 m. 27 d.; Jan August, f. Morica Paula z Eupoje, 4 l. 10 m. 10 d. — Wěrowanaj: Wittkawsch Narejik ze Schunowa a Marija Bětkec z Radworja.

Njana knižka wo Philippsdorfje, z dweju němskeju lětnju rozprawow wot kapłana Storchja wustojnje zestajana, je wuschta pod mjenom:

Spadowny wopyt swjateje Marije we Philippsdorfje.

(Tjeci dźěl dobyta je za cyrkej we Philippsdorfje postajeny.)

Ta knižka je za 5 nsl. na pschedań pola knihupcow Smolerja a Běcha w Budyšcinje, pola pschepucow Horniga a Welsa w Kulowje, pola M. Horniga w Khróscicach a pola kapłana w Radworju, a na administraturje w Kóžencje. Tež expedicije Pšta ju rady kóždomu wobstaraja.

Katholska prothka za Hornju Łuzicu na lěto 1869, wot f. kapłana Duczman a spisana, wundje za 2 abo 3 njebzele. Wona wopshija wjele powucnych a zabawnych nastawow, tak zo móžemy ju z dobrym sućdomjom kóždomu naležnje porucicjiz.

Katholicki Posol

Wukhadza prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cykolětna płacizna na pósce
a w kniharni 15 nsl.

Curkwiński časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.
Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 22.

21. novembra 1868.

Lětník 6.

Zastužby bamžow.

(Pokracožowanjo.)

III. Łužby bamžow w nabožniškim nastupanju.

1) **Luzowje** woschěrjachu wěru Khrystusowu. Křesćanska wěra je podobna wulkonnu shtomej, kotryž swoje hažy rozpšestrjewa po wšěch krajach swěta. Tónle shtom je na „skale“ wurostł, njemnjety na půdže (polu) swjatoho Pětra a jeho nastupnikow. Nimale wšchitke europiske kraje maja so bamžej za swětko swjateje wěry džakowacž. A komu ma so Afrika, Indiska, Japaniska a Chinciska, Amerika a Oceania džakowacž? Zasty bamžej.

Prěni zaklad k rozšěrjenju křesćanstwa je s. Pětr položil, hdyž swoje šydko staji we hłownym měsće swěta — w Romje. Z Roma wukhadžachu pruhi bójštoko swětko pšez hory a doły hač do najdalschich krajow zemje. Klemens, nastupnik s. Pětra, dajše hižo w Gallii wo Khrystuju předowacž. Cleutherius pōsta do Zendzelskeje a pozdžišcho Cōlestin do Triskeje prěnich mišjonarow. Hormisdas (w 5. lěstotku) doby Modwiga, krala Frankow, z cychym ludom za Khrystusa. Mjehoř Wulki dajše Anglosaksam předowacž. Sergius pōsta Trisam Wilibrorda za japoschtoka.

Mjehoř II. we 8. lěstotku starajše so wošebje za wobroczenjo Němskeje. Še tomu wuzwoli wón Winfrieda (pozdžišcho rěka wón Bonifacius).

Hadrian II. wušwjećzi bratrow Cyrilla a Methoda za bishpow, kotrajž wošebje bjez Stowjanami štuftowajštaj.

Sylvester II. doczaka w 11. lěstotku tu radosč. zo Wuheryjo křchi anřku wěru pšchijachu pšez wošebite přecowanjo wójwody Schežepana. Z džakownošće za to pōsta jomu bamž krónu a počesjećzi joho z mjenom „japoschtokštoko krala“ (kaž dotal wuherski kral so mjenuje). San XVIII. pōsta mišjonarow hač k Prusam a Rusam pichi nawanšchim morju.

Spominajcy na Bězuřowu poručnosć „Wučezje wschitke ludy“ přecowachu jo bamžowje tež pšchezmořskim pohanam ewangelium pšchinjeseč. Wjele prócy, czešpjenjow, žiwjenjow žadašče sej tele wozbožace džěło, ale Bóh je tež požohnowa. Wšchelake rjady mnichow skutkowachu tam jedny pšchemo druhoho. W Indijskej, Japanskej, Chinesijskej přědowasche s. Franc Kaverjski. Romska propaganda, wuřtanf rozšchěrjenju wěry po cychym šwěće, jezele mišsionarow do wschěch krajow. Tych znaja Amerika, Afrika a Australia. Z prawom praji tohodla Herder, „zo ju bamžowje najbóle kšchesczanstwo rozšchěrjowali.“

2) Bamžowje zachowaja jednotu a njezranjenošć wěry. Kaž starošćiwynan wodnujo a w nocy kědžbuje, zo by swoju šwóžbu pšched šchodu zakitał: tak wobwachuje bamž na Sionje jednotu a njezranjenošć kšchesczanskeje wěry. Bamžam ma jo šwět w tym nastupanju wjele džakowacž. Z hortom přědowachu japoschtołojow wěru a jenož najwážnišče wěcy nam napisachu. Tich pišma a japoschtołske wukładowanjo tnych samych pať mamy pšchez bamžow njezranjene.

Z kajskej starošćiwosćju bu šwjate pišmo w přěních časach kšchesczanstwa kšhowane, wučja stawizny. Z chyrkwoje buchuwuzantnjenj, kotřiž šwjate knihi pohanškim zařtojuškam pšchepodachu. Toho runja starachu jo bamžowje wo prawy pšchekožf do žiwnych tnychow. Šižo Damajus da pšchez s. Hieronyma kaczanski pšchekožf porjedžicž. Po nim přecowachu jo wosebje Pins IV., Pins V., Sixtus V., Kjehoť XIV., Urban VIII. a Klemens VIII. wo dobre pšchekožki biblije. Pozdžijšcho dzeržachu Leo XII., Kjehoť XVI. a Pius IX. na to, zo bychu jo jenož wobtwjerdzene a za dobre pšchipoznate pšchekožki trejali. Sam Rousseau mjenuje „starošć romskeje chyrkwoje wo šwjate pišmo wjelemudru.“

Me tež wo dobre wukładowanjo šwjatoho pišma starachu jo bamžowje bjez pšchěšlaca. Šdy bychu jo woni njezapjerali pšchecžiwno kecařškim bludam, bychmy jenož hiščeje kručy z přěnjotnoho kšchesczanstwa měli. Bamž běšče štajnje hwězda za wěrjacych, hdyž we wěrje njeporjad nasta. Bamž bě pšchecy škafa, na kotrejž jo rozrazh abo tola wotrazh njezbóžne cžinjenjo kecařow.

Šižo Pětr wetpofaza wot jo kuzkarja Schimana; Linus wuzantnuje z chyrkwoje pšchivijnikow toho jamoho. Sixtus I. zacžisny wučžbu Cerdona a Valentina, Melchjades a Sylvester kecařow Donatištow; Markus, s. Julius, Liberius, s. Felix II. Arjanow; š. Imocenc, Josimus, Cölestin, Sixtus III. Felagianow a Nestorianow. Runje tak zacžisnychu tež pozdžijšchi bamžowje bludy Cuthjanow, grichiškich wobrazypšncowarjow, Waldensarjow, Albigejarjow, Husitow, Lutherškich, Helwetow (Reformirowaných), Anglikanow, Zauseništow, hacž do njewěrnych a bludnych našchoho cžasa, kotrychž je Pins IX. zacžisnył.

Woprawdže dhrbiny wuznacž, zo mamy jo bamžam najbóle džakowacž za njezranjene wobkšhowanjo wěry! Duchapokny Werner, rožent protestant, wobkručja: „Bamžowje běchu štajnje wajšhtarjo artiklow wěry, štajnje wobkšhowachu cžistu a njezranjenu katholicu wěru!“ A Herder praji: „Rom jo njeje zenje pšched kecařštwom kkonik. Naranišchoromšcy kšěžorojo, Gothojo, Burgundšcy, Longobardojo běchu kecařjo, haj někotři z nich knježachu nad Romom; ale Rom wofsta katholicu.“

3) Bamžowje zachowaja jednotu ceremonijow. „Cžohož je wutroba

połna, z tym so hort pschelima," je stare prajenje. Tež je to naturski zakon, zo so nutskownosć čłowjeka zwontownije pokazuje, a zwontownosć skutkuje zash na nas znutka, na ducha a wutrobu. Tohodla tež wěra a nabožnosć njemóžetej we wutrobje zawrjenej wostac, ale wozjemjatej so pschez bohufkušownosć; a na druhim boku zash bohufkušownosć wozimja nabožne začucja. Tohodla njeje nabožnosć bjez ceremonijow a bohufkušownosć (Boža skužba) bjez nabožništwa. Pohladajent, kaš su w tym nastupanju bamžowje našy džak zaslužili.

Wšchitich zdžělani ludžo bjez rozdžěla wěry su w tym pschezjenc, zo Boža skužba we žanym wěrywuznaczu wojobnišča a nadobnišča njeje. A komu so cyrkej za to džakuje? Bamžam. Bamžowje zamjedžedn našče rjane šwjedzenje. Woni so starachu, zo bychu so wone jenaš w cyrkej cyrkwi šwjeczile. Pius I. a Viktor pschewjedžechu to w nastupanju jutrow. Telesfor pschifaza hodowne šwajacoznosće, Urban IV. šwjedžeš Božoho Čžěla, Njehoš IV. džejš Wšchěš Šwjatych, Bonifac IV. wopomnječo wšchěš duchow atd. — Runje tak starachu so woni wo dostojne ceremonije pschi woporje Božče mšče a pschi wudželenju šwjatych šafamentow. Š tomu kóncej je w Romje wot lěšštokow wosebite zastojnišwo (kongregacia), kotrež na to kědžuje, zo bychu so šwjate wěry w cyrkwi tež na šwjate wašchnjo wuwjedše.

Wosebitu starosć pschiwobrocžichu bamžowje tež rječži, w kotrež so Boža skužba stanje. Pschi wšchim wopjeranju čžiščezachu woni na káčžansku cyrkwinšku rječ; pschetož pschistejeseče zawěčno, zo bychu najšwjecziješe potajništwa tež w potajnej rječži džezžane byle a tak so wuznamjenile wot šwětnych škutkow a zakitate psched wonjecžezženjom.

Tola nudrych a wažnych winow dla dowolidnu bamžowje druhdy, zo bychu so Bože škužby tež w drugej rječži, na pschiklad w grichiškej, staroškwjanskej a w někotrnych orientalskich džezžecž šměle.

Tajke zaslužby dobychu sebi bamžowje wo bohufkušownosć, zo Šerder praji: „Š Roma wuškadžēja te ceremonije nawjecžorneje cyrkwie, te šwjedzenje, modlitwy, bože mšče, kšeluchi, šwětka, pošty, zwony, processiony atd. Tele brónje su šwět podczšimylke. Psched tymi pokoricu so ludy, kotrež so mjeczow njebojachu.“

Pschez štarosć bamžow bu ta špodžiwna pschезjenosć pschewjedžena, zo někto w tym šanym čžaju milijony wěryachy kolena žhibuja, w tym šanym čžaju rucy k njeby štykujaja, te šame ceremonije wufonjeja, z tymi šanymi modlitwami Boha kšwala po chłym šwěče, hžžezkuli bamžowe škutkowanjo došaha. Šajša je to radošć, hžžž katolik tež ždaleny wot šwojoho wótenoho kraja te šame ceremonije kaž doma wuhlada!

4) Bamžowje zakituja kšchesežžanške žiwjenjo. Šwjatosć wěry dyrbi so w čžištošči počžinkow widžecž dacz. Pschez 1800 lěš prócujaja so bamžowje wo dobry počžink. Štawizny wopowjedujaja nam bamžow najbóle hašo pschiklady počžiwosće, a wucžaja naš, kaš mócnje su bamžowje štajnje dobry počžink předomali duchownym, šwětnym wječham a ludam chłoho šwěta bjez bojosće a štracha. Š rjada 254 bamžow wot Pětra hač do Piusa IX. čžesčži cyrkej 77 hašo šwjatych, kotřž so blyščezachu we wischelach počžiwosczach a wnjše toho martru abo šmjercž čžeržachu za wěru Žezusowu. Šam protestant Addison wupraji so kšwalobnje

tafle: „Bamż je rajbóle wjelepóceźiwu a wjelemudry muż, kotryż je w dobrym nazhonjenju zeichédźiwik a zřědka hdy pobbaty był próznošćam.“ A tu jamu křwalbu dawaja bamžam Jan Müller, Luden, Voigt, Ranner, Hurter atd.

Žo ju někotři bamžowje zhrěšćili, njedhamy a njemóžemy přeč. Tola tajkich bamžow, kotřiž stawizny swjateje cyrkwe wobidža, nazbėraja jamo našchi pšhecziwnicy zčežka pjeczoch; potajkim by na 50 dostojnych lėdma jedyn njedostojny pšchischoł. Tola tu ma so tole pšchisponuic: 1. Tamni njedostojni bamžowje su hafo privatni ludžo (za swoju paršchonu) zhrěšćili, nic hafo hloma cyrkwe; a někotrym so hišćeje winy pšchispišuja z jich přjedawšchoho žiwjenja, přjedy hač bėchu woni za bamžow wzwołeni. 2. Něchėdnych tamnych bamžow njeje sebi cyrkrej wuzwołila swobodnje a po zakonju, ale tajkich su jim swėtne mėšćicich pšchimuzowale. 3. Skėncnje wozjewja so kőždy brach bamžow bėrzy w jasnym swėtle, a zda so wjele wjetšchi, dylži wopacźnošć druhoho cłowjeka, byrnje tőnle brach jam na sebi mały był. Šerder praji w tymle nastupanju: „To by dolhi rjad mjenow był, hdy bny dyrbał jenož najnadobnišćich, šlawnych a wulkih mjenowacž. Žlych je na romškim stole wjele mjenje šydało dylži na swėtnych trėnach; pėla mnohich pať jenož brachi tohobla do woczi bija, dokėž dže su brachi bamžow.“

Tola bamžowje bėchu nic jeno najbóle pšchiklady dobrych počinkow, ale woni starachu so teź pšdech horlinje wo dobre počinki duchowništwa. Projachachu, napominachachu, porokowachachu, křostachachu, křutošć z lubošću zjenocžujo, zo bychu wobkřowali abo zašy porjedžili cyrkwinište žiwjenje. Wošebje pať kėžbowachachu na to, zo by mlode duchowništvo nic jeno wėdomnoštinje, ale teź moralisćich wocžehnjene bylo a tať z dobrym duchowništвом teź křešćaniske žiwjenje so po swėće ropšestřjelo.

Bamžowje skėncnje zakitachachu bjez bojošće křešćaniski počink teź pšhecziwno kłóćej mišćelacich kralow a pšhecziwno rozpšchėžitošćej ludow. Senicžku ale tu najhlownišću wėc tndy podotkujemy — wojowanja bamžow, zo bychu swjatošć a nje-rozďėlitošć mandželstwa wobkřowali, kotraž je zaklad zboža swobjow, kraja a cyrkwe. „Njeje czi dowolene,“ z tymile šłowami pozbėže so hlős bamžow pšhecziwno nizkim a pšhecziwno wocnym.

„Njeje czi dowolene,“ prajesće Mikławich V. w 9. lėstotku kralej Lotharej, hdyž tőn swoju prawu mandželstu wotchnawšchi so z drugej zwėrowa, a poškřosta tych biskopow a duchownych, kotřiž bėchu swėtnych winow dla na pšchisłuschnošć zabhwicchi tomule njeprawej pėmhali. A joho nastupnik Šadrian rječł takle k Lotharej: „Beli so wobrocžicich a zjeduwajch ze swojej mandželškej, powitam cze, ale hewak wėž, zo so czi pokuta a šćtrafa pšchihotuje.“ — „Njeje czi dowolene,“ tať napominajšće teź Njehoř V. (w 10. lėst.) krala Roberta, kotryž so pšhecziwno zakonju z Bertu zjenoczi; wón wotšadzi arcibiskopa w Roure a wujedna krala z mandželškej. — „Njeje czi dowolene,“ tať porokowajšće bamž kralej Šilipej we Francóžkej, hdyž tőn swoju mandželstu zahuwšchi z Bertrandu hrėšćesće. Podobuje zjedna bamž Innocenc III krala Šilipa II. z mandželškej. — „Njeje czi dowolene,“ rječesće Klemens VII. jendželstwowu kralej Šeinrichej VIII., hdyž tutőn, wotštorcziwšchi mandželstu křhatu z jeje pjecž dječimi sebi Šanu Wolchm za žonu wza. Ale Šeinrich zaslepjeny pšchėž njeczištotu na wótcowški hlős bamža njepoškřachšće; šchėž

žonov bóržy za sobu sebi mza, z kotrychž jemu po druhej stóncomacž da, stónčnje hafo protestant so zjawnje bamžja motrjefny a chyly swój lud macžeri chrtwi wutorhny. Bamžž zhubi tač Bendželsku, ale wobthowa swjatoseč kšhefcjanskoho mandželskwa.

Z tač nještachocjivnym zakitanjom mandželskoho zwjazka pomhachu bamžowje nanajbóle kšhefcjanskomu žiwjenju; pschetož swjatoseč mandželskwa je zakab morali-
jskoho towarštwia. Ze swójbow wukhadža zbožo a hubjenstwo do scherokoho swěta. Tohodla su mudri zakonjedawarjo pschecy pytali znadobnicž mandželski zwjazk; ale haflje pschecž Khrystusa je ionle staw (schtant) poswjecjeny a nastupnicy Khrystusoni zakitaja joho swjatoseč, a z tym staraja so nanajbóle wo čistotu počinkow, wo zakhowanija a woczechnjenjo cžłowjestwa, wo cžesczenjo žonow, wo zbožo džěczi, swójbpm a chyloho cžłowjeczoho towarštwia.

(Pofracžowanjo.)

3 nascheje diöcesy.

3 Budyščina, 8. novembra. Džensa swjecjesche so přěni zakoženiki swjebceni tudomnoho katholicsoho rjemjesnoho towarštwia (Gesellenverein), psched lětom zakoženoho. We wulkim sale tšeleŕnje zhromadžowachu so psched wjeczorom hojčžo ze wšchěch stawow a powolanjom nascheje wofady a započža so chyla swjatocžnosjeć z tšibłóbnym spěwom „njedželske ranjo“, wot towaršchow z kšwalobnej wustojnosćju spěwanym. Po spěwje wustupi pschedyha rjemjesnoho towarštwia, kněz tachantški wikar a předač, ryczeč B. Herrmann a rozestaja wužitnosjeć, wážnosjeć a nužnosjeć rjemjesnych towarštwow. Dowolamy sebi z tuteje dlěšcheje rycže někotre myšlicžki sobudželicž. „Wobštejenja rjemjesnych towaršchow su we naschim časlu chle hinajšche, dhžli we staršich časach. Tehdom bu towaršch hafo nakhwilny staw mišchtroweje swójby džeržany a wjelelesche a rubžesche so z tutej swójbu. Tu namaka pak tež wón wutrobne džělbracžo a móčnu podpjeru, a bu pschecž mišchtra, bě-li trjeba, tež z frutej ruku wot tórnosćow wotdžeržowanj. Tač zastupomasche mišchtrowy dom towaršchey wóčny dom. Tehdom stejesche rjemjesjo hišchže na zlotym dnje kšhefcjanskwa. Čžasly su so pscheměnite a towaršch je něšto we mišchtrowym domje cuzownit a nještupi wjacy do pschecželnoho zwjazka a wobkhadžowanja z mišchtrowej swójbu. Samoho mišchtra widži druhdy jeno žrědka we džěkaŕni. Tam pak kšhefcjanskwo žanoho měšta wjacy njenamaka, tam jedyn prašchivny towaršch druhich natyluje a ničtó njeje, kiž by jomu wobarač. Rycže we tajkich džěkaŕnjach su zwjetšcha nje-pschistojne a spjecžiwne, a schtóz so hišchže začesŕwjeni, njetryjeba na wujměšchenjo cžakacž. Tač dže to pjatt a swjatt a njedželske džělo zawrje towaršchey te měštno, na kotrymž mohł swoje myšle zash zhromadžicž a k lěpschimu žadofčam so pozděhnyčž. A schto potom, hdyž je wšchědne džělo dokonjane, hdyž chce so potom wobrocžicž? We žymnej, cžěmnej a struchljej podtšěšchnej komorch njemóže dolho pschebymacž. Šdyž chce k jědži, do towarštwia wuicž, njedowoli jomu cžerika móšchnicžka (a cžasto tež wobnoschena drašta), do tajkoho hojčženca hičž, hdyž lěpschje towarštwio nadeždže, ale wjedže joho do najnižšchich korcžmow, hdyž we towarštwje doderžakow palenc, njehorne rycže, hrozne počžinki hlós swědomija podušcheja a hry z lěcživnymi

towarſchemi khubu móſcheń dopróznja. Wórzny je njedzjelſka ſuknja zaſtajena abo pſchedata a z tym je ſcheczeſka do božoho domu zarosła. Tak ſo nětotromuſtuli časziwojeiſka bėda we towarſchniſkich lėtach začoſuje a časne a wėczne hubjenſtvo pſchihotuje, jeli we prawym časju pomocna ruka na lėpſche pucze njedowjebze. Tajſa pomocna ruka ſu rjemjeſniſke towarſtwa, kotrež chcebza tajſomu hubjenſtvu a nakaſenju po možnoſczi zabdewac a wopuschzenomu towarſchej mėſto wotawric, hbdž mŕže po dokonjanym dźėle wodhahnyč, po czeſczi ſo zawjeſelic, lėpſche začucza a kſcheczanſke zmyſlenjo hajic a ſo teſ we tym wudoſpołnjec, ſchtož je rjemjeſniſkej wjedzec nuzne a wužitne. Tam namata wŕn pſheczelne, derjemėnjace wutrobny, kotrež chcebza joho pſched lečenyymi paſlemi zwarnowac. Teke towarſtwa chcebza lėpſchi, kſcheczanſki rjemjeſniſki įplah kubłowac a ju, kaž ſo lochcy dowidzi, wužitne nic jeno za ſobuſtawy, ale teſ z chła za ſwŕjbu, kraj a chrkej wulcy įpomŕžne; a dobry ſtuf ſtufuje, ſchtož prŕcowanja a naleſnoſcze tutych towarſtwow pobpjera a ſpėchuje.“ Tole dha je krŕtki, ſłaby wuczah z krajneje rycze. Dale rozeſtaja knjez pſchedſyba, zo je ſo budyſchinſke towarſtvo katholicſch rjemjeſnych towarſchow we zandženym lėcze z 39 ſobuſtawami začoſiko, we bėhu chtoſo lėta pſchėz ſto ſobuſtawow pomėko a zo něko z 54 ſobuſtawow wobſteji. Czeſtnych ſobuſtawow (kiž nejju towarſchojo, ale pſheczeljo a podpjerarjo tutoho towarſtwa) je 31. Dohodow mėjeſke towarſtvo ze zaſtupnych pjenėz 19 tlr. 20 ſl., z mėſacnych pſchinofchow 66 tlr. 8 ſl. 9 np., z dobrowŕlnych darow*) a wſchelatich dohđodow 42 tlr. 28 ſl., po tajkim hromadze 145 tlr. 14 ſl. 5 np. Wudawkow hromadze bė 83 tlr. 19 ſl. 5 np., tak zo je zbytk 61 tlr. 25 ſl. Skŕncznje wupraji knjez pſchedſyba ſadŕc, zo by ſo mjez woſadnymi dźėlbraczo na tutym towarſtwje nic jeno dale wobkhowało, ale teſ pſchisporjało. Po tutej ryczi a rozprawje ſcėchowawſche rjemjeſny ſpėw, we kotrymž ſo kſwalba wſchelatich rjemjeſtow ſpėwawſche, mjez tym zo tute rjemjeſka dźėlachu. Spėw a dźėlo wubudzeſche hjez pſchihladowarjemi wulku wjeſoſoſc. — Po krŕtkej pſchėſtawcy bu wot 11 ſobuſtawow towarſtwa ſortna hra „Lord Macdonald“ pſchėſtajena, a zaſkuza cziłe młodzenojo wėſcze kſwalbu, zo ſu cyku wėc tak derje dokonjeli a k ſpokojnoſczi poſkucharjow wuwjedli. Na to buchju tſi reje rejwane. W 10. zapŕcza jo hoſcziſtina, na kotrež ſo 152 woſobow wobdźėli a pſchi kotrež buchju „ſlawy“ na wjedzičerjow, podpjerarjow, pſheczelow a ſobuſtawy rjemjeſniſtoho towarſtwa wunjeſene. Po hoſcziſtine wjeſeſeſche jo młody lud dale z rejemi, mjez tym zo družny ſo we pſheczelnym rozryčowawju zabawjachu. Njech

*) Tute dobrowŕlne dary bėchu we zandženym lėcze ſcėhewace: pſchėz Jana Bėtku wjacore dary hromadze 3 tlr. 10 ſl.; wot J. H. 3 tlr.; wot wyſekodoſtojnogo tachantſtwa 5 tlr.; wot k. ſeniora Pecha 1 tlr.; wot knj. kantora Heffmana 1 tlr.; wot k. hoſdſkarja Piſaka w B. 5 ſl.; wot knj. registr. Bandy 10 ſl.; wot hnadnoho knjeza biſkopa 5 tlr.; wot k. kublerja Nowotnoho we Budyſchinje 5 tlr.; wot Adolfa Winklerja 10 ſl.; wot k. konſiſt. aſjeſſora Jungi w B. 2 tlr.; wot knj. K. we B. 1 tlr.; wot k. M. N. we B. 20 ſl.; wot k. wumjeſkarja M. Chža we B. 10 ſl.; wot knjenje z Beſki 1 zkyt = 3 tlr. 3 ſl.; wot wyſekodoſtojnjeje hnadneje knjenje we kłŕctryje Marijnym Dole 10 tlr.; wot knj. kateheta A. Buſka w Dreſdžanach 1 tlr. 20 ſl. Brėſes towarſtwa praji wſchitkim dobroczerjam teſ hiſchcze najwutrebniſcho dźak a pſchitaja prŕſtwnu na ſmilne duſche, teſ dale tute wužitne towarſtvo po možnoſczi podpjerac.

dha tute towarštwu wobsteji, traje, roščje, pšhiběra a kčžje! Sława poczešt= nomu rjemjesłu!

D.

3 **Budhščina.** Hačo pšhispomnjenjo k pšchedstajacomu mamy hšččje wo- zjewić, zo běšče tež njedźelu 15. novembra šwedžeński a wjejoły dzei za našče towarštwu, hdyž k. dwórski předar Wahl z Drežďan přeni króč we swojim ujedawno dóstatym zaštojnstwje hačo centralny přašes k nam pšhĩndže. Hižom na dwór- nišččju powitachu joho našč přašes a někotři tudomni miščtrojo a towaršchojo. Wječor wokoło 1/28 pšhĩndže čješčenty hóšč do naščeje zhromadneje sale a towarštwu pšched- stajeny rycžesče k nam tak pšhecželne a wot dołhošo nazhonjenja šwedčaje słowa, zo šmemy šo ze wščěm prawom z joho wopyta trajacošo wužitta nadžijecž. Po dlěščim pšchěhwanju we naščeje šwedžiznje, po rozmohwenju z tym a druhim a po wubželenju wšchelakich radow wopuščěži nas nazajtra zašy knjez centralny přašes z wurazom šwojeje špokojnoščje pšhecziwo naščim prócowanjam.

H.

3 **Budhščina.** Wšchelake nowiny a časopisy su našč wurjadny wopor za bamža ze wščeje čješčju a křwalbu wopominali. Šenož w dwojich drežďanščich je jedyn ščežuwar šwój hněw na nas wuknył. My móhli jomu na kóžde słowo wobšchěrnje wotmohwiczž, hdy bychmy to za wužitne dźerželi. Šenož to jomu pra- jimy, zo šmy hačo katholicnych „za dobry škut“ hromadžili a wo wuwjedženju toho šamoho šo rozrječowali; zo wón hačo lutherški abo k najmjeńšommu z lutherškoho štejiščča hinał šudži, za to my njemóžemy. Wobžarujemy, zo je wón liberalny (šwobodnomyšlny) — jenož šam za šo! Čyle šmějchne je, zo nam wón radu dawu, „zo bychmy te pjenjež radšcho naščim šulškim wučerjam dali, kiž maja bjez toho jara mału zdu“. Ščłoda, knježe ščežuwarjo, zo šče šo podarmo tak na nas rozšpali a ze šwojeje radu pozdže pšhĩšli! Mamy nadžiju, zo budžeče druhi króč kědžbnišči a pšhĩtojnišči.

3 **Budhščina.** Našč k. Róla wotjědže pšchichodny tyždeń hačo druhi kapłan do Štrica na měšto k. Rupti, kotryž za kapłana do Königshaina pšhĩndže. Kapłan k. Heidrich z Königshaina budže něł přeni kapłan w Štricu.

3 **Kcičenawa.** Dzeń 8. novembra bu rjana katholicka cyrkej wot naščoho hnadnoho k. biskopa pošwjećena. Wobšchěrne wopisanjo cyrkwje a jeje šwjećjenja damy w pšchichodnym čžisłje, dokełž džens měšta nimamy. Pšchĩpódla špomniny, zo budže 6. decembra nowa cyrkej w Pirnje pošwjećena.

Cyrkwinske nowinki a powješčje.

3 **Barlina.** Pruske mójšto ma něłto 1 półnošo biskopa, a 31 woješčich duchownych, a to 2 duchownej we gardeforps, 2 we I. armeeforpsju, 1 we II., 1 we IV., 3 we V., 4 we VI., 3 we VII., 7 we VIII., 4 we IX., 2 we X., 2 duchownej we XI. armeeforpsju. We III. armeeforpsju nimaju žanoho katholicškoho duchownoho. Wot hapryła 1865 hač do oktobra 1868 je šo pod półnym probštom Dr. Kochom 7 woješčich farow (we Altona, Šamnober, Celle, Kassel, Frankfurt nad Majnom, Saarlouis a Wesel) a 6 woješčich kapłanštwow (we Šleswig, Roblenc, Trier, Šchweidnic, Graudenc a Šlogau) zašojžo a bórzy

budże też we Schceczynie wojeńska fara założona. Tu częściej dyrbimy pruskomu krzyżestwu dacz, zo jo wone za duchowne potrzebnojsze swojich katholicich wojakow nic jeno we czaju wojny, ale też we mierzje stara. Tełe zastaranjo z wojeńskimi duchownymi je wescze też k tomu pomhało, zo ju n. pich. we posleńkej wojnie pruscy katholiccy wojacy storo wschudzom hato dobri katholicjoje khalbu dostali. Wescze by hłubischoho pschepyntanja hódne byko, fak wjele katholicow je we najchim jaksim wójsku (XII. armeekorps), a fak wjele z nich we tajkich městach steja, hdžež njejsu ani stajne, ani mišioniske katholicke bože skužby.

H. D.

Španijska. Pšchi wšchim revolucioniskim duchu, kotryž tudy wošebje „swobodni murjerjo“ zdžeržuja, je tola katholicke werywuznaczo něhdžeškuli jawniŝke dyžli w druhich krajach. Tak piša *Correspondencia* tónle podawf. Hdžž 7. oktobra dobrowólnicy narodneje gardy (kiž tehdom hižo k revoluciji bě pschistu-pika) w Madridze po hašy Belvedere czehnjedu, džěške runje duchowny z najšweczišchim sakramentom k jenomu khoromu. Wórzhy, a hišcěje prjedy hacž bě k tomu rozkaz daty, zastachu wojacy a po präšentirowanju padžedu na kolena pschěb Wožim synom.

Algiriska. Arcbiskop Ravigerie je wot bamža dowolnosč dostal, zo móže w puščiznje Sahara japoschtoški wikariat založicž. Wón chce wošebity seminar k pschihotowanju mišionarow zjadowacž. Tamniške ludy su muhamedaniškeje wery kaž wobydlerjo Algiriskeje, hdžež budže nětko też cyrkej pschibjeracž, dofelž je kžězor Napoleon wschudzom mišioniske stacije pschizwolil.

Poknócna Amerika. Biskop Demers je jo do Van-Couver-Islanda wrócil a hižo džěl swojeje dišecny Puget-Sund wopytal. W Tuhomišchu bjez Indianami prajeske wón na j. Marije donjebješwacž, zo budže popoldnju wopor za bamža jtkadowany. A hlej! zhromadzi jo 67 dollarow w złotych. Zednu z wjedžiczerjow wupraji biskopej lubošč Indianow k bamžej. Kenježe ščezumarjo, wozjewže to we wašchich nowinach a wušypacze swój hčew na katholicich! Dawajcže jim swoju radu abo wudžekajcže hanjacu pšniczku!

Šaležnosče towarštwu.

Sobustawy na l. 1868: št. 270. Jan Czörlich ze Bžerje; 271. Hana Njenčowa ze Bžerje; 272. Jakub Kanig z Brjemjenja; 273. mlynk Michal Kummer z Kazka; 274. Madlena Njeherjowa z Kenjec; 275. režbar Jan Pětiška z Budyšcina.

Na l. 1867 zapfači: 331. Madlena Njeherjowa z Kenjec.
Zemrjety sobustaw: kublerka Hana Wiczazowa z Italic.

Cyrkwinski powěštnik ze serbskich wosadow.

Z Budyšcina. Nšcězeny: Jan Pawel, j. korežmarja Miklawšcha Šuštera z Bělcjec. — Zemrjeta: Marija Šanža, dž. kóznika Š. Franca Trulleja z Budyšcina, 3 mēš. 3 n.

Čištčejat L. A. Donnerhat w Budyšcinje.

Katholiski Posol

Wukhadža přenju a třecu
sobotu w měsacu.

Cytolětna płaćizna na pósce
a w knihárni 15 nsl.

Čirkwiński časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschujnje.

Redaktor: Michał Hórnik.

Čisto 23.

5. decembra 1868.

Lětnik 6.

Zašlužby bamžow.

(Pokracžowanjo.)

5) Bamžowje staraja so wo swobodnu wólbu bamža. Cyrkej wufonja najnadobnišce džěło, prócuje so wo wumoženje duchow. Zo by so tele jeje džěło radžiko, dyrbi wona swobodna bhež we swojich skutkach, w swojim zastojnstwje, wo-sebje pak we swojej najwyšchšej hłowje. Njeje-li hłowa swobodna, njeje tež cžěło swobodne. Swobodna wólba (wuzwolenjo) bamža ma potajskim njejměrimu wažnosć za cžlu cyrkej. A tohodla su so romscy bamžowje wo nju pschey tak mōc-nje starali. Zich prócowanjo je so wopravdže tež radžiko, pschi wōlbach zahubnomu sobuskutkowanjju ze strony swētnych mōcnarjow zadžewacž a mucženja sebicžnych a hordych swōjbow a lecženja dwōrskich pschecželow nješkōdne sežinicž. Hižo Symmach a Jan XX. wobarašchtaj swobodu wuzwolacoho duchownistwa pschecžiwu pschepšchim-čam (Uebergrieffe) romšccho ludu; Kjehoř VII. ju raznje zakitowaschje pschecžiwu kšěžorej Hendrichaj IV.; Kjehoř X. postaji rjad, po kotrymž maja so kardinalowje pschi wōlbje džeržecž. Wot Měrežina V. hačž do Piusa IX. je so wuzwolenjo po tymle rjedže stalo. Šdhž pomysluny, zo su w přjedawšich cžasach swētni knježerjo druhdy sebi zwažili, pschecžiwu-bamžow wuzwolicž pōdla bamža wot cyrkwie po-rjadnje wuzwolenoho a pschipožnatoho; dha widžimy wulku zašlužbu bamžow we tym, zo su swobodnu wōlbu cyrkwi zawěščžili. Nětko nimaja katolske knježerstwa žaneje moč na wōlbu, kšiba zo mōže Ratuska, Francōžka a Šchpaniska swoje pschecža wu-prajicž, zo by so wěšta wošoba (parschona) za bamža njewuzwolika. To pak dyrbi so psched wōlbu stacž, a płaćži jenož jedny krōčž w tym jamym wuzwolenju. Z tymle postajenjom mōža so pschecža katolskich wječchow spōtožicž; tola wōlba wufonja so do cžla swobodnje wot cyrkwie.

6) Bamžowje kēdžbujaju nad swobodnej wōlbu biskopow. Zawěrnō wjele

zaleži cyrkej cyrkwi na wuzwolenju biskopow. Biskopja su wyschšchi pastyrjo, zarjadowarjo a wjedźićerjo cyrkwie: wuzwola-li so dostojni, je derje za cyrkej — hewaf pať bėda! Zo by so pschi wuzwolenju biskopow zadźewako samowólnošći a swjatonukupstwj, su bamžowje wo tym nadrobne postajenja wudali. Rať staroščymje a raznje su so prócowali wo swobodu duchownstwa, dopožuje dokhe a krute wojowanjo wo investituru w srjedźnym wobežasu. W tymle wojowanju wojowashe bamžowstwo ze swėtnej mocu, zo bychu biskopja a abtowje hafo zastojnich cyrkwie wot cyrkwie tež so wuzwoleli, a biskopski kij a pjerščežen, tejsle znamjeni biskopskeje dostojnošće, wot njeje dostawali, a potom haťle tež hafo tehdomnišchi swėtni wjerchowje wuznamjenjeni byli ze sceptarjom wot khežorow, kotřiž sebi přjedy zwažichu, sami ze swojeje mocy jim kať sceptať kať tež biskopski kij wudźeleć. Hdyž pomyslily, što je so tehdom nacjiniło kšchindow a njeprawa pod zakitom khežorskeho lejnstwa; hdyž pomyslily, kať husto swėtni knježerjo wot swojich wuzwolenych njebowolene a pohóřchne wěch žadachu; hdyž pomyslily, kať lohko móžeshe so pschi tym njeborozhymjenjo stac, zo tež wyschopastyrjska móć wufhadža ze swėtneje mocy: poznajemy zaměšće jasnje prawo bamžow, zo so tať kručže přchecjowjachu tejsle biskopskej investitury. Tohodla khwala Rjehorja VII., tohole statnoho zakitarja cyrkwiniske swobody, tež nještronichy protestantschy stawiznarjo.

Řalixť II. haťle šbónci tele wojowanjo dohycěřschy, ale tež pozdřišche swėtne knježerstwa njeprěstachu so měščeć do wobšadźowanja biskopstwom, hacžrunje su našchi biskopja hižo dawno prawa krajnych wjerchow žhubili. Tohodla starachu so w nowišchim čzasu Pius VII., Leo XII., Rjehor XVI. a Pius IX. najbóle wo wobkhowanjo swobodnje wólby biskopow, abo znajmjeńšcha wo to, zo bychu pschěz konfordaty nježy tamnoho šobuskufkowanja kručže postajili, kotrež swėtni wjerchowje pschi wólbe biskopow wufonjeja; tola wobtwjerdźenjo wschittich za biskopow pomjenowanych je wschudžom japoschtolskomu stokej zawostajene.

7) Bamžowje wojuja za njewotwisne wjedženjo cyrkwie. Wótre běšche to wojowanjo a njeje dotal pschestaťo, kotrež ju bamžowje wjedli wo swobodne wobkhadženjo biskopow z wėriny, a wo swobodne škufkowanjo we cyrkwinich naležnosćach. Hdyž w přėnich lėštotkach kšchescjanstwa pohanschy khežorowje z njecjom a wohnjom kšchescjanow wuhubicž šphtowachu a kóžde žyromadženjo kšchescjanow ze smjercžu khostachu: tehdom žyromadźowachu bamžowje wėrjacy lud w katakombach (podziemnych kšhóbbach), tam jich tróšchtowachu, pošlnjachu a hajachu swobodu cyrkwie z martraciskej smjercžu. Tšichžo přėni bamžowje wot s. Pėtra hacž do Marcella su wschitich wudėbeni z martraciskej trónu. Hdyž pozdřišcho khežorowje pschjowjachu kšchescjanstu wėru a tola druhdy cyrkej podčischowacž počachu, pozbėhowachu bamžowje swój wažny kšos pschecjowo nim.

Bamž Gelasius ryci taťle khežorej Anastasiej: „Dwoja moc knježi na tymle swėće, swjata móć cyrkwie a kralowska móć wjerchow. Ty, mój syno, šy přėni z luda, ale we duchownych wėcach šy poddaty cyrkwinym wjedźićerjam, duž njepšchinuzuj jim tvoju wolu.“ Tež w nowišchich čzasach njepopschecjshe a njepopšchecje so cyrkwi we wjele krajach swoboda. Tu so biskopam zakazowashe, hjež swėtneje dowólnošće z bamžom wobkhadźecž a sebi dopisowacž, bamžowe poručnošće wozje-

wjecz abo swojim biocesam pastyrské listy wudawacj. Druhđe dospě horďosć swětnych knjezeřstwow tak daloko, zo so tež do cyrkwinjskich ceremonijow měřachu, hdyž poručachu (kaž křezor Šózef II.), tak wjele Wožich mšchow ma być a tak wjele swěćkow pschi nich so swěćzić, tak dołho ma so předomacj a hdy processiony křodźić.

Toła tež w tym hačachu bamžowje swobodu cyrkwoje. Pius VI. poda so sam na puć do Wina, zo by Šózefa II. wotwobrocził wot podczijščezowanja cyrkwoje. Pius VII. staji so bjez bojosće křezorej Napoleonej I. napšćecziwo a hdyž bě zajaty, zakitašče hišćeže dobhčezěřich swobodu cyrkwoje pšćecziwo joho pšćepšćimkam. Leo XII. a Křezor XVI. phtajščaj zaš pšćez konfordaty swobodnosć cyrkwoje zaměćić, a z wažnošču zakituje ju dotal Pius IX. nic jeno w Italskej, ale tež w Rusowškej a druhđe. Tomule prócowanju bamžow mainy so potajškim džafowacj, zo najcha swjata katoliška cyrkej njebu jenož šćuzownica swětnych knjezeřstwow, kaž tež su gričijška, anglikanška a druge protestantške.

8) Wamžowje wobaraja cyrkwinjske wobšedženstwo. Zo by cyrkej swoje wjysoke zastojniwo dopjelnič mohła, trjeba wona swjatnich a wobšedženitwa k Wožej šćubje, k zežiwjenju swojich šćuzownikow, k podpjeranju nabožnišćich a dobroczinjeřšćich wustawow atd. Nabožna nišl a woporna lubosć wěriwych je wot dawnych časow cyrkej ze wšelakimi křtkami zastarala. Ale tele wobšedženstwo je tu a tam nahramnosć a zawijeć swěta wubudžiko, a hdyž je zkoćez prawo poduhła, tam je často swětna móe swjatorubjeřšćku rukw wupšćestřjeka na wobšedženstwo cyrkwoje. Tohodla su bamžowje tak mócnje zakitali duchowne fundacije; tohodla hwožachu woni z klatwu (exkommuniaciu) swjatorubjeřnikam, kotřiž rubjachu a pšćimachu wobšedženstwo cyrkwojow a kłóšćtrow. Tež w nowišćim času wobarachu bamžowje wobšedženstwo cyrkwoje a joho zarjadowanjo, kaž Pius VI. w Italskej, Pius VII. we Francózškej, Křezor XVI. we Španijskej, Němškej a Šchwajcarškej; a Pius IX. w Italskej, Rusowškej, Pólškej, Meksiku a Italskej.

Wamžowy kraj, romski cyrkwinjski štat, pak je wosebje wažny za swobodu cyrkwoje, za čyke křčežćanšćtvo. Zo by bamž wopravdže swobodny był a njezwotwisnje wjeleć mohł cyku cyrkej, trjeba wón nětko nuznje swětnu knježšćtvo, zo njeby poddan žanoho knježćerja był, ale zo by sam hafo kuzez žiwy był we swojim samšćnym kraju. Zo by bamž boži zalon a cyrkwine prawo tež pšćecziwo swětnym wjeřćham a knjezeřšćtwam zakitać mohł, njejmě wón jeničćy z jich hmady žiwy być. „Wamž trjeba nuznje hłowne měšćo, hdyž by so nikoho njebojał,“ praji Jan Müller, a Napoleon I. wuznawa sam: „Wj dha so wažnošč bamža powšćitkownje pšćhipóznawała, hdy by poddan jeneje ze swětnych mocow był? Zo bamž njeje w Parizu, to je derje. Zo ani w Madridže ani we Winje nješćdli, za to pšćhipóznawamy joho duchowne dostojnišćtvo. Za wšćitćich je to derje, zo nješćdli ani pola naš, ani pola našćich nješććezelow, ale w starym Romje. To su lěšćotki došćonjale a su to derje šćžinišće; lěpšće zřjadowanjo za wješčzenjo dušćow nješćobži so wumyšćić, dňžli bamžowšćtvo.“

Tohodla je so Woža přědkwidžiwosć wo to postarala, zo bychu bamžowje wosebity kraj dostali. Šižo Konstantin wobdawi cyrkej bohacje; Pipin, kral Fran-

low, pač dari bamžej romsku krajinu z 22 městami; Karl Wulfi powjetschi tónle dar, kaž tež Ludwif Pobožny a pozdžišcho wosebje toskanfska hrabina Mathilda.

Stola tež po tmyle „herbšimje swjatocho Pětra“ so wjachkrócž nahramnej ruch wupřehetrjeschtej. Rěžorowje Hendrich IV., Wjedrich I., Wjedrich II., Napoleon I. bjerjedu hižo wobšedzěnstwo cyrkwyje. Bamžowje pač hajachu zmužicze swoje prawo a wobšhowachu zbožownje kraj swjatocho Stola. W nowišich časach wjedžesche Rjehoř XVI. w lěće 1832 a Pius IX. w lěće 1849 swój kraj wobšhowacž tež pschecziwo spjeranju svojich poddanow, kotřiž běchu wot zběžarjow a wot nje-pscheczelow wěry a dobroho porjada zeschczuwani.

Al hdyž je w našim času italske knježestwo, ze zběžarjami zjenocjene, sebi zwažiko, wjetšchi džěl bamžowoho kraja wottorhnyč, a hdyž nimale wschitte knježestwa, kotrež so dotal křesćanske mjenuja, z mjelczom na tule njeprawdu a tele swjatorubjensko pohladowachu: tu njepřehesta Pius IX. za swoje prawo a za sprawnosć rycčez, njepřehesta žadacž wo zashwróćenjo wottorhnych krajow; a do džensnišchoho dnja haji wón stajnje mały zbytk swojoho kraja, podpjerany jenož pscheczeničku křesćansku móč. Zawa pač podpjera swjatocho wótea modlitwa cyrkwyje, a wěra a lnošč joho džězi, kotrež z kublom a z krewju zakutuja joho prawo.

(Přichodnje stěčenjo.)

Z nascheje diócesy.

Z Budyšina. Z nastadom našchoho towarštwja je dženja „Katholska protyka“ wuschta a pschewawa so za tři nowe slěborny. Za kóždolětny pschinosch njehodži so wona sobustawam rozdžělicž, dokelž tón dojaha lědom na wudacžo Pósta a jedny zeschiwk „Žiwjenja Swjatyh,“ haczrunje so pola nas wschitto darmo piša. Duž pschewny, zo bychu knježa duchowni a knježa wučerjo, kaž tež sobustaw towarštwja katholickej lubži na tule protyku kěžbných scjinili a tak našchomu towarštwu službu lubosče wopokazali a je pschew pjeněžnej škodu zwarnowali. Al přich tym zaskuži katholicka protyka sama na sebi dobre porucženjo. Z tej, kotraž bu wloni wudata a wot jenoho nětko hižom zemrjetoho spisana, ma wona jenož mjeno jenajke; wona je wjetšcha, jeje rjad a wopřichjećo je chle hinajšche, kaž tež spisowač derje wustojny. W protychnym džělu su pola swjedzenjow a swjatyh strony mjenowane, na kotrychž so w spisu „Žiwjenja Swjatyh“ wo nich daljšche pomjeda. Njebjeske znamjenja tón krócž njepobrachuja, wjedro je wobšchěrnishcho wěschczene, a hermankow je tam wjach dhžli wloni. Wosebite spomnjenje zaskuži tam „cyrkwinfska protyka serbiskich wošadow,“ hdyž su wschě pobožnosće a Wože služby pomjenowane, kajte a w kotrym času so we kóždej našich wošadow we sarfskich a kšochyrfskich cyrkwach a we křapakach džerža. Zestajenje tohole džěla je mjete naprašchowanja a próch žadalo! Ma to scžěhujate tele pschewhlady: Ččas božich službow we serbiskich a němfskich wošadach Łuzicy a herbfskich sakfskich krajow; Wjetšchojo europiskich krajow; Zapisk duchownych kužisťeje a dreždžanjsťeje diócesy; Zapisk wučerjom woběju diócesow. Nětko pschěrně zabawny (unterhaltend) džěl. W tym stej najpředny rjane dlěšche powjedancžko „Drjemany křichž,“ w kotrymž so spodžiwne

wjedzenia Boże w żywieniu kłudeje holczki wopisują. Jedyn drugi jara zajmamy a historyczny wopravdžity podawł ma wuczbu: „Njepškehřeš so na tym, štož je Bohu swjećene“ w swojim napismje a w swojim wopšhijeczu. Tež „Jedyn króč je tola junu“ je wobkedžbowanja hódne. Někotromužkuli budža wužitne a lube hospodařske nastawki: Z kolca; Pomhajće łutam; Sněč w pscheich. Druhim zaš wjeselo pschihotuja žortne kupy pod napismami: Tšjo křobli nawoženjo; Mothčjek Šurij je kmótr; Pivalcy su tež jara strowe atb. atb.

Z B u d y s c h i n a. Wczera je telegramm sem pschischoł, zo je hnadny k. biskop w Dreždžanach šhorjel a zo je tohodla poswjećenjo chřtwje w Pirnje wotřozič dyrbjal.

Z R e i c h e n a w a. W tutej wulkej wšy, dobrej dvě hodzinje wot Žitawy nimalo k połnochy ležacej, je so katolskim krasny Boži dom wotewrił a k nim tež wobstajny duchowny pschischoł. Posłeni katolski farar běšče tam Pětr Hammer był wot 1538 do l. 1565, w kotrymž dyrbjesče swoju škycu zložič. W nowišim času běchu w jenej jstwe tamnišchoho kłóštyřskoho kubla zašy mišioniske Bože škycy, pschez kapłana ze Seitendorfa wobštarane, a tež katolska škula, kotraž bu w decembru 1850 založena. Dofelž katolsch wobydlerjo we wokolnošcy pschiběrachy (je jich 6—700), wotmyšli sebi wulkeje czešče dostojny knježniški kłóštyř Marijny Dok, jim wosebity rjany Boži dom na swojich ležownošcach na ranjšim kóncu wšy natwaricž, kotrohož zakładny kamjen bu 17. septembra 1863 položent. Twarba bu w gothijskim štylu wumjedžena po planach k. profesora Schramma ze Žitawy a je wokoło 60.000 toleri pčacizka. Wona ma formu křyža; dohošć kódcje je 43 kódcji, k cjomuž ma so hišće dohošć presbyteria wot keškow 15½ pschilicizč. Nutskowna ščěrokošć je 24 kódcji a wšykošć 26. Šwězdny wjelb (taž w kulowškej chřtwi) wotpočjuje na 8 šchwiznych stolpach, kiž maja jenož kódc w pscheměre. Džesacž wotkow we kódcji a tež te w presbyteriu (wokoło wotřarja) su z barbjenych šklencow wustojnje zestajane. Chřtwje ma tři wotřarje; na hłownym je „swjata Marija njewoblačowanje podjata“ z dvěmaj jandželomaj, na jentym z pomocněju „Zězus křyž njeso“ a na druhim s. Józef wotznamjenjenty. Klěta a spowjedny stol staj wot tšcherja Wilhelma z Budyschina wurěžanej. Pišćejele njejsu hišće hotowe. Podłoha je z kamjenjemi wusadžana a ławki su tež rjane ščěrofe. Tórm je 103 kódcji wšyki a 11 kódcji ščěroki a cyle massiwny; šhód pschi muri so wjacy je kamjenitny ze železnym wobložěnjom a kóžty za zwony su tež železne. Zwony su šchtyri, w hromadže 4658 puntow czeške, a melodišy (E, Fis, Gis, A) žhřowane. Nad portalom chřtwje (hłownymi durjemi) je swjećo s. knježny Marije. W nutskownym su tež hišće staciony spomnjenja hódne. Tónle krasny Boži dom bu 8. novembra po chřtwińskim rjedže wot biskopa swjećeny. Šdhž běšče so k. biskop w dotalnej křapali chřtwińsch zhotował, džěšče wokoło ½9 pod asistencu 17 duchownych z Łužicy a susodnych Čzech k nowej chřtwi, a dołonia te modlitwy, kiž su psched chřtwju a pschi tšikróčnym wobkřadže poručene. Potom počachy so dołhe modlitwy a swjećenja w znutskownym, pschi kotrychž lud hišće pódla njeběšče. Po dołončenju tch šamych džěšče duchownstwo po reliquije za wotřar do dotalnej křapalneje jstwy a nětko pschizamitny so lud w processii a

džěšče sobu do cyrkwy. Někt scěžowasche poswjeczenjo 12 japoschtolskich kšicijow a hlownoho wołtarja. Šdyž bě to skoro dokonjane, pschicježechu pscheproscheni hošcjo, wjedzeni wot tamnišchich tšělcow, spěwaštkoho towarštna a wojeršteju zjenoczenstwom. Za najwosobnišchich běchu něotre kawk w cyrkwi prózne wostajene. Wotoko $\frac{3}{4}$ 12 stupi hnadny k. biskop na klětku, zo by tam přeni kročj přědował. W zamodže džakowasche so wón darniwomu klóšchtrej Marijnomu Dolej (wón pschiruna jón pschi tym rjenje z Mariju Madlenu, kotraž je Žězusa z drohrej žalbu žalbowata), wšchěm twarcam, nowej katholickej wosadže, kotraž je drohi kheluch darika, a tež susodnej luthersej, kotraž je časnik za tórm kupika. Přědowanjo samo bě na słowa zložene: „Džensa je so tomu domej zbóžnosć stala“ a pokazowasche, kač je Žězus sem pschischol 1) ze swojej měrnosću, 2) ze swojej hnadu a 3) ze swojej pschitomnosću w najswjećišchich sakramencze. W kóždym džěle buchu na to pokazowace ceremonije wopomnjene. Po přědowanju wozjewi k. biskop zhromadženym katholicam a tež lutherskim hošcjom, zo je z najwšchšchkej dowolnosću w Reichenawje wojebita wosada založena a do njej katholicowje z lutherseju wosadow Reichenau a Reibersdorf zapofazani. Tež pschědstaji wón wosadze nowoho fararja k. P. Reime, dotalnoho kapłana w Dstřicu. Šdyž běšče tón wot kchělow wosadu postrowił, započja so Boža mšča, pschi kotrejž wofolni k. wučerjo z druhimi hudźbnikami (bjež pschězelow) rjanu hudźbu wuwjedzechu. Pschi hlownych wotdžělenjach Božej mšče tšělachu tšělcjo pschěd cyrkwu. Wotoko 2 hodž. bu Te Deum spěwane a tak swjatocnosć w cyrkwi sfěncžena. Wotoko 3. hodž. započja so potom hošćina, kotruž bě klóšchtir pschihotowacž dał a na kotrnž bě 82 wosobow pscheproschěnych. Wšchelate sławy buchu wunjesene, wot k. probsta, k. biskopa, k. Haberforna ze Žitawy, k. amtmana z Reichenawa, k. fararja Tobiasa tam, k. prof. Schramma, k. kantora Hoffmanna atd. Zo bě krasny džen za Reichenaw a za katholicu cyrkew we Łuzich! Bohu budž čješć a kchwalba za njón! Mjeno klóšchtra Marijnoho Dola je z tym zapisane ze zlotymi pismitami do Łuzijskich cyrkwinych stawiznow a mjena tych sławow tohole klóšchtra, kiž su twarzenjo cyrkwe wobzamknyli a wuwješć dali, steja w knihach žiwjenja!

3 Dreždžauskeje diocese.

3 Dreždžan. Do Bóžefininoho wustawa je hiščeže drugi duchowny, k. 3. Hillebrandt z Paderborna hało inspektor pschischol.

3 Dreždžan. Francóžski misijonař P. Felix Henry je 1. njedželu adventa z wječora swoje přenje francóžske přědowanjo we dwórskej cyrkwi dđeržal. Dolež bě tule njedželu tež serbske přědowanjo našchoho k. fararja Kucžanka, je so na tej samej klěch tónle džen we tšjoch rycžach Bože słowo přědowato.

3 Lipska. Džen 15. novembra běšče tudy wulki koncert k lepšchomu towarštna s. Vincenca k podpjeranju kchudych. — Tudomne žónske towarštno k podpjeranju kchudych holcžow měješče wob lěto 260 toleri dołhodow a 256 tol. wudawkow.

3 pruskeje Łujicy.

3 Ćródka. Mjėdzelu 8. novembra je tu stajny duchowny w jenej ł tomu wotnajatej ištwe přenje katholicke Bože služby dzeržak. Cyrkwinske wěcy za tule křapaku su zmjėtscha darjene, a z džela tež počezene. Wosebje su z Meisse wschelake dary pschischke. Wóh johonuj tule nowu katholicnu staciju!

Cyrkwinske nowinki a powjesce.

Ĭ óznaniška. Arcbisop hrabja Ledochowsti je stary rozpadany kłóschtyr do-minifanarjow we Wronkach zash za tónle rjad kupik. Cyrkej je hižo znowa wu-porjedzana; kłóschtyr hagle so zash twari.

Italška. Bisop w Reggio, ł. Macchi, bėsche psched nětotrym časom w Correggio na wifitaciji. Wón bu tam wot njemėrnitow wschelako hanjenty a w nočy bu bomba do joho sparneje komorki czisnjena, tola joho samoho njewobschodži. Derjezmyslenty džel wobyledstwa tajke podawki jara wobzarowasche a wupraji biskopej nazajtra swoju najwėrnischu sobuzelnošč. Nas tale njemėrna powjesč tež czim bóle zrudži, dofelž smy wloni z thmle tehdom nowowobtruczenym ł. biskopom wot Mailanda hacž do Reggio w thm samym kupeju jėli a widželi, kať joho tehdom šyła ludu na dwórnisčėžu swjatocznje witasche. Sofanna a „křichuj joho!“ je wosebje w Italškej husto jene druhemu blizko.

3 Roma. Wėndanjo su dweju mužow, prjedawscheju garibaldišejju officiorow, ł smjerczi wotprawili, dofelž bėschtaj wonaj najbóle wina pschi rozšėlenju kaferny Serristori, něhdže 6 minutow wot watikana. Italšcy jara na to hanťuja; ale njewiuowataj taj człowekaj nejštaj, kať něotre nowiny ezinjachu, dofelž 27 wo-jakow je wysche nětotrych czežcy ranjenych pschi tamnym rozšėlenju smjercz nadobo namakalo. Tež bėsche trėbne, zo by thm stajnym nadpadowarjam bamžowych wo-jakow strach naczinjene byť.

3 Roma. W pincy teje křėže, hbděž maja bamžowi wojach hollandskeje narodnosce swoju bjesadu, su zbėžkarjo wjele pulvera donjesč wjedželi, zo bychu w swojim časů wojakow moricž móhli. — Wamžowe wójiko je njedawno 200 kistow wschelakeje brónje a nowych tšėlbow dostało. 3 Belgisłeje je wóndanjo znowa 53 dobrowólnikow ł zuavam pschischko.

Španskiška. We wjacorych městach chce nowe knježerstwo něotre cyrkwoje zamknyč a zbėhnyč dacž; ale lud to nochce pschidacž a knježerstwo sebi tola nětko njemėri, w thm nastupanju móc pschecziwo ludej naľožecž.

3endželška. Anglikanski duchowny Henry John Pyc, rektor we Clifton Campville w Staffordškej a präbendar we Richfieldze, je swoje zastojnstwo, kiž jomu lėtnje 1000 puntow sterlingow wunoscha, zložil, zo by ze swojej mandželškej, jenicke-kej džowku biskopa w Oxfordze, do katholickeje cyrkwoje pschestupik. To sta so 18. oktobra. Pyc bėsche wot lėta 1851 w zastojnstwoje a budže nětko haťo privatny muž žiwų. Protestantke nowiny joho pschestupjenje jara wobzaruja a praja, zo je wón swoju kroczel z dobrym rozmyslenjom czinik. Wón je tež něotre ipisy wudať.

Joho pschiklad sczéhowajo su tohorunja k našej cyrkwi pschestupili joho bratr Charles Pye a dwaj druhaj protestantskaj duchownaj. Tež bu daloko znaty anglikanski duchowny k. Bellew do fatholiskeje cyrkwy pschizwaty.

Waležnosće towarstwa.

Sebustawy na lěto 1868: ff. 276. kubler Michal Šofka z Róžanta; 277. J. Wels z Hrubjelczje; 278. Jakub Bräuer z Budyščina; 279. Michal Kecor ze Šahunowa; 280. Michal Šhejda ze Šahunowa; 271. kapitan Michal Róla z Dstriža; 282. Michal Kjelka z Kosłowa; 283. Michal Krawežič z Kosłowa; 284. Jakub Czjornal z Kosłowa; 285. Madlena Kórjenskowa z Kosłowa; 286. Michal Bjarsch z Kosłowa; 287. Michal Krawc z Kosłowa; 288. Michal Kella z Khrósczje; 289. Marija Nobłowa z Khrósczje; 290. Mikkawš Pjetašch z Horj; 291. wucjer J. Pjetašch z Khrósczje; 292. Madlena Běrowa z Kopschjina; 293. Jakub Krummer z Czajec; 294. Hana Butowa ze Zhyj; 295. Jakub Cyž ze Zhyj.

Na lěto 1867 zapktaczi: 332. Michal Krawc z Kosłowa.

NB. Mjena pschězaptaczerjow na l. 1869 wozjewimy w přenim czjisle pschichodnoho lěta.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Budyščina. Kšchczenaj: Max Zurij, f. G. Alberta, kowarstoho w lijejni; Zurij Bruno, f. Jana Natuška, murjerja w Budyšcinje. — Zemrjetaj: Khata, wud. njeboh Jakuba Cyža Mateka z B., 72 l.; Jakub August, f. kublerja M. Nowotnoho ze Stoneje Borschje.

Z Nadworja. Kšchczenej: Haňža, dj. Michala Brantacžka z Nadworja; Augusta Wilhelmina, dj. Jana Krawca w Měrkowje. — Zemrjeczi: Marija Madlena, dj. Korle Augusta Zändhena z Kbelna, 13 l. 6 m.; Marija Madlena, dj. Jana Bownjerka z Měrkowa, 1 l. 9 m.; Wóřšula, dj. njeboh Jana Czumpjele z Nadworja, 65 l. 6 dnj.; Handrij Jakub, f. Jakuba Žura z Eupoje, 11 lět. — Wěrowanaj: Jan Kocž z Brěmjensja, z Mariju Wotdrichc z Brěmjensja.

Z nakładom towarstwa ff. Cyrilla a Methoda je wusčka a pschedawa so za 3 nsl. pola ff. Smolerja a Piecha, kaž tež w expedicijach Katholstoho Posta:

Katholiska protyka za Hornju Łuzicu na lěto 1869.

Šchtóž chce přeni lětnik teje sameje, kotryž je wloni wuschoł, dospołnosće dla měč, móže jón za 1 nsl. 5 np. dostacž.

Katholicki Posol

Wukhadža prěnju a třecu
sobotu w měsacu.

Cyrolětna plaćizna na pósce
a w kniharni 15 nsl.

Cyrkwiniski časopis,

wudawany wot towaristwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Redaktor: Michał Hórník.

Číslo 24.

19. decembra 1868.

Lětník 6.

Zašlužby bamžow.

(Škónczenjo.)

9) Bamžowje haja swobodu cyrkwije pschěz nježenjenośc (coelibat) duchownstwa. Zo by duchowny swěrnje a horliwje swoje swjate zastojnstwo mohł zastarač, dyrbi jenož Bohu pschisłusheč; njesmě pschěz swójbu zwjazany być i staranju wo časne kubla; ale dyrbi hačo wšchsche być bjez čłowjekami stac, stajnje hotowy so wotryec wužiwanja a wobšedženstwa a samo žiwjenja za Božu křwalbu a za wumoženo swojich bližich.

Tohodla je so cyrkej pschecy prócowala, nježenjenośc duchownych wobkřowac. Hižo swjaty Pětr wopušceži wšchitko a scěhowasche Jezusa, zo by so z chła jeho služby poswjecić mohł. (Lut. 5, 11.) Bamž Kalixt I. žadasche křuce nježenjenośc duchownych; toho runja Siricius, wosebje pať Njehor VII., Leo VII., Mikławsch II., Alexander IV. a mnozy druzy.

Wučeny protestant Steffens sam křwali tonle zań: „Nježenjenośc je wužo žjenočena z Božej službu, kotraž wuzamkuj, kaž daloko čłowjeca móć dosaha, wšchitku zemsku starość, zo by duchowny jenož Bohu služil a čistá naprawa (sřed) jeho žiwjenja był.“

Tohodla běšche bamžam nježenjenośc duchownych pschecy naležna; woni widžachu we nej wuměnenjo, zo by duchowny po swojej wosobje njewotwisny a swobodny był, zo by cyrkej samostatna była, zo by duchowny horliwje a dospołnje dželac mohł we Knjezowej winicy a zo by stupac so prócowal do stopow japošchtokskich. Šchtóž njeje služownik čžela, njebudže potajkim na bamžow swaric, ale budže džatownje pschipoznawac tež w tym jich zašlužbu.

10) Bamžowje staraja so za wužitk cyrkwije z pomocu nabožnych rjadow. Po času nastachu wšchelate potrebnoste w Knjezowej winicy, kotřez wurjadne

srědki žadachu. Tajtu wurjadnu pomoc posticžowachu swjatej cyrkwi duchowne rjady, w kotrychž so muscy a žěnste pschěz swjaty slub zwjazaja k službje Božej, k wosebitnym službam cyrkwoje a czerpjacošo cžkowještwa. Bamž Felix IV. wobtwjerdzi rjad swjatošo Benedikta, Innocenc III. rjad s. Dominika a s. Franciska, Pawoł IV. rjad s. Zgnaca; a druzy bamžowje załožichu hišćeže wschelake druge rjady. Wšchitcy bamžowje podpjerachu a zakitowachu tele duchowne towarštwa. Stawizny cyrkwoje wopowjeduja, zo su wone najbóle wěru rozšchěrjake, džiwje ludy rozwučžake, pušte krajiny pčódne scžinike, wšy a měšta załožowake, wědomnosćeje a wumjeńštwa spěchowake, mčodošč woczahnyke, thornyh wothladowake, njewólnikow (sklawow) woswobodžake, za cyrkej a kraj wojowake, w zrudobach tróšchtowake, czerpjenja a wschelake hubjeńštwa poměrnike, ze swojimi wuběrnymi počinkami swětej mójnosćej kšchescžanškeje dospoknosćeje dopořžake, z jentym słowom, zo su rozšchěrjake a wokrasnike kšchescžanšku wěru.“

11) Bamžowje wotstronjeja njeporjad z cyrkwoje. Cyrkej drje je zřadowanjo Bože, ale tola wjedu ju cžkowješowje. Šchtož je we njej Bože: wěrnosć, hnada a póccžiwosć, khowa so pschecy njezranjene w cyrkwi, ale šchtož je w njej cžkowječe, móže z časami wopak wužiwane býč. Tónle njeporjad dyrbi so potajkim wotstronjeć, zo by so přěnjotna cžistota a swjatosć zash w cyrkwi pokazowala. Tola kaž dyrbi so z khoroho cžěka nještrowosćej pschěz nutškwone lěšowanjo zahnac: runje tak dyrbi so hojenjo cyrkwinškich nještrowosćow z nutška započjeć, a potajkim wot bamža pohnućo k reformnje abo porjedženju wukhadžecž. Kóžde druge tak mjenowane porjedženjo abo reformacija cyrkwoje, kotrež zwonta wukhadža, njewuhoji khorosć w cžěle cyrkwoje, ale cžini nještrowosćej šterje hóršču. Genelon, šlawny francóžski biskop, wobkrucža, zo su swětni wješčowje, kotřž chychu sami ze swojeje mochy cyrkej porjedžicž, jej hišćeže bole šchtožbili. Protestant Džigt wuznawa tu samu wěrnosć: „Prawe a wužitne porjedženjo dyrbi jenož z cyrkwoje wot romškošo Stoła započjeć.“ Jan Müller pak praji we swojej historii Šchwajcarškeje: „Za cyrkej a staty njeje wužitnišchi srědč hacž tón, hdyž so same pschěz sebje porjedžeja; w cuzej ruch knježi najbóle zčosć, zřědka pak horliwa starosć wo dobre.“

Tohobla khwala cyrkwinške šlawizny přócowanjo bamžow, kotřž su, hdyž běšče trjeba, sami ruky pschžičeli k porjedženjam w cyrkwi, zacžiskajo podthčowanjo tych, kotřž k tomu prawa njemějachu. Leo IX. je w tym khwaleny, ale najwještšha zaščžba škusčha Njehorjeje VII., kotryž ze statnej ruky wjele njeporjadam mjězhy staji a cyrkwinškomu žiwjenju zash cžistosć, swjatosć a swobodu zaschčěpi. Wo nim starachu so za porjedženja: Innocenc III., Pawoł IV., Pius IV., Pius V., posleńej spěchowarjeje prawoho wobnowjenja po koncilu (cyrkwinškej zhromadžiznje) Trientškim.

Tež w našchim časju prócuje so Pius IX. šlynje wo požadane porjedženja, powoła biskopow z cžělošo katholicškošo swěta k sebi na wurjadženja, porucža wědomnosćne zdžělanjo a pschikšladne žiwjenjo duchownych, wupraja so horliwje za džerženjo šynodow (duchownych zhromadžiznow), a pschihotuje wotewrjenjo koncila w Romje k 8. decembra 1869.

Šdyž tajkele zaščžby we wschelakim nastupanju wobkedžbujemy, njedyrbimyh dha so Bohu džakowacž, zo je załožik a dotal džeržak bamžowštu mčoc? Njesščušča so za nas, zo wschitcy hato swěrne džěčži so pschitulimyh k swojomu zhromadnomu wot-

tej, zo pschecy a wosebje w času njewjedra kručišcho so dzeržimy teje sfały, kotraž so wopjera wschitkim žołmam? D zo bychu wopomnili tule prawdu tež czi, kotřiž zwjazki katholickeje swójbny pschetorhnywšchi bamža wjacy njemjenuja swojoho wótea. Wnohosć z nich hižo začuwa sczěhki swojoho woshyroczenja a někotřižtuli wučenišchi z nich je to hižo zjawnje wuznał. Hižo psched sto lětami pišasche superintendent Fröreisen, rektor wyšokich škulow we Straßburgu: „Pščicžina (wina) špadowanja protestantskeje cyrkwy dyrbi so w tym pytać, zo reformatorojo z chyła začziňnychu mudre zřadowanjo cyrkwinoho wjedźiczerštwja. Protestantška cyrkwe je wacy podobna, na małe kuski rozšykanej, z kotřichž kóždy kus so hiba, kaž dolho ma někajku pružnosć (Elasticität) we sebi, ale pschecy šfónčnje móc a žiwjenje zhubi.“ Wsjelemučeny superintendent Froriep praji: „Da zastupuju nuznu potrjebnosć bamža a koncilow a mój nahlad pohwaluja wschitcy mudri luthericy bohawučeny.“ Lord Newton, biskop z Bristolu, a Ghilingwort (Zendzelczan) wuznamataj: „Zo dyrbi pschecy něhdže njezmólnimy sudnik być, a zo je romiška cyrkwe jenicžka kšeseczanška zhromadžizna, kotraž sebi tule do- stojnosć (njezmólniwosć) pschypisuje a tež pschypisowacž móže.“

Šdy bychu njepšcheczelowje swjatoho wótea jenož bóle pschephtowali cyrkwinške stawizny, hdy bychu jenož hšubšcho pschehladałi artikle nashćeje wěry, zawěrnó bychu jo pschewědčžili, zo je Wóh jam psched 1800 lětami japoschtoła Pětra za bamža sebi wuzwolil a joho zastojnstwo w romškich biskopach bjez pschetorhnenja zařhował. Šchtó wě, hacž njebychu wopravdže nještronišcy pschephtujo potom ze škowami škawnoho jejuitny Kóha wuznali: „Šdy bychu bamžowje wot Wóha založeni njebyli, njebychu nihdy tak mjele dobroho wuřtkowali; po plodach špóznawamy šchtom.“ D zo bychu tele dobre šutki rozpomnili czi, kotřiž swjatoho wótea hanja abo joho kědžbu nimaja. Zbožowny budže to džen, hdyž budže tež jich něhdy wobjimacž swjaty wótc!

Wdy pak, kotřiž pschebnywamy w domje Wozim, na škale štwarjenym, pschidžer- žujimy so kručišcho tejele sfały! Wosebje w časach mučenijow a njewjedrow je swjaty wótc našcha nadžija. Z profetiškim takřec duchom praji znajeř štwiznom Kastner: „Z běhom lěštokow móža nastacž njewjedra a njezboža, kotřez z mocu wschitkón wobštejacy porjad powala; wulke špjeranja móža zemju zatřchawowacž a chyly šwět; zběž móže fundacije wurubicž, biskopške stoły zwrócžicž, duchownych pastyrjow šfónco- macž abo wotehnacž a šadło rozpkóšhicž a tak cyrkwinške žiwjenje pschetorhnyčž. Haj pomodženjo cšepjenjom móže samo k tej wyšokosći dostupicž, so měřto šydom hórkow (Rom) došahnje, zo zwažnivi zběžkarjo namóčneji rucy zloža najbrjedy na šwětné knjeřstwo a potom tež na šamnu parščonu bamža, zo bychu nastupnika Šhry- štusowoho kaž zšóstnika do jastwa cziřnyli. Zola tež w tajkich cšepjenjach budže bamž štatnje wobaracž wěc Šhryštusa a cyrkwe; joho zmužitosć kšeseczanow po- tróšchtuje, špořoji, we wěrje pošhlni a k wutracžu zbudži. Wyrnje bamž zajaty byč, wostanje pschecy swobodny a wulki, haj byrnie joho tež šfóncomali, wuřtupi ze žołmjenjom pschecžěhanja zash nowy bamž; pschetož bamžowstwo ženje njemurje. Wamž wostanje křuta šředžizna šwětkla we wschitkich mučenjach a bještrašchny pra- widšownik (Steuermann) we roznjemdrjenym morju; pschetož wón zastupuje na zemi měřto Wóha, kotřiž je prajič: „Wudž šwětko a porjad!“

Šaj, swjaty wótcze, Ty sy a wostanješch našch pěston a zakitať chyrkwe, pschetož Tebi je slubjenje date: Ty sy Pětr, a na tule sfaťu stwarju swoju chyrkej, a helške moch njebudža ju pschemocowacz. Teke slubjenje Khrystusowe je so na Tebi hižo pschez 1800 dopjelnišo a budže so dopjelnjecz hacž do kónca časow. Wyrnje naj-suruowsche žolnjenje njetalo z cžolnikom s. Pětra, Bóh počyischi me prawym cžasu howrjacy wíchor; pschetož Bóh, kotryž je jandžela z njebies póskať, zo by Pětrowe rječazh roztorhnyť a železne jastrowe wrota wotewriť, tón samy Bóh je prajik te słowa: „Helške moch chyrkej njebudža pschemocowacz.“

3 nascheje diöcesy.

3 **Budyščina.** Našch hnadny k. biskop njeje so w Dreždžanach hiščeže dospoknje wulěkował a tohodla na hody sem nje-pschijědže.

3 **Budyščina.** Swjaty wótc je na adresu katolskich Serbow hižo wotmołwjenje pschipośkať. Wly so nadžijamy, zo budže nam móžne tesame w pschichodnym Pósku kačžansch a serbsch podacz, kaž tež we wosebitych wotczisčyczach je dawaczerjam wurjadnoho wopora rozdžělicž, dofelž běšče to pschezjo w našchich „rozrhyčowanjach“. Toho Serba pať, kiž je našču adresu „politistim“ a k tomu pscheczimo katolikam nje-pscheczelskim nowinam podať, žadamy do přědka, zo te wotmołwjenje njeby zaš tam póskať, ale jenož chyrkwinskim, do kotrychž wězo sľuscha. Wšchak politiske nowiny tež wšchitko nje-pschinjesu, sčtož so pola protestantow za jich chyrkwinske wotpohladanja stawa! Tak wjele k powuczenju, jeli wam wot nas ľube, mój knježe!

3 **Kalbic.** Strašchny wětr 7. decembra je na maľym tórmje nascheje chyrkwe kšchizž z kulu wotkamať a dele cžijnnyť. Wšyche toho je wón we naschey wosadže něfotre Bože martry spowalať.

3 dreždžanskeje diöcesy.

3 **Pirny.** Poswjećenje nascheje noweje chyrkwe je na njewěsny čas wotstorežene. Dofelž pať bě wóndy wulki wětr w dotalnej křapačy wjele sčtobdy nacžinik, njebudža tam wjach Bože sľužby dđeržane; a tohodla bu noma chyrkej 8. decembra pschez k. fararja požohnowana a su nětko we nej Bože sľužby.

3 **Pirny.** Našche nowe sčuliske twarjenje bu 3. novembra pschez k. fararja Krecžmarja poswjećene.

3 **Lipska.** Towarštwó s. Hilžbjety k podpjeranju khornych a wosebje tež sľužownicom mějeske wob lěto 562 toleri doľhodow a 597 tol. wudawow.

3 **Lipska.** Dotalny druhy k. kaplan Emil Hoffmann je za fararja do Freiberga pschischoť a na jeho město dotalny kaplan k. Šalm z Chemnitsa k nam so pschepdlik.

Cyrkwinske nowinki a powjescje.

Schlezynska. W Reisse wotpokoži psched biskopom Włodarskim 21 schěrnych sotrom swjate slubų a 23 bu jich zdrasczenych.

Ž P o z n a n j a. Provincialny sejm je peticiu někotrych fabrikantow wo zběhjenjej katholickej swjatych dnow zaczišnył.

Ž P o t s d a m a. Mikosćime sotry, kiž hižon 7 lět tudy skutkuj a dotal ž domolnošču pruskojo krala w jenej starej kralowскеj fabrich swoje nashmitne bydło mějachu, su sebi nětk rjanu kžežu hačo katholicku šrotnicu (Waisenhaus) nastwarile, kiž 15000 tol. płaczi. Na swjedžen swj. Hedwigi bu kšapakka w tej samej poswjecjena.

W ě m s k a. Pšichi žakofnym mětru 7. t. m., kotryž je wšchudžom wjele škodny načinił, je so wulke njezbožo we Frikłaru w Kirchessenskej stalo. Šdnž měšchni na jutnjach „Sursum corda“ spěwajše, spadny chyrwinny wjelb, pscheraženy wot padnjenoho tórma, a zarazy 22 čłowjekow. Ranjenych běše hiščće wjacy.

W e c k l e n b u r g - S t r e l i k. Tudomna mała katholicka wosada mějeske 31. oktobra a 1. novembra te žadne wjeselo, zo hnadny k. biskop Beckman ž Osnabrücka, do kotrohož biöcesy Meklenburgskych katholicych kšusceja, ju wophta a 8 mlodym kšesecjanam swj. sakrament firmowanja wudželi. Kšapakka, kiž so we wulkowójwodohym hrobje namaka, bě rjenje wupyščena. Popoždnuj wotbjerža biskop pruhowanjo w kšesecjanскеj wučbje. Na druhi džen běše k. biskop pola wulkowójwodoh na hofcjinje, a naschi wěrhbratšja, kiž běchu hač dotal poczišččeni, nětk wot tutoho wophta wjele dobroho a wjacy swobodoh woczajuja.

Ž P a d e r b o r n a. Tudy wot někotrych knjenjom zřjadowana lotteria ža swjatoho wótca je 11,000 frankow wunoščka mēla.

Ž W i n a. Towarštwu njewoblatomanoho podčecja s. Marije k podpjeranju katholicow w Turkowскеj mějeske 8. decembra wosebitu pobožnošč ž chyrwi s. Pētra.

S c h w a j c a r s k a. W oktobru bu we prjedny chle protestantskim Genfje hižo tšecja katholicka chyrkej dotwarjena. W tu kšwilu je katholicke wobhdlerštwu runje tał šylne kaž protestantske.

Ž R o m a. Swjaty wótč budže 10. hapryla 1869 swój 50lětny měšchniski jubilej šwjecizč.

Ž R o m a. Swjaty wótč wophta wóndanjo klóštr trappistow „alle tre Fontane“ (k tšjom žórkam, hl. Iońšchi Fosol), k poždnuj wot Roma ležacy. Wamž nabeštže tam wjele ludži, bjez nimi někotrych cuzych. Šdnž do klóštra džěše, buchu durje psched mnohosčju zawrjene. Pius so prasčesče, čžoho dla tam lud njepuščcja. Klóštriska regula njedomoli zastup, běše wotmošwjenje. „Wotčžinčće durje,“ praji wón; „hdžej bamž je, mōža wšchitcy byč. Zastupny; kaž dołho ja pšichi wami šym, zběhnu tu regulu.“ Durje buchu wotčžinjene, a lud zastupi. Na dompučju zasta bamž pola chyrwoje s. Pawoła extra muros a wustupi, zo by so w chyrwi pomodlił. Pšichi durjach stejeske jara kšudže zwoblekana žónška ž džěščžom na rukomaj. Pšchemodžerštwu bamža chyrwe ju wotštronicz; ale Pius prajesče: „Wostajcje mi tu wobohu žónšku ma pokoj; wona nam njezadžewa,

do cyrkwy zastupić.“ Pšhi burjad wobroczi so wón k tej žónje, wza jeje džěčo na swojej ruch, pohladowasche něotre wokomifnjenja na nje, wokoschi je a prajesche: „Dže je twoja macz?“ Žona wotmołwi: „To je moje džěčo.“ „Dže je joho nan?“ prajesche so bamž dale. „Wón je khorh, jara khorh,“ rjekny macz. Bamž da jej z bohatej jałmožnu džěčo zash a poruczi jenomu ze swojoho pšchwobžestwa, zo by na bamžowe kšósty nanej toho džěčca lěkarja wobstaral.

R o m a. Pomjeda so, zo póskane rakuskohe kšěžora z kardinalom Antonelliom pilnje wo wšchelakich punktach konfordata jedna. Ale na žienoczenjo cyrkwy z nahladami nětczišchoho ministerstwa wězo njesju žane wuhlady! Tohorunja je póskanc rusowskohe kšěžora, Wakujew, zaskuzene wótre rycze wot kardinala Antonellia šhychecz dhyrbjał dla pšhescžěhanja katolikow w Rusowiskej.

R o m a. Swjaty wótc je strowy a pšchetodžuje so skoro kóždy džěit. Njepšhczeloso jomu wěšhczachu, zo budže jomu romski lud njespołkomošč pokazowacz, dokelž je w poslenim czaju něotre wotšudženja zběžkarjow wobkrucził; ale lud joho ze skawu wita a wo požohnowanjo prosh, kaž hdy přjedy.

I t a l i j s k a. Dla teju zběžkarjow, kotraž bušhtaj wóndy w Romje wotprawjenaj (wonaj rěkataj Monti a Tognetti) je něko wulka ģara. Na italiskim sejmje su so jara njespšhczelšch pšhczěwio bamžej wuprajili a pšhczěłstwu teju zšóšnikow (kotraž pał staj želnoščěwje wumrjekoł a bamžej a bamžowym wošakam wotproškoł) su pensjon wustajili. Tola wotpóštancojo a revolucionarjo njesju sami, kotrijž dawaja; samo bamžowni zuawojo su za zawostajenych Montia a Tognettia 1800 frankow namdali.

F r a n c ó z s k a. Přjedawšhi wšhšt pšhi kóžštwje (marine) přhnc Broglie a marquis Belluno staj do seminara Saint-Sulpice zastupikoł, zo bñšhtaj duchownstwo šhtudowaloł; cjetka generala Trochara je w kšóštrje wšhtow w Nantes slubh wotpołožika; knježna z Quatrebarbes a knježna z Lezeš stej karmelitch; knježna Prevošt Paradol, jotra znatohe akademika, a knježna Cathelineau staj toho runja do kšóštra šhkoł.

S e n d ž e l s k a. Kaž je Bosok w swojim czaju šobudžělił, bēšche skawny zemjan Gladstone na sejmje namjet stajil, zo ma so tak mjenowana krajna anglikanska cyrkwej w Triskej, pšhez kotruž so tamnym katolikam lěštotki dołho hižon najwjetšha njeprawda stawa, zbēhnyč a katolikam rune prawo dacž. Dotalny jendželški minister přšident Disraeli, hacž runje bē tež za to, zo by so katoliskim Tram wjacj swobody dało, bē tola napscheczjo zbēhnenju tuteje krajneje cyrkwy. Dokelž pał so wjetšhina wotpóštanow za Gladstonow namjet, potajkim pšhczěwio njomu wupraji, dhyrbjesche wón po konstitutionalnym parlamentarskim prawje pał ze swojimi ministrami, kiž tak mjenomanu konservativnu stronu zastupuja, wotšupić, abo sejm rozpušhczěč a nowe wólby wupisacz. Wón je te poslenje činik. Ale nowe wólby su pokazale, zo su wobhđlerjo zwjetšha za Gladstona, kiž swobodno-myšlnu stronu zastupuje; dokelž wulka wjetšhina wotpóštanow bu ze swobodnej strony wuzwolena. Na to je Disraeli wotšupil, a Gladstone bu hñydom za minister-pšhchědšhdu wuzwoleny. A z tym je tež wēšte, zo załon, kiž irisku krajnu cyrkwej ģako tajhu zbēhnje, wot sejma za dobre pōznaty budže. Gladstone je hižon nowych swobodnych ministrow pomjenowal a bjez nimi jenoho katoliskohe. Mjenujety ģako

lordkanclera za Tristu bu D' Hagan pomjenowany. To je 300 lět fem prěni katholic, kiž tajke město zastupi. R.

Danska. Mišioniski duchowny we Fredericia woziwja, zo joho wošada pschibjera a zo je wón lěta 25 protestantow do nascheje cyrkwe pschijał, bjez nimi někotrych z wjshšchich powoňanjow. Tež mišii we Odense a Randers roščetaj. W Randersu stej so dvě dotal židomsej holcy, jena 16 a 17 lět stara, kšćiciz daŕoj. Włody hrabja Holstein-Redebour ze swojeje njewjestu, knježnu z Løvenør, dwórskaj damu danseje kralowny, je psched někotrym časom katholicke wěrywuznaczo wotpoŕoził.

Rusowska. General baron Nikolai, kotryž jedyn korps w Kawkazu komandirowaše a wjele lět gouverneur w Tiflisu běše, je wšče swoje zaštojnstwa zŕoził a psched někotrymi lětami wot biskopa w Orleansu k naschej cyrkwi wobročeny, nětko do rjada karthuzijskich mnihow j. Bruna zastupil. Wón je hafo bratr Jan Ludwik we wulkim klóštrje pola Grenoble.

Turkowska. Schismatiiski patriarch (hlowa cyrkwe) w Konstantinopolu je něotre konferency djeržal dla bamžowoho pscheproschenja na koncil do Roma. Nětki chychu na pscheproschenjo z listom wotmołwicz, ale druzi běchu tak njemdri, zo to njedowolichu. Patriarch je nětko katholicomu arcibiskopej Hassunaj tež ertnje prajil, zo njemóže bamžej žane pišne wotmołwjenje dač.

Palästina. Wješčowka Latour d'Auvergne je wolijowu zahrodu pola Jerusalema kupila a chce ju francózskomu krajej wotkazac.

Połnóčna Amerika. W New-Yorku je so towarštwo založilo, kiž chce khornych a zestarjenych duchownych zastarac. To budže za mišionarow jara wužitne.

— Zabawny swjedžen (concert atd.), kiž bu w New-Yorku k wužitkej dominičanskohe klóštra djeržany, mějeshe 10,000 dollarow wunoska. — W Meudotu je sebi wošada nowu cyrkej z faru a šhulu natwarila. Skoro kóžde czižo cyrkwinškich nowin z New-Yorka pschinješe powjesč z wo nowych cyrkwjach. — W Memfisu (stat Tenessee) je protestantski předar J. G. Rogers k naschej cyrkwi pschestupil. — Duchowni diócesy Bostonseje su so k synodze zhromadžili. — We Cincinnati bu njedawno towarštwo protestantskich předarjow založene pod mjenom Evangelical Ministerial Association. Me hdyž pschi wuradzenju wustawkow wot kóždoho sobustawa wuznaczo wěry žadachu, pokazachu so zle wěcy. Tu běchu tajcy, kiž wjacy njewěrjachu do najswjećišheje Trojicy, druzi, kiž Khrystusa za Boha njenuznavachu, zasty druzi, kotrymž biblija njeplaczi wjac za žorlo protestantskeje wěry atd. Sečehowacu njedželu bu na klětach kručže rycžane pschecziwo tym, kiž chedža druhim swobodne protestantske myšlenjo pschitrotšchic z samowutworjenu wěru. Tak dalofo je tam a něhdžezfuli druhdže z protestantskim wuznacžom, zo nětki z wulkohe džela a druzi z chfa artikle kšćejčanseje wěry zacziŕnu!

Połnóčna Amerika. Město Buffalo je 13. novembra swojoho nowoho biskopa Dr. Ryana wulkotnje witalo. Wokoło 50 duchownych a wotpošanych ze wšchelatic towarštwow jědžechu jomu do Batavia napscheczo. Wokoło 8 wječzor pschijědžechu z nim do Buffalo. Bjez tym běše so cžah 5,000 cžowjekow z fallemi a transparentami zhromadžil a cžehnjeshe na dwórniščezjo, hdyž so do dweju rjadow postaji. Ludži bě so tam na 10,000 zezhko. Biskopowu wóž cžehnjeshe 8 koni.

Najprjedy wotstupi biskop w katedralnej cyrkwi, w kotrejž bě wołoko 7000 ludži. Džel města běšče poswětleny.

Naležnosće towarštwu.

Sobustawy na lěto 1868: ff. 296. Jafub Wencel z Džěznitec; 297. Karl Heinrich Pěščka z Budyščina; 298. wučer Jafub Kral z Radworja; 299. Madlena Thomasowa z Radworja; 300. kubler Michal Manjoš z Pěštec; 301. Jafub Bjaršch ze Schunowa; 302. Rhata Schčapanec z Dobroschic; 303. Jurij Barbonja z Pěštec; 304. Pětr Žur z Wortlec; 305. Marija Hejtmantec z Wortlec; 306. Jurij Pech z Khrbojcie; 307. Jan Zynba z Jaseńcy; 308. tachantsti wikar a njezbělsti předar Š. Herrmann; 309. Marija Kjeczyna z Kamjeneje; 310. Jan Lehmann z Woranec; 311. najent Pětr Guda z Njeswaczibka.

Na lěto 1867: 333. Š. H. z B.; 334. Marija Kjeczyna w Kamjenej. Dobrowólne dary: Š. W. z Šr. 5 nsl.

Cyrkwinski powěstnik ze serbskich wosadow.

Z Kalbic. Kšeczeni: Š. Julius, f. Š. Gartnera ze Schunowa; Jurij, f. Pětra Marcžita ze Schunowa; Hana Hanža, dč. Handrija Procy z Kaczeje korcžmy; Rhata, dč. Pětra Brěžana z Noweje Smjerdžaceje; Michal, f. Michala Čžoški z Kalbic; Wittawšch, f. Wittawšcha Domasčki ze Smjerdžaceje; Wöršchla dč. Handrija Wibscha ze Smjerdžaceje. — Zemrjeczi: Hana, mandželsta Jurija Wicžaza z Kalbic 33 l. 2 m.; Marija, mandž. Wittawšcha Kubascha ze Smjerdžaceje 48 l.; Rhata, dč. Pětra Brěžana z Noweje Smjerdžaceje 18 dnom. — Wěrowana j: Wittawšch Kral z Nowostic a Marija Donatec ze Smjerdžaceje.

Z nakladom towarštwu ff. Cyrilla a Methoda je wušchka a pschewawa so za 3 nsl. pola ff. Smolerja a Pjeha, kaž tež w expedicijach Katholskeho Pōsta:

Šchtōž chce přeni lětnik teje sameje, kotryž je wloni wušchot, dospoknosće dla mēč, mōže jōn za 1 nsl. 5 np. dostacž.

Dla zalutowanja dčeka smy protyku jenož našim expedicijam stali. Pola nich kaž pola nas mōže pak so wona tež kōždy čas wet wšchitkich klamarjow t zashpschewawanju za wustajene procenty dostacž. W mjenje towarštwu a t wužitkej katholskeje wěcy prošmy naležnje wo wuzšěrjenju protyki, dokelž smytō jšch to eyem plarow čžischecž dali! Wjēšchi naklad, tunišcha wēc; ale — pschewacž so dyrbi!

Čžitčejak L. A. Donnerhat w Budyščinje.